اكتوبر / تشرين الاول

דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, ל' בתשרי תשמ"ח, 23 באוקטובר 1987 • גליון [illegible]252

היום 64 עמודים כולל דבר השבוע • המחיר 1.65 ש"ח, באילת 1.43 ש"ח

היום בדבר

• שבוע של וול־סטריט: היבטים / חנה זמר, אמנון דנקנר, דרור שרביט, [illegible]ים פוקס, פנחס יורמן • שבוע מדיני / עליזה ולך, חגי אשד, יוסי מלמן • הבנקאיות, ראיון / ח"כ עדי אמוראי, אמנון אטד • ישראל אחרי [illegible]וחזים / חיים גורי, דני רובינשטיין, מושיק, אהרון שמי • שבוע צרפתי / [illegible]קוץ • שבוע יהודי / שלמה גינוסר, יקיר צור, יורם לוי • הבימה בת 70 / ורדה צימרמן, מירי פז • „משא" לספרות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

תל אביב (עת"ס) – תחזית מזג אויר ליום ו': גשם בצפון הארץ ובמרכזה.

הטמפרטורות: ירושלים: 14–20, תל־אביב: 18–24, חיפה: 19–24, רמת הגולן: 14–21, נהריה: 18–25, צפת: 13–20, טבריה: 17–26, נצרת: 16–23, עפולה: 16–26, השומרון: 15–22, נתב"ג: 17–25, יריחו: 18–28, עזה: 18–25, באר־שבע: 17–24, אילת: 19–28.

ירידות שערים מתונות בבורסת ניו־יורק בישראל: זרם של ביקושים ועליות שערים

מאת אמנון דנקנר, סופר "דבר" בארה"ב

ירידות שערים מתונות היו אתמול בבורסת המניות של ניו יורק, כשהיקף העיסקות ירד לעומת ימי המשבר האחרונים. והסתכם ב־392 מליון מניות. הירידה במדד דאו ג'ונס אתמול הייתה בשיעור לא מרשים של 77.24 נקודות, עד 1952.43.

הנהלת הבורסה של ניו יורק הודיעה אתמול, כי בשלושת ימי המסחר הבאים – היום, ביום שני וביום שלישי בשבוע הבא יקוצר יום המסחר בשעתיים וייפסק בשעה 2 אחרי הצהריים, ואת כדי לאפשר למערכות עיבוד הנתונים להדביק את הפיגורים בשל המסחר הגואה.

בצעד נוסף ביקשה הנהלת הבורסה של ניו יורק מחברות הברוקרים הגדולות להפסיק את השימוש בתוכנות המחשב המיוחדות המנהלות את סחר המניות על פי תיכנון מראש ואשר בפעילותן האוטומטית נתלה חלק מהאשמה בתנודות המסחר הפרועות. החברות הגדולות הודיעו, כי הן נענות לבקשה ומשקיפים אמרו אתמול כי נפח העיסקות הנמוך יחסית של אתמול מלמד כי הפסקת השימוש בתוכנות מביאה לתוצאות חיוביות.

הבית הלבן הראה אתמול, בפעם הראשונה מאז פרוץ המשבר סימנים של ריכוך עמדה, להוציא את הביטוח הלאומי. משקיפים מסיקים מכך שריגן אינו מתעקש עוד שלא לדון על הנושא שאותו מבקשים הדימוקראטים בקונגרס להעמיד

(המשך בעמ' 2)

מאת מאיר תרמור, סופר הכלכלי של „דבר"

אתמול היה מהפך בבורסה שהחל כבר בתחילת המסחר בשעות הבוקר ונמשך עד לשעות הצהריים המאוחרות. השינוי בא בעקבות זרם של ביקושים בעיקר למניות כבדות, איגרות חוב והמניות הבנקאיות שבהסדר, שכולן רשמו עליות שערים נאות. לראשונה הופיעו גם שערי מניות שלצידם קונים בלבד.

במהלך המסחר עלה שערן של 329 מניות ושל 17 בלבד ירד. המדד עלה ב־4.4 אחוזים. הרושם והתקווה הם שהשינוי הוא יותר מאשר „תיקון טכני". עוצמת הביקושים והיקפם וההתאוששות של הבורסות בחו"ל מניחים יסוד טוב לבורסה „בתוקנת" בשבוע הבא, אף כי תמשיך להיות רגישה יותר לכל ארוע חיצוני או פנימי.

קרנות הנאמנות שוב צברו אתמול כספים. חלק מכוון מניות בעליות לצרכי נזילות. בחוגי הבורסה תולים תקוות בכסף החודש שיבוא מפודי המניות הבנקאיות ובעיקר באלה שלא ידתעו וימצאו את רמות השערים החדשות לאטרקטיביות. המחזור אתמול במניות היה כ־25 מיליון ש"ח.

אתמול נרשמו גם עליות גבוהות במיוחד כמו ב„בבלי ציון אופציה" – 18 אחוז, וב„איתס" – עליה של 17 אחוז.

שולץ ושוורנאדזה: התקדמות

שרי החוץ של ארה"ב וברה"מ במוסקווה (צילום: אי.פי) ראה ידיעה בעמוד 2

היערכות במערכת הבטחון לצמצום הסיוע האמריקאי

מאת מלי [illegible], הכתבת הצבאית של „דבר"

במערכת הבטחון נערכים לאפשרות שהקונגרס האמריקאי יקצץ את היקף תקציב הסיוע הצבאי האמריקאי לישראל בכ־90 מיליוני דולרים לפחות.

אתמול נודע, כי לאור ההתמוטטות של הבורסה הניו־יורקית צופים האצה ייתכן לאי הגילה של תהליך צמצום סיוע החוץ האמריקאי שהחל במה שידוע כ„תיקון גראהם־רודמן". על־פי הערכות, יפגע תהליך זה בהיקף הסיוע הצבאי לישראל וכבר ניתנה התרעה מפי מומחים, כי מדובר בכחצי אחוז לפחות מגובה הסיוע העומד על 1.8 מיליארדי דולרים.

על־פי הניתוחים הנוכחיים, לא יפגע מהלך כזה בגובה או בקיום הסכמי האופ־סט והסכמים אחרים לגבי נתונים מתקציב.

בזכור, ביססו גורמים שלהצד להמשך קיום פרויקט „לביא" את הנחותיהם על תחשיב גובה הסיוע צבאי יציב לשלוש השנים הבאות לפחות. ואולם, המתנגדים להמשך הפרוייקט בשל ניתוח כלכלי ובטחוני, ובראשם שר הבטחון וראשי צה"ל, צפו את ההתפתחות הנוכחית. מכל מקום, ההאצה העלולה לחול בתהליך, היא תוצאה של אירועי הימים האחרונים בכלכלה האמריקאית השפעתם על מהלכי הקונגרס.

הובטחה בחירת עקיבא לווינסקי ליו"ר הסוכנות

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

בחירתו של עקיבא לוינסקי לתפקיד יו"ר ההנהלה הציונית ויו"ר הנהלת הסוכנות הובטחה אתמול לאחר חתימתו של הסכם קואליציוני בין נציגי תנועת העבודה הציונית – מפ"ם ונציגי התנועות הציוניות בעולם – הקונפדרציה, הרפורמים והקונסרבטיבים, בדבר הליכה משותפת לקונגרס הציוני.

(המשך בעמ' 2)

מזכ"ל ההסתדרות שב מאירופה

שר החוץ הספרדי לקיסר: החישו הפעילות לפתרון הסכסוך במזה"ת

„הזמן לא פועל לטובתכם"

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

שר החוץ הספרדי קרא אתמול להחיש את הפעילות למציאת פתרון לבעיית המזרח התיכון, שכן הזמן לא יפעל לטובתה. השר הספרדי אמר דבריו בשיחה עם מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, ביומו האחרון במאדריד.

מזכיר ההסתדרות חזר אמש סמוך לחצות מביקור של 16 יום בדנמרק, בנורווגיה, בשוודיה ובספרד. במהלך ביקורו בספרד נפגש גם עם ראש הממשלה פיליפה גונזאלס.

בתשובה לשאלות סופר „דבר" סיפר קיסר, כי שר החוץ הספרדי גילה בקיאות רבה במצבה של ישראל והזהיר, שאם לא תמהר ישראל להגיע להסכמי שלום עם מדינות ערב, ירע המצב הדמוגראפי והיא עלולה להגיע לידי כך שמחצית מאוכלוסייתה תהיה ערבית.

שר החוץ הספרדי הביע תמיכה בכינוס ועידה בינלאומית לפתרון הסכסוך הישראלי־ערבי והודיע למזכיר ההסתדרות, כי הוא פועל למען כינוס ועידה כזאת.

בביקורו בארבע מדינות חתם מזכיר ההסתדרות על הסכמים לשיתוף פעולה בין ההסתדרות ובין האיגודים המקצועיים המקומיים. בספרד נחתם הסכם בדבר פעולה משותפת של

(המשך בעמ' 2)

בתנועת ניצחון חשפה צ'יצ'ולינה שד מרהיב ודיברה בזכות הסקס

מאת אריה ארד ומירי פז, סופרי „דבר"

צ'יצ'ולינה הגיעה באיחור קל לאולם הסינרמה בתל־אביב ונראתה כמו קטע מתוך סרט מדע בדיוני. היא חשפה שד מרהיב שהוזכר במלוא תפארתו [illegible] את ידה בתנועת ניצחון.

היא התעקשה להקריא נאום ארוך במיוחד מן הכתב שבו אמרה בין השאר: יצחק שמיר מאשים את צ'יצ'ולינה פרס שהוא מחפש בחו"ל את ההסכמה לוועידה בינלאומית. אינני מבינה

(המשך בעמ' 2)

צ'יצ'ולינה ב„סינרמה" (צילום: שאול רחמים)

המשורר ,חסר האסמכתאות' – חתן פרס נובל לספרות 87

יוסף ברודסקי, משורר יהודי בן 47 המתגורר בניו־יורק התבשר במסעדה סינית בלונדון על קבלת הפרס ואמר: צעד גדול בשבילי, צעד קטן לאנושות

מאת מירי פז, וסוכנויות הידיעות

המשורר יוסף ברודסקי, מי שהוגדר על ידי שלטונות ברית"מ כ„פראזיט חברתי", הוא חתן פרס נובל לספרות 1987. האקדמיה השוודית העניקה את מתן הפרס הספרותי החשוב בעולם (המכובד גם בכסף – 340,000 דולר) למשורר ברודסקי על „יצירה ספרותית בעלת היקף בלתי רגיל, רוויה תחושות אינטלקטואלית ועוצמה פואטית".

ברודסקי, בן למשפחה יהודית, נולד ב־1940 בלנינגרד. הוא החל לכתוב בגיל צעיר והושפע מן המשוררים הרוסים הגדולים אוסיפ מנדלשטאם, מרינה צווטאיבה ואנה אחמטובה. בעולם המערבי הוא נחשב לתלמידה הרוחני ולממשיכה של אחמטובה. שירתו של ברודסקי אינה משויכת לזרם ספציפי. ודאי אינה „מודרנית". רבים משיריו ארוכים בהיקפם ויש בהם עלילה. הלירקיה בשירתו

(המשך בעמ' 2)

יוסף ברודסקי (צילום: אי.פי)

הצפות, פקקי תנועה וטלפונים דוממים • מקורות: גשמי ברכה

גשמים וסופות רעמים גם היום – צפויים להימשך עד יום ב'

מאת אריה ארד, דויד מרשובר, שמעון הים, נתן רועי, יוסי ליבוביץ ויוסף [illegible], סופרי „דבר"

הגשמים שהחלו לרדת אמש אתמול יימשכו עד יום ב' לפחות, אמרה אמש החזאית. [illegible] אין רואים את סופם. ב„מקורות" מגדירים גשמים אלה כ„גשמי ברכה". עם זאת גרמו הגשמים הצפות, פקקי תנועה בשל שיתוק רמזורים ומחסום שלוליות ענקיות ועשרות טלפונים באזור המרכז נאלמו דום.

גשמים מלווים בסופות רעמים יוסיפו לרדת היום מן הגליל עד הנגב הצפוני, אך לא דרומה ממנו. מחר ייחלשו הגשמים במידת־מה, אולם מחרתיים יתחדשו במלוא עוזם וכך יימשכו גם ביום ב'. לפי שעה אין יודעים מתי ייפסקו. מידות־החום, שירדו אתמול ל־20 מעלות ובסה, יישארו נמוכות.

הכמות הגדולה ביותר של גשם ירדה אתמול באזור תל־אביב, 37 מ"מ. בעזה ירדו 19 מ"מ, בעמק יזרעאל 15, בירושלים ובשכם 12, בבצורת 8 ובבאר־שבע 5 מ"מ.

דובר „מקורות" מרדכי יעקובוביץ' אמר אמש, כי הגשמים מביאים לחסכון רב בשאיבה ובהמשך יתחיל מיפלס הכנרת לעלות. דובר „בזק" [illegible] אמר, כי „עשרות" טלפונים התקלקלו באזור המרכז בשל הגשמים, אולם כולם תוקנו עד חשיכה.

פקקי תנועה ענקיים נוצרו אתמול בכל רחבי תל־אביב בעקבות הגשמים שירדו בעיר מאז שעות הבוקר וגרמו להפסקת חשמל ולשלוליות ענק.

דובר עיריית תל־אביב, בני כהן, מסר אתמול, כי הבעיה המרכזית התגלתה בצומת רחוב המסגר בין השעות 10.00 ו־15.00, עת נותק זרם החשמל ועל כן לא פעלו הרמזורים בצומת. בשעות הבוקר הייתה הפסקת חשמל גם ברחוב קיבוץ גלויות.

כן דווח אתמול על פגיעת ברק בממסר של העירייה באיזור רחוב קיבוץ גלויות. פגיעות דומות היו גם בפעמים הקודמות שירדו גשמים. באיזור צומת חולון דווח על שלולית ענק והצפה. שלוליות היו בכל רחבי העיר מיד עם רדת ממטרי הגשמים הראשונים.

(המשך בעמ' 2)

הגשמים החזקים מוטטו אתמול מרפסת בבניין יקותיאלי בשכונת התקווה בת"א (צילום: ישראל סמיונסקי)

עובדי רשות השידור דחו „תוכנית ההצלה" של פורת

נבון קורא להקמת ועדה ציבורית

פורת: הפוליטיקאים דואגים לפירסומם

מאת רמי לוין, סופר „דבר" בירושלים

אסיפת העובדים הכללית של רשות השידור בה השתתפו 500 מעובדי הרשות דחתה אתמול פה אחד את הצעתו של אורי פורת, „להצלת" הרשות. הוועד יצא מן האסיפה עם גיבוי לנהל את המו"מ עם הרשות לפי הבנתו. הוועד דיווח לאסיפה על מגעיו עם הנהלת הרשות, הופעתו בפני ועדת החינוך של הכנסת ומגעים אחרים שהיו לו.

שר החינוך החליט להקים ועדה ציבורית לבדיקת המצב ברשות השידור והעלה הצעת חוק שתאפשר את סגירת הרשות ל־90 יום.

סגן רה"מ ושר החינוך והתרבות מר יצחק נבון החליט אתמול לפעול להקמת ועדה ציבורית שתבדוק את מצב התיפקוד של הרשות ותגיש לו את מסקנותיה והמלצותיה תוך פרק זמן קצר. השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור החליט על הקמת הוועדה לאחר שהגיע למסקנה, כי רק ועדה ציבורית, בלתי־תלויה, עשויה לבדוק באובייקטיביות את הקשיים בתיפקודה של הרשות ולהציע דרכים נאותות להבראתה ולשיקומה.

השר נבון העביר אתמול למזכירות הממשלה את הצעתו להוסיף לחוק הרשות הסמכה להפסיק או לצמצם את השידורים לבמשך 90 יום לאחר שהוועד המנהל, באישור השר, ישוכנעו כי הרשות אינה מסוגלת למלא את תפקידיה

(המשך בעמ' 2)

בת 12 נשרפה למוות ואמה נפצעה קשה בדליקה בביתן

(עק) – מיכל האואזי, בת 12, נספתה ואמה נפצעה קשה בדליקה שפרצה אתמול בבית מגורים ברחוב ההסתדרות 19 ברמלה. [illegible] בבנין בעל 8 הקומות.

משפחת האואזי במבצע, [illegible] לשטראלי [illegible] ברמלה. למשפחה שלושה ילדים, שתי תאומות בנות 12, מיכל ואילת, ובן [illegible].

התאומה אילת שהתה בעת שפרצה הדליקה בבית הספר „תחלת". [illegible] בבית עם אמה, עד שיצאה [illegible] הדליקה, [illegible] לא הבינו השתיים את חומרת המצב ולא [illegible] עזרה, רק כשלהבות האש ועשן [illegible] שכנים [illegible] למשטרה. למקום [illegible]

בחמן ואגו ותרף העשן הרב שאפו אותם הצליחו לחלץ את השתיים.

את רוב השכנים בבניין אחזה היסטריה והם ביקשו לקפוץ מהמרפסות ומהחלונות. המשטרה, שהגיעה למקום, מצויידת ברמקולים, הצליחה להרגיע את רוב השכנים החרדים והורתה להם להמתין, ליד החלונות והמרפסות, כדי לנשום אויר נקי, עד שיחולצו.

הבניין בו פרצה האש הוא בעל 8 קומות וכניסה אחת. אבי המשפחה עמוס האואזי, היה בעת שפרצה הדליקה בעבודתו במפעל „בשר" שבעיר והוא הוזעק במהירות למקום.

האם ובתה הועברו לבית החולים. הילדה מתה, ותרף המאמצים להצילה, מהכוויות הרבות בגופה, ומשאיפת עשן רב לריאותיה. אימה, מלכה, עדיין מאושפזת במצב קשה בביה"ח „אסף הרופא".

מעתה

השרות לאמריקה והקריביים

בתדירות עוד יותר גבוהה!!

ZIM HAIFA ★ ZIM TOKYO ★ ZIM NEW-YORK ★
ZIM PUSAN ★ ZIM SAVANNA ★ ZIM CALIFORNIA ★
ZIM IBERIA ★ ZIM GENOA ★ ZIM HONG-KONG ★
ZIM MONTREAL ★ ZIM LIVORNO ★ ZIM MARSEILLES ★
ZIM MIAMI ★ ZIM HOUSTON ★

שרות • יעילות • אמינות

צים חברת השיט הישראלית

צים ZIM המוביל שלי

هكذا من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

התקדמות בשיחות שרי החוץ של ארה"ב וברה"מ על פירוק הנשק

מוסקווה (רויטר).- שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ ועמיתו הסובייטי אדוארד שווארדנדזה השיגו אתמול התקדמות בנושאי פיקוח הנשק ובנושאים אחרים בשיחותיהם שהחלו אתמול במוסקווה – כך מסרו דוברים משני הצדדים.

דובר משרד החוץ האמריקאי צ'ארלס רדמן, ודובר משרד החוץ הסובייטי גנאדי גראסימוב, אמרו, כי שני השרים ערכו שני סיבובי שיחות מועילים בבוקר ואחה"צ והם מתכוונים לנהל שיחות נוספות בערב. פמלייתו של שולץ הגיעה אתמול למוסקווה ברכבת, לאחר שנמל התעופה של מוסקווה נסגר בגלל ערפל כבד.

ריידמן מסר, כי שני השרים השיגו התקדמות לקראת השלמת חוזה לאיסור טילים לטווח בינוני וקצר, אולם עדיין נותרו בעיות בענין האימות ולוח הזמנים לפירוק הנשק. גם גראסימוב הביע אופטימיות ואמר כי לפי כל הסיכויים יושלם החוזה „אם הבוטחים לא יאבדו אהגור".

בהתייחסו לפגישתו המיועדת להיום של שולץ עם מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבאצ'וב אמר שווארדנדזה: „אנו תולים תקוות גדולות. הרבה תלוי בפגישה בין שולץ לגורבאצ'וב".

ריידמן אמר, כי שני השרים דנו בשאלות זכויות האזרח בבוקר ובשאלות הנוגעות לטילים לטווח בינוני ולטילים אסטרטגיים בישיבת אחה"צ. ישיבת הערב היתה אמורה לטפל בבעיות אזוריות בעולם.

שני הצדדים הקימו קבוצות עבודה שעסקו בשורה רחבה של נושאים. ריידמן אמר, כי המומחים העוסקים בנשק לטווח בינוני, בטילים האסטרטגיים ובכוחות הקונבנציונאליים קיבלו הוראה לעבוד לאורך כל הלילה. ככל הנראה הכוונה היא להגיע לכך שהחוזה לטילים לטווח בינוני יהיה עוד השנה בפגישת פסגה בין רייגן לגורבאצ'וב.

שיבושים במשרד העבודה בגלל אסיפות־מחאה של העובדים

★ ועדי עובדים בפתח תקווה יפגינו מחרתיים נגד סגירת „שרון טכסטיל"

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

כ-4,000 עובדי משרד העבודה והרווחה יקיימו ביום ראשון אסיפות מחאה בשעות העבודה, בעקבות תקרית שאירעה ביום ג' השבוע, במהלכה נפצע סמנכ"ל המשרד אלי פז ליד יו"ר ועד העובדים, שלמה נחמה.

עובדי משרד העבודה והרווחה בירושלים והמשרד הראשי יקיימו אסיפות מחאה בין השעות 10 ל-12 לפנה"צ. בשאר הערים יתאספו עובדי המשרד בשעות 12 עד 2 בצהריים.

בימים האחרונים נקטו עובדי משרד העבודה והרווחה עיצומים בלתי פורמליים. הם נמנעו מלהעביר שיחות טלפון ודברי דואר ושלשום סירבו לקבל קהל. העובדים אינם מסתפקים בהתנצלות האישית שהעביר הסמנכ"ל פז ליו"ר ועד העובדים ודורשים שהיא תיעשה באופן פומבי.

המזכירות של הסתדרות עובדי המדינה אישרה השבוע הכרזה על סכסוך עבודה במשרד העבודה והרווחה „בנגד נורמות חריגות ובלתי מקובלות ביחסי העבודה", כלשונה.

יפגינו בפתח תקוה

ועדי עובדים ממפעלים באיזור פתח תקוה יפגינו ביום ראשון בבוקר ליד שערי מפעל „שרון טכסטיל" ברחוב ז'בוטינסקי, בהזדהות עם מאבקם של 170 עובדיו נגד החלטת הבעלים לסגור את המפעל בראשית נובמבר.

מועצת פועלי פתח תקוה הודיעה את ההפגנה שתערך מחרתיים, מתכוונת להחריף בימים שלאחר מכן את המאבק נגד סגירת „שרון טכסטיל", על ידי ארגון הפגנות ושביתות הזדהות. ביום שני תידון פרשת סגירת המפעל בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

משרד האנרגיה מאיים לא לחדש זיכיון לחב' החשמל הירושלמית

מאת יוסי מלמן, כתבו המדיני של „דבר"

משרד האנרגיה מאיים על ירדן, כי אם לא תאשר את ההסדר המוצע בקשר לחברת החשמל הערבית של מזרח ירושלים הוא לא יחדש את הזיכיון הפג בעוד חודשיים.

פקידים בכירים במשרד האנרגיה אמרו אמש בתגובה לידיעה ב„דבר", כי אם יופקע הזיכיון תספק חברת החשמל של ישראל את החשמל לישובים היהודיים והערביים בירושלים ובגדה המערבית. אתמול פורסם ב„דבר" כי ירדן חזרה בה מהסכמתה להסדר שגובש, על פיו יצומצם הזיכיון של החברה הערבית והיא תספק חשמל רק לישובים ערביים ולא לשכונות היהודיות של ירושלים ובתמורה יישמטו חובותיה המסתכמים בכ-15 מיליון דולר לחברת החשמל של ישראל.

ירדן אישרה את ההסדר אך לאחרונה חזרה בה ככל הנראה בגלל המועד הקרב ובא של הפסגה הערבית שתתכנס ברבת עמון בעוד כשבועיים. הפקידים הביעו את התקווה, כי לאחר הפסגה תחזור בה ירדן מהתנגדותה ותאשר את ההסכם. ולא, הם מזהירים, לא תהיה ברירה לישראל אלא לדאוג לאספקת חשמל סדירה לכל התושבים היהודים והערבים.

יצויין, כי ארה"ב מעורבת בנושא זה באמצעות שגריר ארה"ב בישראל תומאס פיקרינג.

בכיר במשרד הבריאות ייחקר בקשר לפרשת הונאת „מכבי"

מאת נתן רועי, כתב „דבר" לענייני משטרה

מנכ"ל משרד הבריאות, פרופסור יורם לס, נפגש אתמול עם מפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה בעניין החקירה הנוגעת לשורת ההונאות בקופת חולים מכבי.

הפגישה בין השניים נועדה לבירור פרטים על אודות אישיות בכירה במשרד הבריאות, שהוזכרה ברמז בעיתונות, במהלך חשיפת הפרשה. דובר משרד הבריאות אמר אתמול, כי תנ"צ יורם גונן אישר לפרופסור לס, כי אותה אישיות שהוזכרה ברמז בעיתונות לא נחקרה עדיין.

ביומים האחרונים נמסר, כי אישיות בכירה במשרד הבריאות, שהיתה קשורה לבתי המרקחת, קיבלה תלונות של קופת-חולים מכבי ולא הקרה את הנושא בשל קרבתה לאחד מבעלי בתי המרקחת.

דובר משרד הבריאות אמר אתמול, כי אנשי קופת חולים מכבי אמרו שהם רוצים להגיש למשרד הבריאות תלונות. נאמר להם אז, כי תלונות יש להעביר למשטרה ולא למשרד הבריאות.

אנשי מכבי אמרו השבוע, כי הקופה העבירה כ-30 תלונות, אך משרד הבריאות התעלם מהן.

אתמול נמסר עוד, כי משרד הבריאות יגיש, עם קבלת כתבי האישום, קובלנות נגד האשמים בפרשת ההונאות מכח פקודת הרופאים והרוקחים.

שליש מיצוא הנפט של כווית עלול להיפגע בעקבות הטיל האיראני

כווית (עיר עיש וא.פ.) – טיל „סילקוורם" איראני פגע אתמול במסוף הנפט הראשי של כווית וגרם לו נזק כבד, וזאת כנראה בתגמול על ההתקפה האמריקאית על מתקני נפט איראניים לפני שלושה ימים.

מקורות בכווית אמרו, כי מסוף הנפט הנמצא על אי קטן ושדרכו עובר כשליש מיצוא הנפט של כווית, ניזוק קשה ושלושה מעובדיו נפצעו. עמוד ענן שחור התימר בגובה 100 מטר מעל המסוף הפגוע, אולם דוברים כוויתיים אמרו כי הדליקה העיקרית כובתה כעבור שעתיים.

„הם פגעו בדיוק במרכז המסוף" אמר מקור ספנות. יצויין כי המסוף שנפגע הוא היחיד בכווית המסוגל להטעין מיכליות „ענק". המסוף, המחובר לנמל אל-אחמדי בצינור נפט תת קרקעי, נמצא במרחק של שלושה ק"מ מהמקום, שפגעו בו טילים איראניים בשבוע שעבר.

כווית ניסתה אתמול להרגיע את לקוחות הנפט שלה ברחבי העולם, כי ההתקפה לא תגרום לביטול משלוחי נפט. אולם אנשי נפט במפרץ אמרו, שאין ספק שהפגיעה תשבש את יצוא הנפט ועשויה לגרום לצמצום יצוא הנפט של כווית בשליש לטווח הקצר. כווית מייצאת כיום כ-1.2 מיליון חביות נפט ליום, וההתקפה האיראנית עלולה לעלות לה כ-180 מיליון דולאר לחודש.

שר ההגנה הכוויתי אמר כי כוחות כוויתיים המוצבים באי פאילאקה „ראו את הטיל שטוגר משטח הכבוש בידי איראן בחצי האי פאו". גם פקידים בפנטאגון אמרו כי אין ספק שהטיל היה איראני, אולם עדיין לא ברור כמה נזק גרם. ארה"ב גינתה אתמול את ההתקפה והדגישה כי תעניש את סין על שהיא מספקת טילים לאיראן, אולם מקורות בממשל רייגן אמרו כי לא נראה שארה"ב תנקוט פעולת גמול.

מדינות ערב שונות הודיעו על תמיכתן בכווית. סעודיה מסרה כי צבאה מוכן להושיט עזרה לצבא כווית, ודובר של נשיא מצרים אמר כי ארצו מוקיעה את ההתקפה. גם דוברים ירדניים גינו את ההתקפה האיראנית.

דבר DAVAR
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון ברזני

המו"ל – „דבר" בע"מ
מודפס בדפוס „דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה תל-אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)

מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזיה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3-2-642111, מ. 33106

שנת הלימודים האקדמית נפתחת כסדרה ביום א'

שכר לימוד אחיד: 2165 ש"ח

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

שנת הלימודים באוניברסיטאות תיפתח כסדרה ביום א'. שכר הלימוד ייגבה מהסטודנטים לפי החלטת הממשלה. המספר הכולל המשוער של הסטודנטים בכל המוסדות להשכלה גבוהה יגיע לכ-68 אלף.

לפי סקר פנימי שהוכן על ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב שקל ידי המועצה להשכלה גבוהה לא יהיה גידול ניכר במספר הסטודנטים בשנים הקרובות. הגידול המשוער יגיע לכאחוז אחד לשנה. כל האוניברסיטאות החליטו לגבות שכר לימוד של 1350 דולר – 2165 שקל, בהתאם להחלטת הממשלה. שכר הלימוד השנה קטן מזה שבשנה שעברה ב-182 דולר. ההפרש בהכנסות האוניברסיטאות כתוצאה מהקטנת שכר הלימוד ישולם על ידי האוצר ויגיע לסכום של 4.5 מיליון דולר.

כמו כן יעביר האוצר לאוניברסיטאות סכום של 6 מיליון דולר להבראתן. סכום זה אינו תואם לסכום הנדרש על ידי יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב פרופסור יעקב זיו לשם הבראת האוניברסיטאות. לפי תכנית ההבראה, יצטרך האוצר להעביר לאוניברסיטאות בארבע בשנים הקרובות סכום של 17 מיליון דולר בשנה, אולם עד כה לא אישרה הממשלה את תכנית ההבראה.

יצויין כי אוניברסיטת תל אביב ואוניברסיטת בר אילן עדיין לא אישרו סופית את גובה שכר הלימוד לשנה זו אולם נמסר כי לפי שעה יגבו שכר לימוד כפי שקבעה הממשלה.

אישי ציבור ואמנים בחגיגות 70 ל„הבימה"

מאת סופרת „דבר" לענייני תרבות

נשיא המדינה ושר החינוך והתרבות, חברי-כנסת, אנשי ציבור ואמנים רבים נכחו אמש בחגיגות ה-70 של „הבימה".

התוכנית האמנותית כללה קטע נגינה של הפילהרמונית, יצירה מיוחדת בביצוע להקת המחול הקיבוצית, „ריקוד הקבצנים" בביצועה של דבורה ברטונוב, שלבעלת שמואל עצמון רקדה ריקוד זה לפני 60 שנה בדיוק בהיותה בת 12, וחתנה על כך לשבחו של ביאליק.

כמעט כל שחקני „הבימה" עלו על הבמה וקראו מברקי ברכה שהגיעו מרחבי העולם וגם מן הארץ. בין המברכים היו ראש הממשלה יצחק שמיר, שר התרבות הבריטי ריצ'ארד לוס, מנהל ה„נשיונל תיאטר" פיטר הול, שרת התרבות היוונית מלינה מרקורי, ליב אולמן, מישל פיקולי, דרק ג'קובי ומכס פון סידוב.

בשם אמני ישראל ברכו ותיקת השחקנים מרים ברנשטיין-כהן ויוסי ידין נציג ה„קאמרי".

שר החוץ הספרדי לקיסר

(המשך מעמ' 1)

ההסתדרות והאיגודים הספרדיים באמריקה הלטינית. בזמן הקרוב יערך סמינר בספרד על חברת העובדים, חשיבותה והישגיה.

במדינות סקנדינביה פעל מזכיר ההסתדרות להחלשת השפעת אש"ף, הנהגה סמויה של תמיכה בקרב האיגודים המקצועיים שם. „חיזוק הקשרים בין ההסתדרות והאיגודים המקצועיים מחליש את השפעתם של גורמים עוינים", סיכם מזכיר ההסתדרות את פעילותו המדינית בביקורו הנוכחי.

בנמל התעופה בן-גוריון המתינו למזכיר ההסתדרות חברי הוועדה המרכזת בראשותו של ראש האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד וכן מזכירי מועצות פועלים.

הובטחה בחירת עקיבא

(המשך מעמ' 1)

לגוש הקואליציוני החדש מובטח רוב של כ-60 אחוז בקונגרס הציוני – 320 קולות מבין 536 בעלי זכות הצבעה.

ההסכם, המבטיח את ראשות ההסתדרות הציונית למועמד מפלגת העבודה, נחתם אמש בתום משא-ומתן ממושך שנוהל על-ידי יו"ר תנועת העבודה הציונית, יחיאל לקס. על-פי ההסכם יינתן תיק הגזברות לנציג הקונפדרציה, ד"ר אברהם אביחי, המכהן כיום כיו"ר קרן היסוד. המחלקה לחינוך ותרבות בגולה תינתן לתנועה הרפורמית הציונית „ארצה" ומחלקת הארגון תעבור לידי התנועה הקונסרבטיבית. יו"ר התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, הרב אשר הירש, מונה כיו"ר הועד הפועל הציוני.

בהסכם נאמר גם, כי ייעשה מאמץ ליצירת קואליציה מקיפה בקונגרס הציוני וכבר היום תיעשה פניה לראשי „חירות" ו„המזרחי" לפתוח במשא ומתן לקראת הצטרפות לקואליציה.

המורים העל־יסודיים מחדשים הסכסוך עם האוצר

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

ארגון המורים העל יסודיים מחדש סכסוך עבודה עם האוצר. יו"ר ארגון המורים העל יסודיים שושנה בייר הודיעה אתמול לממונה על השכר באוצר נחמן אורי, כי לנוכח הקיפאון במגעים על השכר בין המורים לאוצר, מחדש הארגון את סכסוך העבודה עם האוצר עליו הוכרז לפני כמספר חודשים.

ירידות שערים מתונות

(המשך מעמ' 1)

ראשון על סדר היום – העלאת המיסים, ובעיקר שיעורי מס ההכנסה. עד כה התעקש הנשיא רייגן, כי אינו מוכן אפילו לדון על נושא זה. הפגישה בין הנשיא לבין ראשי הקונגרס תהיה ככל הנראה ביום שני הקרוב. ומשקיפים אמרו אתמול, כי זה יהיה יום גורלי לגבי הבורסה והמשק האמריקאי בכלל, מכיוון שרק אם ייצאו הנשיא ומנהיגי הקונגרס באיחוד שהוא הודעה על הסכמה עקרונית ביניהם תחול רגיעה כל שהיא, באשר שום המשך המחלוקת ביניהם הדבר לא יתן – יכבר משבר האמון, הבורסה תמשיך לצנוח. הכלכלה תיכנס למיתון ולמשבר.

לטענת בוקר, לפני שעזב ישראל, אמור היה הנשיא רייגן לקיים מסיבת עיתונאים בבית הלבן כדי למסור הודעה בענייני כלכלה וכדי לדבר על פגישת פסגה צפויה עם מנהיג ברה"מ ועל מעורבות ארה"ב במפרץ הפרסי.

עובדי רשות

(המשך מעמ' 1)

על פי החוק, הממשלה תתבקש ביום ראשון הקרוב לאשר הצעה זו.

לפי ההצעה יהיה תוקפה של החלטה להפסיק את השידורים למשך 90 יום ואפשר יהיה להאריכה רק באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. הוועד המנהל יהיה רשאי להורות, כי גוף שיקבע על ידו יקיים שידורים או פעולות שבוטלו או צומצמו.

השר מוסיף בהצעתו, כי היועץ המשפטי לממשלה לשעבר הפרופ' יצחק זמיר חיווה את דעתו, כי אין לרשות סמכות להפסיק את השידורים לתמיד זו – לנוכח החובה המוטלת על הרשות בחוק לקיים שידורים – ואם חפצים לנקוט הליך זה יש צורך בחקיקה מיוחדת.

השר נבון יבקש מהממשלה לצרף את הצעת החוק החדשה להצעה קודמת שאישרה הממשלה – ושאושרה כבר בקריאה ראשונה בכנסת והוכנה בוועדת החינוך והתרבות לקריאה שנייה ושלישית – אשר באה לשנות את מבנה מוסדות הרשות בכוונה לייעל את עבודתה.

כוכה". יום השר נבון באותה

הצעה את ביטול מליאת הרשות והקטנת מספר חברי הוועד מ-31 כיום ל-15 – 13. מיד לאחר שהכנסת תאשר את הצעת החוק יפתח שר החינוך בדיונים על הרכב הוועד המנהל המוקטן.

שר החינוך שוחח היום עם שר האוצר מר משה נסים. בעניין השביתה וסוכם, כי השרים ייפגשו ביום ראשון בבוקר, לפני ישיבת הממשלה לדיון בנושא זה.

אורי פורת הביע מורת רוח מדרך קבלת ההחלטה על הקמת הוועדה הציבורית, שנתקבלה עפ"י הצעת השובתים ונעשתה לדעתו, ללא תאום וללא התייעצות עם ההנהלה.

אורי פורת גם יצא אתמול בהודעה בגנותם של חברי כנסת התומכים לדעתו בשובתים כנגד הרשות.

פורת אומר בהודעתו:

„יחסי הגומלין בין הפוליטיקאים לבין כתבי הרדיו והטלוויזיה – ידועים: חברי הכנסת והנבחרים ביטים כתיקנם לחסויים של עיתונאי הרשות והם גם אלה העתידים לקבוע מה יהיה גורלם ושכרם של העיתונאים השובתים.

הצפות

(המשך מעמ' 1)

דובר העירייה מסר אמש, כי העירייה מתכוננת להביא חמישה גנרטורים לחמישה צמתים בעיר כדי שאפשר יהיה להפעיל את הרמזורים בצמתים לאחר הניתוק של החשמל בצומת מיד עם רדת הגשם.

הפסקות חשמל לסירוגין למשך שעה עד שש שעות היו אתמול במקומות שונים בארץ, כתוצאה ממזג האוויר הגשום והסוער.

ברוב המקרים נגרמו ההפרעות מנפילת חפצים שונים על חוטי חשמל, קריעת חוטי חשמל, והתפוצצות מבודדים ועוד. בין השאר נרשמו הפסקות חשמל בבת-ים, חולון, כפר-סבא, נהריה, ובשכונות שונות בתל-אביב ובחיפה. בכל המקרים טיפלו בתקלות צוותי החירום של חברת החשמל. נזקים נגרמו אתמול בבוקר למטעים, לעצים ולחופים בכנרת כתוצאה מסופת רוחות וגשמים שהשתוללה במשך קרוב לשעה, אתמול בשעות הבוקר המוקדמות, באזור הכנרת ועמק הירדן. הנזקים נאמדים בעשרות אלפי שקלים.

כתוצאה מהרוחות והגשמים העזים, נחסם כביש עוקף כנרת ממגורות ודק לאחר שנעקרו עצי אקליפטוס שנפלו מחמת הסופה על הכביש. פרגן, נפתח הכביש מחדש. הסופה והגשמים גרמו גם לשיבושים באספקת החשמל ושיבושים בקווי הטלפון באזור טבריה ועמק הירדן, אך אלה תוקנו עוד במשך שעות הבוקר.

יצויין כי אתמול ירד, בפעם הראשונה העונה, גשם באזור הכנרת והעמק אולם נמסר כי הדבר עדיין לא בא לידי ביטוי במפלס הכנרת.

צ'יצ'ולינה

(המשך מעמ' 1)

את ההפגנה, גם רק בגלל אני שמחה... תמיכת יהודי ארה"ב ושמיר... לפחות שהיהודים בארה"ב ובישראל לא יהיו חלוקים ביניהם.

„אני מציעה לכם שתנסו להתיישב לשלום. השלום והשלמה למי שאתם חושבים שהוא טרוריסט כמו ערפאת והנו שימחתי גם לכם. אני מאד רוצה להיפגש עם צ'יצ'ולינה כן, כי הוא נתן לי להופיע עם המופע הזעיר הקטן שלי בישראל. אני, כנציגת האהבה, מייצגת את איטליה זו שאינה מוכרת נשק ואינה רוצה לראות נשק במזרח התיכון".

בתחילת מסיבת העיתונאים שהתקיימה באולם „הסינרמה" שטחה צ'יצ'ולינה את עיקרי אמונתה המבולבלת בזכות האהבה, הטבע, והסקס ומנתה את הצלחותיה הגדולות ככוכבת סרטי פורנו קשים.

צ'יצ'ולינה הפגינה הופעה מסעירה במיוחד בשמלה כסופה שנשמטה בכוונה ובלי כוונה, כשפנות ארוכות תואמות, בעליים ורודות, זר ארוך בשערה, וורד ורדרד שהחזיקה בידה. מקרוב, עם האיפור הכבד, היא נראית צנחה ונרה, ממש כמו היידי בת ההרים.

אנשי בטחון נאלצו להבריח אמש את צ'יצ'ולינה מבעד לדלת האחורית של מלון „שרלימפיק", כאשר מאות אנשים מעוברי נמל בן-גוריון צרו על מטוס הבואינג 727, שבו הגיעה חברת הפרלמנט האיטלקי לביקורה ההיסטורי בארץ. היא יצאה בלא שמסרה הצהרה ובלא שהראתה אפילו מקצת מנפלאות החזה המפורסם.

בשעה 8.10 בערב נעצר מטוסה של צ'יצ'ולינה ברחבת החניה של נמל בן-גוריון. למרות הגשם השוטף נאספו ליד כבש המטוס מאות כתבים, צלמים, ואנשי סקרנות וכן עובדים בנמל בן-גוריון, שכולם ביקשו לחזות בהופעתה של האורחת. צ'יצ'ולינה הופיעה ראשונה בפתח המטוס לבושה חולצה ארוכה. אולם מאות האנשים לא איפשרו לה לרדת.

המשורר

(המשך מעמ' 1)

מעודנת והיא מצטיינת במוסיקאליות, במיטב מסורת השירה הרוסית.

בשנות ה-60 נעצר ברודסקי והוגלה למחנה עבודה באזור הארקטי, שם „בילה" 18 חודשים. סעיף האישום הרשמי היה „העמדת פני משורר ללא אסמכתאות אקדמיות נאותות". זו היתה גלותו הראשונה, הפנימית. ב-1972 גורש מברה"מ ומאז הוא מתגורר בגריניץ' וילג' בניו-יורק. הוא מרצה לספרות סלאבית באוניברסיטה במסצ'וסטס. ברודסקי שולט היטב באנגלית והוא עצמו מתרגם את שיריו מרוסית לאנגלית. הוא מקדיש חלק ניכר מזמנו לתרגומי ספרות לרוסית. בין השאר תרגם לרוסית את שיריו של המשורר האנגלי ג'ון דון. בזכות תרגומיו הוא נחשב למגשר בין הספרות המערבית לבין הספרות הרוסית.

ב-1985 הוזמן ברודסקי לישראל, להשתתף בכנס בינלאומי על ספרות וגולה שהתקיים בסתיו אותה שנה במשכנות שאננים בירושלים. הוא ביטל את בואו ברגע האחרון „מסיבות בריאות".

ברודסקי התבשר על זכייתו בפרס בלונדון, בעת שסעד עם ידיד במסעדה סינית. הוא עושה עכשיו שבועיים בלונדון ומתארח בבית ידידו הפסנתרן אלפרד ברנדל. בין הראשונים שמהרו לברכו היתה הסופרת האמריקאית סוזאן סונטאג שהיא ידידה קרובה שלו. ברודסקי עצמו הגיב על הידיעה בהומור „הפרס הוא צעד גדול בשבילי וצעד קטן בשביל האנושות".

ברודסקי אמר עוד, כי הוא מקווה שזכייתו בפרס החשוב תעודד ציבור קוראים גדול לקרוא ספרות רוסית. „האמינו לי, היא (הספרות הרוסית) במצב מצוין", אמר בראיון שהוקלט בבי.בי.סי. עוד אמר כי הוא מקווה שהמגמות הליברליות בברה"מ תתחזקנה, „אם כי צריך להתייחס בזהירות לאופטימיות הזאת".

ברודסקי הוא אחד מחתני פרס נובל הצעירים ביותר. הוא זכה בו בגיל 47.

מפעל הפיס

בהגרלת הכיס של מפעל הפיס מס' 43/87 שהתקיימה ביום 22/10/87 זכו הכרטיסים הבאים:

ב„זילה + וולור" זכה המספר 144600.

בסך 10,000 ש"ח זכו המספרים:

261604	245617	080028
468686	310265	264797
	764884	742655

בסך 1,000 ש"ח זכו המספרים:

047663	008093	802627
092872	092867	050485
118651	085280	104866
122559	121636	121985
219456	194288	147499
255337	252966	222454
271938	267432	263558
304382	295378	282119
343485	333018	304962
384564	379142	349908
392212	390696	390360
466199	463570	405444
489454	489728	485637
517726	506344	500480
544509	534481	530198
653955	592288	577155
738769	690529	676920
776724	774963	767983
808296	786442	781536
820031	809518	808346
864946	860505	844783
		870990

בסך 200 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-2998, 3734, 4312, 5233.

בסך 100 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-1653, 351.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-163, 550, 701, 292.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 7; 9 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי
מס' מק/7/87
למשרות מפקח/ות מס
באגף מס הכנסה ומס רכוש

אזור ת"א והמרכז (כפר סבא, תל אביב, גוש דן, רמלה, פתח תקוה, שמש, רחובות). – 50 משרות.

המשרות הן בדרגות ע"ד-ע"ס 10 של הדירוג האחיד או א'-7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, כן משולמת תוספת שכר בשעור של 30% המהווה תוספת שכר מיוחדת לעובדי מסים.

מועמדים בעלי רשיון ישראלי לראיית חשבון שסיימו את הקורס ואת תקופת הנסיון בהצלחה, ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, רטרואקטיבית מיום סיום הקורס.

דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות. יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות, כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.

המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל-פה.

מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ-5 חודשים, בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות.

המועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ישובצו ביחידות ויועסקו על פי הוראה מיוחדת / או מינוי בפועל במשרות של משימה חולפת.

המועד המשוער להתחלת הקורס – 14.2.88.

בהתאם להוראות חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א-1981, כל מקום במכרז בו צויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או למועמדות.

את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה.

הגשת הבקשות:
בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל-אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 110; בחיפה, בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11; בבאר-שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (מצפה) וכן אצל הממונים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.

היום האחרון להגשת הבקשות: יום א' ל' בחשון התשמ"ח 1.11.87

לתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים/ות

01/62 **עובדי ייצור** בלתי מקצועיים
לעבודה במשמרות
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) לאחר שירות צבאי
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה)

01/62 **עובדות ייצור**
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) בריאות תקינה

מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל אביב, בימים א'-ה' בשעה 8.00 בבוקר. נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

התעשיה הצבאית

לקולוסאום
דרושים
קציני בטחון
יוצאי יחידות קרביות בצה"ל
בעלי ידע בהגנה עצמית.
03-287121

דרושה
מורה

לטרייאקס סוכנויות בע"מ דרושים
אנשי מכירות
לשעות הערב
בסיס קבוע לאחר 6 חודשי עבודה בנוסף לרווחים גבוהים, אפשרות לבנים + אחוזים
טלפון: 03-614239

קופת חולים מכבי
דרושים
רופאים מומחים
למשרות הבאות:
1. רנטגנולוג
למשרה מלאה בסניף רמת-גן.
2. קרדיולוג
למשרה מלאה בסניף רמת-גן.
3. רופא ילדים
לחצי משרה בכפר-סבא.
4. רופא ילדים
באילת למשרה מלאה.
5. רופאים כלליים
לאזור המרכז.
6. רופאי ילדים
לאזור המרכז.
• המעוניינים יפנו בכתב למרכז קופ"ח „מכבי" רח' בלפור 10 ת"א עבור סגל רופאים או טלפונית – טל' 03-292911 שלוחה 224 או 269, לגב' אבני או למר לוי.

למוסד ממלכתי
באיזור רחובות
דרוש
משק משמעת

הכישורים הנדרשים:
משוחרר צה"ל בדרגת רס"ל/רס"ר
רצוי נסיון במשק רכב/הובלה
מגורים באזור המרכז
נכונות לעבודה מעבר לשעות מקובלות
★ ★ ★
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 2199 רחובות
מיקוד 76121
– סודיות מובטחת –

המלונאי בע"מ
החברה לשרותי כח אדם בתיירות
למלון 4 כוכבים בירושלים
דרושים
★ מנהל כללי – בעל נסיון בניהול מלון 4 כוכבים
★ שף מטבח – נסיון כשף/סו שף
★ מבקר פנים – בוגר מנהל בתי מלון
נא לפנות בצירוף קורות חיים מפורט לת.ד. 7581 ירושלים.
בוא נדבר „מלונאית"

SANSUI
דרושים
אנשי מכירות
בענף המכשירים
בעלי נסיון
03-233861; 03-242706
דיזנגוף 80 בע"מ, בן יהודה 84 ת"א.

לחברה מסחרית ארצית גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות מודפלס/ת
בעל/ת נסיון במערכות ממוחשבות.
השכר יקבע בהתאם לכישורים של המועמד/ת.
נא לפנות בציון קורות חיים בכתב יד לת.ד. 2761 רמת גן עבור מנהל חשבונות.

לחברת בניה ארצית
דרושים לאזור המרכז וירושלים
★ מהנדסי ביצוע מנוסים
★ מזכירה מיומנת ומנוסה
★ מנהלי עבודה מנוסים (לירושלים)
★ טכנאי מנוסה לעבודה בשטח
טלפון: 03-723184, 03-730521, 02-639977, 02-699005.

מיימון לא מגיב לשמועות כי איים לפרוש מהשב"ס

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

נציב שירות בתי הסוהר, גונדר דוד מיימון, סירב להתייחס לשאלה בדבר כוונתו לפרוש מן השירות. כמו כן סירב להתייחס לשאלה בדבר היערכויות בתקופת כהונתו.

בתשובה לשאלה אחרת אמר מיימון: "לפי שעה גזרתי על עצמי לא לעסוק בביקורת גלויה על אלה שעזבו את השירות, כמו על נסיבות עזיבתם. אני רואה לפני את העתיד".

בתשובה לשאלה על ההיקף הרחב של פרישת סוהרים בשורות בתי־הסוהר בתקופת כהונתו, ענה מיימון: "תופעת הפרישה אינה חדשה. תנאי העבודה השוחקים, הפוגעים בבריאותם של הסוהרים, סידור העבודה הקשה הפוגע במשפחותיהם, שכר ירוד ופיתויי תעסוקה מחוץ לשירות – כל אלה גורמים לפרישה". מיימון ציין גם כי האוצר אינו מממש את המלצותיו להוסיף כמה מאות תקנים לשירות בתי הסוהר".

על הבריחות הרבות מבתי־הסוהר בימים אלה אמר מיימון: תקלות קרו, קורות ויקרו ככל שמדובר בחומר אנושי קשה הנפלט מן החברה וככל שאלה יהיו סגורים, כן יגבר עיסוקם בחיפוש בתי מילוט שבחלקם יצליחו ובחלקם ייכשלו.

רשימה על אודות ניצב מיימון ותקופת כהונתו בשירות בתי הסוהר – מתפרסמת היום ב"דבר־השבוע".

אסיר נדקר למוות בידי שכנו לאגף בכלא איילון

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

סלימאן סלמאן אבו־מוייגם (31), בדואי משבט אליהודיי, השפוט לשתי תקופות של מאסר עולם, נרצח אתמול באגף ההפרדה שבכלא איילון ברמלה, על ידי שכנו לאגף – אברהים עלי ג'יבריין (20).

האסיר נדקר אתמול בשעה 14.30 בדוקרן במסדרון אגף ההפרדה על ידי שכנו לתא. הדוקרן שסייע לרצח נתפס על ידי חוקרי המשטרה ואנשי שירות בתי הסוהר, שפתחו בחקירה מיד, עם חשיפת מקרה הרצח. נציב שירות בתי הסוהר גונדר דוד מיימון הגיע למקום הרצח זמן קצר לאחר המקרה.

הנרצח הוא תושב שבט אל הוזייל שבנגב. הוא נשפט לשתי תקופות של מאסר עולם בעוון רצח. הוא רצח בשנת 1977 סוכן דלק בנצלת וב־1982 הוא רצח אסיר בכלא באר־שבע, סעאד קוססה. בשנת 1983 הוא היה בין הבורחים שקפצו מעל לחומת כלא באר־שבע ונעלמו ל־27 יום. הרוצח אברהים עלי ג'יבריין הוא בדואי תושב חיפה השפוט למאסר עולם לאחר שהורשע ברצח יוסף שעיר – סוחר תכשיטים מחיפה.

שני לבנונים נהרגו ו־13 נפצעו ממוקשי צה"ל ביעטר

מאת שמעון ויים, סופר "דבר" בצפון

שני תושבים לבנונים נהרגו ושלושה־עשר אחרים נפצעו, חלקם באורח קשה, בשבוע האחרון כאשר עלו על מוקשים שהציב צה"ל באזור מוצב שפינו חיילי צה"ל לפני למעלה משבוע ליד הכפר יעטר, על גבול אזור הבטחון בגזרה המרכזית של דרום לבנון. כל הנפגעים הם תושבי אזור הבטחון.

בזכור, הורה מפקד צד"ל, גנרל אנטואן לחד, לחייליו לפנות שני מוצבים קדמיים בצפון אזור הבטחון, כמחווה של רצון טוב כלפי תושבים וחקלאים באזור לאחר שאלה התלוננו כי העימותים בין צד"ל למחבלים באזור גורמים להם נזקים כבדים ומבריחים אותם מהאזור.

מיד לאחר הפינוי, תפסו חיילים של יוניפי"ל את אחד המוצבים ואילו מוצב שני נסגר על־ידי צה"ל שאף הטמין סביבו מוקשים למנוע תפיסתו על־ידי גורמים עויינים. תושבים לבנונים מהאזור שלא ידעו על הטמנת המוקשים ולא הוזהרו על כך, ביקשו לבקר במוצב שהפך לאימת האזור ולצפות ממנו על האזור. במהלך השבוע ביקרו במקום תושבים רבים ושניים מהם נהרגו בהתפוצצות מוקשים ואחרים נפצעו.

גורמים ביוניפי"ל אמרו כי למרות מקרים אלה, שורר בתקופה האחרונה שקט כמעט מוחלט באזור ולדברי אנשי האו"ם, זו עדות לכך שאנשי צד"ל היו את הגורם המתסיס הפרובוקטיבי באזור ויציאתם היא שהביאה לשקט באזור.

לאחר חודש של רגיעה:

הפגנות החרדים נגד הקרנת סרטים בשבת – מתחדשות

מאת יורם לוי סופר "דבר" בירושלים

לאחר חודש של רגיעה יחודשו הערב הפגנות החרדים בירושלים נגד הקרנת הסרטים בליל־שבת בעיר.

אגודת־ישראל מתכננת הפגנה רבת־משתתפים ליד בית־אגרון. ההפגנה מתקיימת ברישיון המשטרה, ולמרות זאת יוצב כוח ניכר למנוע כל עימות בין המפגינים להילולים שיבואו לסרט.

העדה החרדית הצטרפה גם היא להפגנה, אך בשבת תקיים פעולות מחאה נפרדות. בד"ץ של העדה החרדית הורה לאנשיו לצאת בשבת אחה"צ אל הרחובות ולמחות בצעקות "שאבעס" על הקרנות הסרטים. החרדים יתבעו מלהתאסף בקבוצות גדולות, כדי לא לתת למשטרה עילה לפזרם.

– הערב יחדש קולנוע "אורנע" את ההקרנות לאחר שהסתיימו בו השיפוצים. במרכז יתקיימו הופעות וסרטים בבית־שמואל, צוותא, מועדון "צוקי", הסינמטק ובית אגרון.

בימק"א לא יהיו השבת קונצרטים אך הם יחודשו בשבועות הקרובים לאחר ההצלחה של האירוע לפני שבוע.

במטה המאבק למען חופש התרבות מקווים שבשבת ירדו גשמים שירתיעו את החרדים מלצאת להפגנות.

"כור" ליועץ המשפטי: הסר החסינות של ח"כ שמאי

★ בגלל האשמותיו נגד מנכ"ל הקונצרן, ישעיהו גביש

מאת חיים באור, סופר "דבר" לענייני עבודה

עורכי־הדין רם כספי והרצל כספי פנו אתמול ליועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש בשם מנכ"ל "כור" ישעיהו גביש ו"כור" כי יוזם את הסרת החסינות של ח"כ יעקב שמאי (ליכוד), לצורך הגשת קובלנה פלילית נגדו.

העותרים מבקשים לתבוע את ח"כ שמאי בשל דברים שמסר במסיבת עיתונאים במהלכה האשים את מנכ"ל "כור" ב"ניצול לרעה של מעמדו הבכיר וכספי הקונצרן כדי לסייע למקורבים אישיים". הם טוענים כי למידע שמסר ח"כ שמאי, המכהן כיו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות, לא היה שחר וכל מטרתו לפגוע אישית במנכ"ל "כור" ולהשמיץ את דרך הניהול של הקונצרן.

הפרקליטים גורסים כי "הגיעה העת לקבוע סייגים מה מותר ומה אסור לחבר כנסת שעה שהוא עוסק בענייני הפרט ומה הן זכויותיו של אותו פרט המבקש להגן על שמו הטוב בפני המתנכלים לו תוך נסיון לחסות תחת המטריה של חוק החסינות".

• דובר סיעת הליכוד בהסתדרות אמר בתגובה: "ח"כ שמאי כבר הודיע ל'כור' כי נתן ליועצו המשפטי ייפוי כח מלא לפעול בשמו להסרת החסינות, כדי שאפשר יהיה לברר בבית המשפט את פרשת הרכישה של חברת 'הורנס'. על ידי 'כור'. שמאי גם יפעל לזירוז ההליכים של הסרת החסינות".

צור תקף את נחמקין על טיפולו הכושל במשבר ההתיישבות

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

שר הקליטה יעקב צור תקף בישיבת "שרינו" שלשום את שר החקלאות אריק נחמקין והטיח בו ביקורת קשה על טיפולו הכושל בפתרון המשבר בהתיישבות.

צור התריע מפני התמוטטותם של הישובים הצעירים בקו העימות ותבע מנחמקין לפעול לחיסול החובות בכשא־ומתן עם האוצר על הקמת מינהלת הסדר ההתיישבות.

ממלא־מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, התערב בחילופי הדברים בין השרים נחמקין וצור והציע כי יזמן בהקדם את שר האוצר משה נסים לפגישה עם השרים נחמקין וצור לזירוז הסיוע לישובים בקו העימות.

יצויין, כי הרקע להתקפתו של צור על נחמקין נעוץ בהצעה לסדר־היום של הממשלה שהניח צור לפני שבועות מספר, ועל־פיה יופרדו ישובי קו העימות משאר הישובים הנתונים במשבר ותוענק להם ערבות מדינה בסך 350 מיליון ש"ח לפריסת חובותיהם.

נסים, שרצה למנוע העלאת ההצעה על סדר־היום של הממשלה, בתורה, פנה אל נחמקין וביקשו לשכנע את צור להסיר את הצעתו. אך צור סרב. עתה תובע צור מפרס לתמוך בהעלאת ההצעה לסדר־היום של הממשלה בנימוק שיש בה מילוי חובת מינימום כלפי הישובים בקו העימות, אפילו לא תשיג רוב בהצבעה בממשלה.

צוות האוויר שחנך הקו לפולין ביקר באנדרטת גיטו וארשה

מאת אריה אריד, סופר "דבר"

טייס פליט שואה ממוצא פולני, שכל [illegible] הושמדה על־ידי הנאצים, חנך אתמול את הקו הישראלי הישיר בין תל־אביב לוארשה. [illegible] פולין אף נענו לבקשתו של הקברניט [illegible] וערכו סיור קצר לו ולצוותו, סיור [illegible] ביקור אנשי "אל־על" במצבת הזכרון [illegible] ורשה.

בביקור המרגש סיפר אמש הקברניט, שעה [illegible] שהנהיג את מטוס ה"בואינג 737" בנמל [illegible]. עם הצוות נמנו גם הקברניטים פנחס ריינברג, ראשון ירון שמעוני וכן ארבעה דיילים.

[illegible] המטוס מוארשה חזרה לתל־אביב [illegible] ב־50 דקות בשל תקלה ביורוקרטית: פקידי [illegible] לא מצאו את האישור על תשלום [illegible], שהוסדר עוד לפני כן. כאשר התברר [illegible] בצלו הפולנים וב"אל־על" אמרו אמש, כי [illegible] יכולה לקרות בכל מקום.

טיסה 561 יצאה אתמול בשעה 8.30 בבוקר עם 36 נוסעים והגיעה לוארשה כעבור ארבע שעות ועשר דקות, לאחר שעברה בשמי יוגוסלאוויה, רומניה, הונגריה וצ'כוסלובקיה. בתום שהות של שעה ועשרים דקות על הקרקע, שהות שכללה כאמור את הביקור באנדרטה לזכר גטו וארשה, המריא המטוס חזרה לארץ עם 47 נוסעים, כולם אנשי המגבית בארה"ב, שביקרו בפולין. המטוס עבר אותה הדרך ונחת בנמל בן־גוריון בשעה 6.15 בערב. טיסת הבכורה לוארשה וחזרה הוגדרה כולה כטיסת מחלקת־עסקים ולנוסעים הגשה שמפניה.

ראש קבוצת אנשי המגבית מוד פרידקין סיפר בהגיעו לארץ, כי קבוצתו נמנית עם 290 אנשי מגבית אמריקאיים, שהתפצלו לביקור בארצות שונות בגוש המזרחי במסגרת סיור "שורשים". הם יקיימו בשבוע הבא דיונים בארץ וישובו אחר כך לארה"ב.

אחמד פרשי הובא למנוחות בכפרו
האלוף מרדכי: דרכו תהיה לסמל

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

"כשהודעתי לך שאני והנהג לכודים בשטפון, לא הססת לרגע ובאת להציל אותנו. אחר כך אמרתי לך לאפשר את כניסת כלי הרכב האחרים לתוך השיטפון. כשראית אחרים במצוקה שוב לא היססת להציל אותם אבל יד הגורל האכזרית הקדימה אותנו. ואנחנו לא יכולנו להציל אותך. אני מבקש ממך סליחה ומקווה שתמחלו לנו".

במילים אלה הספיד אתמול אלוף משנה מוחמד כנען, מפקד חטיבת הערבה את קצין המבצעים של החטיבה, סרן אחמד פרשי (26) תושב הכפר אבו סנאן שגופתו נמצאה שלשום באגם נחל נקרות לאחר ארבעה ימי חיפושים.

על קברו הטרי שבכפרו אבו סנאן הועלה אתמול אחמד פרשי לדרגת רב סרן על ידי אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי.

אלפים רבים מבני העדה הדרוזית, שייחים נכבדים, ראשי מועצות מקומיות, חיילי חטיבת הערבה, שוטרים קצינים וסוהרים משירות בתי הסוהר, שופטים וח"כ אמאל נאסר א־דין, ליוו את אחמד פרשי בדרכו האחרונה. איש מבין חברי הממשלה לא נכח בטקס. ההלוויה שנערכה באיפוק רב, נוהלה בטקס צבאי מלא כאשר ששה סרנים נשאו את הארון.

מפקד החטיבה הוסיף בדברי ההספד, כי מעשהו של רב סרן אחמד פרשי סימל ערך נעלה, כאשר הציל את חייהם של אחרים, אותו ערך שצה"ל מחנך אליו גם כשהדבר כרוך בסכנה גדולה.

מפקד החטיבה גילה עוד כי לפני מספר שבועות, כאשר אחמד פרשי עמד לסיים את תקופת שירותו, הוא פנה אליו כדי להשתחרר מהצבא אולם הוא היה זה ששיכנע אותו להישאר בצבא. "המעשה שלך ישמש נר לרגלינו לדורי דורות. שוב, אנו מבקשים ממך סליחה ומחילה" אמר המח"ט.

אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי אמר, כי אחמד פרשי הביא כבוד רב לבני העדה הדרוזית ולמפקדים בצה"ל. "רק טבעי היה שאחמד קפץ להציל אנשים שהיו בסכנת חיים. הוא הצליח להציל את כל אלה שמסביבו, רק את חייו לא הצליח. דרכו תהיה לסמל ולדוגמא לחיילים ולקצינים. כולנו חייבים להתלכד סביב אישיותו של אחמד וכל מה שהוא סימל במעשיו".

ההלוויה הסתיימה בשלושה מטחי כבוד, לא לפני שבן דודו של אחמד סרן מוחלד נסים, הודה לאנשי מושב עין יהב שלא חסכו במאמצים כדי לעזור לחיפושים נרחבים אחר אחמד פרשי במהלך ימי היעדרותו.

ארונו של הקצין הדרוזי נישא על כתפי חבריו ליחידה (צילום: אורי נבו)

בשבוע הבא – עיצומי רופאים אחיות וקלינאים בכל בתיה"ח

מאת דנקה הרניש, סופרת "דבר"

אחיות בתי חולים נתנו אתמול התרעה אחרונה למשרד הבריאות, האוצר והאיגוד המקצועי בהסתדרות, שאם לא יקבעו את החוזה הדרושה יתחיל הצמצום בב־25 אחוז בכל הפעילויות ביחידות, בחדרי ניתוח, במרפאות ובאישפוז בכל בתי החולים הכלליים, הפסיכיאטריים והגריאטריים בארץ באמצע השבוע הבא. עיצומי רופאי בתי החולים של קופת חולים מתוכננים גם ליום א', אולם מקווים ששובו של מזכ"ל ההסתדרות לארץ אתמול יחיש מציאת הפתרון. במוסדות הממשלתיים יושבתו ביום א' המעבדות הרפואיות וקלינאי התקשורת יתחילו לשבש את סדרי עבודתם.

לסופרת "דבר" נודע, כי השלב הראשון של תוכנית האחיות, המבוססת על צימצום מיטות אישפוז נומינליות, במקביל להפעלת משמרת עבודה גמישה של 36 שעות לשבוע, אמור היה להתבצע כבר ביום א' הקרוב, אולם ראשי חטיבת אחיות בתי החולים נעתרו לבקשת סמנכ"ל משרד הבריאות, שלמה כבכי והשאירו פסק זמן. כוונתם, שהממונה על הסכמי השכר ישב איתם במגמה להגיע ליישום מיידי של כל הסעיפים מההסכם שנחתם לפני שנה, ביניהם 36 שעות עבודה בשבוע במשמרות גמישות, קביעת תשלום עבור שעת עבודה נוספת ועידכון תוספות שונות, כולל תוספת משמרת.

האחיות האחראיות על מחלקות וחברי ועדי עובדים שמעו אתמול מראשי החטיבה הנחיות לביצוע התוכנית בכנס ארצי שנערך בתל השומר. הפעלת התוכנית תיעשה בשלבים, ועל כל שלב תהיה הודעה נפרדת וכן הנחיות אופרטיביות. בו זמנית עם סידור עבודה גמיש בן 36 שעות עבודה שבועיות למשרה מלאה של אחות, 18 שעות לחצי משרה ו־27 שעות לשלושת רבעי משרה. לרשותה של האחות האחראית יעמוד הוליות של אחיות בוועד שיסיירו מדי יום במחלקות. הדוברים ציינו כי האחיות שואפות להגיע לשיתוף פעולה בביצוע התוכנית עם מנהלי בתי החולים, מנהלי מחלקות וגם עם משרד הבריאות. במקרים שלא יקבלו שיתוף פעולה תעזובה האחיות את המחלקה ויעברו לתגבר מחלקות שיעבדו עדיין במסגרת הנוכחית של 40 שעות לשבוע.

"אנחנו לא יוצאות לשום מאבק, לא שובתות, אלא עומדות על זכותנו לעבוד כפי שלימדו אותנו וכפי שסוכם בהסכם העבודה שנחתם לפני שנה", אמרה מזכירת החטיבה אילנה כהן. היא טענה, שלמשרד הבריאות אין כל תוכניות להבראת מערכת הבריאות וראשי המשרד עוסקים "בכיבוי שריפות" בלבד. לדבריה המסקנות של ועדות שונות, שבדקו את תיפקודה של מערכת הבריאות ובעיותיה "הוכנסו למגירות".- היא אמרה: "נכתיב למערכת את מה שהיא לא מעיזה לעשות. החובה הבסיסית שלנו אינה למעסיק, ולא למדינה אלא לחולים ולמקצוע הסיעוד".

רופאי בתי החולים של קופת חולים טוענים, כי מזה מספר ימים הופסקו המגעים בינם לבין הנהלת קופת חולים. הם קבעו אתמול את לוח העיצומים למחצית השבוע הבא. ביום א' יעבדו הרופאים במתכונת שבת בבית החולים "מאיר", ובשני בתי חולים גריאטריים – "בית רבקה" ו"הרצפלד". ביום ב' ב"בילינסון", "הכרמל" ובית החולים הפסיכיאטרי "טלביה". ביום ג' ב"קפלן" ובבית החולים השיקומי "לוינשטיין".

אתמול לא היתה כל תגובה

בסכסוך הסתדרות הביוכימאים והמיקרוביולוגים עם משרד הבריאות העובדים עומדים להשבית את המעבדות הרפואיות במוסדות הממשלתיים בצפון הארץ מיום א' לשלושה ימים. קלינאי התקשורת, שמטפלים בבתי החולים הממשלתיים בחולים עם בעיות שמיעה, קשיי דיבור ותקשורת, מחדשים ביום א' את מאבקם, לאחר שמנהלי בתי החולים סירבו ליישם את ההסכם של קלינאי התקשורת עם משרד הבריאות על תוספת תשלום. הם משתכרים לחודש בין 200 עד 400 ש"ח, אולם מנהלי בתי החולים דורשים ממשרד הבריאות תוספת תקציבית לצורך מימוש ההסכם עם קלינאי התקשורת.

נדחתה צעדת נעמ"ת

צעדת נעמ"ת, אשר עמדה להתקיים בשבת הקרובה בחיפה בוטלה בשל תנאי מזג־האוויר.

הצעדה, שעמדה בסימן דרישת נעמ"ת לנקיטת צעדים נמרצים לשלום תתקיים בקרוב ועל כך תתפרסמנה הודעות בנפרד.

ניתוח להפריד תאומות סיאם

ג'אקרטה (ע"ר). – שתי תאומות סיאמיות באינדונזיה, שהיו מחוברות בראשיהן, הופרדו בניתוח של 11 שעות, בו נטלו חלק 41 רופאים בבית חולים בג'קרטה – נמסר אתמול.

חופשה בשווייצריה הקטנה

3 ימי אירוח נהדרים ומלאי פעילויות ב- -.65 ש"ח ליום*

נוף משגע • תכנית אמנותית • בינגו • ביקור בבזארים בכפרי הדרוזים • מגרש טניס • 4 ארוחות ליום • מטבח כשר • דיאטה לפי דרישה.

*כל זאת כלול במחיר של -.195 ש"ח עבור 3 ימים (מיום א' עד יום ד' בבוקר) לאדם בחדר זוגי, כולל מע"מ ודמי שרות.

ילדים עד גיל 12 בחדר ההורים - 50% הנחה.

תוספת לחדר יחיד: -.7 ש"ח ליום.

אם תרצה להשאר עוד - נציע לך מחיר מיוחד.

המחזורים הבאים מתחילים ב-8 וב-15 לנובמבר.

בוא ותהנה מהיופי והשקט, בוא לטבול בחורשות ובירק בנוף ההררי הידוע כ-"שווייצריה הקטנה". הרחק מן ההמון הסואן, בלב הפארק הלאומי אך עם כל הנוחיות של מלון נופש

במרחק 20 דקות בלבד מחיפה

יערות הכרמל

מלון לנופש, חופש והבראה

טל. 04-229144-8

לנוחיות אורחינו מאזור תל-אביב: אוטובוס ישיר יוצא מהתחנה המרכזית בתל-אביב יום-יום בשעה 08.40.

ואלדהיים היה שקרן ושאפתן עלוב – אך נמרץ

לונדון, (עיצ הרויטר־עתיים).– נשיא אוסטריה קורט ואלדהיים היה, בהיותו מזכיר האו"ם, "שאפתן עלוב אך נמרץ" והוא "שיקר משך קרוב ל־40 שנה על פעילותו בימי מלחמת העולם השנייה", כתב סר בריאן אורקהארט, שהיה סגן מזכיר האו"ם מ־1974 עד 1986, בזכרונותיו שראו אור ביום חמישי בלונדון.

לגבי האשמות שהועלו נגד ואלדהיים בענין עברו הפרו־נאצי, מדגיש סר בריאן, כי "ברור עתה שואלדהיים שיקר כמעט משך 40 שנה על עברו במלחמה, כדאבינו כנראה, כי האמת תפריע לו ברדיפתו השאפתנית אחר מעמד והכרה ציבוריים".

ארקהארט, בריטי שכיהן כיועץ ראשי לחמישה מזכירים כלליים של האו"ם משך יותר מ־40 שנה, כינה את מזכיר האו"ם לשעבר "שאפתן עלוב ובעל מרץ". הוא הוסיף, כי ואלדהיים הסב נזק עצום לא רק לארצו אלא גם לאו"ם. אולם, חלק מהאשמה יש להטיל על המעצמות הגדולות. אשר, בלי לבדוק כראוי את הרקע הביאוגרפי של הקצין לשעבר בצבא הגרמני, מינו אותו בראש האירגון הבינלאומי החשוב ביותר בעולם, הדגיש.

ארקהארט פרש אשתקד לאחר שהגיע לדרגת תת־מזכיר כללי לעניינים מדיניים מיוחדים, והוא ההכרכם בעיקר כמארגן של כוחות השלום של האו"ם.

מי שהיה עוזר בכיר לנשיא יוגוסלביה, המרשאל טיטו, בתקופת מלחמת העולם השנייה, אמר אתמול כי נשיא אוסטריה קורט ואלדהיים ידע לבטח על מעשי הטבח שעשו הנאצים, כאשר שירת באזור הבלקן בצבאו של היטלר.

דז'ילאס, המבקר עתה בישראל, אמר שכל אדם בהרי קוזארה ההררי, ידע בחודשי הקיץ של שנת 1942, כי הנאצים הרגו אלפי לוחמי כוחות המחתרת ואזרחים לא מעורבים וכי גירשו מאות אלפי תושבים.

"כל אחד לבטח ידע מה שהתרחש. לא היה צריך להיות קצין מודיעין כדי שתדע. כל חייל ידע. מפני שבכפרים אלה כל תושבי האזור ההררי ידעו על כך". אמר דז'ילאס, בן ה־76, מי שהיה סגנו של טיטו בתקופת המחתרת.

דז'ילאס הוא הראשון מבין עוזריו של טיטו, המתייחס להאשמות נגד ואלדהיים מצד יוגוסלביה. שלשום הוא אמר בירושלים, כי קיים בסיס איתן להאשמות שהועלו על ידי הקונגרס היהודי העולמי. "אני יודע שהמסמכים אלה הוכנו על־ידי אנשים מוסמכים ואחראים.– היכרתי כמה מהם", ציין דז'ילאס.

גיל פוקס פתח בשביתת רעב

רוצה לשבת עם אנשי המחתרת

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

גיל פוקס, הנאשם ביחד עם שני חבריו ברצח נהג המונית חמים תוחנגי פתח השבוע בשביתת רעב בכלא תל־מונד.

פוקס נשפט למאסר עולם בדצמבר [illegible] על חומרת עונשו יידון בבית המשפט בשבוע הבא. פוקס שובת רעב מאתמול ולטענתו תא הכלא שלו חשוך לכל בפנים הכלא והוא נתון להטרדות.

הוא קובל גם על כך שלא ניתן לו להכלא בתאיהם של אנשי המחתרת היהודית. יצויין, כי דוד בן־שימול שנידון לאחר שירה טיל על אוטובוס בירושלים והרג נוסע ערבי, הועבר לרצות עונשו יחד עם אנשי המחתרת.

שני צעירים נעצרו בחשד שניסו להבריח חשיש מלבנון

מאת שמעון ויים, סופר "דבר" בצפון

שני צעירים ממטולה ומהמושב מרגליות בגליל נעצרו אתמול על־ידי המשטרה בחשד, בנסיון להבריח חשיש בשווי של עשרות אלפי דולר מלבנון לישראל.

השניים נעצרו בעת שהסתובבו בנסיבות חשודות סמוך לגדר הגבול ליד מטולה. סיור של צה"ל שעבר במקום, הבחין בשניים ומפקדו שאל אותם למעשיהם. שני הצעירים ענו כי הם שומרים על מטעי התפוחים הסמוכים, אך מפקד הסיור חשד בהם.

השניים נלקחו לחקירה ובלשים של המשטרה שהגיעו למקום, גילו שקית ובה עשרת אלפים דולר במזומן וכן שקיות שבהם, ככל הנראה, התכוונו השניים לקחת את החשיש שיקבלו. תצפית שהוצבה במקום, הבחינה בלבנוני קשיש שעשה דרכו לכיוון נקודת המפגש ליד גדר המערכת, אך משהבחין בהתקהלות במקום, נמלט מהאזור.

הגברת מעורבות – במוקד מושב חבר הנאמנים של אוניברסיטת חיפה

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

נשיא המדינה, אנשי סגל הדיפלומטי וכ־100 חברים משקיפים מהארץ ומחו"ל ישתתפו במושב חבר הנאמנים באוניברסיטה חיפה, שייפתח ביום א' [illegible] ימים. המושב ידון בבעיות תקציביות, במעורבות גוברת של האוניברסיטה בתחומים שונים בצפון הארץ ובפעילות אקדמית. יושם דגש על הגברת המעורבות הציבורית של האוניברסיטה בחיי החברה והידוק הקשר עם הקהילה [illegible] בקרב הסטודנטים.

יוענקו תוארי דוקטור כבוד לפילוסופיה [illegible] אולמן, לפרופ' אפרים א. אורבך [illegible] מחו"ל: תיאודור ופלורנס באומריכר, דייויד הלק, [illegible] דוד סלה. כל החמישה פעילים גם בקהילות יהודיות בחו"ל ודוד סלה יקבל את התואר כאות הוקרה על פעילותו בשירות הקהילה היהודית בעיראק, באיטליה ובבריטניה.

בין האירועים הרבים שייערכו במסגרת המושב יהיה טקס הנחת אבן פינה למרכז הסטודנטים על שם סלה. [illegible] הקתדרה של העולם הנוצרי להתפתחותה של [illegible] במאה הי"ט. בטקס יונצח שמו של פרופ' וידרא בקריאת המכון הישראלי לחקר הספנות והתעופה על שמו.

שש חברות באירופה מפרו טכנולוגיה מתקדמת לברה"מ

ואשינגטון (ע"צ) – משטרת נורווגיה גילתה כי לפחות שש חברות אירופאיות הפרו, בעשור השנים האחרונות, את התקנות של קוק"ם (ועדת התיאום לפיקוח על הייצוא) [illegible] של ציוד טכנולוגי מתקדם לברה"מ – מסר אתמול ה"וואשינגטון פוסט".

הייצוא הבלתי חוקי נחשף במסגרת החקירה שנפתחה על ידי נורווגיה לגבי הפעילות של מפעל הנשק הנורווגי "קונגסברג". חברה זו הואשמה בייצוא ציוד לברה"מ שאפשר לה לייצר "צוללות שקטות". גם חברת "טושיבה" היפנית הואשמה בפרשה זו.

חמש החברות האירופיות שזוהו על־ידי שלטונות נורווגיה הן חברות ממערב־גרמניה, איטליה, בריטניה וצרפת.

קורס ליזמות טכנולוגיות – בטכניון

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

בטכניון נפתח לראשונה קורס ליזמות טכנולוגית מן הגדולים במדינה, הפתוח לסטודנטים בכל הפקולטות. עד כה נרשמו כ־500 סטודנטים לקורס זה, בנוסף בהם נציגים של מפעלי תעשייה ומוסדות רבים אחרים בארץ.

מטרת הקורס היא לעודד סטודנטים ואנשי תעשייה וכלכלה הנוטים לממש יוזמות טכנולוגיות תוך הגברת [illegible] הישראלית. הקורס אמור לשמש כמבוא להכשרה אותם יש להכיר כאשר מתכוננים לבצע יוזמה טכנולוגית בארץ. בארגון הקורס מקווים שבוגריו יתעודדו [illegible] טכנולוגית.

مكان الأصل

חשוב למחוותות
אנחנו מקיימים
הבטחות!

אם את מלחימה/מחוותת
יוצאת צבא או בעלת שנתיים
נסיון במפעל תעשייתי,
יש לנו עבורך
הצעת עבודה רצינית,
עם: הכנסה טובה,
הרבה יחס חם, שלל
הטבות ומלוא התנאים
הסוציאליים, כחוק.
וחשוב מכל. אמינות.
אנחנו מקיימים כל
מה שאנחנו מבטיחים.
ללא יוצא מהכלל.
ואנחנו מבטיחים הרבה.
אז אם את בעלת נסיון
ומעוניינת בעבודה טובה,
לתקופה ארוכה
עם אפשרות למשמרות,
פני אל מנפאואר בהקדם.
זה משתלם!

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ימים א'-ה': 08.00-14.00
תל-אביב: רח' אידלסון 13, טל. (03)298877
ירושלים: רח' החבצלת 5, טל. (02)233436
חיפה: רח' העצמאות 104, טל. (04)530051

יותר טוב מנפאואר

ADMARK

שמר מחשבים בע"מ
להקמת יחידת-תוכנה בתחום
AUTO., OPTICAL WAFER INSPECTION
דרוש
מנהל תוכנה בכיר
ל שנים נסיון מעשי בתחומים:
- IMAGE PROCESSING, OPTICS, ALGORITHMS
- INTEL 80286 MOT. 6889

★ המשרה כרוכה בנסיעות לחו"ל
נא לפנות בצרוף קורות חיים [illegible]
רח' הרצל 12, רמת-גן 52431,
טלפון: 03-724287
- סודיות מובטחת -

פילת אגף מזון השמה
עבור אחד מלקוחותינו
דרושה
כתבנית
אנגלית/עברית
בעלת נסיון של שנתיים לפחות בעבודה, המסוגלת לקבל הכתבה באנגלית. נסיון בקלדנות יתרון.
אזור העבודה: תל-אביב
נא להפנות קורות חיים מפורטים
לפילת בע"מ, דרך פתח-תקוה 114 ת"א 336312,
ולציין על המעטפה משרה מס' 5150.

לחברת הדס
דרוש
הנדסאי קרור
לשרות מערכות איור מתוחכמות
בעל נסיון
בפרטים נא לפנות טלפונית 03-322367.

טבע
תעשיות פרמצבטיות בע"מ
למפעלנו בירושלים
דרושים/ות
עוזר/ת מינהלי
למנהל חטיבת מחקר ופיתוח שיסייע למנהל החטיבה בנושאי-כח-אדם, כספים ובקרה.

הכישורים:
- כלכלן.
- 5 שנות נסיון.
- אנגלית טובה.

יועדפו מועמדים המתגוררים בירושלים.

טכנאי/הנדסאי תעשיה וניהול
- ידיעת אנגלית חובה.
- רקע בתפ"י ממוחשב.

העבודה במשרה מלאה
5 ימי עבודה בשבוע.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למנהל כח-אדם, ת.ד. 1142, ירושלים מיקוד 91010.

לחברה תעשייתית מן המובילות בדרום
דרושים למחלקה כללית
כלכלן
לנהל צוות עובדים
כלכלן
(אפשרי סטודנט שנה ג' ומעלה)

כשורים ודרישות:
- השכלה אקדמית בכלכלה / תעשיה וניהול
- נסיון / ידע בבדיקות כדאיות של פרוייקטים
- ידע בתקציב / תמחיר
- ידע בעבודה במערכות ממוחשבות
- כושר נסוח אנגלית.

סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים מתבקשים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 444 באר-שבע
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד

מכון סקר לניהול ושיווק בע"מ
MANAGEMENT AND MARKETING INSTITUTE
עבור לקוחתנו חברה-בינלאומית להפצת שטות זרות
דרושים
מנהלי/ות מכירות
הכשורים הנדרשים:
- נסיון במכירות ובארגון צוות מכירות.
- רקע שיווקי רחב (מוכח).
- יחסי אנוש מעולים.
- עדיפות להשכלה על-תיכונית.
- עד גיל 40, פנוי להתחלת עבודה מיידית

המועמדים ידרשו לעבור קורס במכירות, ארגון וניהול במשך 3 חודשים. בזמן הקורס יקבלו המשתתפים -.1,300 ש"ח לחודש ולאחריו יקבל כל אחד מינימום

-.3,000 ש"ח לחודש
התפקיד מיועד לאדם המוכן לקבל עליו סמכויות ותבוא בחברה רומצאה בתנופת גידול והתפתחות.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ותמונה למכון סקר וניהול, טוסקניני 4 ת"א מיקוד 64096

דרושים
מזכירה
למחלקת המכירות
שליטה בעברית ואנגלית כולל הדפסה.
דינמית, עצמאית, בעלת יוזמה ונסיון בעבודה עם לקוחות
משרה מלאה (08:00-17:00); 5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות לטל: 03-343705
סודיות מובטחת
תים team מחשבים ומערכות בע"מ
Data General

לקבוצת
השמירה
סניף באר שבע
ליחידת בטחון וסיור
דרושים
אנשי בטחון
שכר גבוה, נסיעות לעבודה + דיור

הכישורים הדרושים:
★ עד גיל 40 ★ לאחר שרות צבאי מלא ★ ללא עבר פלילי ★ פרופיל רפואי 76 ומעלה.

ועדת קבלה תתקיים ביום ראשון 25.10.87 החל מהשעה 09.00 בחברת "השמירה" בע"מ, סניף באר שבע, רח' האבות 61.
יש להצטייד בפנקס מילואים, תעודת זהות, פנקס שבי ושתי תמונות.

אפ.פי. ישראל
מכירות ושירותים בע"מ
אזור-התעשיה, הרצליה
דרוש
איש מכירות
לשיווק ציוד ומערכות בקרה לתעשיה
★ נסיון 3 שנים לפחות במכירות במגזר התעשייתי
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
★ תושב גוש-דן
המועמדים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 400 הרצליה 46103.

ניתוב מערכות בע"מ
ניהול, תכנון, וביצוע מערכות

החברה מבצעת פרוייקטים הנדסיים בתעשיה הכימית כולל: סקרים, תכנון כללי, תכנון מפורט רב מקצועי, אומן וניהול הביצוע.
לפרוייקט באזור הדרום דרוש:
★ מהנדס כימיה בכיר
לביצוע הרצת מתקן חדש
ניתוח תהליך לשיפור תפוקה ונצולה.
נדרש ניסיון במפעל ראו הנדסת תהליך
.שרות להתקשרות זמנית בתנאים טובים
ת.ד. 5353 באר שבע 84132
טל. 79404, 057-33401

יוני 2000 uni
לחברה, הנמצאת בשלבי התפתחות, דרושים:
★ מפעילי תיירות
TOUR OPERATOR
לתיירות יוצאת
★ מפעילי תיירות
TOUR OPERATOR
לתיירות פנים.

מועמדים בעלי יוזמה, גישה שיווקית ורצון להשקיע מוזמנים לפנות לטלפון 03-246261 לקביעת ראיון.
משרה מלאה. הדפסה בעברית ובאנגלית – יתרון.
סודיות מובטחת

דרוש **שף**
לשפור העוסק בתחום האירוח והנקיון, למשרה מלאה.

רכוש ספר מספרית דבר

![U-MAN]
U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו,
הוצאת ספרים דינאמית ומצליחה בת"א
דרוש/ה
עוזר/ת מנהלי/ת
לתפקיד אחראי/ת הפקת ספרים
התפקיד עצמאי מאד, אחראי ומעניין, הכולל קשר עם ספקים, בתי-דפוס וכריכות, פיקוח על כל שלבי ההפקה ועמידה בלוחות זמנים. יתרונות: כושר ארגון, יחסי-אנוש מעולים, ידיעת השפה האנגלית השכלה תיכונית לפחות – הכרחיים. רקע בהוצאה לאור ו/או גרפיקה – יתרון.
אתגר רב, תנאים טובים ואפשרויות קידום למועמד/ת המתאים/ה.
לפנות לאורי – טל. 03-297741, משרה 883.
סודיות תשמר בקפידה.

מנהל
מחלקת אחזקה
דרוש למפעל פרמצבטי.
הכישורים הדרושים:
★ הנדסאי/מהנדס מכונות
★ נסיון בניהול עובדים - הכרחי
על המועמדים המתאימים לשלוח בכתב קורות חיים
לת.ד. 4397 ת"א 61043
עבור גליק

★ ★ ★ ★ ★ THE DAN'S
חברת מלונות דן בע"מ
למלון דן כרמל
דרוש/ה
שף / אחראי קופי-שופ
נדרש נסיון קודם במלונות 4-5 כוכבים
תנאים הולמים למועמד/ת המתאים.
נא לפנות לבועז מנהל כ"א בטל' 04-386211

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
לחברה בתחום האלקטרוניקה דרוש
מנהל אחזקה
כישורים:
- מהנדס מכונות.
- [illegible]
- [illegible] ומגוון וכן של מערכות מיזוג אויר, ואקום, ועוד.
- בעל נסיון בניהול צוות גדול של עובדים.

מקום העבודה: אזור המרכז
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101
סודיות מובטחת.

לחברה תעשייתית גדולה באיזור ת"א
דרושים:
★ **מזכירה/מנהלת משרד** -
בעלת הופעה יצוגית, ידיעת עברית ואנגלית על בוריין כולל הדפסה.
שפות נוספות (גרמנית צרפתית) - יתרון.

★ **פקידה קלדנית ומרכזנית** -
נסיון בקלדנות, שליטה בהדפסה,
נסיון בעריכת חישובים,
הכרת מרכזיית "יתדקס" - יתרון.

שתי המשרות מלאות 6 ימי עבודה.
נא לפנות לטלפון מספר 785102/3/6.

מעבדות בקסטר-טרבינול (ישראל) בע"מ אשדוד
דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
תיאור התפקיד: תיאום וביצוע פרוייקטים במשרד ייצור, שיפור שיטות, חקרי זמן, תכנון מערך ייצור ותחזית עבודה, מדידות ומחקרים בבקרת ותהליך מערכות דיווח

דרישות התפקיד:
- מהנדס תעשיה וניהול מוסמך
- ניסיון של כשנתיים עד שלוש בתעשיה
- שליטה טובה בשפה האנגלית
- ניסיון ניהולי קודם
- ניסיון בעבודה עם מחשב

המועמד המתאים יפנה בצירוף קורות חיים אל:
מעבדות טרבינול ישראל בע"מ
מחלקת משאבי אנוש
ת.ד. 2 אשדוד 77100
עבור "מהנדס תעשיה וניהול"

סודיות מובטחת
בקסטר-טרבינול לקידום הרפואה

המשטרה אתגר
דרושים
סטודנטים
לתפקידי תנועה
העבודה במשרה חלקית וניתן להתאימה לתוכנית הלימודים.
שכר התחלתי של כ-500 ש"ח (לחצי משרה) וכן הטבות נוספות ותנאי שרות מעל למקובל במגזרים אחרים.
לקבלת פרטים נוספים יש לפנות לאחת מלשכות הגיוס והמשטרה הקרובה בצירוף תעודות השכלה ופנקס מילואים.
תל אביב: רח' הרכבת 34 טל. 03-628290
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' טל. 02-244433
חיפה: רח' העצמאות 82 טל. 04-661067
רחובות: רח' הרצל 206 טל. 08-467488
באר שבע: רח' העצמאות 55 טל. 057-32521
המשטרה למלחמה בתאונות הדרכים
סודיות מובטחת

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים
לתשלובת תעשייתית גדולה
דרושים
2 מנהלי אחזקה מפעליים
דרישות התפקיד:
- מהנדס מכונות.
- נסיון קודם בניהול אחזקה בתעשיה והפעלת צוות עובדים.

מקום העבודה:
פתח-תקוה, נתניה.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046
סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

מנהלים בע"מ
איש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
למפעל מתכת [illegible]
מנהל תפ"י
- מהנדס תעשיה וניהול.
- נסיון של מעל 5 שנים בתפקידי ניהול יצור ו/או ניהול תפ"י.
- עדיפות לנסיון קודם במערכות ממוחשבות.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046.
סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

אביק בתנופה
-בוא תצטרף!

בתוך מפעל חזק צומחת ליפה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל, אירופה וארה"ב.

למפעלנו דרושים:

כימאים אנליטיים - לעבודה במעבדה אנליטית.
נסיון בכימיה אינסטרומנטלית - רצוי.
ידע באנגלית - הכרחי.
העבודה בשתי משמרות ומקום המגורים הנדרש - אזור השרון.

קלדנית - רצוי נסיון בעבודה עם מחשב NCR.
העבודה במשרה מלאה 5 ימים בשבוע.
מקום המגורים הנדרש - אזור השרון.

אם אתה מתאים לנו ואנחנו לך, שלח את קורות חייך עוד היום לאביק בע"מ ת.ד. 2077 ר"ג 52120 עבור רחל נועם.

אביק בע"מ

הכדור בידיים שלך

חוק העסקת עובדים בתעסוקה, התשמ"א 1981
[illegible]

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

כמו בקראקוב

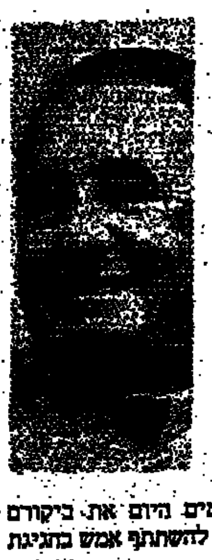

אנדז'י ואידה (בתמונה) ורעייתו כריסטינה התארחו בביתם של דבורה ושמואל עומר. העומרים ערכו לכבודם מסיבה שאליה הוזמנו "גולי פולין" הישראלים: הסופרת מרים עקביא, הסופר בן ציון תומר ושמוליק וגניבה סגל. למראה הכיבוד – על טוהרת המטבח היהודי־פולני – צהלה כריסטינה ואידה: "בפעם הראשונה בישראל אנחנו טועמים אוכל כמו בקראקוב".

בני הזוג ואידה מסיימים היום את ביקורם בישראל לאחר שהספיקו להשתתף אמש בחגיגת יובל ה־75 של "הבימה". מירי פז

ארכיון ארמסטרונג

השבוע התקיים בניו־יורק קונצרט לזכרו של חצוצרן הג'אז לואי ארמסטרונג (בתמונה) שנפטר ב־1971. הערב נערך למען הקמת ארכיון הקלטות ויצירות של ארמסטרונג, בקווינס קולג'. השתתפו, בין השאר, דיזי גילספי, ווינטון מרסאליס וארט פארמר. החומר לארכיון נאסף מביתו של ארמסטרונג בניו־יורק, לאחר מות אשתו לוסיל ב־1983. הוא כולל את רוב ההקלטות מאז שנת 1920, 60 אלבומי תמונות וכן תווים לחיבורים מוסיקלים שלא בוצעו.

ז'אן פול גוטייה הוא אוכה האוסקר למעצב האופנה הטוב ביותר לשנת 1987. הפרס הוענק שלשום בבית האופרה של פריס. הוא הופיע לטקס מלווה בכוכבת הקולנוע הצרפתיה באטריס דאל (מימין) ובנגנית האקורדיון איוויט הורנר.

שותפים לראיון

העיתון הצרפתי "לה פיגארו" פירסם החודש, באותו גיליון, שני ראיונות מצולמים עם דמויות ישראליות: יצחק שמיר, ושר החוץ של נטורי קרתא, הרב משה הירש. כל אחד מהם שטח את ה"אני מאמין" שלו. מסקנותיו של עורך ה"פיגארו" מן הראיונות הם כדלקמן: הנטורים הם פונדמנטליסטים, אך לא פאנאטיים (?!). הם אנשים שנאבקים עם הרע ומחכים למשיח. שמיר בשבילם הוא טרוריסט, ופרס סוציאליסט מסוכן. הציונות – הפוכה ליהדות. הוא מוסיף ואומר כי שיראק לא יתוודע עימם בביקורו בירושלים בסוף אוקטובר.

הרב הירש לא השלים עם עובדה שכזו ו"איים" כי שיראק אכן יראה אותם, או לפחות ישמע מהם. נה זבולוני

יום אבל

על מותה של הצ'לנית ז'אקלין דה פרה בת הארבעים ושתיים ממחלת הטרשת הנפוצה מתאבל כל עולם המוסיקה. להלוויה בבית העלמין היהודי של גולדרס־גרין בלונדון ביום הביעי אתה"צ, הגיעו ידידים מוסיקאים מארצות רבות. בשירותי שידור בעולם כולו שודרו כתבות לזכרה והושמעו הקלטות של נגינתה. תזמורות והרכבים קאמריים התחילו את הקונצרטים המוכנים שלהם בהשמעת קטעים מוסיקליים מיוחדים לציון תחושת האבל. גם התזמורת הסימפונית ירושלים פתחה את קונצרט המנויים, ומן קצר לאחר שדה פרה הובאה למנוחות, בנגינת פרק ה"אר" מתוך הסויטה השלישית מאת באך. דה פרה היתה ידידה נאמנה ונלהבת של מדינת ישראל ומן הראוי לערוך לזכרה קונצרט מיוחד בחסות ממלכתית. ישראל דליות

אומץ לשלום

אלפי נשים יהודיות, ערביות ודרוזיות תצעדנה מחר בצעדה שמארגנת נעמת בסיסמא "לאמהות יש אומץ לעשות שלום". מזכ"ל נעמת מאשה לובלסקי מסרה כי יהיה זה ביטוי לצורך לנקוט צעדים אמיצים לקידום השלום. הצעדה תתקיים בחיפה, מהאוניברסיטה דרך פארק הכרמל ועד לגן האם. בין הצועדים ראש עיריית חיפה, שרים וחברי כנסת.

ניאו שמרן

עתידה של הניאו־שמרנות בארה"ב מוטל כיום בספק נוכח המהלומות שהנחתו על מדיניות מימשל רייגן. גם אם ייבחר שוב רפובליקאי לנשיא בעוד שנה – יהיה מחוייב במצע כתוך יותר מאשר הנשיא רייגן. עובדה זו אינה מונעת מנורמן פודהורץ, עורך ה"קומנטרי" ואחד האידיאולוגים המרכזיים של הניאו־שמרנות האמריקאית, לשאת ביום ראשון את הרצאת הפתיחה של סדרת הרצאות שנתיות על־שם ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר, באוניברסיטת ת"א. הנושא יהיה כמובן: "מהי הניאו־קונסרבטיביות?". שלמה שפיר

גם בירושלים

ביוזמת תיאטרון בית לסין בת"א והמחלקה לתרבות בהסתדרות בבירה ובשיתוף המח' לתרבות בעיריית ירושלים, הוחלט על העלאת כל ההצגות של בית לסין גם בירושלים. הצגת הבכורה "יתומים" בהשתתפות מכבים חורי, דליק ווליניץ ובן לוין ובבימויו של אילן אלדד, תתקיים ביום שני 26.10.87 בשעה 20.30 באולם דרך בכר.

תמונה עם דגל

אנדריי יוספינוב רקדן הבלט הרוסי זכה השבוע לקבל מקלט מדיני בארה"ב. ב־15 באוקטובר, כאשר הופיע בדאלאס, עזב את המלון בו התאכסנה הלהקה הרוסית וניגש לאדם ברחוב לבקש עזרה לקבלת מקלט. עכשיו הוא מצטלם עם דגל ארה"ב.

חיי ואלנסה

הבמאי מפולין קרייגר יביים ויפיק סרט המבוסס על חיי לך ואלנסה, מי שייסד את ארגון "סולידריות" ועומד בראשו. קרייגר התסריטאי דניאל מאראדאש שבו לאחרונה מוורשה, שם נפגשו עם ואלנסה, חתן פרס נובל לשלום.

שידורים

טלוויזיה

שני

טלוויזיה חינוכית

08.00 טלטקסט. חדשות קול ישראל
08.05 סעת כושר
08.15 קשת וענן. ובראשי חדשיכם (כ)
08.40 ספרות יסודי. הסנדלר, העני והמלך (כ)
09.00 מוסיקה ד'–ו'. לב הכינור
09.20 לשון ותקשורת ג'–ה'. עיקר וטפל (כ)
09.45 רחוב סומסום
10.15 חשבון ו'. דרכון לעשרוני
10.40 מדעי הטבע. יסודי. פרסיטים
11.00 חברה ותרבות יסודי. הסופר ישראל לרמן
11.30 אזרחות ז'–ט'. יום שחור בשדה אברהם (כ)
12.00 חברה ותרבות. תקנון עלינו
12.30 מוסיקה, על־יסודי. פרסל והמצוצרה
13.15 האוניברסיטה הפתוחה. מערת הנטיפים
13.45 טלטקסט. חדשות קול ישראל
13.50 זהו זה וכו'(ח) (כ)
14.30 פאביאן מכחות דרום. סדרה היסטורית
15.20 מפגשי בראשית. פרשת "נוח"
16.00 ערב חדש. כוסף לשבת

טלוויזיה לבנונית

13.00 מסע בעולם המצויר
13.30 ימי העמק האבודים (מערבון)
14.00 מועדון 700
14.30 התעמלות
15.00 ילדי ההצבות (מצויר)
15.30 סופרבוק (מצויר)
16.00 שובבי הכלעים וילדיהו
16.30 סרט. "בחורה לבכאך" עם ג'ין ווייז
18.00 תבורות קוסבי
18.30 קשרי משפחה (קומי)
19.00 חדשות
20.00 פול־גאי (פעולה)

21.00 סרט (ערבית)
22.30 מעשיות משמחות (ערבית)

טלוויזיה ירדנית

17.30 סרט קולנוע צרפתי
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 לקט שירים
19.30 חדשות בעברית
19.45 לקראת שנות האלפיים
20.00 חדשות בערבית
20.30 צפיות מאחורות (קומי)
21.10 נגד הרוח (היסטורי)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 רכבת ללוס־אנג'לס

ערוץ 2

18.00 סרט ישראלי "גבי בן־יקר" עם משה איבגי
19.25 סיפורי היער הירוק – תכנית אנימציה לילדים בדיבוב עברי
20.00 קונצרט 2 – הקמור ברליוז – רונאו ויוליה
21.40 פופ 2

שבת

טלוויזיה לבנונית

13.00 וודי וודפקר (מצויר)
13.30 המשפחה הבינית
14.00 רנים השובב (מצויר)
14.30 מסתורי הים

15.00 עולם החיות
16.00 עובדות החיים (קומי)
16.30 סרט. "דם על הירח" עם רוברט מיצ'ם
18.00 אידועי ספורט בעולם
19.00 כדורגל (בראזיל)
20.00 היאבקות
21.00 סרט. "סיפורו של בני גודמן" עם סטיב אלן
23.00 מועדון 700
23.30 חיים אחרים

טלוויזיה ירדנית

18.00 הרצאה (סדרה בצרפתית)
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 לקט שירים
19.30 חדשות בעברית
19.45 עולם המדע
20.00 חדשות בערבית
20.30 חברים טובים (קומי)
21.10 תכנית בידור
22.00 חדשות באנגלית
22.20 סרט קולנוע

ערוץ 2

18.00 הצילו את המציל – סרט של אורי זוהר
19.30 סיפורי היער הירוק
20.00 ג'ז מלוס אנג'לס
21.00 מדונה – מיטב להיטיה

שידורי גלי צה"ל ראה ב"דבר השבוע"

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע: ב' דר"ח חשון תשמ"ח פרשת נח

מוצ"ש	עש"ק
ירושלים – 5.34	ירושלים – 4.24
תל־אביב – 5.32	תל־אביב – 4.42
חיפה – 5.33	חיפה – 4.33

פקודת החברות (נוסח חדש)

הודעה על קבלת החלטה מיוחדת
(בהתאם לסעיפים 15 ו־118 לפקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג–1983)

שם החברה: **אלדטה מחשבים (1987) בע"מ**
ח"פ/ 51-118348-5

ניתנת בזה הודעה, על־פי סעיפים 15 ו־118 לפקודה, כי באסיפה כללית שלא מן המנין שנתקיימה ביום 14.9.87 קבלה החברה את ההחלטה דלקמן, בדבר שינוי תקנונה כהחלטה מיוחדת:
תקנון החברה יבוטל ובמקומו יבוא התקנון המצ"ב והמסומן באות "א1".

22.10.87 הנני מאשר את נוסח ההחלטה הנ"ל
יהודה זיסאפל
יושב ראש האסיפה

אליהו ... רו"ח/עו"ד

האוניברסיטה העממית
רח' אנטוקולסקי 4 (כניסה מרח' אבן גבירול 108) ת"א, טל. 247896, 03-242460

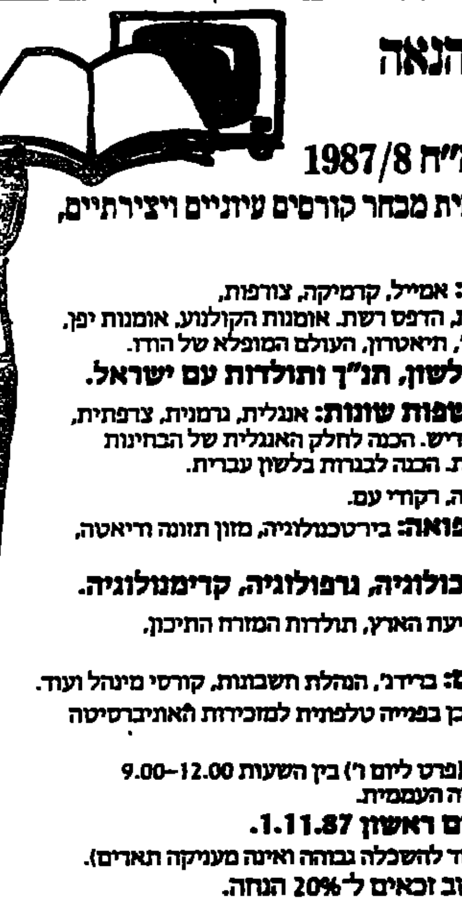

לימוד מתוך עניין והנאה
לימודי בוקר וערב
בשנת הלימודים תשמ"ח 1987/8
מציעה האוניברסיטה העממית מבחר קורסים עיוניים ויצירתיים, ביניהם:

- ★ **קורסים בנושאי אומנות:** אמייל, קרמיקה, צורפות, תפירה ומידה, תחרה אומנותית, הדפס רשת. אומנות הקולנוע. אומנות יפן. גרפיקה, סידור פרחים, ויטראז', תיאטרון, העולם המופלא של הודו.
- ★ **קורסים בנושאי יהדות, לשון, תנ"ך ותולדות עם ישראל.**
- ★ **קורסים להקניית ידע בשפות שונות:** אנגלית, גרמנית, צרפתית, ספרדית, איטלקית, רוסית, אידיש. הכנה לחלק האנגלית של הבחינות הפסיכומטריות לאוניברסיטאות. הכנה לבגרות בלשון עברית.
- ★ **קורסים בחינוך גופני:** יוגה, רקודי עם.
- ★ **קורסים בנושאי מדע ורפואה:** בירטכנולוגיה, מזון תזונה ודיאטה, המיאופטיה.
- ★ **הרצאות וסדנאות בפסיכולוגיה, גרפולוגיה, קרימנולוגיה.**
- ★ **קורסים במדעי הרוח:** ידיעת הארץ, תולדות המזרח התיכון. ספרות ישראלית עכשווית.

ובן קורסים במיגוון נושאים: ברידג', הנהלת חשבונות, קורסי מינהל ועוד.
ידיעון מפורט ניתן לקבל במקום וכן בפנייה טלפונית למזכירות האוניברסיטה העממית.

ההרשמה בעיצומה. כל יום (פרט ליום ו') בין השעות 9.00–12.00 ו־17.00–19.00 בבנין האוניברסיטה העממית.
פתיחת שנת הלימודים ביום ראשון 1.11.87.
(האוניברסיטה העממית אינה מוסד להשכלה גבוהה ואינה מעניקה תארים).
תושבי ת"א בעלי תעודת תושב זכאים ל־20% הנחה.

דבר של היום הוא דבר חדש

משרד האוצר

יום עיון לזכר הנופלים

גד בונה הי"ד — מיכה גלעד הי"ד
בארי חזק הי"ד — עמוס מילר הי"ד

עובדי אגף התקציבים שנפלו במלחמת יום הכיפורים

יום העיון יתקיים ביום רביעי, ה' בחשון התשמ"ח (28.10.87), בין השעות 08.00–14.00, באולם וייז, קמפוס האוניברסיטה העברית גבעת־רם, ירושלים

בנושא: "בטחון וכלכלה במשק הישראלי"

מרצים: **שר האוצר: מר משה נסים**
אלוף (מיל') אהרון ידיב
אלוף דן יתום
פרופ' ראובן גרונאו

בהשתתפות: **מר עדי אמוראי, מר משה ארנס, מר דוד עברי, מר שלום שר שירן ובהנחיית מר דוד בועז – הממונה על התקציבים.**

לחברנו **נסים כהן**
עם הבחרך במקום הראשון במחוז ת"א בבחירות לקונגרס הציוני
כה לחי
חבריך בדור ההמשך ת"א–יפו

לאסתר הרליץ ונאוה רחימוב
ברכות על היבחרכן כצירות לקונגרס הציוני במחוז ת"א מפלגת העבודה
מתברותיכן בנעמת ת"א–יפו

רווקה אירופאית רצינית 44
מעוניינת להכיר מושבניק
טל' 08-241464 בשעות 21.00–23.00 בלבד

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ
מודיעה על פתיחת
לימודי תעודה בניהול
בתל־אביב

- ★ מינהל עסקים לאקדמאים
- ★ מינהל עסקים כללי
- ★ ניהול עיסקי בכיר (בלימודי יום)
- ★ ניהול כללי
- ★ ניהול משאבי אנוש
- ★ ניהול ותכנון כספים
- ★ ניהול השקעות
- ★ מינהל כספים
- ★ ניהול הייצור
- ★ מינהל עבודה
- ★ ניהול הנדסי
- ★ ניהול שיווק בינלאומי
- ★ ניהול הספקה ורכש
- ★ ניהול משרד
- ★ ניהול אחזקה
- ★ מינהל בתי־מלון (בלימודי יום וערב)
- ★ הכשרת סגל בכיר בענף היהלומים
- ★ סמינר "בעיות נבחרות בניהול כח אדם ויחסי עבודה" 28–30 באוקטובר 1987, מלון "דן קיסריה", קיסריה
- ★ סמינר "ניהול אחזקה" 18–20 בנובמבר 1987, מלון "רמת־אביב", תל־אביב.

פרטים והרשמה: הטכניון, היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ, רחוב ליסין 14, תל־אביב, טלפון 262134.

רשת ... מציגה

מופת בעתון בשיתוף עיתון חי עיתון דבר
מנחה **יצחק בן־נר**

שישי 23.10 – 21.30 – מופת בית. משתתפים: ח"כ גד יעקובי, דן רביב, יאיר גרבוז, ד"ר אבי הסנה.
שלישי 27.10 – 21.00 – מופת ירושלים. רחוב ההסתדרות 3.
משתתפים: ח"כ יוסי שריד, ח"כ גאולה כהן, רון בן־ישי, דפי גינת.
רביעי 28.10 – 20.30 – מופת קרית־גת.
משתתפים: הרב דוד ליבאו, דפי גינת, ניבה לניר, ד"ר אבי הסנה.

ו...שלמה ניצן
כרטיסים להשיג במשרדי מופת במקום.

קבלת מודעות 24 שעות ב"דחוף"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל:
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה ב"דחוף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 101 (מול כסית)
טל. 246363, 239952

פקודת החברות (נוסח חדש)
הודעה על קבלת החלטה מיוחדת
(לפי סעיפים 25 ו־26 לפקודת החברות (נוסח חדש) התשמ"ג–1983)
של
החברה אלדטה מחשבים (1987) בע"מ

חברת אלדטה מחשבים (1987) בע"מ מתכבדת בזה למסור הודעה כי ביום 14.9.87 באסיפה כללית שלא מן המנין, נתקבלה ההחלטה הבאה על שינוי תזכיר החברה כהחלטה מיוחדת:
"סעיפים 2 (א), (ב), (ג) מתזכיר החברה יבוטלו, לתזכיר החברה תיווספנה ההוראות הבאות:
2 (א) – 2 (כט).

יהודה זיסאפל
יושב ראש

מרכז זלמן שזר

ביום שני, ג' בחשון תשמ"ח (26.10.87) בשעה 16.00 תתקיים בהר הרצל עלייה לקברו של הנשיא השלישי למדינת ישראל

שניאור זלמן שזר

במלאת שלוש־עשרה שנים לפטירתו.
לאחר העליה לקבר תתקיים בשעה 17.00 אזכרה במשכן נשיאי ישראל במעמד נשיא המדינה.
אוטובוס להר הרצל יצא מכיכר מנורה, רח' בצלאל בשעה 15.15 וימשיך לאחר מכן למשכן הנשיא.
הכניסה למשכן הנשיא לפי הזמנות.

מוזיאון תל־אביב
מחלקת החינוך
המשך הרשמה

סדנאות הנוער ע"ש הלנה רובינשטיין:
מגוון של 40 סדנאות לתלמידי בתי־ס' יסודי, חט"ב ותיכון: בנושאי לימוד שונים: נוף, דיוקן ועוד; ובטכניקות שונות: רישום, ציור, פסול, הדפס, וידאו/קולנוע ועוד. סדנאות מיוחדות לגילאי גן־חובה.
סדנאות המבוגרים:
מגוון של 15 סדנאות למתחילים ולמתקדמים: רישום, ציור, קרמיקה, פסול, קולנוע/וידאו, הדפס אמנותי, הדפס רשת ועוד.
השתלמויות מורים: נותרו מקומות בודדים.

ההרשמה בבנין מוזיאון תל אביב שד' שאול המלך 27 טל' 61-257-25 בכל ימות השבוע פרט ליום שישי משעה 9.00 עד 19.00.
שנת הלימודים תתחיל ב־1.11.87.

משחת השיניים **אלמקס** במניעת עששת — יעילה פי 3

ליום שישי 23.10.87	ליום שבת 24.10.87
תל־אביב	תל־אביב
שוד (ברנרס) – פנקס 27, 441449	כול – בזל 25 – 5461806
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746	מעין חיים – סניף צהלה, שד' ירושלים 98, יפו – 814939
ירושלים	בזל – בזל 25 – 5461806 – מוצ"ש
נוה יעקב – מרכז מסחרי נוה יעקב – 852243	מעין חיים – סניף צהלה, שד' ירושלים 98 יפו – 814939 – מוצ"ש
חיפה	ירושלים
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312	כרמיאן, רחביה – הרב"ק 28 – 523191
פתח־תקוה	הכות, אלון – מרכז מסחרי רמות – 861071 – מוצ"ש
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271	חיפה
בני־ברק – רמת־גן	הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
רשי – רשי 13 רמת־גן – 7510971	פתח־תקוה
בת־ים – חולון	קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
גני בת־ים – הנביאים 8, בת־ים – 5515671	בני־ברק – רמת־גן
אסותא – סוקולוב 4, חולון – 5058197	והלום – קרינצי 63 רמת־גן – 731968
	בת־ים – חולון
	סוזר – הבימה רייק 20 בת־ים – 583360
	+ הגירעון החדש

אלמקס
GABA

מכזון الاحيل

הכנ/ מן האהל

מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים

מפולת השערים נבלמה – עליות שערים חדות

בעקבות ארה"ב – תיקון חד גם בבורסה הישראלית ★ שבוע שחור נסתיים בבורסה באנחת רווחה ומגמת תוך שחיקת שערים חדה ★ בעיית הנזילות בקרנות הנאמנות עדיין מעיקה על הבורסה ★ בני"ע רבים נמחקה תשואה של כחצי שנה, מדד המניות החופשיות חזר לרמתו מינואר-פברואר ★ ציפיות למגמת מסחר חיובית בתחילת השבוע הקרוב למרות מכירות מבוהלות במר.צ. ★ "פוילה" בבורסה הישראלית להמשך הפעילות בוול-סטריט ★ סוחרים מאמינים ומקווים שלא מדובר בתיקון טכני זמני בלבד ★ נמשכו הביקושים ועליות השערים בבנקאיות

מאת שמואל רוזנבלום

שבוע מסחר שגרר שהביא בתוכו למפולת בספרי מניות ני"ע בבורסה הסתיים בתיקון טכני ועליות שערים. סוחרי ומפעילי הבורסה נשמו מעט לרווחה בתום המסחר אתמול, שכן הבעיות הבורסאיות לא המשיכה בהתמוטטות השערים החדה. קרנות הנאמנות, שכבר אתמול ליצירות כספים בנזילות, עדיין סובלות מפרופורציית מניות גבוהה יחסית. ומבצעים בקטע הגדול, רבים מפעילי השוק שרכשו סחורה שלשום בתחילת המפולת הודרו אתמול לממש רווחי הון מהירים. גם קרנות הנאמנות נסו למכור סחורה בעליות שערים להגדיל נזילותן הכספית בנזילות הצפויה. עליות השערים בבורסה בארה"ב אשר תיקנו כ-60% מהירידה ביום המפולת עודדו את הפעילות החיובית אצלנו אף שהסיסמוגרפיה הבורסאית בינינו לארה"ב רחוקה מבהירות והבנה. ירידות השערים החדות עד שלשום הביאו לשחיקה כ-21% ויותר במניות הכבדות וכ-17% לערך בקרנות הנאמנות המתמחות במניות. המניות הבנקאיות תיקנו במעט את כל ירידת שערן במהלך השבוע האחרון עלה שערן בכ-0.9% לערך. במניות הכבדות תוקנה כשליש לערך מהשבוע בשחיקת השערים התלולה. פרשני בורסה סתוים חלוקים בדעתם לגבי הצפוי בשוק בעתיד הקרוב. חלקם הבמנה עם האופטימיים צופה כי עליות השערים עשויות להימשך בהתחשב ברמות השערים האטרקטיביות וברמת הנזילות הגבוהה בשוק ההון עקב פריון הבנקאות. הנוה זו בהתבססת גם על רגיעה באירועים הינצניים ובבורסות בעולם הרחב. הפסימיסטים מבכד מעריכים כי הרחיצה מתהפסקת במניות לאחר המשבר החריף, בצירוף בעיית הנזילות של קרנות הנאמנות, תביא להמשך פעילות בעייתי בעתיד הקרוב. מנהלי קרנות עימם שוחחנו אתמול ציינו כי לדעתם עשויות הקרנות הסולידיות והמעורבות שוכו ליצירות באחריות להגדיל באחזים ספורים (באחד משמעותיים מבחינת הבורסה) את קטע המניות שבתיקי השקעתם. סוחרי הבורסה התלוצצו אתמול כעד עכשיו התרעו בשוק ההון הישראלי להודעות הגובר ובהם באחרים בהקשבה. תודה לאלן גרינספן ולרונלד רייגן.

מבין כיוצרי השער הבולטים אתמול ניתן לציין את מניות פ.י.בי. 5%+, פולגת 1 2.4%+ בלבד לאחר שחיקה של 33.4% מתחילת החודש, דובק 2.4%+, פיתוח משכנתאות 5.6%+, משכן 4.1%+, כור 3%+ לאחר שחיקה של כ-29% מתחילת החודש. פעילות ערה נקשרה גם במניות החברה לישראל, פריה, אלקטרה, היפה כימיקלים ובנית. ואילות גרסה תנודה חדה מכבכבדות היא כלסה בבטוב אופציה 10.4%+, הוד אופציה 11.3%+, ביזאל אופציה, בארלון וקיפרו וברלן, מבנית ברוך ירדו 9.9%.

סיכום חלקי 21.10.87 – 1.10.87

שבוע המסחר שהסתיים אתמול בקולות אנחה למרות התיקון הטכני במניות היה אחד השבועות הקשים ביותר שידעה הבורסה בשנים האחרונות. מחזורי המניות החופשיות הבנקאיות, ומחזורי התעודות בקרנות הנאמנות ספגו השבוע הפסדי עתק בתוך זמן קצר ומבלי יכולת להגיב כראוי. בני"ע רבים חזרו רמות המחזרים להודשי ינואר-פברואר והתיקו שאיך רווחי הון של למעלה מבתחילת השנה. לפניכם רוטאאות למפולת השערים בבורסה ולשחיקה שלפני המפולת בין התאריכים 21.10.87 – 1.10.87:

קרנות נאמנות – אורט בגליל 16.96%–, אריו ופועלים 16.31%–, דקל (דיסקונט) 17.70%–, ספק (דיסקונט) 18.65%–, כור (הבינלאומי) 15.3%–. בממוצע 21 יום איבדו קרנות הנאמנות המתמחות במניות כ-17% לערך משוויין הכולל תוך שחיקת הנזילות בהן בהכנסים באחוז כלכ. אתכול תיקנו הקרנות חלק משחיקת התשואות.

מניות כבדות – מבע 26%–, ים המלח 17.6%–, כלל תעשיות 19.4%–, פועלים השקעות 21.3%–, דיסקונט השקעות 23.2%–, פריון 19.7%–, נייר חדרה 23.5%–, גבים 1 25.6%–, אמיים 24.4%–, אורדן 21.4%–, הבינלאומי 22.9%–, אמריקה 23.6%–. בין התאריכים הנ"ל ירד ממוצע המניות הכבדות בשיעור של כ-21% ויותר. אתמול לאחר תיקון השערים התמתנה הירידה הכוללת שעדיין נחשבת כירידה חריפה במיוחד.

המניות הבנקאיות – שחיקה שערית ממוצעת של כ-3% לערך. [illegible]

–30.9% מבין המניות הקלילות בלטה ירידת שערים תלולה בכבלי ציון אופציה 58.3%–, איתם אופציה 36.8%–, עוד השקעות 5 39.8%–, דסה 33.6%–, מסמר 34.2%–, נקב אופציה 55.5%–, שטרסל אופציה 31.4%– וני"ע רבים נוספים. אתמול כאמור נרשם תיקון שערים חד.

דולר שחור – רגיעה 1.72

בשוקי הדולר השחור שררה בימים האחרונים רגיעה גמורה ושער הדולר השחור נע סביב 1.72 לערך. עסקאות מועטות בלבד בוצעו בשוק השחור והעיקר במטבעות האירופאיים במארק ולירה שטרלינג. השמועות שהופצו והכחשו על אפשרות ביצוע פיחות לא גרמו לשינוי כלשהו או להתרגשות יתר בשוק השחור. מספר המעוניינים למכור דולרים גדול מכמות המעוניינים לרכוש, והסוחרים עסוקים יותר בהקשבה למתרחש בוול סטריט מבביצוע עסקאות.

קרנות בנמנה – הצלחה יחסית במשבר

קרן הנאמנות מבין שבניהול במוחה מקצוענץ כלל ירדה עד שלשום בשיעור הנמוך ביותר 3.37%– בלבד. מתחילת החודש התכם שיעור הירידה בכ-5% בלבד. שלשום ירדה סכיון 0.72% בלבד והסיכום סלל כ-5.72% לערך. שיעור ירידה יחסית נתון שכוה מלמד על פרופורציית מניות נמוכה בקרן סכיון שכריעבר לאחר המפולת התגלה כשיקול נבון. הקרן הוכנה ביותר נבון לשלשום היתה קרן כל שתשואתה עמדה על 35.2% מתחילת השנה.

המסחר במשתנים – עליות חדות +5.36%

עליות שערים חדות בגמה פעילות כספית באה אפיינו את המסחר בזירת המשתנים אתמול. עקב נפח הפעילות הגדול התבצע אתמול סיבוב נדיר בהסחר במשתנים במקום שלושה עד ארבעה סיבובי מסחר ביום רגיל. הקונים אתמול היו מקרב כל פעילי השוק שהעריכו שקניה ברמת השערים הנוכחית נראית כהשקעה אטרקטיבית לאחר השחיקה והמפולת. המוכרים היו קרנות הנאמנות הסובלות מבעיות נזילות לאחר הפדיונות הגדולים וקליטת הייצעים בימי המפולת. חלק ממנהלי הקרנות העריך אתמול שהאווירה החיובית בשוק תימשך עוד זמן מה, למרות הערכות אלה באלצו מנהלי הקרנות לבצע מכירות עקב בעיית נזילות. ראו לציין שבקרנות נאמנות מסויימות הגיעה פרופורציית המניות עד 90% לערך מהשקעה במניות. גם המניות והמסורות בארה"ב ובישראל זכו לעדנה קלה ושעריהן עלו בהדרה נאה עד 6% במניות סבע לדוגמא. מחזור עסקאות נרשם במניות כלל תעשיות 424000 ע.נ., כלל ישראל 10 +7% 77400 ע.נ. עליות נאות נרשמו גם במפרוכימיים 7%+ במחזור סביר, כלל סחר 6%+. עליות שערים מעט מתונות יותר נרשמו בשופרסל 2, רלק ואפריקה 4.5% בכל מניה. מניות ים המלח עלו 3.5%. בתום סיבוב המסחר עמד שיעור העליה הממוצע על 5.35% וזהו ללא ספק תיקון שערים נאה למדי. במסחר בשעות הבוקר נרשמה מגמת ביקושים נוספת. קרנות הנאמנות וסוחרי הבורסה נטו לספק את עודפי הביקושים בסחורה רבה במעט. ללא ספק בשער תוך שיפור עסקאות גדולות. נינה היה בפעילי השוק שאווירת אי הודאות ההיסט שאלי מדובר בתיקון טכני ליום בודד הביאה רבים לעצירת מכירה למרות שעודפי הביקוש במר.צ. למניות המשתנים היו גדולים עד כדים נאה. המחזורות בה סופקו הביקושים יצרה אווירה עצורה מעט בסיום המסחר שכן סוחרי הבורסה ציינו לעליות נוספות. מחזורי עסקאות גדולים נרשמו במניות הבינלאומי, כלל תעשיות, שופרסל, כלל סחר ורבה נוספת. יתכן שהמכירות המבוהלות במסחר במר.צ. נבעו מידיעות על ירידת שערים בבורסה בלונדון. מסחר שבנוסף לכך סוחרים עלינו לעקוב במכשיו גם אחרי לונדון, טוקיו ובורסות נוספות.

שוק המניות – ראו מבני חזור

בלימת המפולת בבורסה הישראלית באה בעיתוי של יום מסחר בהשוואה לגל סחרים. המגולה לכיוון ארה"ב והמתרחש במרד הראו ביום הפכה בקרב פרשנים ומחזרים לכמעט ריכוש. אתמול נשמעו פרשנים רבים כמבכירים שכמירה ומגמת המסחר הקרובה בארה"ב תמשך. [illegible]

• הכותב מנהל תיקי השקעות

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

כלולים בהסדר הצמדה

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

מסחר ושרותים

מסחר

שרותים

מלונות ושרותי תיירות

מחשבים ושרותי מחשב

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

תעשייה

מזון ומבק

טקסטיל והלבשה

מתכת ומוצריה

הסתדרות במט"ח

רשימה מקבילה

שרותים

מלונות ושרותי תיירות

מחשב ושרותי מחשב

נדל"ן בינוי ופתוח

חקלאות

טקסטיל והלבשה

מתכת ומוצריה

מוצרי בניה

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

תעשיות שונות

השקעה בתעשייה

חברות השקעה

חיפושי נפט

משתנים

4343	5.25	7483	7466	1
41732	6.41	249	249	6
74852	5.80	383	383	20
1643	4.50	9493	9493	4
12317	4.48	2353	2353	16
196	4.25	37210	37210	2
29788	4.99	905	905	19
5447	4.75	2868	2868	8
728	6.00	64565	64565	23
43261	6.00	654	654	14
2115	5.00	14756	14756	6
7250	3.75	857	857	9
6148	5.50	3935	3935	10
24	1.00	251417	256396	4
4752	6.00	10320	10320	22
29922	3.26	2601	2601	23
58656	7.05	805	805	26
163	5.25	323648	323648	21
499	5.50	12156	12156	5
484839	6.86	218	218	75
4211	5.00	8209	8209	20
15090	6.26	1018	1018	9
17603	6.99	4057	4057	44
27558	5.75	2356	2356	39
85130	7.04	1125	1125	52

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5478.13	5402.83	רוכישה	583.52	580.04	לפיד	407.12	399.14	עמית	2562.18	2542.41
אמקה	485.84	483.49	הלב	244.20	242.50	לקס	1866.01	1852.15	עפרוני	484.61	481.35
אגת	255.11	253.55	הדר	1549.12	1520.91	לשם	360.99	359.56	עשן	135.69	134.90
אריד	1697.45	1685.74	רוזן	266.85	261.74	מגור	1304.12	1295.66	פיא	1677.03	1665.57
אדום	2500.93	2483.98	רליה	589.84	580.16	מגשה	3842.07	3817.32	פזר	560.29	556.30
אופיר	1994.21	1980.98	זהר	351.71	345.58	מגד	254.52	252.85	צופית	488.70	485.31
אור	435.55	432.04	ויקל	411.38	408.71	מגן	3695.72	3672.71	צוק	124.35	124.35
אורין	143.68	142.20	הדס	410.81	407.09	מגל	406.86	403.56	צמיד	1090.86	1083.64
אורלי	284.20	282.12	ורד	545.41	536.63	מור	1838.48	1826.36	צבירה	545.96	537.95
אורן	798.55	795.34	זהבית	2756.04	2702.80	מורד	908.91	892.63	צורית	1877.58	1865.68
אייל	4070.32	3991.49	זוהר	186.22	184.64	מטה	25933.11	25538.64	צלע	2507.70	2303.03
אירים	5477.16	5359.09	זיו	131.38	129.46	מיטר	996.17	989.84	קשת	301.80	301.14
איתן	759.39	753.93	זמיר	504.52	501.86	מעוף	4660.26	4630.01	רבית	18938.61	18787.94
אלון	618.17	613.44	חוחית	161.90	160.78	מעיין	758.54	754.09	רימון	130.51	130.30
אלבוג	670.90	666.33	חליפין	158.92	188.60	מסטה	367.06	363.56	רקפת	796.24	782.65
אליבום	101.20	98.88	חלמיש	214.97	214.13	מרגלית	1405.20	1395.83	רשף	415.49	410.17
ארז	345.63	343.1	חן	146.64	146.25	מרווה	121.24	120.76	שביט	439.21	436.34
אס	162.40	158.88	חצב	1468.79	1455.69	מרום	1297.02	1288.72	שהם	340.71	338.28
אשל	186.57	185.25	טל	6336.13	6266.40	נגה	145.74	142.99	שירה	462.75	459.42
אתרוג	253.35	251.74	יובל	445.43	442.59	נורית	311.19	309.86	שמיר	395.26	392.53
בדולח	2410.48	2394.86	יהלום	2396.24	2380.25	נסע	506.68	500.29	שובב	796.08	784.89
ברוש	537.75	534.26	יסמין	390.70	387.49	נילי	158.35	156.07	שחק	863.24	842.43
ברק	514.68	511.13	יערה	441.21	438.46	נעמן	669.53	658.12	שקד	185.31	184.06
ברקת	310.31	308.89	כוכב	340.34	338.05	נפולה	138.09	137.10	תאנה	257.16	255.61
גבים	1553.66	1545.53	כחל	136.82	135.10	סלע	357.97	356.38	תדהר	554.98	553.87
גבע	112.73	111.06	כלנית	650.21	639.47	סנונית	515.66	512.15	תירוש	535.92	529.90
גורן	441.90	439.22	כספית	258.95	257.69	סער	396.63	394.36	תבשה	102.25	101.63
גיא	102.09	100.57	כרמל	150.06	148.25	ספיר	179.44	179.43	תמר	257.05	235.66
גיל	3410.19	3345.60	כתר	1219.34	1205.02	סתיו	378.27	375.99	תפוז	194.30	192.91
גלית	632.38	625.21	להב	4881.68	4788.59	עדילה	798.85	795.51	תרשיש	1480.54	1470.55
דוכרבן	384.65	381.99	למקפיץ	724.25	722.88	עדן	487.81	480.81	תשרי	527.13	520.04
						ענבר	1269.19	1259.55			

U-MAN

עבור איזור מלקוחותינו, מפעל גדול וותיק בבאר-שבע
דרוש
מהנדס מכונות
לתפקיד ראש אגף תחזוקה
בעל נסיון וידע בהידראוליקה, פנאומטיקה, משק חום, מיזוג ואוטומציה. התפקיד אחראי מאוד, עצמאי, בעל עניין ואתגר רב. דרושה כושר ארגון ויכולת ניהול צוות עובדים – הכרחיים. עדיפות למועמד מאזור באר-שבע. שכר הולם ותנאים טובים למתאימים.
לפנות ללינה – טל. 03-295694 שלוחה 645. סודיות השמר בקפידה.

לישראמפל בניים אור-יהודה דרושים
★ מזכיר/ה לניהול משרד. עברית אנגלית. הנה"ח יתרון.
★ פקיד/ה עם נסיון. אנגלית יתרון.
★ מנהיש ל-P.C.
★ עוזר למנהיש
★ מרכז/ת לתנור חימום להנריות ולוערים.
★ נהג מלגזה.
בבוקר 03-354433, במשרד 03-358773

האם את/ה מעונין/ת בטלויזיה חדשה
האם את/ה מעונין/ת בסלון חדש
האם את/ה מעונין/ת בנסיעה לחו"ל
אנו מציעים עבודת שטח מעניינת בשעות הפנאי, באזור מגוריך, הכנסה נאה למתאימים.
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר ביום א'
04-660575 | 057-72039
04-525636 | 057-74051
03-812181 | 02-246044
02-244279

לעתון "אור ישראלי" היוצא-לאור ע"י העמותה להנצחת הצדיק סידנא בבא סאלי זיע"א דרושים
כתבים
לענייני חדשות, יהדות, חינוך, חברה וכלכלה
רוכשי מודעות
★ ★ ★
לפנות טלפונית
למר משה ברשטריה – 03-394092
או למר יעקב סדני – 057-945171,
או לכתוב לת.ד. 721 נתיבות 80256.

שחם
סוכנויות ביטוח בע"מ
סוכנות הביטוח הגדולה בישראל
דרוש
מנהל יחידת ביטוח חיים
בעל נסיון בתחום ביטוח חיים
לתפקיד רב אתגרים
בעל רמת אחריות ועצמאות גבוהה מאוד, הכולל: תפעול סוכנים קיימים ופיתוח מערך השיווק הקיים.
יוזמה, יכולת מעולה ביחסי אנוש ובניהול אנשים – הנה חלק בלתי נפרד מהתפקיד.
מקום העבודה בת"א והסביבה
תנאים מצויינים ורכב צמוד למתאים.
לקביעת ראיון אישי נא לפנות לאמנון הירשפלד
טל. 03-258321
(16 קווים אוטומטיים) החל מיום א'
סודיות מובטחת

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אי-לכך, אם אוסיף או מהות של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה, העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

אופטרוטק
חברתנו עוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק מערכות אלקטרואופטיות ממוחשבות המבוססות על טכנולוגיות מתקדמות בתחומי ראייה ובינה מלאכותית ומיועדות ליצוא.
מהנדס/ת תוכנה
לבניית יישומים מורכבים של בסיסי נתונים ותקשורת.
דרישות התפקיד:
- נסיון הכרחי ב-DBASE III (שנה לפחות)
- תואר ראשון במדעי המחשב
- נסיון ביישומי תקשורת וזמן אמיתי (שנה לפחות)
- הכרות מעמיקה של תוכנות מדף ל-IBM PC בנייתך נא צייני 140ES107
סודיות מובטחת
כל המשרות מיועדות לגברים ונשים.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ובציון מס. טלפון להודעות אל: אופטרוטק סביון, ת.ד. 69 נס ציונה 70450
אופטרוטק. בית לאנשים יוצרים

לחברה התעשייתית באזור המרכז
דרוש
איש מכירות
בעל רקע ונסיון בענף הדפוס
(רצוי בוגר ביה"ס לדפוס).
נא לפנות בכתב לת.ד. 16187 ת"א עבור דפוס.

לחברה מסחרית בת"א דרושה
מנהלת חשבונות
בעלת נסיון וידע במערכות ממוחשבות – עדיף חשבשבת.
לפנות בפרוט נסיון מקצועי לת.ד. 10931 ר"ג 52109.

קריירה ב"תרבות דיור" רשת מדריכים לצרכנות הוגנת דרושים/ות
● נציגי/ות מכירות ושיווק
השכלה תיכונית ומעלה, בעלי רכב, מגיל 25, כשרון מסחרי, יכולת ניהול משא ומתן
● תקציבאי/ת
נסיון של 3 שנים לפחות במשרד פרסום
פנה לליאור: 03-650737/8, 655134

לקונדיטוריה מעולה בחיפה דרוש/ה
קונדיטור/ית
בעלי נסיון יפנו לגב' רחל שריר
בטלפון 04-352222

שמל בע"מ
למפעל לייצור מכונות בחולון דרוש
הנדסאי מכונות
צעיר, בוגר בי"ס מקצועי (סינגלובסקי או דומה), אחרי שרות צבאי.
המועמד המתאים יוכשר לתפקיד מהולי בחברה.
לפנות טלפונית: 03-5592146

דרוש **סוכן**
עם קשרים להפצת חומר כבוי בעבף הבניה, השכבות + אחרים
טל. 661820 שליכית

לג.ג. אלקטרו ישראל דרושה
קלדנית
במשרה מלאה.
לפנות לנבוי 03-250853

תחזית ארצית — מחזור 7 | **עם מני וייצמן**

התקשורת אינה מקדישה תשומת לב לליגה הארצית

מאת שמואל טל

"אני עוקב בעניין רב אחרי משחקי הליגה הארצית וחבל שהתקשורת אינה מעניקה מספיק תשומת לב לנעשה בה", אומר יו"ר איגוד הכדורגל, מני ויצמן.

ויצמן ידוע כאוהד מושבע של שתי הקבוצות הירושלמיות, מכבי שעריים והפועל מרמורק, "אני משתדל לחזות במשחקים הנערכים באזור מגורי (נס־ציונה) ובכל מקרה אני מחזיק להם אצבעות", הוא מציין.

הוא מדגיש את העובדה שרמת רוב משחקי הליגה הארצית מניחה את הדעת ועם יותר תשומת לב של חובבי הכדורגל ניתן יהיה לשפר את הרמה עוד יותר.

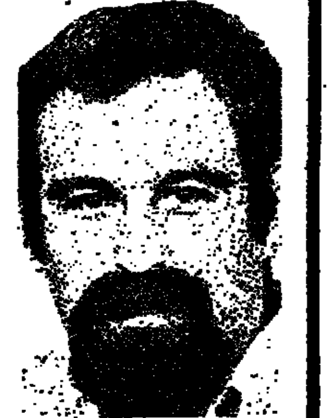

השנה הוא טרם חזה במשחקי הליגה הארצית והמשחק האחרון אותו ראה היה המשחק בין קבוצות מכבי שעריים והפועל ירושלים שהותיר את הירושלמים בארצית.

אולם, על־סמך עיון במדורי הספורט מוכן ויצמן לנסות לחזות את תוצאות משחקי המחזור השביעי.

מכבי יבנה – בית"ר נתניה. שתי היורדות מהליגה הלאומית זכורו בעבר הלא רחוק. שתיהן לא פתחו טוב את עונת המשחקים ומצפה לנו מאבק שקול, שבו תנצל יבנה את ביתיותה. התחזית: נצחון ליבנה.

הפועל ירושלים – הכח מכבי ר"ג. אין ספק שזה יהיה המשחק המרכזי של המחזור. חובבי הכדורגל בירושלים יוכלו להנות ממאבק בסגנון לאומי לכל דבר. ירושלים תשחק בהתלהבות רבה וזה יכריע בסופו של דבר את ההתמודדות המסקרנת. התחזית: נצחון לירושלים.

רמת־עמידר – הפועל טבריה. הפועל טבריה נמצאת בתנופה ובשבת שעברה היא לא התקשתה להכניע את הפועל ירושלים. שחקני עמידר ישחקו בשיטת ה"בונקר" וינסו ל"גנוב" שער. אבל המשחק לא יוכרע. התחזית: תיקו.

הפועל חיפה – הפועל חדרה. הפועל חיפה חייבת לזכות בנצחון, כדי להתמקם בצמרת הטבלה. חדרה לא תוותר, אבל הפעם יאלצו שחקניה להניף בתום המשחק דגל לבן. התחזית: נצחון לחיפה.

בת־ים – הפועל עכו. שחקני בת־ים עדיין מתלהבים מעצם עלייתם לליגה הארצית. ידידתם התאוששה לאחרונה מהפתיחה הצולעת של העונה. התחזית: תיקו.

הפועל יהוד – מכבי יפו. כששתי הקבוצות שיחקו בליגה הלאומית היו המשחקים ביניהן מעניינים מאוד. כעת מצבן בליגת המשנה אינו מזהיר ותוצאת תיקו תספק את כולם. התחזית: תיקו.

הפועל ר"ג – מכבי שעריים. שחקני שעריים חותרים בהתמדה לצמרת הטבלה. אומנם מולם תשחק קבוצה שאפתנית עם שחקנים צעירים ובעלי עתיד, אבל ההכרעה תהיה ברורה. התחזית: נצחון לשעריים.

הליגה הארצית

	הקבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
.1	הכח רמת־גן	6	4	1	1	3–9	13
.2	הפועל ירושלים	6	4	1	1	7–10	13
.3	הפועל טבריה	6	4	0	2	11–10	12
.4	מכבי יבנה	6	3	2	1	3–6	11
.5	הפועל חיפה	6	3	2	1	5–6	11
.6	הפועל רמת־גן	6	3	0	3	8–8	9
.7	הפועל חדרה	6	2	2	2	10–12	8
.8	מכבי יפו	6	1	4	1	2–3	7
.9	הפועל יהוד	6	1	4	1	10–10	7
.10	מכבי רמת עמידר	6	1	3	2	8–7	6
.11	מכבי שעריים	6	1	2	3	8–8	5
.12	הפועל בת־ים	6	1	2	3	6–3	5
.13	בית"ר נתניה	6	1	1	4	9–5	4
.14	הפועל עכו	6	0	2	4	10–4	2

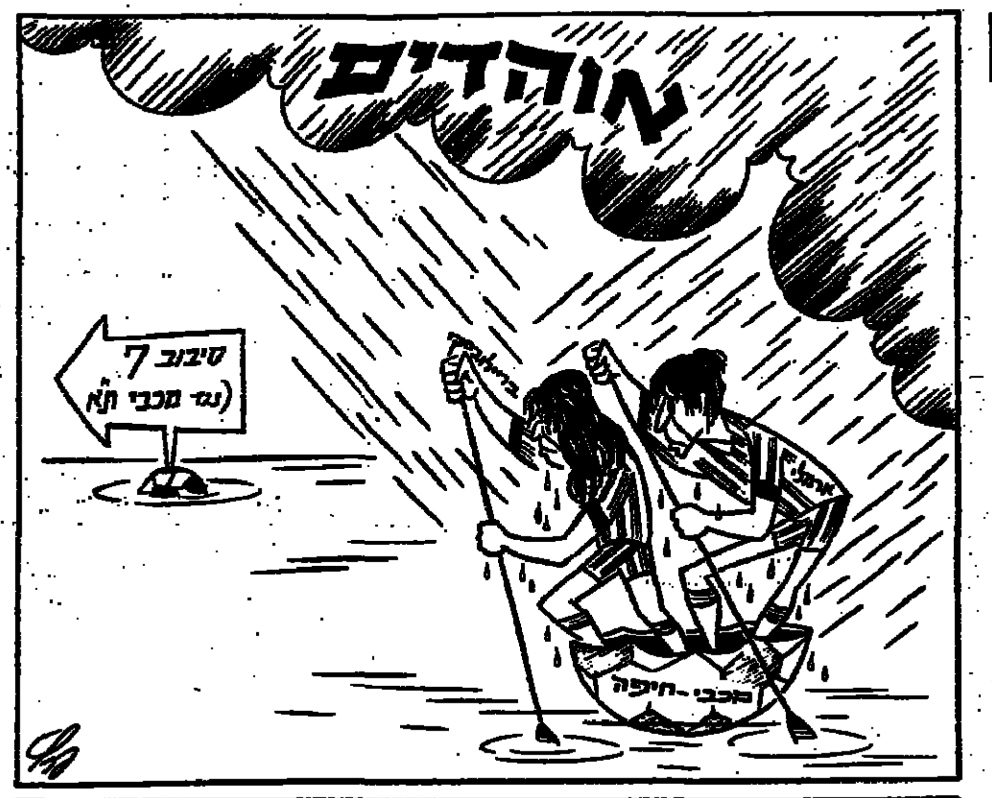

בריילובסקי ויאני נדרשים ע"י 'מיחיץ' לאימון הנבחרת

מאת שמואל קלינר

דניאל בריילובסקי ואלי יאני יוזמנו ע"י המאמן הלאומי בכדורגל לאימון הקרוב ביום שלישי. השניים טענו באמצע השבוע כי הם פצועים וכשל כך שוחררו ממשחק האימון נגד בית"ר ת"א (0:3).

לאימון הקרוב לא מייעד המאמן משחק ונראה כי עיקרו של האימון "יוחד" לגיבוש ולכושר גופני. לאימון שלאחר מכן מייעד המאמן משחק אימון נוסף – ככל הנראה נגד קבוצה מהליגה הלאומית. יהיה זה האימון האחרון לפני יציאת הנבחרת לדאבלין ב־8 בנובמבר שם תקיים ב־10 בחודש משחק נגד נבחרת אירלנד.

מכת פציעות תשבש את ה"דרבי" הקטן שיהיה בשבת בבלומפילד בין הפועל ת"א ובית"ר ת"א. רגלו של אליאור ברגם קשר הפועל ת"א מגובסת ל־6 שבועות, לאחר שנפצע במשחק האחרון נגד מכבי פ"ת בשבוע שעבר. אצל הדירבה העירונית מכת הפציעות קשה הרבה יותר. לא פחות מ־5 שחקנים פצועים וכהם כאלה הנחשבים כעמודי התווך של הקבוצה.

להלן רשימה של הפצועים שלא יוכלו, לחזור בהלקם ליטול חלק במשחק. ניסן כהן, אלי תגר, רחמים שמרן, יוזן כהן ודוד לביא. לעומתם חזר לאימונים יעקב כהן חולה ובימים האחרונים קיים כמה אימוני בוקר. גם המגן פיירן אוטמזריוס הסיר את הגבס ברגלו וחזר להתאמן.

ואם בקבוצת הפועל ת"א שוררת אופטימיות לגבי סיכויי הנצחון במשחק זה, הרי שאצל הדירבה העירונית שוררת אווירה פאסימית בגלל הסיבות דלעיל. רק ערב המשחק יקבע ההרכב באופן סופי ואולם התחושה בקבוצה היא כי יספגו את ההפסד הבכורה שלהם העונה בעוד ששחקני הפועל יוותרו בלתי מנוצחים גם לאחר המחזור השביעי.

[illegible] האמריקאי של[illegible] בתחילת השבוע הקרוב את כל ההכנות כדי שיוכל להצטרף כחוק לקבוצה. הצטרפותו לקבוצת ה"זהובים" משכונת התקווה הפכה כבר לעובדה מוגמרת. המאמן דוד שוויצר הביע את תקוותו כי יוכל ליטול חלק פעיל בליגה בקרוב. אתמול עזב את הארץ סוכנו של השחקן האמריקאי ג'י אראל.

באימונים האחרונים לא השתתף המגן משה עלך שסובל ע"י מאמנו בגלל מחלה. בינתיים נודע כי מגן הקבוצה אורי חוקיה בודק אפשרות לשחק במכבי פ"ת או בהפועל יהוד.

בשכונת התקווה קיימת דריכות רבה לקראת המשחק שיהיה בשבת בינטור נגד הפועל לוד. יהיה זה מיפגש תחתית מובהק שכן שתי הקבוצות טרם זכו העונה בנצחון. המאמן דוד שוויצר הביע בטחונו, כי לאחר התצוגה הנאה נגד בית"ר ירושלים – אף כי הקבוצה לא ניצחה תעלה קבוצתו על דרך המלך בנצחון על הפועל לוד המשתרכת לה גם היא בעצמה בתחתית. ברור כי בהרכב הפותח לא יכלל הקשר אייל חיים. רק אם דוד פלטן לא יהיה כשיר יתופקד השחקן במקומו כמגן. הפועל לוד ישתתף לראשונה העונה "קפטן" הקבוצה השוער יעקב בנורים, שהחמיץ את משחקי הפתיחה בליגה בשל פציעה ממושכת. הפועל לוד תולה תקוות רבות במשחק זה שכן הפסד נוסף ידרדר את הקבוצה בצורה מסוכנת.

שמשון ת"א יוצאת כבר היום לבאר־שבע ותתאכסן בבית מלון כדי להתכונן נפשית וגופנית למשחק הקשה נגד הפועל ב"ש. באימונים האחרונים השתתף הקשר אפרים אריביב ולדברי מאמנו יעקב גרונדמן הוא מגלה שיפור מיום ליום ונראה כי הוא מתגבר על פציעתו שמנעה ממנו עד היום את שיתופו במשחקי הליגה. אפרים אריביב עשוי לחזור להרכב בעוד שבועיים. ספק קיים לגבי שיתופו של אבן והרי המאמן עשוי לכלול בהרכב הפותח את אורי בוק במקומו.

במכבי פ"ת דומה שנרגעו הרוחות לאחר הסערה שפקדה את הקבוצה בעקבות ההפסד הביתי להפועל ת"א. המאמן צבי ספל קיבל גבוי מהנהלת הקבוצה ויותר מכל תעיד על כך העובדה שחודרו גדי ברימל, שהתפרסם בראשית השבוע כי אחד בר מהתמסדותו.

למשחק נגד הפועל כפר־סבא יחזור להרכב הפתח־תקואי כאשר בכך שיתופו בתפקידו הטבעי – מגן ימני. בעמדת הבלמים ישחק שרון צפין ואולי בכך ההרכב מהפועל אורה. להרכב ישוב קשר הנוער המתכון אבי ברשמעקר. לעומתו רפי כהן פצוע ובגלל זה לא ישתתף במשחק.

תחזית לאומית — מחזור 7 | **עם אורי אפק**

ברגשות מעורבים: העיניים בכפר־סבא והלב בנתניה

מאת ברוך דגון

אורי אפק, מנכ"ל הוועד האולימפי, הוא אוהד כדורגל מושבע, שאינו מסתפק במעקב פאסיבי אחר מהלכי הליגה מעל דפי מדורי הספורט. הוא עשה לעצמו מנהג קבוע לחזות מדי שבת במשחקי נוער וילדים, ואחרי הצהריים ניתן למצוא אותו באחד היציעים הלאומיים.

גם אם לא ירצה, ימצא עצמו אפק מעורב בכדורגל במידה רבה. כבלות הכל, הפגישות עם חתנו, עודד מכנס, גולשות, באורח טבעי, לנושא הזה, גם אם אינו עומד ברומו־של עולם.

לאפק קשר משפחתי נוסף עם מכבי נתניה הודות לבנו, המשחק בקבוצת הנוער. גם שני בניו הנוספים שיחקו בקבוצה. אפק עצמו, מאמן כדורעף בין־לאומי, היה בראשית שנות החמישים שוער במכבי נתניה. משפחה כדורגלנית.

התרשמותו של אפק ממשחקי הליגה הלאומית: "הרמה אינה שונה מהשנים הקודמות. הסגנון של השחקנים, המופיעים בקבוצות אירופיות, אינו מורגש. נראה לי, כי הכדורגל הוא הענף המקופח ביותר בנושא המתקנים. הרמה הבינונית מושפעת מהטיפול הלקוי בצעירים בכל האגודות".

אפק מעיד על עצמו כעל אוהד מושבע של...הפועל כפ"ס, אך יש לו, כמובן, פינה חמה בלב למכבי נתניה.

מכבי ת"א – מכבי חיפה. בניגוד להגיון, חיפה לא תפסיד. חיפה אינה ראויה למקומה הנמוך בטבלה והיא מוכרחה להתאושש. לת"א צפוי משחק קשה. התחזית: תיקו.

הפועל ת"א – בית"ר ת"א. שתי הקבוצות, המתמקמות בחלק העליון של הטבלה, רשמו באחרונה הישגים יפים. מדובר ב"דרבי" שקול כוחות, שיסתיים ללא הכרעה. נראה לי, כי יובקעו שערים והרמה תהיה טובה. התחזית: תיקו.

הפועל כפ"ס – מכבי פ"ת. לפ"ת בעיות לא קטנות לאחר שני הפסדים רצופים. כפ"ס טרם הציגה את יכולתה האמיתית. ויש לה גם יתרון ביתי. בכל אופן, כאוהד של כפ"ס אני "מתחייב" רגשית להעניק לה עדיפות. התחזית: נצחון לכפ"ס.

מכבי נתניה – הפועל חולון. אני תומך בעודד מכנס ובנתניה, מוליכי הטבלה, בזכות ניסיונם הטוויה הרכב האיכותי שלהם. לחולון יש, אמנם, תקווה להולל הפתעה, אולם שלום תקווה יזכה בשלוש הנקודות. התחזית: נצחון לנתניה.

בני־יהודה – הפועל לוד. דוד שוויצר יזכה בנצחון ראשון עם "החנבים". לוד תציב הרכב טוב יותר מאשר במשחקים האחרונים, אולם לא תוכל ביכולתה הנוכחית למנוע הפסד נוסף. התחזית: נצחון לבני־יהודה.

הפועל פ"ת – בית"ר ירושלים. בית"ר אינה מבריקה העונה ופ"ת משתפרת ממשחק למשחק. אפשר, איפוא, לדבר על כוחות מאוזנים. משחק הכח של פ"ת ינטרל את היתרון הטכני של קשרי בית"ר. התחזית: תיקו.

הפועל באר־שבע – שמשון. יתרון ביתי טיפוסי, אולם לא מכריע. שמשון אינה נופלת מסאראותה והיא יכולה לשוב לביתה עם רכוש. כל תוצאה אפשרית. התחזית: תיקו.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
.1	מכבי נתניה	6	5	0	1	6–14	15
.2	מכבי תל־אביב	6	3	3	0	7–14	12
.3	בית"ר תל־אביב	6	3	3	0	4–10	12
.4	הפועל תל־אביב	6	3	3	0	2–6	12
.5	בית"ר ירושלים	6	2	2	2	10–11	8
.6	הפועל כפר־סבא	6	2	3	1	5–6	8
.7	הפועל פתח־תקוה	6	2	2	2	6–6	8
.8	הפועל באר־שבע	6	2	2	2	4–4	8
.9	שמשון תל־אביב	6	1	3	2	6–5	6
.10	הפועל חולון	6	1	3	2	5–4	6
.11	מכבי פתח־תקוה	6	1	3	2	8–5	6
.12	בני־יהודה	6	0	4	2	5–4	4
.13	מכבי חיפה	6	0	2	4	5–3	2
.14	הפועל לוד	6	0	2	4	19–3	2

ג'ימי קונורס נוצח ויוצא לחופשת מחלה

הטניסאי האמריקאי בן ה־35, ג'ימי קונורס, הפסיד בקלות בסיבוב השני בטורניר טוקיו לאוסטרלי ג'ון פיצג'ראלד 6:1, 6:3 והודיע שלא יופיע בטורנירים במשך שלושה חודשים.

קונורס אמר, כי ברצונו להיות יותר עם משפחתו, וכי עליו לעבור ניתוח ברגלו בגלל שני שברים באצבעותיו.

בוריס בקר עלה לסיבוב השלישי, כשגבר על בקארצו קרטיץ' 6:2, 6:3 ואיוואן לנדל הכניע את רוברטו סגוסו 6:2, 6:0.

לנדל הראשון שהעפיל למאסטרס

איוואן לנדל, אלוף ה"מאסטרס" ב־1982, 1983, 1985 ו־1986, הוא הראשון שהבטיח את עלייתו לגמר ה"מאסטרס" שיחל ב־2 בדצמבר ויסתיים ב־7 בו, ישלו חלק שמונת הטניסאים הטובים בעולם בדירוג ה"פרס הגדול".

קאלי – פינארול 0:2

קבוצת הכדורגל אמריקה קאלי מקולומביה ניצחה במגרשה את פינארול ממונטבידאו 0:2 במשחק הגמר הראשון ביניהן בגביע דרום־אמריקה.

43,000 צופים חזו במשחק, בו הובקעו שני השערים במחצית הראשונה על־ידי חואן מנואל באטאלייה ורוברטו קאבאנאס.

נוער: יוגוסלאביה – בראזיל 1:2

30,000 צופים חזו בסנטייגו בנצחון יוגוסלאביה על בראזיל 1:2 ברבע גמר אליפות העולם לנוער בכדורגל. בתום המחצית הוליכה בראזיל 0:1 משער שהבקיע אלסינדו בדקה ה־40. שער הנצחון הובקע בדקה ה־90 על ידי פרושינצקי.

יוגוסלאביה תשחק בחצי הגמר עם האלופה מזרח גרמניה, שגברה על בולגריה 0:2. צ'ילי, שניצחה את איטליה 0:1, תתמודד עם מערב גרמניה, שניצחה את סקוטלנד בבעיטות עונשין (4:5) לאחר 2:1 בהארכה.

אורטס – איזמיר 85:88

אורטס מצרפת ניצחה באיזמיר את קארשייאקה המקומית 85:88 במשחק הגומלין בסיבוב השני בגביע אירופה לאלופות ועלתה לשלב הבא. בתום המחצית הוליכו התורכים 43:50.

ישראל אחרי יוון בהתעמלות

מתעמלות ישראל ניצבות אחרי יוון בתום היום הראשון של תרגילי הרשות.

הישראליות צברו 356.87, אחרי יוון, הראשונה בבית החלשות 364.95 נקודות.

אחרי הישראליות בדירוג העולמי ברוטרדאם ובתום היום הראשון, בלגיה, שוייץ, טאייוואן, פורטוגל, ניו־זילנד, נורבגיה, מקסיקו, פורטוריקו ודנמרק. את הדירוג לישראליות העניקה האלופה רוסל שרון, שהצליחה לדחוק את הבלגיות שהיו קרובות מאד לישראליות.

טניס

ארבעה משחקים בליגה הלאומית בטניס יתקיימו היום אחר הצהריים: אס"א ת"א – מכבי צפון א'; מועדון הכרמל – הפועל ת"א; מכבי רחובות – מכבי צפון ב'; הפועל צהלה – מכבי ת"א. בשבת בבוקר יהיו עוד 4 משחקים: הפועל ירושלים – אס"א ת"א; מכבי צפון ב' – מכבי ת"א, הפועל ת"א – מכבי רחובות; מכבי צפון א' – מועדון הכרמל.

הישג לטניסאית אבישי בתחרות לנכים בארה"ב

מאת אברהם תשובה

הטניסאית תיקי אבישי, אלופת ישראל בטניס לנכים וחברת מרכז הספורט לנכים אילן בר"ג, זכתה להישג בין־לאומי נאה כשהגיעה עד לשלב רבע־הגמר במסגרת האליפות הפתוחה לטניס לנכים, שנערכה במהלך השבוע בלוס אנג'לס ארה"ב.

במשחק רבע־הגמר הפסידה תיקי אבישי לאמריקאית טרי טרידוס 2:1. הצלחה היתה לאבישי גם במשחקי הזוגות כאשר ביחד עם בת־זוגתה האמריקאית הגיעו עד לשלב חצי־הגמר שבו הפסידו לצמד הולנדי 2:0.

כאלוף הטורניר הבין־לאומי הוכתר פרקס מארה"ב שגבר בגמר על הצרפתי מרסיני 2:0.

בגמר הזוגות לגברים זכו רנדי סנו והידויד קיילי שגברו על פרקס וסוגומרי 1:2.

מרמורק – ק.אונו במרכז א' דרום

המשחק בין היורדת מהארצית, קבוצת הפועל מרמורק לבין הבלתי מנוצחת עד כה הפועל קרית־אונו יעמוד במוקד משחקי המחזור השליש בליגות א'.

יתר המשחקים במחוז הדרומי הם: מכבי קרית־גת – מכבי הרצליה; הפועל אשדוד – הפועל אזור; בית"ר רמלה – קרית־מלאכי; לוזוס חולון – הפועל רמלה; עירוני אשקלון – בית־שמש; רמת־השרון – אור־יהודה; הפועל דימונה – הפועל ראשל"צ.

צפון: מכבי עוספיה – בית"ר חיפה; קרית־שמונה – בית־שאן; בית"ר נהריה – בני־נצרת; בני טמרה – הפועל קרית־אתא; מכבי הדרה – מכבי טמרה; אחי נצרת – הפועל רעננה; הפועל טייבה – מכבי עפולה; טירת־הכרמל – הפועל סירה.

ליברפול למשחק קשה בלוטון

מאת ג. שרון

שבוע לאחר שהקבוצה לפסגת הליגה האנגלית תצא מחר ליברפול למשחק חוץ קשה בלוטון נגד הקבוצה המקומית. גם העובדה שבעשרה משחקיה העונה ניצחה ליברפול תשע פעמים ופעם אחת סיימה בתיקו אין בה כדי להדהיר את המתח אצל שחקניה לקראת המשחק נגד קבוצה שעשתה להם צרות בשנה האחרונה.

דאלגליש וחבריו הדאי זוכרים את התבוסה שספגו אשתקד ב"קנילוורת ראוד" בשיעור 4:1. הפעם אמנם נוטים כל הסיכויים לזכות הליברפולים המפליגים בזמן האחרון "חללים" רבים בדרכם לאליפות. הקבוצה תגיע למשחק עם הרכש החדש, ריי האוטון, אולם הוא קרוב להיאי לא יכלל עדיין בהרכב שכן הרכב מצגה לא מחליפים.

מי שיזכה למעידת ליברפול היא קבוצתו של דוד פינטר, ק.פ.ר., שאיבדה בשבת הזולפת את הבכורה לאחר הפסד צורב (4:0) בליברפול. הקבוצה הלונדונית תתאושש על חשבון פורטסמות שטרם ניצחה העונה מחוץ לביתה.

ארסנל, השלישית בדירוג, המפגרת רק בשתי נקודות אחרי המוליכות, תארח את העולה החדשה דרבי קאונטי. נוטינגהאם פורסט אחריה בהפרש שערים תארח את ה"תרנגולים" מטוטנהאם בעוד הקבוצה השלישית עם 23 נקודות – מנצ'סטר יונייטד, תפתח ביום ראשון אל מצלמות הטלוויזיה בלונדון נגד ווסטהאם.

ביתר המשחקים: קובנטרי – ניוקאסל; אברטון – ווטפורד; אוקספורד – צ'רלטון; שפילד־וונסדיי – נוריץ'; סאותהמפטון – צ'לסי.

ריינג'רס יוצאת לדאנדי

תחת השפעת הנצחון על גורניק הפולנית, בגביע אירופה, תצא מחר האלופה הסקוטית קבוצת ריינג'רס למשחק חוץ נגד דאנדי. המוליכה הארטס תארח את מורטון מהתחתית וסלטיק המפגרת אחרי המוליכה בנקודה תארח את דאנדי יונייטד. אברדין תארח את פאלקירק, מאדרוול את דאנפרמליין והיברן את הברטינאם.

בגרמניה מחזור גביע

בליגה המערב־גרמנית לא יערכו מחר משחקים. הקבוצות יתפנו למחזור השני בגביע. המשחק המרכזי יפגיש את באיירן מינכן ובורוסיה מינשנגלאדבאך.

בליגה הצרפתית

שתי הראשונות – מונאקו ונאנט – יפגשו מחר במשחק המרכזי בליגה הצרפתית. האלופה בורדו המדורגת שלישית תפגש עם סנט־אטיין.

מאמן אוסטרלי לבוריס בקר

בוב בראט, אוסטרלי בן 38 הוא מאמנו החדש של כוכב הטניס המערב־גרמני בוריס בקר. הידיעה על כך הופיעה אתמול ביומון הגרמני "בילד".

בראט יתחיל בארה"ב לעבוד עם בקר בחודש ינואר הקרוב במהלך אליפות אוסטרליה הפתוחה אולם האוסטרלי כבר נראה לצידו של בקר בטורניר "סייקו" בטוקיו.

כוכב הטניס בקר המדורג רביעי בעולם עזב את מאמנו הרבני גונטר בוש בתחילת השנה. הכוכב הגרמני לא הצליח לזכות השנה באף טורניר של הפרס הגדול ומומחים טענו כי הוא זקוק למאמן חדש.

בראט המתגורר בשווייץ היה מועמד לאמן את הנבחרת הבריטית, אולם בסופו של דבר זכה בתפקיד בראצטן; ואדן ג'ייקבס.

בראט אימן בעבר את הבריטי ג'ון לויד, האמריקאים סקוט דייוויס ודובנר כאנוסב האוסטרלי פול מקנאמי.

ה"אסים" גאליס ויאנאקיס "יתפרצו" מחר נגד חיפה

מאת משה כהן

אלופת אירופה בכדורסל, נבחרת יוון, עומדת להגיע היום לארץ, כדי להתמודד מחר מול נבחרת חיפה וביום ראשון מול נבחרת ישראל.

היוונים הבטיחו להגיע בהרכבם המלא, כולל הכוכבים של ה"אסים", גאליס ויאנאקיס. המאמן היווני, פוליטיס, ציין, כי הופעת קבוצתו מאוד מחייבת, כיוון שזהו משחקם הראשון כאלופי אירופה.

במסגרת ההכנות לגביע [illegible] נבחרת חיפה. שתי הקבוצות "עפר" בסוף השבוע ממעגל גביעי אירופה והמשחק ישמש עבור השחקנים מבחן אחרון לפני... ה"דרבי" החיפאי שיערך ביום חמישי.

לחובבי הכדורסל בעיר הכרמל תנתן הזדמנות לראות את אחד מכוכבי הכדורסל של אירופה, ניקו גאליס בפעולה. אולם, יוון אינה רק גאליס וכדאי יהיה לשים לב לדרכו הוריו, יאנאקיס ולשחקן הציר, קריסטודולו.

נבחרת חיפה תשאף להפתיע, אבל מול אלופת אירופה משימתה לא תהיה קלה. ליוונים יהווה המשחק מבחן אחרון לפני משחקם ביום ראשון מול הנבחרת הלאומית.

גם בעיר היהלומים יהנו מחורף "חם"

קבוצת אליצור נתניה זכתה אמש בנצחון מפתיע בבלגיה, כשגברה על קבוצת אוסטנד בתוצאה 69:72 (37:42) והבטיחה בכך את השתתפותה במשחקי בית רבע הגמר של גביע קוראץ'.

חניכיו של צבי שרף לא נבהלו מראשיו וליגת הזרים השאננים. הם הציגו משחק שאפשר שהיווה עבודת מספה לאחר המשבר המקצועי שפקד אותם בשבועות האחרונים.

הישראלים הצליחו להוות יריב שקול לבלגים ברוב דקות המשחק ואת המחצית הראשונה הם סיימו עם יתרון של חמש נקודות.

במשחק הראשון בין שתי הקבוצות, שנערך לפני שבוע, זכו הנתנייתים בנצחון בהפרש של 11 נקודות ורבים הטילו ספק ביכולתם לשמור על הפער במשחק הגומלין. לכן, מהווה נצחונם הישג מרשים.

הופעתה של נתניה בבית רבע הגמר תהיה הסטטיסטית וגם חובבי הכדורסל בעיר היהלומים יוכלו להנות השנה מחורף "חם".

כדורסל

מכבי ר"ג ובית"ר ת"א ספגו קנסות

מאת משה כהן

בית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל הטיל אמש קנס כספי על קבוצת מכבי ר"ג, שלא הופיעה למשחק הגביע מול הפועל בקעת בית־שאן.

כזכור, לא הופיעו הרמת־גנים למשחק זה, בגלל שלטענתם עיריית ר"ג לא עמדה בהתחייבותיה הכספיות. היועץ המשפטי של איגוד הכדורסל דרש להעמידם לדין משמעתי ולא להסתפק בהפסד טכני. בית־הדין החליט להסתפק רק בהטלת קנס כספי של 1500 שקל.

גם קבוצת בית"ר ת"א הועמדה לדין משמעתי בעקבות הפסקת המשחק במשחקה הביתי מול הפועל ת"א. הביתריים ספגו על אי־הכנת האולם לקראת המשחק קנס של 500 שקל.

כדורמים

היום אחר הצהריים יפתח בבריכת מכון וינגייט טורניר גביע הים התיכון בכדורמים. במשחק הראשון ב־3 יתמודדו סולדים מיוגוסלאביה נגד אתנאיקוס מיוון; ב־4.45 יתמודדו הפועל גבעת חיים נגד ניס מצרפת וקבוצת ולסורנו מאיטליה נגד מנרסה מספרד. המשך התחרויות מחר וביום א' יהיו משחקי הגמר.

● כל הספורטאים שיגיעו לסיאול, להשתתף במשחקים האולימפיים, יתבקשו להביא עימם אבנים מארצותיהם להקמת אנדרטה אולימפית.

אמין! מנוסה! שאפתן! לשבועון תל־אביב דרוש איש מכירות. העונה ל"כותרת" הנ"ל. אנו יודעים להעריך תכונות אלו. בדבר פרטים נאוה 03-622704

למפעל מזון באזור המרכז דרושים 1. פועלי "יצור" 2. מפעילי ציוד "יצור" בעלי חוש טכני מפותח, העבודה במשמרות. להתקשר לראובן הראל טל: 03-251286

למעליות טל דרושים טכנאי שירות. נסיון קודם הכרחי. לקביעת ראיון טל: 03-9225231 בשעות העבודה הרגילות.

רכוש ספר ממסרת דבר

דרוש באיזור המרכז טבח לעבודה במשמרת בוקר בלבד. נא לפנות לטל. 03-5592446 לגבי רבקה.

למוסד ציבורי בירושלים – דרוש/ה מתמחה (בלשכה המשפטית) נא להתקשר בימים א'–ה' שעות 08.00–15.30 לטלפון 02-534429.

לתיאטרון הקאמרי דרושים חשמלאים שיוכשרו לעבודה בתיאטרון. נא לפנות לטל: 03-245211 לאבי צברי.

טמפו. לטמפו תעשיות בירה בע"מ מפעל נתניה דרושים
1) פקיד/ה יבוא יצוא ★ שליטה בעברית ואנגלית כולל הדפסה (שפות נוספות יתרון). ★ רצוי בעל/ת נסיון בארץ או בחו"ל.
2) מסגר מכני ★ נסיון בתעשיה של 5 שנים לפחות.
3) גובה ★ ידע בסיסי בהנהלת חשבונות. ★ רשיון נהיגה. התפקיד כרוך בנסיעות.
4) מפעיל מערכת בישול בירה ★ בוגר 11-12 שנות לימוד. ★ נכונות לעבודה במשמרות. ★ עבודה בצוות.
5) לבורנט ★ נסיון בתעשיה של 5 שנים לפחות. ★ נכונות לעבודה במשמרות. עדיפות לתושבי נתניה.
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות לטל' 053-58131 לכח אדם.

המשטרה אתגר. דרושים שוטרי תנועה. דרישות התפקיד: השכלה של 11 שנ"ל לפחות. לאחר שרות צבאי. בריאות תקינה. גיל עד 35. עדיפות לבעלי רשיון נהיגה פרטי ו/או אופנוע.
המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
★ תל־אביב רח' הרכבת 14 טל. 03-628290
★ ירושלים רח' המלך ג'ורג' 8 טל. 02-244433
★ חיפה רח' העצמאות 82 טל. 04-661067
★ רמלה רח' הרצל 206 טל. 08-487488
★ באר־שבע רח' העצמאות 55 טל. 057-32521
הצטרף למלחמה בתאונות הדרכים. סודיות מובטחת.

מירקם מעבדות התנעה וצילום. עבור אחת מלקוחותינו: חברה העוסקת במסחר בינלאומי דרוש/ה איש/ת שיווק מעולה להחדרת שרותי החברה לארגונים בארץ, בכפיפות ישירה למנכ"ל החברה. מועמדים בעלי רקע ונסיון מוכח. יפנו בכתב יד ל"מירקם" רח' שלזינגר 4 ת"א מיקוד 62306. סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי למחקר ולפיתוח בגוש־דן דרושים
א. מהנדס מכונות לפיתוח בתחום המכניקה העדינה והאופטומכניקה. כישורים נדרשים ★ נסיון קודם של 4 שנים לפחות בתכנון מערכות אופטיות ואלקטרואופטיות צבאיות בתחום המכניקה העדינה (מנגנונים מדויקים, אלקטרומכניקה וכו'). ★ ידע בחישובי חוזק.
ב. פיזיקאי/אופטיקאי בכיר לנהל צוות מחקר בתחום האופטיקה והאלקטרואופטיקה והנדסה אופטית. כישורים נדרשים ★ 5 שנות נסיון בעבודה מעשית בשטח האופטיקה ★ יכולת נהול צוות מקצועי.
ג. מהנדס ייצור ידע בניתוח מערכות ומחשבים לעבודה בלתי שגרתית במערכת סבוכה. דרוש נסיון של שנתיים לפחות.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אישיים לת.ד. 25099 ת"א עבור מנהל כח אדם

תשלובת דנשר

לחברת תמרוקים גדולה דרוש/ה מנהל/ת מכירות – קוסמטיקה. דרישות התפקיד: ★ נסיון מוכח במכירות ★ ידע בענף הקוסמטיקה ★ יכולת אירגון ברמה גבוהה ★ שפה אנגלית – חובה (צרפתית – יתרון). נא לפנות בכתב־יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 3575 פתח־תקוה. (עבור ניהול מכירות).

המשטרה אתגר

דרושים

שוטרי תנועה

דרישות התפקיד: השכלה של 11 שנ"ל לפחות. לאחר שרות צבאי. בריאות תקינה. גיל עד 35. עדיפות לבעלי רשיון נהיגה פרטי ו/או אופנוע.

המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:

★ תל-אביב רח' הרכבת 14 טל. 03-628290-3
★ ירושלים רח' המלך ג'ורג' 8 טל. 02-244433
★ חיפה רח' העצמאות 82 טל. 04-661067
★ רחובות רח' הרצל 206 טל. 08-487488
★ באר-שבע רח' העצמאות 55 טל. 057-32521

הצטרף למלחמה בתאונות הדרכים

סודיות מובטחת

דרוש סוכן

עם קהל להפצת חומר כבני בענף הבניה, בקבלנות + אחוזים

טל: 661920 שלוחות

אינטר-אקשן

רח' המשביר 4, מגדל, אשקלון
טל. 8-051-22157

דרושים
לסדנת הדפוס הקהילתית

1. גרפיקאי
2. דפס (אופסט)

כישורים
★ ידע ונסיון קודמים.
★ יכולת ניהול ואירגון.
★ נסיון בהדרכת והפעלת קבוצות.
★ ידע בעברית ברמה גבוהה (אנגלית – יתרון).
★ נסיון בעיתונאות – יתרון.

3. ליחידה האור-קולית

★ בוגר ביה"ס לצילום
★ יכולת צילום ברמה טובה (מצלמות סטילס).
★ ידע ונסיון בהפעלת ציוד וידאו.
★ נסיון בהדרכה והפעלה קהילתית.

לפנימיה טיפולית בירושלים
דרושה

מדריכה

עיקר העבודה בשעות אחה"צ והערב בהדרכת ילדים בגילאי 11-9 – עדיפות לסטודנטים או בוגרי אוניברסיטה בתחומי הפסיכולוגיה עבודה סוציאלית, חינוך, חינוך מיוחד.
מועד תחילת העבודה מיד.
לפנות לטלפון 02-422245 רק בשעות הערב.

קריירה ב"תרבות-דיור"
רשת מדריכים לצרכנות הוגנת
דרושים/ות

● **נציגי/ות מכירות ושיווק**
השכלה תיכונית ומעלה, בעלי רכב, מגיל 25, כשרון מסחרי, יכולת ניהול משא ומתן

● **תקציבאי/ת**
נסיון של 3 שנים לפחות במשרד פרסום
פנה לליאור: 655134, 03-650737/8

SANSUI

דרושים
אנשי מכירות
בענף המכשירי
בעלי נסיון
03-242786; 03-233961
דינמיק 80 בע"מ, בן יהודה 84 ת"א

למשרד ברמת-גן
דרושים/ות

1. מזכירה
למשרה מלאה
מנוסה ועצמאית, בעלת נסיון בעבודות משרדיות, ניהול משרד והדפסה בשפות עברית ואנגלית.

2. מרכזנית
רצוי ידע בהדפסה, לעבודה במשרה מלאה.

3. שליח/ה
לשליחויות + עזרה בעבודות משרד לעבודה במשרה מלאה

לפרטים: 03-7517421

דרוש
מנהח"ש ראשי

★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות.
★ בעל ידע בעבודת מחשב
לרבות משכורות, דו"חות תקופתיים והגשת חומר לביקורת.
רצוי ידע בלוטוס 1-2-3
לטלפן החל מיום א' 297278
ולבקש את חן.

א.ח. זהבי בע"מ
לאולם תצוגה דרושה
אשת מכירות נמרצת
★ נסיון מוכח במכירות
★ הבנה וידע בענף הבניה
★ לחצי משרה בשעות אחה"צ
טל' 03-225670, 03-243048 למיכל

לצה"ל דרושים

אחראי לאחזקת מתקני חשמל ומיזוג אויר

בשרות קבע ליחידה באזור ת"א

התנאים הדרושים:
חשמלאי מוסמך, נסיון באחזקת מבנים וידע כללי במערכות מיזוג אויר מרכזיות.

המעוניינים יגישו קורות חיים ותסמר נסיון לד"ב 01646 או לטל: 03-694498 (לדבורה לקביעת ראיון)

נגד ציוד יעודי

לשרות קבע באזור המרכז.

המעוניינים יעבירו קורות חיים לד"ב 02981 (עבור איציק)

באיזור המרכז
קצין ארגון ושליטה בדרגת סרן/רס"ן

לעבודה מעניינת רבת אתגר מועדף רקע אר"מ. עם נסיון רקע טכני יתרון.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים לד"ב 03171
(עבור מנהל כוח אדם)

לחברת תרופות
דרושים
מנהלי תכנון מוצרים
PRODUCTS PLANING MANAGERS

כישורים:
★ נסיון קודם בתפקיד הנדרש בחברת תרופות.
★ השכלה בתחום מדעי הטבע.
★ שליטה מלאה באנגלית ועברית.

לפנות בדחיפות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 3235 רמת-גן.
סודיות מוחלטת מובטחת.

רהיטי ברג

לרהיטי ברג ברעננה
דרושים

1. עובדי ייצור – מקצועיים ובלתי מקצועיים
2. נגר
3. מחסנאי – בעל נסיון
4. פקידה – למשרד ייצור

5 ימי עבודה (תנאים מלאים)
לפנות מיום א' מחלקה כח אדם. 052-449696

לחברת תרופות
דרושים
מנהלי מכירות
SALES PROMOTION MANAGERS

כישורים:
★ נסיון קודם בתפקיד הנדרש בחברת תרופות.
★ השכלה בתחום מדעי הטבע.
★ שפות: עברית, אנגלית.
★ רשיון נהיגה.

לפנות בדחיפות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 3235 רמת-גן.
סודיות מוחלטת מובטחת.

לבית הוצאה כתר ירושלים
דרוש/ה
עורך/ת לשוני/ת
למשרה מלאה
בוגר/ת לשון עברית ו/או עריכה
– נסיון קודם יתרון.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, למחלקת כוח אדם
ת.ד. 7145 ירושלים. מיקוד 91071.

רשות הנמלים

לנמל אילת
דרוש
מהנדס אחזקה

השכלה: מהנדס חשמל עם רקע במכונות
נסיון: 5 שנים לפחות בניהול מערך אחזקה של מפעל תעשיתי.
תאור התפקיד: אחראי לתפעול מערך האחזקה של הנמל.
התפקיד כולל: הכנת תכניות עבודה, ניהול וביצוע עבודות האחזקה בהתאם לתכנית בתחומי הציוד התפעולי, מערכות החשמל והבינוי של הנמל.

בדבר פרטים נא לפנות לכח אדם ברשות הנמלים, רח' דרך פתח-תקוה 74 תל-אביב, טל' – 03-5121974.

פניות בכתב יש לשגר לת.ד. 61201, בצירוף קורות חיים בכתב יד לא יאוחר מיום 6.11.87

מלונות מוריה
למלון מוריה אילת
דרושים
★ **מלצרים/יות**
בעלי נסיון בשטח המלונאות
★ **נגר מקצועי**
לפרטים נא לפנות למחלקת כח אדם טלפון 059-72151

יותר טוב מנפאואר

לסניף רחובות
הרצל 190, א'-ה' 08:00-14:00
ו' 08:00-12:00
טל: 461717, 08-473734
דרושים

★ **מהנדס אלקטרוניקה**
מנוסה במיקרו-פרוססורים 80/86 וב-P.C. בתחום חומרה ותוכנה.

★ **מהנדס מכונות**
מנוסה. 1. בתחום ציוד אלקטרוני. 2. בתחום עיבודי מתכות – פרופילים, גילבון.

★ **הנדסאי אלקטרוניקה – מדופלם**
שנתיים נסיון לפחות במיקרו-פרוססורים 80/86 ואינטל, שליטה באסמבלר.

★ **טכנאי/הנדסאי מכונות**
מנוסה בתחום אחזקת מתקנים בירכימיים.

★ **שרטט/ת מכונות**
מנוסה בתיב"מ.

★ **חשמלאי מוסמך**
נסיון שנתיים לפחות במפעל תעשייתי.

שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק. פנו אל מנפאואר בהקדם – זה משתלם!

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל-אביב • חיפה
באר-שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בישראל
יבואני

למוסך המרכזי
דרושים

1. מנהל מחלקה בכיר
בעל הסמכה

2. מכונאים לרכב כבד
בעלי ותק ונסיון
מקום העבודה בפ"ת

נא לפנות טלפונית לשלמה בטלפון 03-330086 בין השעות 08.00-16.00

קלדנית מנוסה
למפעל אופנה
בתל-אביב לשבוע עבודה מלא
בשעות 07.30-16.00 טלפון 03-659941

קופולק

לשעבר טלמן וד' קופלר בע"מ

למפעלנו בפתח-תקוה דרושה
פקידת יבוא
בעלת נסיון
ידיעת הדפסה באנגלית.
משרה מלאה.
★ 5 ימי עבודה בשבוע ★
נא לפנות בכתב-יד אל ת.ד. 1098, תל-אביב 61010

עירית רמת-גן

דרוש
מדריך/ה
לעבודה חינוכית עם ילדים במועדונית
5 ימים בשבוע א'-ה'
שעות העבודה 13.00-17.30
נא לפנות לאגף החינוך רחוב המעגל 26 ר"ג לקביעת הביקור המדויק

אורי עמית
ראש העיר

לחברה מסחרית באיזור ת"א
דרושים:

1. מזכירת אגף
★ הדפסה ותיסורים עצמאיים בעברית ובאנגלית.
★ נסיון בעבודה דומה. לא מעשנת.

2. פקיד/ת יבוא
★ נסיון בעבודת יבוא
★ אנגלית שוטפת.

המשרות הן לחמישה ימי עבודה מלאים בשבוע.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 895 ת"א.
רק פניות מתאימות תענינה.

למלון קיסר אילת
דרושים
● **מנהל קבלה**
● **פקידי/ות קבלה**
רצוי עם נסיון. תנאים טובים למתאימים.
נא לפנות למחלקת כח אדם 059-76161

למוסד ציבורי
דרושה
מזכירה
עם ידע בכתבנות עברית
שעות עבודה מפוצלות
מ-8.00-13.00 ומ-17.00-19.00
למעט ימי שלישי ושישי.
להתקשר טלפונית לאהובה 264171.

חברת מדפלן המשווקת הבלעדית של מוצרי דיאטת קיימברידג'
מציעה מספר משרות
ליועצים עצמאיים בכל רחבי הארץ.
הדרכה תנתן בחברה.
טל. 03-582251

לחברת ביטוח גדולה
דרוש
איש תביעות בכיר
לאזור הצפון

כישורים נדרשים:
★ נסיון בתביעות ביטוח
★ כושר ניהול צוות עובדים
★ כושר יכולת לנהל מו"מ
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
עדיפות לבעלי השכלה משפטית ו/או נסיון בחברת ביטוח.

יש לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4906 חיפה

למגזין יוקרתי דרוש/ה
איש/ת מכירות
לאזורים מרכז, חיפה, וירושלים.
כישורים דרושים:
★ סגר צבא ★ נסיון במכירות
תנאים טובים למתאימים
קבלת מרב"ה טל: 03-5103188 03-654694

למוסך בנתניה דרושים
פחחי רכב
אפשרי עם הסמכה
תנאים טובים למתאימים
053-619147 בערב. 03-728976 ביום.

לסניבל מורים רמת-השרון
דרוש שליח
עם רשיון לקטנוע למשרה מלאה
לנתנית 03-492436

כדאי לעבוד בגל הירוק

למשרדנו הראשי באזור
דרוש/ה
קלדן/ית למחשב IBM PC
בעל/ת נסיון
עם ידע בהגהה
לפנות לישראל
טל' 03-5566478, 03-5566445, 03-5565455

היפר שוק
רשת הגל הירוק
רחובות ★ הרצליה ★ ר"אשל"צ ★ רעננה

מרכז רפואי ספיר
בי"ח מאיר כפר-סבא
דרושים
· מרפאים/ות בעיסוק
למכון לריפוי בעסוק בבית חולים מאיר
קיימת אפשרות להעסקה במשרות חלקיות.
המעוניינים יפנו לטלפון 052-23052 בשעות העבודה.

לחברת שירותים ארצית

דרושים לאזור המרכז והצפון
טכנאי שירות לטלויזיות
(צבע)
בעלי נסיון.
רצוי ידע בוידיאו
052-448112

לחברה ליבוא מכונות אריזה
דרוש
טכנאי מכונות לשרות
ידע בסיסי בחשמל ואנגלית.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4798 ת"א 61047

למשרד עו"ד בתל-אביב
דרושה
מזכירה
שליטה במעבדי תמלילים א"ב
עברית + אנגלית
אפשרות לעבודה של 5 ימים בשבוע
טל. 03-232536, 03-221417

למפעל למקסטיל מרינגמיש
עקב הרחבת משמרת ערב דרושות
עובדות מקצועיות ובלתי מקצועיות
שעות העבודה 15.30-20.00
תנאים טובים
לפנות לבוזי ביא
רח' הרכבת 32 תל-אביב
ליד התחנה המרכזית

למפעל מכוסים בהרצליה
דרושים
★ מכונאי מנוסים
★ צבעי
★ עוזר צבעי
★ חשמלאי
★ מנוסים
052-887013 מיום א'

לחברה לעבודות עפר ותיחום
הבכישים
דרושים מאזור המרכז
1. מנהל עבודה מעולה
2. מפעיל מעולה ל-950
3. פועלים לעבודות בכבישים
טל' 08-451338

לישראמיל בע"מ
אכסקדרה דרושים
★ מזכיר/ה לניהול משרד. עברית אנג' לית. הנה"ח יתרון.
★ פקיד/ה עם נסיון. אנגלית יתרון.
★ מנהיש ל-P.C.
★ עוזר למנהיש
★ סוכן/ת לתגודי חימום להנויות ולוטרים.
★ נהג מולק מזמנבר.
בשבת 03-354433, במשרד 03-358773

למשרד עו"ד בתל-אביב
דרושה
מזכירה כתבנית – מעולה
לעבודה בשעות הבוקר 5 פעמים בשבוע
להתקשר 03-289720 מיום ראשון.

למשרד עורכי-דין בתל-אביב
1. **כתבנית וורדסטר** מעולה רבי 8.00 – 16.00 נסיון קודם במשרד עורכי-דין.
2. **פקידה כתבנית** לשעות אחה"צ ימים א',ב',ד',ה' 19.00 – 16.00
03-252425

דרוש
מפעיל מנוסה לפרגמון MF 50
עם כף
רצוי סביבת פתח-תקוה
03-316281

דרושים מאזור המרכז
הנדסאי ביצוע – בנין
מנהל עבודה – בנין
לעבודה באזור חולון
טלפונים 03-9244552, 03-9245417

לחברה קבלנית לבניה
דרושים
קבלני שלד מעולים
לבצוע שלד למבני ציבור בחולון
להתקשר 03-844161

לחברה למכשור רפואי
דרושים:
אנשי מכירות מנוסים
(שוכנים)
לכל חבי הארץ עם רכב
טל. 03-941558

דפס אופסט מעולה
שווה הרבה!
טל: 812590

דרושות
מקדמות מכירה
מעל גיל 40
תנאים מעולים למתאימות
03-228545

לדיזאל חברה לשאיבת בטון
דרושה
פקידה/מזכירה
לניהול המשרד
ידע בסיסי בהנה"ח והפעלת מחשב יתרון.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-5230076/8

למגשי אבי
דרוש
שליח
אחרי שרות צבאי
בעל רשיון למכונית/אופנוע
טל. 03-5561813

למפעל מתכות באור-יהודה
דרושים
עובדי ייצור
ההכשרה תינתן במקום.
5 ימי עבודה
לפנות טלפון: 03-348337

לחברה ארצית מובילה בתחום מכשירי מידע ותקשורת דרושים
אנשי מכירות מעולים ונמרצים
למתאימים תנאים מצוינים
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 03-494444 ליצחק פישר

עירית נתניה

דרוש:
טכנאי נוף

במחלקת גנים ונוף באגף הנדסה והתשתית.

הכישורים הדרושים:
א. טכנאי נוף רשום במנקס הטכנאים בנדוד "טכנאי נוף".
ב. גיל עד 45.
הדרגה המוצעת: בהתאם לכישורים.
טפסים להגשת מועמדים בצרוף תולדות חיים בכתב יד המועמד/ת וכן תעודות המעידות על השכלה, יש להגיש למחלקה המנגנון, עד יום ששי 6.11.87.
טפסים להגשת ניתן לקבל במזכירות העיריה, רח' הרצל 15, נתניה.
בקשות שתגענה ללא תעודות כאמור, לא תובאנה בחשבון.

יואל אלרואי, ראש העיר

למוסד פיננסי גדול
דרושים
בוגרי מדעי החברה

★ למסלול הכשרה לתפקידים בכירים במערך הסניפים בכל הארץ.

הכישורים הדרושים:
★ לאחר שרות צבאי או שרות לאומי.
★ רצוי בעלי נסיון ניהולי קודם או בעלי תפקידים פיקודיים בצבא.
– העבודה בשעות עבודה מפוצלות במשרה מלאה.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23136, ת"א 61230 עבור "מס' 500"

קפ
יבוא ושווק
לחברת שיווק ארצית
דרושה
נציג/ת מכירות מעולה
בעל/ת רכב
1. לאזור הצפון 2. לאזור הדרום.
למתאימים/ות תנאים הולמים ואפשרויות קידום. לפרטים טלפון 052-454938

למשרד חקירות
דרוש:
חוקר
בעל רשיון לחקירות
נסיון קודם עדיף
03-653142 06-662246

לנציגות בת"א של חברה בינלאומית לתרופות וכימיקלים
דרושים/ות
תועמלן/ית רפואי/ת
מגיל 30 ומעלה

הכישורים:
1. רקע פרה-רפואי
2. שליטה מלאה באנגלית (רצוי שפת אם)
3. נכונות לעבודה ניידת בכל הארץ
4. רשיון נהיגה
נא לפנות טלפונית למנחם רונן א-ה 297032, 8.00-13.00

לחברה תעשייתית ברמת-גן
דרוש/ת במשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 או 3
עם נסיון של 2-4 שנים.
המתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בציון קורות חיים, נסיון והשכלה לת.ד. 3119, תל-אביב 61030 עבור "751"

אתה מנהל מכירות מעולה?
קיים!

אם אתה איש מכירות בנשמה, עם התמחות בנושאים שיווקיים, מנוסה בניהול מו"מ מסחרי בעסקאות גדולות ובעל נסיון של לפחות שלוש שנים –
אחד המפעלים הגדולים והידועים באזור המרכז מעוניין בך לתפקיד

איש מכירות
באגף השיווק המקומי.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד 6335 ת"א, 61061, עבור "איש מכירות"

חיפה כימיקלים

החברה הגדולה בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרוש/ה

אגרונום/ית מסחרי/ת

לתפקיד פיתוח שווקים חקלאיים לדשנים
הכישורים הנדרשים:
★ תואר ראשון ממוסד מוכר
★ שליטה מלאה באנגלית, רצוי שפות נוספות
– המשרה כוללת עבודה בארץ ונסיעות לחו"ל.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים לת.ד. 1809 חיפה ולציין על גבי המעטפה "אגרונום מסחרי"

פרסום שפי

סקאנדיה

לרגל הרחבת הרשת ופתיחת מרכז הרהיטים בהרצליה

דרושים
1. **מנהל שיווק ארצי**
בעל נסיון מוכח בניהול שיווק רשת חנויות
2. **מנהל מחסנים**
לנהול והפעלת צוות של 15 עובדים
3. **חשב – שכר**
בעל נסיון 5 שנים ידע בהנה"ח
4. **אחראי גבית כספים**
נסיון קודם ידע בהנה"ח
להצגת ראיונות לפנות לשמירה טל. 03-492121
5. **אחראי מחלקת הרכבה ושרות**
6. **נגרים (קריזיק)**
7. **מחסנאים**
8. **פקידה למחלקת מכירות**
ידע בעברית אנגלית

לפנות לישוש בשעות העבודה בסקאנדיה אזור התעשיה שד' הגלים 51 הרצליה

פידע

למפעל מתקדם באזור התעשיה ראשל"צ
דרושות

★ **מזכירה**
★ **אשת שיווק**

הכישורים: אינטליגנטיות, משכילות, אחראיות, בעלות יחסי אנוש טובים והופעה מרשימה (נסיון אינו הכרחי)

לקביעת ראיון להתקשר 03-9616327

עיריית נתניה

מכרז פומבי מס' 26/87
מתבקשות הצעות מועמדים למשרה של:

מנהל יחידת אר"ש
באגף מזכירות העיריה

תאור התפקיד:
רכז הטפול בנושאי ארגון ומחשוב בעיריית נתניה, תכנון ויעול המבנה הארגוני, ייעול תהליכי עבודה, עריכה ועדכון של נהלי עבודה, תכנון והפעלה של שיטות מדידה במחזוריות, פיקוח ותיאום בין הגורמים העוסקים בנושאים אלו.
דרישות המשרה:
א. מהנדס תעשיה וניהול רשום בפנקס המהנדסים.
ב. כושר ניהול כ"א עם גורמי חוץ ופנים.
ג. ידע ונסיון בתכנון והקמת מערכות בארגונים צבוריים.
ד. הכרת מערכות ע"א ויכולת עבודה בסביבה ממוחשבת.
ה. כושר הבעה בכתב ובע"פ.
ו. גיל עד 45.
הדרגה המוצעת בהתאם לכישורים.
טפסים להצעות מועמדים, בצרוף תולדות חיים בכתב יד המועמד/ת וכן תעודות המעידות על השכלה, יש להגיש למחלקת המכרזים עד יום ששי 6.11.87.
טפסים להצעות ניתן לקבל במזכירות העיריה רח' הרצל 15, נתניה.
בקשות שתגענה ללא תעודות כאמור, לא תובאנה בחשבון.

יואל אלרואי
ראש העיר

דלתא DELTA מקסטיל שווק בע"מ TEXTILE MARKETING LTD

לחברת השיווק
דרוש/ה

סוכן/ת לחנויות הלבשה

אם הינך בעל/ת רכב ונסיון נא פנה/י בכתב בלבד לת.ד. 2065 פ"ת בצרוף קורות חיים ונסיון.

לחברת CPC LTD
דרוש

טכנאי למחשבים אישיים
תואמי I.B.M

נא להתקשר ליצחק להבנוביץ 03-7713021

למשרד תכנון
דרוש
מהנדס קונסטרוקטור
כלמוף: 03-7520256
03-798417

לחברה קבלנית ארצית
דרושים
חשמלאים בעלי נסיון
לעבודה באזור המרכז
03-737156 03-723320

החברה להגנת הטבע
שומרים
לבתי ספר שדה
עין גדי, מעלה אפרים, נאות, רשיון נהיגה, מגורים במקום.
(ערב) 03-375063/240
יום א' 08.00-12.00

למשרד ראיה בתל"א
דרושה
פקידה
כתבנית מנוסה
(מעבד תמלילים ארכ)
למשרה מלאה
לראיון לטלפן:
03-249787

אשטרום אשקלון

לפרויקט עתיר תוכנה
דרוש:
מהנדס תוכנה בכיר
(משרה 208)
כישורים:
★ נסיון בתוכנות זמן אמת.
★ נסיון בניהול צוות תוכנה.
★ רקע במערכות צבאיות – יתרון.

מהנדס אלקטרוניקה
(משרה 301)
כישורים:
★ נסיון קודם בפיתוח מעגלים אלקטרוניים.
★ נסיון באלקטרוניקה צבאית – יתרון.
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המשרות המוצעות מתאימות לגברים ונשים כאחד.
סודיות מובטחת.
לפנות לאשטרום אשקלון
אגף המבנה
רח' הירקון 23
בני-ברק, ת.ד. 882
מיקוד 51261
או טלפונית
03-784212

אופק
אופק כירות ערך והשקעות בע"מ
בקבוצת בנק לאומי
חבר הבורסה לניירות ערך
דרושים

לחברת "אופק" – ניירות ערך והשקעות בע"מ, החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב
דרושים:
1. **מבצע/ת בבורסה**
– בעל/ת תעודת מבצע
2. **מבצע/ת בבורסה**
– בעל/ת נסיון של 3 שנים בניירות ערך.
נא לפנות טלפונית ל"אופק" – ניירות ערך והשקעות בע"מ, ת"א, רח' יבנה 30, טל. 03-283171 למר בני כהן.

לחברת בת של תדיראן
דרוש
חשמלאי ראשי
למחלקת תחזוקה

כישורים נדרשים:
★ חשמלאי בעל תעודת מוסמך ומעלה.
★ נסיון של 5 שנים לפחות בתחזוקה – מכונות ומבנים.
★ יכולת ביצוע צוות עובדים.
★ ידע באלקטרוניקה – יתרון.
מועמדים מתאימים יפנו לטל – יעד, רח' השיטים 30 קרית מטלון פ"ת, בימים א', ב', בין השעות 14.00-17.00.

עיריית חולון

דרושים באגף גזברות:
1. **מנהל מחלקת תקציבים**
כישורים: השכלה אקדמאית בתחומים כלכלה או ראיית חשבון או מינהל עסקים, נסיון בניהול מח'.
2. **מנהל ענף הוצאה לפועל**
כישורים: השכלה אקדמאית, נסיון בניהול צוות עובדים, נסיון בעבודה עם קהל.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לגזבר העיר עד יום 6.11.87.

לחברה גדולה בענף הרכב
דרושה
בחורה
בעלת ידע ונסיון
בהפעלת מחשב וקלדנות
לעבודה במשמרת שניה
לפנות אל פרץ טלפון: 03-335322

למוסד ציבורי
דרוש
עוזר למנהל הכללי

הכישורים הדרושים:
השכלה: תואר בכלכלה ו/או מינהל עסקים.
נסיון של 3 שנים לפחות בנושאים הקשורים לתקציבים ציבוריים ולטיפול בנושאים כלכליים בארגונים או במערכות ציבוריות.
רצוי ידע ונסיון בתחומי מיחשוב.
ההעסקה לפי חוזה מיוחד והשכר ישולם לפי דרגה 6-8 של דרוג המח"ר.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7019 ת"א מיקוד 61070 עד ה-30.10.87 ולציין על גבי המעטפה עוזר למנכ"ל.

פידע

למפעל פלסטיק באזור המרכז
דרוש
אחראי מחלקת ואקום פורמינג
כישורים נדרשים:
★ נסיון וידע בבניית תבניות.
★ תפעול ציוד ואקום פורמינג יתרון

לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 31296 ת"א
עבור "המנכ"ל"
– סודיות תשמר בקפידה –

המחשב המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ

סניף תל אביב
מחפש:
מוכרים/ות למח' טכסטיל
בעלי/ות נסיון של 5 שנים לפחות.
על המעוניינים/ות לפנות לקביעת ראיון למח' המנגנון טל. 03-389357

לחברה מסחרית גדולה בענף הרכב
דרוש:
מקדם מכירות לחלפי רכב
★ התמצאות טובה בענף חלפי הרכב.
★ רצוי נסיון במסחר ובמכירות
★ ידע בצרפתית.
טל. 7550233, 7550755

לחברת תעופה זרה
דרושה
נקבנית
למחשב איי.בי.אמ.
ולעבודות משרד כלליות
ידע שפה אנגלית חובה.
ידע כללי בהנהלת חשבונות.
חצי משרה.
על המועמדות המתאימות לפנות לת.ד. 26403 ת"א 61263

לאמישראגז באילת
דרוש/ה:
אחראי/ת לחנות
על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לאמישראגז אחד-העם 34 ת"א עבור "אחראי חנות באילת".

למפעל תעשייתי דרוש
כימאי/מהנדס כימיה
בתחילת הקריירה, לעבודה מעבדתית במחקר ופיתוח.
יש לפנות בכתב למנהל כח-אדם ת.ד. 48 חדרה 38100 ולצרף קורות חיים.

דרושים
בוגרי חוג מזרח – תיכון
או בעלי רקע בבגזר הערבי
לעבודת שפת במכירות
טל: 04-727673

דרושים
מרצים/ות לעיצוב פנים
03-228545
243428

למשרד אדריכלים בתל-אביב
אדריכל
עם נסיון
03-5101390

לחברה הנדסית גדולה
דרושים:
1. **מתכנת/ת**
2-3 שנות נסיון בשפת קובול, ידע מקביל על מחשבי אי.בי.אם. S/36, רצוי רקע במערכות מלאי ורכש.
2. **מפעיל מחשב**
ל"אי.בי.אם. S/36, למשמרת שניה (לפי שעות).
3. **מזכירה**
השולטת בהדפסה עברית רצוי גם אנגלית, 5 ימי עבודה בשבוע.
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 4857 תל אביב 61048, בציון המשרה הרצויה.

לתיכון בוקר בתל"אביב
דרוש
מורה לסוציולוגיה וכלכלה
נא לפנות לטל:
288121 בשעות הבוקר.

חברה צעירה ודינמית העוסקת ביעוץ לניהול וארגון רישתות שיווק מחפשת בחירה
מנהלת משרד/מזכירה בכירה
לבשרה מלאה
התפקיד:
★ ניהול מסודר
★ ארגון שוטף של פעילות המשרד
כישורים:
★ ניסיון של שנתיים בניהול משרד
★ יוזמה ואחריות
★ ניסיון בעבודה על מעבד תמלילים (W.M).
★ ידע באנגלית – רצוי.
★ יחסי אנוש מעולים.
★ גיל עד 35.
מקום עבודה רמת הכרון
לקביעת ראיון – יום א' 03-5480854 – ליאת

לחברה ארצית גדולה
דרוש
אחראי מחסן חשמל/אלקטרוניקה
★ נסיון בארגון וניהול מחסן ממוחשב
★ הכרת פריטי חשמל ואלקטרוניקה
★ בוגר בי"ס מקצועי – חשמל – יתרון
★ ידע בסיסי בשפה האנגלית
ההצעות נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופירוט הנסיון המקצועי לת.ד. 67 חולון.

לחברה המרכזת לשיווק מכוניות 1984 בע"מ
דרושים
1. **מחסנאי חלקי חילוף לרכב**
ידע קטלוגי וידע באנגלית
2. **עובדי מחסן**
לפרטים: נא לפנות למר יהודה פרחי, משה עייני דרך פ"ת 76 ת"א טל 03-331037

למפעל מזון דרוש
מנהל יצור בכיר
דרישות התפקיד:
★ נסיון של 5 שנים לפחות כמנהל יצור
★ מגורים בין רחובות לאשקלון
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 895 ת"א תוך ציון מנהל יצור על גבי המעטפה

למוסך גדול
באזור התעשיה יהוד
דרושים:
א. **פחחים בעלי הסמכה.**
ב. **פחחים ללא הסמכה.**
למועמדים המתאימים ינתנו תנאים מעולים.
נא להתקשר ליוסי טל.
03-359128, 355922

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע"מ
THE ISRAEL TRACTOR & EQUIPMENT CO. LTD.
דרוש
איש מכירות
ל-INGRSOL RAND
(ציוד טכני ופנאומטי)
הכישורים הדרושים:
★ הנדסאי ,טכנאי
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית
★ נסיון במכירות ובציוד כנ"ל – יתרון.
נא לפנות טלפונית 04-761427 מיום א'.

לחברת שרותים ארצית
דרוש
מנהל אזורי
★ נסיון רב ויכולת ניהול עבודה ופיקות בשטח.
★ נסיון בניהול משא ומתן וייצוג בפני לקוחות.
★ נסיון בטיפול ובגיוס עובדים.
★ בעל רשיון נהיגה + טלפון.
★ מגורים באזור גוש דן.
עבודה בעלת אתגר בחברה צעירה ודינמית
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 779 פתח תקוה 49107 תוך פרוט קורות חיים ונסיון בעבודה ולציין טלפון לתשובה
סודיות מובטחת

מאגרי אנוש בע"מ
שרותי כח אדם

דרושים
★ **מנהל/ת חשבונות**
א. למפעל באזור פתח-תקוה, נסיון רב בהנהלת עבודה ממוחשבת
ב. לחברת ביטוח בתל-אביב, נסיון בביטוח – יתרון.
★ **חשמלאי מוסמך**
ידע טוב בקריאת שרטוט ובמערכות פיקוד במפעלים. בתל-אביב וברמת-גן.
★ **מלחימות טובות**
לעבודה בבני-ברק, אפשרות לשעות גמישות.
★ **כתבניות/מעבדות תמלילים**
עברית – רצוי גם אנגלית.

כל העבודות קבועות
"מאגרי אנוש" - דרך השלום 20 תל-אביב
03-331657, 333420, 336079
רחובות - 08-476906, אשקלון - 051-26539

לחברת פיתוח אושיות דרושים
1. **מפקח רכישה לביטוח חיים**
בעל נסיון לעבודה עם סוכנים קיימים טל. 052-558055 לפנות לאבי שני
2. **קלדנית**
052-558055 לפנות לבטי

הפניקס הישראלי

לסניף רמת-גן
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות
נסיון של 3 שנים בטיפול בתביעות אלמנטרי, עדיפות לבוגר/ת מכון לבטוח
נא לפנות לגילה, טלפון 03-620242
החל מיום א'

בית אופנה
דינמי בגדילה
מחפש
מנהל שיווק
אנרגטי ומסוגל להניע מערכת
השכלה גבוהה בניהול או שיווק
נסיון בטקסטיל
מועמדים מתאימים יפנו
לטלפון 03-217737

סעם אספניה אוטומוטורס בע"מ
SEAM ESPANA AUTOMOTORES LTD.

למוסכנו המרכזי בחולון
דרושים
מכונאים וחשמלאים
בעלי נסיון
לפנות לארנון טלפון: 03-5563545

לחברה גדולה בענף הרפואי
דרושים
אנשי מכירות
מהות התפקיד: שיווק מוצרים בלעדיים לרופאים פרטיים
דרישות התפקיד: בעל רקע במדעי הטבע, שליטה טובה באנגלית, בעל רכב.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1432 ת"א 61013 עבור אנשי מכירות.

קיבוץ ברקאי
מחפש
אחות מוסמכת
מגורים במקום
טל. 06-378586 עד 14.00
ובשעות הערב 06-378585 שלוחה 32

---

pass
לבית אופנה
דרושה
מזכירה
לטיפול בענייני המשרד והמכירה
ידע בהנהלת חשבונות
ליום עבודה שלם
טל. 03-298992

לחברה לעבודות עפר
דרושים:
מודד מוסמך
מנהלי עבודה
מפעילים מקצועיים
ל-950 ו-955
טלפון 03-477938

למפעל ליצוא
דרושה
פקידה מנוסה
הדפסה אנגלית-עברית
עדיפות לבעלת ידע בהתכתבות יצוא-יבוא
עדי בעיים
הנזיר העברי 31 ת"א, טל' 03-379492

לאזור הצפון
דרוש
מנהל עבודה מנוסה
לעבודות עפר
פיתוח ובטונים
לפנות "רבד"
טל 03-254363

לחברת יבוא ושיווק
קרמיקה בראשל"צ
דרושים
1. **מחסנאי בעל** רשיון ג'
2. **אחראי למחסן**
03-955465 03-941114

לאדריכל
עקיבא למנגיין
דרושים
★ **אדריכל/ית**
★ **הנדסאי/ית**
בעלי נסיון
נא להתקשר בין 09.00-14.00
03-234254 מיום ראשון

לחברת יבוא הדרכה
פקידה נמרצת
לבשרה קבועה 08.00-16.00
נא לפנות לעבודת ל' שושנה
בע"מ ליליבלום 15 ת"א

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
דרושים
★ **טכנאי אלקטרוניקה**
עבור בדיקות סופיות של מעגלים מודפסים,
בעל נסיון במיקרו-אלקטרוניקה,
לעבודה באיזור ת"א, עבור פרוייקט ממושך.
★ **חווט לוחות חשמל**
בעל רשיון של חשמלאי עזר,
לעבודה באיזור רעננה.
★ **עובדי מתכת**
לעבודות פח (כיפוף, חיתוך),
באיזור ת"א.
★ **נגר**
לעבודה בהרכבת קרוניות.
באיזור פתח-תקוה.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק.
פנו אל מנפאואר במקום – זה משתלם!

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל-אביב • חיפה
באר-שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

לעיתון יומי גדול
באזורים אשדוד אשקלון קרית מלאכי קרית גת
דרושים/ות
אנשי מכירות מעולים
תנאי קבלה:
★ השכלה תיכונית.
★ משוחררי צבא
★ כושר ביטוי ויוזמה
למתאימים תנאים טובים
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית
08-532720

תפנית של
180°
למוכשרים/ות המעוניינים/ות
בקריירה חדשה
גיל 27-45, כושר השתלבות בעבודת-צוות, חשיבה יצרנית, אמביציה, יוזמה, כושר ביצוע ורצוי גם השכלה אקדמאית במדעי החברה.
לבעלי תכונות אלו, תושבי גוש דן והשרון, נציע (לאחר מיון והכשרה ע"ח החברה) תפקיד מעניין לצד הכנסה גבוהה ותנאים מצויינים.
לתאום ראיון 03-767161/2
סודיות מובטחת!

לחברה עתירת ידע במגדל העמק העוסקת בייצור וביצוא מערכות ראיה מלאכותית דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה
לעבודה אחראית רבת אתגר בצוות פיתוח.
הכישורים הדרושים:
★ השכלה פורמלית בהנדסת אלקטרוניקה.
★ נסיון של שנתיים בתכנון אלקטרוני, ספרתי ואנלוגי, עדיף תחום עיבוד אותות ספרתי.
★ יכולת לבצע פרוייקטים מורכבים בצוות מצומצם.
★ רצוי ידע בתכנות (C, ASSEMBLER) ועיבוד תמונות.
מועמדים העונים לכישורים הנדרשים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ל-S.G.I ת.ד. 190, מגדל העמק 10500.

לחברת ביטוח ליון, דרושים/ות
סוכנות וסוכני מכירה
רציניים/ות בלבד, בעלי/ות מרץ ויוזמה לאזורי חיפה, חדרה, נתניה, ת"א וגוש דן.
טל' בשעות היום: 04-727647
טל' בשעות הערב בלבד: 04-243060

לנשים וגברים רציניים
דרושים למכור ולהדריך לשקפים, מסכים ותוצרות לקידום מכירות אחה"צ בכל הארץ חיפה, באר-שבע, ירושלים, עפולה, בית-שאן, טבריה, אשקלון, תל-אביב ועוד.
שכר קבוע עבודה קבועה
03-7511615 03-7518681
ביאליק 155 רמת-גן ע"י גשר הלכה קומה 8 חדר 820

מכנזמן الاحل

صكتز/ من الاهل

U-MAN®

לחברת ביטוח
מצליחה בתהליך גידול מואץ
דרוש
מפקח רכישה מנוסה
לאזור חיפה והצפון
להפעלת סוכנים קיימים בתחום ביטוח החיים ולגיוס סוכנים חדשים.
נדרשת יכולת מעולה ביחסי אנוש ובניהול אנשים למועמד המתאים תנתנה סמכויות מקיפות לביצוע עבודתו.
הזדמנות יוצאת דופן לעבוד באוירה חמה ומשפחתית בחברה דינמית ומקצועית.
אם הינך עונה על הדרישות לעיל וחושב שאינך ממצה כרגע את הפוטנציאל האמיתי שבך התקשר עמנו עוד היום
לינה בטלפון 03-295694
משרה 162
סודיות תשמר בקפידה

אם את מחפשת עבודה מעניינת,
בעלת אתגר ובתנאים טובים, נשמח
להציע לך אחת ממשרות אלו:
מזכירה עברית־אנגלית
בעלת נסיון בלבד (כולל הדפסה),
שליטה טובה בשפה האנגלית, עבודה במשרה מלאה.
כתבנית עברית־אנגלית
שליטה טובה בשפה האנגלית,
אפשרות למשרה חלקית, עבודה באיזור תל־אביב.
תנאים טובים
וקורס עיבוד תמלילים חינם למתאימות.
„מנפאואר" בן־יהודה 12 ת"א,
א'־ה' 14:00־08.00
טל: 03-298877
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

תלמה
לסניף המכירות בירושלים
דרוש/ה
מחסנאי/ת
כישורים דרושים:
★ השכלה תיכונית
★ נסיון בעבודת מחסן
★ ידיעת השפה העברית
★ גיל 40־25
המעוניינים/ות מתבקשים להתקשר לסניף ירושלים לטל 02-853547 או 02-851822 בימים א' עד ה' ובשעות 14.00 עד 16.00.

לחברת יצהר תעשיות 2000 בע"מ
דרושים
אנשי שיווק
לעבודה עם קמעונאים ורשתות שיווק באזור חיפה והצפון ובאזור המרכז.
כישורים: רצוי בעלי נסיון קודם במכירה לרשתות שיווק.
רכב פרטי הכרחי.
על המעוניינים להתקשר: באזור חיפה, טל' 04-721079 למר מסטוביץ
באזור המרכז, טל' 03-252444 לניסים.

למפעל פלסטיק גדול בבני ברק
דרושים:
1. אחראי משמרת
(למחלקת ההזרקה)
★ בוגר בי"ס מקצועי 3 שנתי
★ נסיון קודם בתעשיה — יתרון
★ העבודה ב־3 משמרות.
2. אחראי משמרת
(למחלקת ניפוח)
★ בוגר 10 שנות לימוד לפחות
★ נסיון קודם בתעשיה — יתרון
★ העבודה ב־3 משמרות.
3. מכונאי אחזקה
★ בעל ידע בהידראוליקה ופניאומטיקה
★ נסיון בתעשיה או בפלסטיק — יתרון
לפנות 03-741873 להמדה בין 8.00 ל־14.00

למחלקה לשרותים חברתיים
בית דגן
דרושים:
★ מדריך לעו"ס — 75% משרה
★ עו"ס לטיפול כוללני
★ עובד נוער הצעירים
— 100% משרה
★ עו"ס/קרמינולוג קליני/פסיכולוג
— טיפול בבעיות סמים 58% משרה
בדבר פרטים להתקשר למזכירות בטלפונים 984215 984104 ,984197

לחברת „רותם הפקות בע"מ"
רח' יצחק שדה 7, ת"א
דרושים
★ אנשי מכירות
נמרצים, בעלי יכולת שכנוע, נסיון ויוזמה.
על בסיס משכורת + אחוזים
★ גרפיקאי עצמאי
מקורי בעבודתו, בעל נסיון של 3 שנים לפחות, לא רק בתעתיקים
★ מזכירה כללית
לנהול משרד עם ידע בהדפסה, גביה ומגע עם לקוחות.
למתאימים תנאי עבודה מצויינים!!!
להתקשר מיום א' בין השעות 8.30—12.30,
טל: 331360, 336737
סודיות מובטחת!!!

שופר־סל
לסניף רמת־אביב, רח' טאגור 38
דרושים/ות קופאים/ות
תנאי שכר טובים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.
אוטובוסים: 24, 27, 45, 49.

לארגון גדול
דרוש/ה
פסיכולוג/ית
★ בעל/ת תואר שני במגמה חברתית העסוקתית או ארגונית.
תאור התפקיד:
★ הנחיה קבוצתית,
★ אבחון באמצעות מרכזי הערכה.
★ יעוץ ארגוני
נסיון קודם בעבודה בתחומים אלו — רצוי.
המועמדים יפנו לת.ד. 6335, ת"א בצרוף קורות חיים ונסיון קודם.

דרוש
מדריך
רווק לכפר ילדים
ודתי תלפיות בנדרה
טלפון 06-336438

א. ארנסון בע"מ
דרושים לעבודה באזור המרכז
1. מנהל עבודה
★ בעל נסיון בעבודות ציבוריות
2. עוזר למנהל עבודה
3. איש אחזקה לציוד בנין
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית
03-485176 03-472292.

קופת חולים מאוחדת
דרושים
לסניפנו בהרצליה
1. רופאי שינים
בעלי נסיון תנאים טובים למתאימים
2. רופא נשים
בעל נסיון למשרה חלקית
לסניפנו בהוד־השרון
דרוש/ה
רופא/ת ילדים
בעל/ת נסיון למשרה חלקית
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל סניף הרצליה שדרות יעקב 6 טלפון:
052-5401146

דרוש/ה
מהנדס/ת חשמל
לניהול צוות חשמלאים ותכנון מערכות חשמל.
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בעבודה דומה במפעל תעשייתי, במערכות פיקוד וכח.
★ שליטה מלאה באנגלית ועברית
★ עד גיל 40
המעוניינים/ות יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם למח' כח אדם עבור מהנדס חשמל ת.ד. 707 חיפה 31006

שופר־סל
לסניף רמת־אביב ג'
דרושים/ות
עובדי/ות מאפית
— תנאי שכר טובים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף, רח' אחימאיר 1 רמת־אביב ג'.
אוטובוסים 13, 27

למוסד פיננסי ברמלה
דרוש
עורך דין
★ בעל ותק של 3 שנים לפחות
★ נסיון במשפט מסחרי
★ עדיפות לבעלי נסיון בבנקאות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ל־ת.ד. 29036, תל־אביב, מיקוד 61290. ולציין על המעטפה: עבור מחלקת משאבי אנוש „עורך דין"

„אלטק" בע"מ
יצור פתוח ושיווק מעגלים מודפסים
דרושים
★ טכנאי/הנדסאי ייצור
נדרש נסיון של 3־2 שנים בתעשיה
★ חרט/כרסם
נדרש נסיון של 3 שנים
★ בוגרי בי"ס מקצועיים
לאחר שרות צבאי 5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, תוך ציון המשרה המבוקשת לכתובת: „אלטק" בע"מ איזור התעשיה סגולה ת.ד. 159 פ"ת מיקוד 49101 תוך ציון המשרה ע"ג המעטפה.

בר־לב
מוראויר־לרבב בע"מ
דרוש
מנהל מחסן
★ 5 שנות נסיון במפעל תעשייתי
★ נסיון בניהול מחסן ממוחשב
ניהול צוות עובדים
לפנות בכתב יד לת.ד. 2052
אזור התעשיה הרצליה ב' 46120
או טל. 052-553927 לאבי שפירא

למוסד פיננסי גדול
דרוש/ה
מראיין/ת
תאור התפקיד:
★ ראיון מועמדים חדשים לעבודה.
★ הפניית המועמדים לעבודה ביחידות המוסד השונות.
הכישורים הדרושים:
★ כושר התבטאות טוב בכתב ובע"פ
★ לאחר שרות צבאי או שרות לאומי
★ יכולת איבחון וניתוח טובים.
★ רצוי נסיון בעבודה בתחומי כוח אדם.
— העבודה באזור תל־אביב —
המועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת"א עבור „מס' 510"

לחברת מזון ארצית בגוש־דן
דרושים
1. חשמלאי מוסמך
2. מכונאי אחזקה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בתעשיות מזון במכונות אריזה אוטומטיות.
★ ידע במערכות חשמל.
העבודה במשמרות
להתקשר לטלפון: 03-5615666

שופר־סל
למפעל המזון גדרון תעשיות
דרושים/ות
★ טבחים
★ עוזר/ות טבחים
★ מבשלי/ות ירקות
★ מבשלי/ות סלטים
★ עובדות להכנת ממולאים
★ עובדות אריזה
תנאי שכר טובים
המעוניינים מתבקשים לפנות למפעל גדרון תעשיות, רח' הקישור 10 חולון, ביום ראשון 25.10.87 בין השעות 12.00־15.00
אוטובוסים: דן — מס' 1, 3
אגד — מס' 4, 94, 96

קונצרן שטראוס
שטראוס
מחלבת נהריה שטראוס בע"מ
גלידות שטראוס עם בע"מ
גלידות דנמן 1979 בע"מ
הנמצא בתנופת התרחבות והמייצר מוצרי חלב, גבינות, מעדנים וגלידות בתהליכי יצור חדשים ובמערכות יצור מתקדמות ומתוחכמות וברמה בינלאומית.
דרוש לנו
מהנדס קונצרן
לניהול ואירגון המערך ההנדסי והטכני של מפעלי הקונצרן
הכישורים הדרושים:
★ מהנדס מכונות מוסמך.
★ ניסיון של 10 שנים בתעשיה תהליכית (מזון וכימיה) עדיפות למהנדס שעבד במטה מרחב.
★ נסיון בניהול צוות עובדים טכני גדול, אדם נמרץ, דינאמי המחפש אתגרים תעשייתיים.
★ ידע וניסיון בקרור והקפאה ומערכות חום — יתרון.
★ ניסיון בפקות וניהול פרוייקטים — יתרון.
★ ידיעת השפות אנגלית וגרמנית — יתרון.
★ מקום העבודה בנהריה.
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים לת.ד.: 5 נהריה, 22100
עבור מנהל כח אדם
— סודיות מובטחת —

לחברה בנמל התעופה בן גוריון
דרושים
ראשי צוות
★ בוגרי 12 שנות לימוד לאחר שרות צבאי מלא.
★ שליטה טובה באנגלית.
★ גיל עד 26.
★ בריאות תקינה (פרופיל מעל 72).
טרקטוריסטים ומלגזנים
★ בעלי רשיון נהיגה לרכב פרטי ומשא.
★ שליטה מלאה בעברית.
★ לאחר שרות צבאי מלא.
★ בריאות תקינה (פרופיל מעל 72).
העבודה במשמרות ואינה מתאימה לסטודנטים.
ועדת קבלה תתקיים ביום ב' 26.10.87 בין השעות 09.00־12.00
בבנין ממן, נמל תעופה בן גוריון, מחלקת כח־אדם.
נא להצטייד בפנקס מילואים, תעודת זהות, רשיון נהיגה ואישורי לימודים.

לחברה גדולה ליבוא חלפים לרכב
דרושים
מחסנאים לחלפים לרכב
— בוגרי בי"ס מקצועי בתחום הרכב.
— לאחר שרות צבאי.
— שתי שנות נסיון לפחות בתחום החלפים לרכב.
— בעלי רשיון נהיגה.
לשם זימון לראיון, נא לפנות בכתב לת.ד. 3309 תל־אביב 61032 עבור מס' 425.
אל הפניה נא לצרף:
— תעודת שחרור מצה"ל
— תעודת גמר בי"ס מקצועי
— המלצות (במידה ויש).
— סודיות מובטחת —

עיריית ראשון לציון
אגף אוסג"ת - מח' נוער
דרושים
מועמדים לתפקיד
1. רכז תנועות נוער
* השכלה אקדמית במדעי החברה — רצויה
* נסיון בהדרכה — 5 שנים לפחות.
* נסיון ארגוני ניהולי.
2. רכז/ת מתנדבים
* השכלה אקדמית במדעי החברה — רצויה.
* יכולת ארגונית מוכחת.
* רקע בהדרכה.
3. רכז/ת חינוך חברתי
* נסיון בעבודה עם נוער — 3 שנים לפחות.
* יכולת עבודה בשעות לא שגרתיות
4. מדריכים לחוגי סיור
בשיתוף החברה להגנת הטבע.
לפנות: גורדון 13 ראשון־לציון טל. 991867, 03-953555
למרים — לקביעת ראיון

למושב שוקדה
דרוש
רב ושוחט ספרדי
דיור במקום.
טל. 057-944304 057-941236
לא בשבת

★ תכניתן
SYSTEM
ידע במחשבי IBM—MF
נסיון בסביבה DOS/VSE/VM ,MVS
חובה —
נסיון של שנתיים לפחות.
להתקשר מיום א'
03-204711

שופר־סל
למאפיה המרכזית בקרית מטלון פ"ת
דרושים/ות
★ מנהל עבודה
— כושר הנעת עובדים
ניסיון בנושא האפיה — יתרון
★ ליש בצק
★ רדיין
למועמדים הנ"ל יש צורך בניסיון קודם באפיית סוגי לחם מיוחדים.
★ עובדי אפיה
★ מחסנאי
— אין הכרח בניסיון קודם — הכשרה תינתן במקום.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פירוט ניסיון קודם, לשופרסל בע"מ, מחלקת כ"א, ת.ד. 84 פתח־תקוה מיקוד 49100 עבור משרה מס' 2 או טלפונית למר מרבר מאיר — 03-9233345

ליקב ראשל"צ
דרושים
נהגי משאית
לחלוקת סחורה
★ בעלי רשיון נהיגה ג'.
★ בעלי נסיון בחלוקת סחורה.
לפנות לטלפון 03-942021 מיום א'

למפעל תעשייתי בירושלים
המעסיק כ־150 עובדים
דרוש/ה
קבלן/ית מזנון
על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, המלצות ודוגמאות תפריטים לארוחות צהרים לת"ד 557 ירושלים.
מיקוד — 91004 עבור „קבלן/נית"

להברת בנין בגוש דן
ת"א
דרוש
הנדסאי בנין
עם נסיון של 5 שנים לפחות.
03-447211
03-453239

לסוכנות ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
פקיד/ה לניהול המשרד
הכרחי נסיון קודם בענפי ביטוח אלמנטרי של 3 שנים לפחות
שעות העבודה:
ימים א'־ה' — 9.00—16.00
יום ו' — 9.00—12.30
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 3075 תל־אביב 61030, עבור מס' 7
— סודיות מובטחות —

למשרדנו בתל אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
כישורים נדרשים
★ סוג 3
★ 3־2 שנות נסיון
★ עדיפות לבעלי נסיון בעבודה עם מחשב
★ נסיון בעבודה במשרד פרסום - יתרון
5 ימי עבודה בשבוע
המעוניינים/ות יפנו לאילן, טלפון 03-662411 בין השעות 14.00 עד 17.00.
בינגליניאל

דוקר אינטרנשיונל בע"מ
מפעל עתיר ידע בירושלים
דרושים:
1. מחסנאי טכני
★ רצוי נסיון כמפ"ט חיל אויר
★ ידע ברכיבים אלקטרוניים
★ השכלה: 12 שנות לימוד
2. מפעיל בית מלאכה
★ ידע ברטוט ועבודות עדינות
★ רצוי ידע ביהלום, עבודות פח, סמרור ומבנה
★ עדיפות ליוצאי חיל אויר בעלי נסיון במיבנאות מטוסים
3. מרכיבים מכניים/ עובדי ייצור
★ טכנאי אלקטרוניקה — עדיפות לבוגרי הטכני
★ ידע בחיווט, הלחמות ומיכשור
★ עדיפות ליוצאי חיל אויר או חיל מקצועי אחד (חמ"מניקים)
★ עדיפות לתושבי ירושלים
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות טלפון: 02-822222

לחברה גדולה בענף הרפואי
דרוש
נציג בלעדי לאזור הדרום
בעל רקע ונסיון בקידום מכירות, יכולת השקעה במלאי עד $15,000 יתרון.
בעל רקע במדעי הטבע ושליטה טובה באנגלית, בעל רכב, מגורים בבאר־שבע.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1432, ת"א 61013 עבור נציג בלעדי.

למפעל תעשייתי
דרושה
מזכירה
נמרצת
נסיון בניהול משרד, הנהלת חשבונות ממוחשבת ולקוחות. מקום מגורי תושבי המושבים חברת צפונית
03-216825

להברה ליבוא מכונות אריזה
דרוש
טכנאי מכונות לשרות
ידע בסיסי בחשמל ואנגלית.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4798 ת"א 61047

דרושות
מקדמי מכירות בטלפון
למשרה מלאה
משכורת + אחוזים
נסיון קודם הכרחי
661303 663898

למפעלי בטון
דרושים:
1. מסגר
2. מפעיל למשאבות בטון
לטלפון 052-27792

להברה לעמילות מכס
דרוש
פקיד רשוי
לנמל תעופה בן־גוריון
טלפון 9711489 9721380

למרכז לרפואת שיניים חדש באזור השרון
דרוש/ה
מנהל/ת אדמיניסטרטיבי
עדיפות לבעל/ת נסיון בתחום ניהול רפואי
לפנות בכתב לת.ד. 7223 ירושלים 91071
"עבור מנהל אדמיניסטרטיבי"
סודיות מלאה תשמר

עגול באוזן אינו חובה
בוגר בצלאל שרואה בענף הפרסום את עתידו המקצועי מוזמן להשתתף לצוות הקריאטיבי של פרסום מוביל.
לקביעת ראיון טל. 03-281188

פילת
אגף מיון והשמה

למפעל מתכת בצפון הארץ
דרוש

מנהל ייצור

כפוף למנכ"ל, שותף בצוות הניהול הבכיר בחברה.
כישורים דרושים:
- מהנדס מכונות או הנדסת ייצור
- בעל נסיון של 6 שנים לפחות בניהול ייצור.
- רקע בנושאים הקשורים ביציקה ועבוד שבבי.

למועמד המתאים ינתנו עזרה בדיור ותנאים טובים.
נא להפנות קורות חיים מפורטים לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24 היפה 33131,
ולציין על המעטפה משרה מס' 5140.
סודיות תישמר בקפידה

סאיטקס מערכות גרפיות ממוחשבות

למערך הפיתוח

כתב טכני/תומרה

במשרה זו ודרש לכתוב ולערוך ספרות טכנית למערכות ממוחשבות מתוחכמות, לערוך ספרות הדפוס והתיבים, לערוך בנושאי קיומת ולסייע בעריכה גרפית. ספרות לאור.
המשרה מיועדת לך, בעל השכלה ובוחצאה לאור. המשרה - טכנית, שפת אם אנגלית, אקדמית, נסיון של שנתיים לפחות בכתיבה טכנית ושליטה בהדפסה אנגלית.

מפעיל סקנר (SCANNER OPERATOR)

במשרה זו תשתתף בצוות פיתוח הסקנר, תידרש לבצע בדיקות איכות להפרדות צבעים, לבצע בדיקות ותכנות המערכת ולהדריך משתמשים.
המשרה מיועדת לך, בעל נסיון מוכח של 3 שנים בהפעלת סקנרים. ידע בתורת הצבע - יתרון. שליטה באנגלית - חובה.

אם אתה מאמין שאתה מתאים למשרה, פנה אלינו בכתב יד תוך צרוף קורות חיים, נסיון קודם ומספר טלפון בצירוף בכתב מיעגה. נא לציין מס' משרה.
כל פניה תענה. סודיות מובטחת.
המשרה מיועדת לנשים ולגברים כאחד.
המשרה ימי עבודה בשבוע 08.00-17.15.
סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103.

סאיטקס מערכות גרפיות ממוחשבות

ג ז ב ר

במשרה זו תנהל צוות כלכלנים; תהיה אחראי לצרכי המימון של החברה ותנהל את גזרים המזומנים הבינלאומי שלה; תהיה אחראי לקשרים עם מערכת הבנקאות ועם מוסדות ממשלתיים ופיננסיים אחרים בארץ ובעולם.
הכישורים הנדרשים: רו"ח/כלכלן, תואר שני - יתרון.
- השכלה אקדמאית, נסיון בניהול כספים בחברות תעשייתיות.
- נסיון של מספר שנים בניהול מערך מימון הנצוא.
- נסיון בעבודה עם מערכת הבנקאות.
- ידיעת אנגלית על בוריה.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף פרוט קורות חיים ונסיון קודם.
כל הפונים בכתב יענו - נא לציין מספרי טלפונים.
- סודיות מובטחת.
המשרה מיועדת לנשים ולגברים כאחד.
סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330 הרצליה ב' 46103.

יש עבודה בחברת החשמל

להקמת תחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים

מסגרים מעולים עובדי גובה

הכישורים הדרושים:
- ★ בעלי נסיון
- ★ בריאות תקינה
- ★ בוגרי בי"ס מקצועי

המעוניינים, העונים לדרישות הנ"ל, יפנו אישית עם תעודות השכלה, אל מחלקת כ"א אגף הביצוע, רח' החשמל 16 קומה 12 ת"א.

חברת החשמל לישראל בע"מ

לחברה גדולה ומבוססת בתחום הטכנולוגי הפועלת בעיקר במדינות זרות
דרוש

מהנדס בכיר
לניהול יחידה

המועמד יעסוק בשיווק, תכנון וביצוע פרוייקטים בתחומי טכנולוגיה מגוונים

הכישורים הדרושים:
★ מהנדס בכיר (תעשיה וניהול, מכונות או מקביל) ★ נסיון מוכח של מספר שנים בתחומי הנדסה מגוונים ובביצוע פרוייקטים במדינות זרות. כולל נסיון בשיווק ★ אנגלית על בוריה, שפות נוספות יתרון.

מקום העבודה בתל-אביב ★ התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל
על המועמד לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. ... ת"א בציון "מהנדס בכיר"
הודעה פניות תענה על הכישורים הנדרשים בלבד ★ סודיות מובטחת

פילת
אגף מיון והשמה

עבור חברה פיננסית רב־לאומית גדולה
אנו מחפשים

מנהלי מכירות
בחו"ל
של שרותים ומוצרים בנקאיים.

התפקיד
מכירה אישית (one on one) בקרב אוכלוסיות אמידות באחת הארצות הבאות:
ארצות דרום אמריקה, קנדה, תורכיה, יוון, איטליה, ספרד, גרמניה, ארצות המזרח הרחוק.
מקום המגורים יהיה באחת הערים המרכזיות בארה"ב או באירופה והתפקיד יחייב נסיעות רבות לארצות היעד הנ"ל.

הדרישות
בסיס לקוחות מוכח ומערכת הכרויות מבוססת בקרב הקהיליות הרלבנטיות באחת (או יותר) הארצות הנ"ל. זאת, כתוצאה מנסיון קודם בעבודת מכירות או ייצוג בארצות אלו עבור בנק, חברה מסחרית או מוסד שגייס שם כספים.

שליטה מלאה באחת השפות הבאות: ספרדית, צרפתית, ערבית או פורטוגזית.

יכולת מכירה, שכנוע ויחסי אנוש מעולים.

. . . .

המועמדים יעברו מיון קפדני ובמסגרתו יידרשו להדגים ולשכנע את פניתם מבחינת בסיס הלקוחות המבוקש.
למועמדים העונים לדרישות יוצעו חוזי התקשרות הולמים לטווח ארוך. המעבר למקום המגורים החדש יידרש תוך 2-3 חודשים מקבלת ההצעה (למשפחות תתכן העברה מאוחרת יותר).

תהליך ההכשרה והשילוב בתפקיד החדש יותאם אינדיבידואלית לכל מועמד.

. . . .

נא לכתוב בפרוט ובאריכות לפילת בע"מ
דרך פתח תקווה 114, תל אביב, 67012,
ולציין על המעטפה מס' משרה 5130

סודיות תשמר בקפידה רבה.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת נער וחלוץ

תפוז 88

לעבודה עם נוער מתנדב מאמריקה הלטינית במסגרת תכנית "תפוז 88"

דרושים
מדריכים/ות

המדריך יהיה צמוד לקבוצתו בכל פעולותיה ובמשך כל שעות היממה. הפעולות יכללו עבודה בקבוץ, סיורים ברחבי הארץ וסמינרים.
עבודה רצופה במשך 9 – 7 שבועות בתקופה שבין ינואר ומרס 1988.

מדריכים/ות בידיעת הארץ

להדרכת טיולים לנוער מדרום אמריקה במסגרת תכנית "תפוז 88" בחודשים ינואר ופברואר 1988
עדיפות לבעלי נסיון

הכשורים הדרושים:
- גיל, 30 – 20 שנה
- השכלה תיכונית מלאה
- שליטה בשפה הספרדית/או הפורטוגזית
- שהות של לפחות שלש שנים בארץ
- נסיון בעבודה עם נוער
- השתתפות בסדנת מיון בת יום אחד ובסמינר הכנה בן חמישה ימים בתנאי פנמייה
- אשר יתקיימו בירושלים בתאריכים שייקבעו מאוחר יותר
- עדיפות תנתן לבוגרי צה"ל או שרות לאומי מקביל

להצעת מועמדות לשני התפקידים הנ"ל
נא להתקשר לטל' 02-208528/29/30/31

אלסינט
להטיבת התחזוקה בחיפה דרוש

מהנדס חשמל/ פיזיקאי
מס' משרה 92049

תאור התפקיד:
- מכנון אתרים ל- MRI (מכשיר הדמיה רפואי-בעזרת שדה מגנטי) ולשאר מוצרי החברה, במסגרת חטיבת התחזוקה המופקדת על תחזוקת מוצרי החברה בארץ ובעולם.
- הכנת מפרטים טכניים הדרישות להקמת האתר.
- בנית תקנים ונהלים להקמת אתרים בעזרת מחשב.
- עבודה בשיתוף עם אנשי פיתוח ומתכננים מתחומים שונים.

כישורים דרושים:
- פיזיקאי או מהנדס חשמל בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
- ידע בתחום שדות מגנטיים יתרון.
- נסיון בעבודה עם מתכננים מתחומים אחרים.
- שליטה מלאה בעברית ואנגלית (שפות נוספות - יתרון).

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

פרסום שפי

גרפיקאי/ת
בעל נסיון למשרד פרסום.
משרה מלאה.
טל. 03-244176

לחברת יבוא רכב כבד
דרוש
עובד
למחלקת השרות
(מהנדס או הנדסאי).
לפנות בכתב לת.ד. 7107
ת"א עבור "מחלקת שרות".

LASER
תעשיות לייזר
חברה עתירת מדע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה

תכנת/ת מנוסה ליחידת המחשב
(מישרה 1720)

תאור התפקיד: • פיתוח ותחזוקת מערכות תעשייתיות • השתתפות ביישום מערכות מחשב חדשות בחברה • עבודה בשעות לא מקובלות כולל הדרכה והשתלמויות מקצועיות.

כישורים דרושים: • שנתיים נסיון, לפחות, בכתיבת ותכנות בשפת R.P.G.III וקובול ב־I.B.M. SYSTEM 38 • נסיון קודם, מוכח, במערכות ממוחשבות מרכזיות בתעשיה
• עצמאות, יוזמה ואפשרות השתלבות בצוות
• ידיעה טובה בשפה האנגלית.

חרטים למח' ייצור מכני
(מישרה 1260)

תאור התפקיד: • עבודה במכונות קונבנציונאליות ו/או מבוקרות מחשב • העבודה ב־3 משמרות.

כישורים דרושים: • 3 שנות נסיון, לפחות, בעבודות חריטה במכונות קונבנציונאליות וב־C.N.C.

יתרון בקליטה לבוגרי בתי־ספר מקצועיים.

חווט/ת (מישרה 1223)

כישורים דרושים: • 3 שנות נסיון, לפחות, בתעשיה • ידע ונסיון בהרכבת צמות • ידע ונסיון בהרכבות חשמליות.

מלחימה (מישרה 1223)
להלחמת מעגלים מודפסים.

כישורים דרושים: • 3 שנות נסיון במפעלים עתירי ידע • נסיון בהרכבת כרטיסים וקריאת שרטוט • נסיון קודם ב־WIRE-WARP.

נא לפנות בכתב־יד תוך ציון מספר המישרה, שם, טלפון, כתובת, פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי ל: תעשיות לייזר – משאבי אנוש, ת.ד. 13135 ת"א, מיקוד 61131.

– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

לוז
חברה תעשייתית לתכנון ולבנית מערכות הפקת חשמל מאנרגית השמש.

מהנדסי מכונות בכירים

לתפקידי ניהול במערך ההנדסה המכנית
כישורים:
- 8 שנות נסיון בתעשיה
- רקע נרחב בתכנון מכני
- יכולת ניהול צוותים טכניים

מנהל אבטחת איכות

כישורים:
- 10 שנות נסיון באבטחת איכות במערכות מכניות ואלקטרוניות בתעשיה
- יכולת ניהולית מוכחת כולל הקמת תשתית אירגונית.
- עדיפות - מהנדס מכונות.

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד. מקום העבודה - ירושלים.
נא לשלוח פירוט קורות חיים למחלקת כח־אדם,
לוז-תעשיות ישראל ת.ד. ..., ירושלים ... – סודיות מובטחת –

האור של המחר. היום.
LUZ

רב-בריח
מקום גדול לעבוד בו

ד ר ו ש י ם

מנהלי חשבונות עצמאיים

דרישות התפקיד:
סוג 3 בהנה"ח. נסיון של כ־3 שנים.

מועמדים שיתקבלו יעברו הכשרה של כ־3 חודשים ביבנה ולאחר מכן ישובצו בסניפי החברה בהתאם למקום מגוריהם.

מועמדים (מכל הארץ)
יפנו בכתב עם פירוט קורות חיים
לת.ד. 465 יבנה, 70653.

רב-בריח

למחלקת ביטוח חיים

דרוש/ה פקיד/ה

עם 12 שנות לימוד לפחות.
אקדמאי/ת או נסיון קודם - יתרון.

תנאים טובים למתאימים.

נא להתקשר למר סופר
טל. 03-430911 מ- 14.00 - 16.00

אליהו חברה לבטוח בע"מ

בפיברוניקס
אתה בחברה טובה

חברת פיברוניקס בע"מ, מקבוצת אלרון, מהחברות המובילות בתעשיה עתירת הידע בישראל, מספקת פתרונות מתקדמים ויחודיים בתחום תקשורת הנתונים. מוצרי החברה המפותחים ומיוצרים במרכז החברה בארץ, נמכרים בכל רחבי העולם.

עם הרחבת הפעילות בשוק הישראלי דרוש/ה למרכז פעילות ישראל:

מנהל/ת מכירות בכיר/ה
(משרה 102)

- אם יש לך נסיון רב במכירות של מוצרים טכנולוגיים והכרות טובה של השוק הישראלי.
- אם יש לך ידע במערכות מחשבים (חמרה ותוכנה) ובמערכות תקשורת נתונים (רשתות מקומיות, פרוטוקולים, ממשקים וכו').
- אם את/ה נמרץ/ת, בעל/ת יוזמה, אחראי/ת ובעל/ת יכולת ליצור ולקיים יחסים בין אישיים ברמה גבוהה.

מקומך איתנו!
- *מקום העבודה בהרצליה*

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי ובציון מס' המשרה ל"גיוס עובדים", פיברוניקס בע"מ, סוכנות דואר מת"מ, חיפה 31905. סודיות מובטחת.

רנו־לוריאל

פיברוניקס
תקשורת סיב־אופטית

"מעלי נאות" יצרני
טבע®
מקורי

אנו גדלים !!!
למערך השיווק בת"א דרושים:

1. מנהל מכירות
תאור התפקיד:
ניהול סוכנים, תגיות, משרד מכירות וקשר עם משרדות.
כפוף למנהל השווק.
דרישות:
1. נסיון בניהול מכירות וסוכנים רצוי בענף ההנעלה או מוצרי צריכה.
2. כושר ארגוני ויוזמה.
3. השכלה אקדמית.

2. מנהלת משרד שווק
דרישות:
1. ידע בהנה"ח, לפחות בוגרת קורס בסיסי בהנה"ח.
2. נסיון קודם בניהול משרד.
3. הדפסה עברית ואנגלית.
4. יום עבודה מלא, 6 ימים בשבוע.

תנאים טובים למתאימים.
נא לפנות בכתב בלבד ולצרף קורות חיים ל"מעלי נאות", עקיבא איגר 28, ת"א 66025.

מעדנות בע"מ
מוצרי מאפה מוקפאים
למפעלינו בגן יבנה
דרושים:

★ טכנאי קירור
בעל נסיון מוכח במתקני קירור ומיזוג אויר, 3 שנים לפחות

★★ חשמלאי מוסמך
בעל נסיון של שנתיים בתעשיה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 80 גן יבנה 70800
טל. 08-574601
סודיות מובטחת

Systematics **PRIME Computer**

עם התרחבות פעילותנו דרוש:

נציג שווק מחשבים (MR)

לשווק מערכות סופר מיני
לשווק ההנדסי / מדעי

- הכרת מערכות גרפיקה ותיב"מ
- תואר אקדמאי - יתרון
- נסיון במכירות - יתרון

למועמד שיתקבל יוצעו תנאי עבודה מצויינים והזדמנות להשתלב בחברה מובילה בשוק העולמי.

המעונינים יפנו בכתב בלבד לפי הכתובת:
סיסטמטיקס בערבון מוגבל, רח' ביאליק 155-157, רמת-גן 52523, ויציינו על גב המעטפה "להתפקיד (MR)"

למפעל תעשייתי באיזור המרכז
דרוש/ה

חשב/ת שכר וכח אדם
היקף של כ־250 עובדים

- ★ נסיון בעיבוד שכר באמצעות לשכת שרות.
- ★ התמצאות במיסוי ודיני עבודה.
- ★ כושר ניהול וארגון, דייקנות, סדר.
- ★ יכולת עמידה בתנאי לחץ.
- ★ תודעת שירות ויחסי אנוש מעולים.

תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7095 ת"א 61070
עבור מס' 14
סודיות מובטחת

המחלקה הטכנית
חבר

- ■ **מהנדס מכונות** – לתכנון חלקי מכונות בעזרת מחשב.
- ■ **מהנדס מכונות** – לתהליכי עבוד שבבי ואריתוך – העבודה באזור חולון.

לעבוד בחבר - להרגיש בבית
חברה לשרותי כח אדם
ת"א, בן־יהודה 100, טל. 03-221214, 241780
ירושלים, טל. 02-234265 חיפה, טל. 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

FOOD NEWS
"יצרני מאכלים מעודנים מוכנים"

דרושים לנו במרכז הארץ

סוכני מכירות מנוסים

דינמניים, נמרצים, בעלי יכולת למו"מ עם הופעה נאה ובעלי רכב

תנאים טובים למתאימים

נא להתקשר בין השעות 16.00 - 14.00
לטל: 03-266852 לשם קביעת ראיון

– סודיות מובטחת –

המחלקה הטכנית
חבר

- ■ **טכנאי כימיה/כימאים** - נסיון באנליטיקה לאזורים כ"ס ונתניה.
- ■ **מלחימות/מחווטות** – יוצאות במצ"א, מורעין, חיל הים – למפעל בטחוני באזור המרכז – הסעות :ארוחות – תנאים מעולים.
- ■ **מרכיבים/ות למעגלים מודפסים** – בוגרי/ות צ"הל למפעל בטחוני במרכז הארץ – חמישה ימי עבודה – הסעות וארוחות – תנאים מעולים.
- ■ **עובדי/ות ייצור** – להרכבות מכניות – הכשרה במקום למפעל בטחוני העבודה ב־3 משמרות – הסעות וארוחות – תנאים מעולים.
- ■ **משחזין** – על עגולה או שטוחה לאזור חולון.
- ■ **רתכי שריון מנוסים** – למפעל בטחוני במרכז.
- ■ **חרטים** – 3 שנות נסיון למשמרת לילה בלבד, באזור יהוד.
- ■ **בוגרי בתי"ס מקצועיים** – מאזור המרכז והשרון – לעבודה במפעל תעשייתי.

לעבוד בחבר - להרגיש בבית
חברה לשרותי כח אדם
ת"א, בן־יהודה 100, טל. 03-221214, 241780
ירושלים, טל. 02-234265 חיפה, טל. 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

לקי מנחה מידע מחשבי בע"מ
החברה המובילה באספקת מידע ממוחשב
דרושים

1. **בלבלן/ית** לריכוז תחום מאגרי מידע וניהות נתונים כלכליים.
2. **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת,** סוג 3, למחלקה חלקית.

03-290466 03-291416

مكان من الأصل

ORS שרותי כח אדם

למחלקה המשרדית בתל־אביב ־ דרושים:

מנהלת משרד:
- ניהול משרד כח אדם
- הדפסות עברית על מעבד תמלילים
- נסיון של 3 שנים לפחות
- לאחר שרות צבאי
- שעות עבודה 07.30-17.00
- 5 ימי עבודה בשבוע
- העבודה באזור השרון

מזכירה אנגלית עברית:
- עבודה במשרד עורכי דין
- אנגלית ־ שפת אם
- הדפסה בעברית ואנגלית על מעבד תמלילים

מזכירות עברית אנגלית:
- מזכירות כללית
- הדפסות עברית אנגלית על מעבד תמלילים
- עבודה לאחר צהרים במשרה מלאה
- 5 ימי עבודה בשבוע
- העבודה בחולון, בהרצליה

מזכירה ספרדית אנגלית:
- מזכירה בכירה לסמנכ"ל שיווק
- הדפסות בספרדית אנגלית ־ רצוי גם עברית
- נסיון של 3 שנים לפחות
- העבודה באזור המרכז

פקידת יבוא־יצוא:
- נסיון בדוקומנטים
- הדפסות עברית אנגלית
- הפעלת טלקס לפחות
- נסיון של 3 שנים לפחות
- שעות עבודה 08.00-16.00
- ימי ו' 08.00-12.00
- עבודה בתל־אביב

מנהל/ת חשבונות מדופלם:
- עבודה עצמאית לחצי שנה
- שעות עבודה 08.00-17.00
- 5 ימי עבודה בשבוע
- העבודה בחולון, בתל־אביב

מנהל/ת חשבונות סוג 3:
- פקודות יומן, רישום העברות, צ'קים, התאמות, ידע בשכר
- עבודות הנה"ח עד למאזן בוחן
- שעות עבודה 08.00-16.00
- 5 ימי עבודה בשבוע
- העבודה בתל־אביב

מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית:
- על כל סוגי התוכנה
- שעות עבודה גמישות
- נסיון הכרחי
- העבודה בתל־אביב

דיילת:
- לעבודת ביקורת ברשתות שיווק
- 8 שעות עבודה ליום ־ נכויש
- הוצאה נאה
- רכב הכרחי
- העבודה באזור גוש דן

תנאים מצוינים למתאימים

המועמדים מתבקשים לבוא לראיון למחלקה המשרדית ללא תאום מראש.
או.אר.אס אחרים 134 תל־אביב טל. 202460

הטובים עובדים קבוע ORS

קבוץ חפציבה קולט

קבוץ חפציבה מעוניין בקליטת חברים בעלי מקצוע בתחומים הבאים:
- * מנהל חשבונות בכיר
- * פקיד יצוא ויבוא בתעשיה
- * טבח מקצועי (בוגר בי"ס)
- * מחסנאי תעשייתי

להתקשר בשעות העבודה 06-534800
(גיורא) ובערב 06-534224
(אמנון) 06-534152 (גיורא)

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
* אדריכל/ית מנוסה
נסיון של 4 שנים.
* שרטט ־ מנוסה.

לחברה מסחרית בקריית התחנה המרכזית
דרושה:
שליח וגובה
טלפון 03/377074

לחברת אלקטרוניקה ־ העוסקת בתחום שווק רכיבים
דרושה: **מזכירה**
רצוי שפת אם אנגלית
טלפון 052-551658, 052-553595

ר.ת.מ. מהנדסים
דרוש/ה
מהנדס "יצור צעיר"
פניות בכתב כולל קורות חיים ביאליק 90 רמת־גן ־ 52536

RAD data communications ltd.

דרושים

1. מנהל/ת חשבונות
- בעל/ת סוג 3 בהנה"ח • 2 — 1 שנות נסיון בהנה"ח
- נסיון בספקים • ידע באנגלית — יתרון.

2. מחסנאי

בעל השכלה תיכונית, בוגר קורס מפיטים/אפסנאים טכניים בצה"ל, נסיון של שנתיים בעבודה במחסן ממוחשב בענף המחשבים, הכרות טובה של רכיבים באלקטרוניקה וידיעת אנגלית.

5 ימי עבודה בשבוע א' — ה', 7:30 — 17:00
אפשרות להסעה מסודרת מגוש דן.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח־אדם, רחוב הנחושת 8 תל־אביב 69710
כל הפונים ייענו... סודיות מובטחת.

רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית.
אנו מפתחים, מייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים.

מרכז ספורט ונופש גדול
בשלבי הקמה בקרית מוצקין
מחפש מועמד לתפקיד

מנהל

הכישורים הנדרשים: נסיון עשיר ומגוון בניהול מפעלי ספורט ותרבות (קאונטרי קלאב) המיועדים לקהל משתמשים רב כושר ניהול צוות עובדים, הבנה עסקית.
השכלה מתאימה, עדיף הכשרה בענפי ספורט. נכונות להקדיש שעות רבות, כולל סופי שבועות וחגים.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים
בן־גלים — אוסישקין 29 ק. מוצקין 26324

קוד קוד
שרותי כח אדם
רח' דיזנגוף 34 ת"א 03-286111

למפעל הטכנית עבור לקוחותינו בת"א וגוש דן

*** טכנולוג C.N.C**
- מהנדס / הנדסאי מכונות
- נסיון בטכנולוגיית ייצור ממוחשבת
- הכנת תהליכי ייצור
- שליטה באנגלית
- העבודה בת"א.

*** טכנאי קידוח**
- רצוי נסיון במערכות קדוח תעשיות ובינוניות. למפעלים בחולון וראשל"צ.

*** חווט לוחות חשמל**
- נסיון טובה בבניה וחיווט לוחות חשמל. העבודה בחולון.

*** מלחימות / מרכיבות / מחווטות**
- רצוי נסיון ב־WIRE UP למפעלים בחולון, פתח־תקווה ותל־אביב.

*** מתפאים טבניים**
- נסיון בתעשיה ־ כלים ומתקנים
- בתחום עיבוד שבבי ואלקטרוניקה למפעלים בראשל"צ ות"א

משרות קבועות
תנאים טובים למתאימים
5 ימי עבודה בשבוע

עובדה על עבודה עם קוד קוד:
שרותי כח אדם למגוון רחב של מקצועות

לבית חולים "גהה" בפתח־תקוה
דרושים/ות

מרפאים/ות בעיסוק

לעבודה מעניינת עם נוער ומבוגרים.
לפנות למנהלת כח־אדם
טלפון 03-9258202

מתף־מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ
רחוב שוקן 27 קרית המלאכה תל־אביב

דרוש/ה

תוכניתן אסמבלר מנוסה

הכישורים הדרושים
- * נסיון של שנתיים ־ הכרח
- * רצוי נסיון באזור IBM 4700

לפרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לגב' רונית שמיר, בימים א'־ה' בין השעות 9.00-14.00 בטל. 03-889254
+ סודיות מובטחת +

למשרד עורכי דין
העוסק בתחום האזרחי
דרוש

עורך/ת־דין

למשרה מלאה
שליטה מלאה באנגלית חיונית.
טלפון: 03-204931

לבית מרקחת
מרכזי דרוש/ה
רוקח או עוזר רוקח
טלפון 03/280644

קרידה
שרותי כח אדם בע"מ

- *** מלחימים/ות־מחווטים/ות** מנוסים, יוצאי צה"ל, ידע ב־WIRE-UP ־ יתרון
- *** אלקטרונאים/ות** בוגרי/ות בי"ס מקצועי, יוצאי צה"ל. נכונות לעבוד בשתי משמרות
- *** מיכשור ובקרה** בוגרי/ות בי"ס מקצועי, יוצאי צה"ל. נכונות לעבוד בשתי משמרות.
- *** בוגרי/ות 12 שנות לימוד** יוצאי צה"ל + נכונות לעבוד בשתי משמרות, לעבודה מעניינת בייצור־אלקטרוניקה.

הכשרה למקצוע הניתנת תוך כדי עבודה

* * *

עבודה קבועה, תנאים מצוינים וארוחות. הסעות מאזור אשדוד ועד לאזור חדרה

* * *

ניתן לפנות לכל אחד מהסניפים הבאים:
תל־אביב, דיזנגוף 185 טל. 03-240282/1
נתניה, שמואל הנציב 17 טל. 053-338801
רחובות, הרצל 188 טל. 08-466277, 466331

הכח שלנו הוא כח אדם, קרידה.

Maquette מקט
Leather Fashions

למפעלנו בעכו
עוזר/ת
למנהל חשבונות ראשי
סוג 3 לפחות

- * נסיון של 5 שנים
- * נסיון בעבודה במחשב והפעלתו ־ הכרחי.

נא לפנות בכתב לת.ד. 2226 עכו או טלפונית 04-919321
־ סודיות מובטחת ־

USA DATA RICH

דרושים
אנשי מחשב
לעבודה מידית בארה"ב
בנושאים הבאים:

CICS–COBOL / NATURAL ADABAS

- 2–5 YEARS DATA PROCESSING EXPERIENCE REQUIRED
- ACADEMIC DEGREE PREFERRED
- ASSIGNMENTS IN N.Y.C. AREA
- ALL WORK PERMITS ARRANGED WHILE IN ISRAEL

נציג DATA RICH יהיה בארץ ביום רביעי 28.10.87 ושנה להיפגש עם מועמדים מתאימים בלבד
במלון "שרתון" ת"א בשעה 17:00

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD.

לפיתוח מוצר חדש של החברה
דרוש

מהנדס/הנדסאי

בעל נסיון בפתוח מעגלים אנאלוגיים ומעגלי R.F. נסיון בפיתוח חוגים נעולי פאזה (P.L.I) ־ יתרון.
לפנות בכתב לת.ד. 3171 נתניה
או בטלפון 053-333247 למר איסמן

---

digitronics
למחלקת הפיתוח

של החברה המובילה בישראל בפיתוח וייצור צורבי זכרונות לתעשיית האלקטרוניקה
דרושים/ות

מהנדסי אלקטרוניקה
נסיון מוכח של כ־5 שנים בפתוח מעגלים אנלוגיים.

הנדסאי אלקטרוניקה
נסיון מוכח של כ־5 שנים בפיתוח מערכות ממוחשבות

נא לפנות בכתב לדיגיטרוניקס 46722 או בטלפון 052-559615
רח' גלגלי הפלדה 25 הרצליה ב'.

שווק ע"י digelec ברחבי העולם

לחברה העוסקת בשילוח מיטענים
דרושים

1. פקידת יבוא מנוסה.
למשרה מלאה. (כולל יום ו')
ידיעת עברית ואנגלית הכרחית.

2. פקידה כללית

שעות העבודה 12:00-18:00
03-289037, 03-205831 רותי

למתפקיד

מנהל
דרוש יזם חברתי

למתנ"ס עתלית

לחברה למרכזי תרבות וספורט (נוער ומבוגרים) בע"מ

דרישות התפקיד:
- השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) • חונך עדיפות לבוגרי תוכנית שוורץ
- נסיון מוכח בארגון ניהולי ובלכלי במחקר רחב • יוזמה ביתית
- חינוכי ובחינוך המשלים • נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות • מגורים במקום תנאי הכרחי.

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, ימות מפליציים ופרוט חוסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים, נבעות ירושלים 91034.
עד התאריך 6.11.87 ־ להגיע עד ל־ המקום המבוקש. למועמדים מתאימים בלבד.

נחושתן
מפעלים
דרושים

1. **מסגרים** ־ עדיפות לבעלי נסיון
2. **צבעי מתכת** ־ (תעשייתי)
3. **חשמלאים** ־ ללימוד הרכבת מעליות
4. **טכנאי / הנדסאי** ־ חשמל/ אלקטרוניקה לעבודה במחלקת השירות
5. **פועלים** ־ בלתי מקצועיים ־ עד גיל 30

תנאים טובים למתאימים
העבודה באיזור תל־אביב
לפנות בטל: 03-5102505
רח' אילת 61 תל־אביב, לכח־אדם

מלונות מוריה
למלון גני מוריה עין בוקק
דרוש/ה

מנהל/ת מכירות
עם נסיון בענף התיירות

- * עברית ואנגלית ־ חובה
- * שפות נוספות ־ יתרון

לפרטים נא לפנות למשרד הראשי בתל־אביב
טלפון: 03-219188 ליגאל או לליאורה.

מעוניין להצטרף כשותף פעיל ובהשקעה כספית לעסק קיים או לעסק בהקמה.

נא לפנות ת.ד. 39270.

עיריית תל־אביב־יפו

מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תשל"ט־1979 מכריזה בזה עיריית תל־אביב־יפו על משרות פנויות:

במחלקת תכנון, אגף התנועה במינהל ההנדסה
מכרז מס': 128/87

[illegible]

בקשות להגשה אפשר לקבל במזכירות העיריה. את הבקשות לא ידגישו באנגלית ולא יהיו הבאה.

התאריך האחרון להגשת הבקשות הוא: י"ב בחשוון תשמ"ח 4 בנובמבר 1987.

אלי עשת
מנכ"ל העיריה

כ"ט בתשרי תשמ"ח 22 באוקטובר 1987.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

[illegible]

בחור
אחרי צבא
לתפקיד
עוזר למנהל עבודה

נא להתקשר ל־ "אוריינט ביניל־ריבוע"
רח' המסגר 17, טל. 03-371212

דרוש
מרכיב מבלטים
למכבשים אקצנטרים בעל נסיון
טל' 03-376775
ולבקש את אריה

דרושה
כתבנית אנגלית
למשרה מלאה
לפנות טלפון 03-379111 כח אדם

לחברה ארצית לבטון מוכן
דרושים במרכז הארץ

מנהל מפעל

דרישות התפקיד:
- בעל כושר ארגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
- יכולת "ניהול כללי".
- בעל השכלה אקדמאית בתחום כלכלה הנדסה.
- עד גיל 35.
- ידיעת השפה האנגלית.
- נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.

סדרני עבודה

דרישות התפקיד:
- בעל השכלה של 12 שנות לימוד (עדיפות לבוגרי בי"ס מקצועי)
- בעלי רכב פרטי.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, עם צירוף קורות חיים, השכלה ונסיון

לת.ד. 3119, תל־אביב 61030
נא לציין על גבי המעטפה את המשרה המבוקשת
סודיות מלאה מובטחת

רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן־גוריון

דרושים
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה, במשמרות מגוונות, לתקופה מינימלי של שנה, לאחר שנת עבודה, אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים).

תנאי הקבלה
- * לאחר שרות צבאי.
- * 12 שנות לימוד לפחות.
- * דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
- * מצב בריאותי תקין.
- * מגורים באזור גושדן ־ חובה לתקופת החוזה.

במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת עפ"י הצורך.

למועמדים המתאימים יוענו תנאי שכר ואחזור הוצאות מלוכה.
למועמדים בעלי הכישורים המתאימים התקיים ועדת קבלה בנמל התעופה בן־גוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם הנכנסים) ביום ב' 26.10.87
הדרישות מועמדים התקיים משעה 06:00 ועד שעה 08:00 בבוקר.
מספר המועמדים הוא מוגבל ומוצעת בתחילת הבורה.
על המועמדים להצטייד בתעודות זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל, ושתי תמונות

לחברת פירא בע"מ
דרושים

1. **GRUNDIG**
סוכן מכירות
לאזור המרכז
- * נסיון במכירות מוצרי חשמל ואלקטרוניקה ־ חובה
- * רכב ־ חובה

***

2. **Rowenta**
סוכני מכירות
למוצרי חשמל הזעירה לאזור הצפון והמרכז

***

3. **צעירים/ות**
משוחררי/ות צבא
לתפקידים מגוונים בשיווק.

נא לפנות לחברת פירא בע"מ, רחוב הצפירה 19 תל־אביב, טל. 03-383226

אנו פותחים
אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מרכז התכנון של מוטורולה סמיקונדקטור, שהינו מהמתקדמים בעולם, מתמחה בפיתוח רכיבי VLSI, כלי CAD ומערכות מיקרו־מעבדים ברמה של STATE-OF-THE-ART.

לתכנון רכיבי VLSI חדשניים בתחומי עיבוד אותות ותקשורת בין־מחשבים דרושים:

מהנדסי מערכות

תאור התפקיד: הגדרת ארכיטקטורות ופתוח רכיבי הדור הבא של חברת מוטורולה.
כישורים דרושים: ידע וניסיון קודם בתחומי עיבוד אותות, תקשורת נתונים ומיקרו־פרוססורים (1 2 שנים).

מהנדסי VLSI

תאור התפקיד: פתוח ותכנון רכיבי VLSI/HMOS בטכנולוגיה מתקדמת.
כישורים דרושים: בוגרי ומוסמכי הנדסת חשמל מצטיינים. ידע וניסיון בתכנון רכיבי VLSI ־ יתרון.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.

אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור

— סודיות מובטחת —

למוסד ממלכתי בחיפה
דרושים/ות

דוברי רוסית

כשורים נדרשים:
- * כושר הבעה מלא בעברית בכתב ובע"פ.
- * השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לאקדמאים/ות).
- * מעורים/ות היטב בחיי הארץ ולאחר שרות צבאי מלא.
- * למועמדים מתאימים שאינם תושבי חיפה והסביבה ינתן סיוע בדיור.

המתאימים/ות ישולבו בעבודה קבועה ובמשרה מלאה

מעוניינים/ות העונים/ות לדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 2133 חיפה (מיקוד 31020), ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' טלפון ומס' ת.ז.

פונים/ות מתאימים/ות ייענו.

שופרסל

לסניפי באר־שבע
דרושים

- * **סגני מנהלי סניפים**
- * **מחסנאים**

מועמדים בעלי השכלה תיכונית מתבקשים לפנות אישית ביום שני 26.10.87 בשעה 17.00 בהיכל בי"ש...

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

קבוצת
השמירה

סניף תל־אביב
דרושים
נציגי מכירות
בגוש דן

לקידום שרות אבטחה לחברות מוסדות ומפעלים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 29676 תל־אביב 61294 עבור "נציגי מכירות"

קבוץ עברון
מחפש דחוף
אחות מוסמכת
* מגורים במקום.
* עדיפות לרווקה או זוג ללא ילדים.
להתקשר לטלפון 04-857888

לחברה מסחרית ארצית דרושה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

בשם מהנדסים יועצים בע"מ
מחפשת
1. מהנדסי תעשיה וניהול
2. מהנדס מתחיל

לחברה תעשייתית באזור המרכז
דרושה
מזכירה
מנהלת משרד

לחברה גדולה באזור
חדרה
דרושים
מזכירת מנכ"ל
מהנדס/מנהל אחזקה
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 5288, חדרה

דרושים
נהגי סמיטריילר
בעלי ותק באזור ראשל"צ, בת-ים, חולון, ת"א.

אזור תעשיה יבנה
ת.ד. 172 יבנה 70600
א. למחלקת הנדסת הייצור:
הנדסאי/טכנאי ייצור
ב. למחלקת כח-אדם:
פקיד/ת כח-אדם
16.30-7.00
* הסעה סדירה לתושבי האזור
מועמדים/ות העונים לדרישות הנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב"יד לכתובת הנ"ל, בצירוף קורות חיים - למחלקת כח-אדם.
סודיות מובטחת

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרוש/ה
עוזר/ת לסגן מנהל כח אדם
הכישורים הדרושים:
נא להתקשר לאגף כח אדם, טל. 02-446228, 02-447136
בימים א'-ה' בשעות 13:00-8:30

הסתדרות מדיצינית הדסה
למרכז המחשבים והמידע
דרוש
ראש יחידת System
לתפקיד מפתח רב אתגרים בסביבה דינמית ומתפתחת
דרישות חובה
— הכרה יסודית של מערכות VAX.
— תואר שני במדעי המחשב / הנדסת מחשבים.
— ידע מעמיק בבסיסי נתונים טבלאיים.
— ידע רחב במגוון טכנולוגיות מיחשוב, מידע, תקשורת, הדמייה וזמן אמת.
— נסיון מקצועי של 8 שנים.
— יכולת ניהולית מוכחת.
נא לפנות טלפונית לאגף המחשוב ביום א'-ה', 9:00—16:00 טל. 447386, 102...

לירחון מקצועי יוקרתי דרושים
1) מנהל/ת מכירות
נסיון קודם הכרחי
2) מזכירה למערכת
לקביעת ראיון לפנות לענת או רינה
052-544012, 052-558289

המשביר המרכזי
סניף תל-אביב
מחפש:
מהנדס מכונות
למחי' מערכות משקיות
הכישורים הנדרשים: רקע בחשמל ואלקטרוניקה, ידע ביישום בקרים, רקע בציוד חקלאי, ידיעת השפה האנגלית.
על המעוניינים לפנות בכתב"יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 130 תל-אביב 61001.

למתנ"ס יוסף-טל פתח-תקוה
דרוש
למשרה מלאה
רכז נוער
• בוגר קורס מדריכים בכירים לפחות
• נסיון בריכוז ילדים ונוער
• הפעלת קבוצות חברתיות
• אירגון קייטנות ואירועים

דרושים
לחברת מחשבים דרושים/ות
1. עוזר/ת להנה"ח
למשרה מלאה נא לטלפן 03-339832 מיום א' בין 14.00-9.00
2. קלדניות לעבודת לילה במשרה חלקית.
3. קלדנית בעלת נסיון על דיסקט/אוליבטי
4. קלדניות/מתלמדות
מאזור הרצליה והסביבה
נא לטלפן 03-338077 מיום א' לרחל ישראל

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-672233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645133-4 אריה טל

לחברה גדולה בחולון
דרושים באופן מיידי
מזכירה בכירה
חשב/ת שכר
נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 1334 ת"א 61013
ולציין ע"ג המעטפה ה/222

חברה פרטית קטנה
מחפשת
הנדסאי אלקטרוניקה מתחיל
לאחר שירות צבאי, לעבודה בפיתוח מעגלים דיגיטליים משולבי מיקרו-מחשב
03-341341 ימים א'-ה' משעה 08.00-17.00

למפעל תעשייתי בראשון-לציון
דרושים:
* חשמלאי תעשייתי לאחזקה
נסיון באחזקת מכונות וציוד תעשייתי ידע במסגרות ובמכונאות.
* עובדי יצור
בעלי אינטליגנציה גבוהה למגוון תפקידים.
לפנות לטלפון 03-9643365 לליאורה

חברה לשיווק מזון
דרושים/ות
מקדמי מכירות
תנאים טובים
דיזנגוף 320 ת"א
טלפון: 03-455779

למפעל טקסטיל בהדר יוסף
דרושים
* גזרן
* תופרים/ות
נא לפנות מ-8:00 עד 15:00
03-476956 03-472617

נוה צוף - ישוב קהילתי דתי בשומרון
מחפש
עובד תחזוקה
בעל "ידי זהב"
במישרה מלאה אפשרי ועדי מגורים במקום
לפנות בכתב למזכירות ... נוה צוף ...

לסטודיו לאופנה דרושה
סורגת + מכונה ביתי ותופרת בית
נסיון בגזרה ותפירה
03-232282, 03-423076
גם בשבת

לנושא יחודי ומבוקש
רוכשי/ות מודעות
בסיס + עמלות + בונוסים
טל' 03-342213/6 גם בשבת.

דרושה
מזכירה
מנוסה
בעלת ידע בעיבוד תמלילים
שעות עבודה 08.00-16.00
להתקשר 269781, 268965 בין 9.00-13.00

דרושה פקידה
למשרד חיתום בביטוח
בעלת ניסיון של שנתיים בענפי הביטוח האלמנטרי סוג 2-1 הנהח"ש - יתרון.
למתאימה יותנו תנאים טובים 03-5103611

המרהט
למפעל "המרהט"
יצרן רהיטים
ד ר ו ש י ם
• גזרן • תופרת
• רפדים • נגרים
תנאים מצויינים. טל. 03-9611899
רח' שפירא 10 ראשל"צ

לחברת מלונות דן בע"מ
דרוש/ה
פקיד/ה City ledger
נא לפנות למלון דן פנורמה ת"א
רח' קויפמן 10 קומה 5 חדר 511
למר סנטו בין השעות 08:30-09:30

למלון דן פנורמה תל-אביב
דרושים/ות
חדרנים/ות
מתאימים/ות יפנו למחלקת כ"א
03-663311

לחברת שיווק דינאמית
פקיד/ה דינאמי/ת
לניהול מלאי
03-301492

דרוש
מסגר מעולה
מנהל עבודה מעולה
מהנדס ייצור
בענף המתכת
מינימום נסיון 8 שנים

לבית לינת נשים בת"א
דרושה:
פקידה
למשרה מלאה.
03-203194

למפעל העובד ליצוא
דרושים עובדים בוגרי בי"ס מקצועי בענף המתכת
תנאים טובים למתאימים.
טלפון: 03-7510066.

לקיבוץ מסילות
דרושה
אחות שכירה
+ מגורים במקום
06-580203 06-580400

א. זליג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים
Top jobs for top people
ללקוחותנו - חברה תעשייתית עתירת ידע בצפון הארץ
דרוש/ה סגן מנהל כללי
אחראי על יחידות התמך (לוגיסטיקה, מיחשוב, תחזוקה ומשאבי אנוש)
הכישורים הדרושים:
- בעל תואר אקדמי ...
סודיות מלאה מובטחת
מועמדים מתאימים יפנו בימים א'-ה' בין השעות 17.00-09.00 לטל' 03-657610 או 03-657630
או יעבירו למשרדנו ברח' גאולה 42, ת"א, ת.ד. 4230, ת"א 61041, קורות חיים כתובים בכתב יד על נייר ללא שורות, בעט כדורי ולציין את מס' הוכחות.

שופר-סל
להיפרבל ב"ש ותלפיות ירושלים
דרושים/ות
* מנהל/ת מחלקת כלי-בית וביגוד
- נסיון קודם בענף כלי-בית והלבשה
- כושר ניהול והדרכת עובדים
לסניפי ב"ש, ירושלים, פ"ת וחולון
דרוש/ה
* אחראי/ת מחלקת הלבשה
- נסיון בענף ההלבשה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פירוט ניסיון קודם, לשופרסל בע"מ, מחלקת כח-אדם, ת.ד. 84 פ"ת מיקוד 49100
עבור משרה מס' 1

לחברה גדולה ליבוא רכב בתל-אביב
דרוש
סגן למנהל מחלקת חלפים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם, כולל תאור כללי של אופי עיסוקם ושכר מבוקש, אל ת.ד. 3302 תל-אביב 61032 עבור מס' 102. אל הפניות נא לצרף:
- תעודת שחרור מצה"ל.
- תעודות המעידות על השכלה.
- המלצות (במידה ויש).
- סודיות מובטחת -

למכון אלקטרואופטיקה
דרוש
איש מכירות
עם ידע בתחום אלקטרואופטיקה
לטלפן 03-299964

דרושה
מוכרת מנוסה
לחנות פרחים
נסיון קודם הכרחי
03-388317
03-428818

לחברה קבלנית דרוש
קבלן שלד
לבניית 3 קומות ברמת השרון
03-5465971

אסטרונאוטיקה
דרושים
מהנדס אלקטרוניקה בכיר
(משרה 306)
מהנדס שקיפים בכיר
(משרה 307)
נא ללפנות לאסטרונאוטיקה ...

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
דרוש/ה
מהנדס אלקטרוניקה
תאור התפקיד: ...

ORS
שרותי כח אדם
למחלקה הטכנית בתל-אביב דרושים:
מלחימות/מחווטות/מרכיבות/מבקרות איכות
מרכיבים/מרכיבות
מרכיבים מכניים
עובד/ות ייצור
הטובים עובדים קבוע ORS

ש.ח.פ. ישראלי בע"מ
דרושים
* מפעילי מכונות אריזה
בעלי רקע טכני (עשר שנות לימוד לפחות)
מקום העבודה - שדרות
הסעות גם מאשקלון, קרית-גת והסביבה.
* מפ"טים
מאיזור המרכז ואשדוד
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
כולל הסעות, ארוחות, ביגוד וקביעות.
נא לפנות טל 08-230956 בין השעות 08.00-16.00

ELOR
ELOR OPTRONICS LTD.
בוא/י להצטרף
לעבודת פתוח רבת אתגר
מהנדס מכונות
(נסיון של 5-6 שנים)
- נסיון בתכנון אופטומכני.
- נסיון בתכנון מכניקה מדוייקת ומכניזמים להנעה מדוייקת.
- הבנה באופטיקה.
מועמדים מתאימים ישלחו קורות חיים וטלפון להתקשרות לת.ד. 53065 ת"א 61530, לידי מינה או יתקשרו לטלפון 474311, 474208 לתאום ראיון.

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי ...

לחברת מזון גדולה
דרושים
מנהל מכירות ארצי
(משרה 2155)
לעבודה בכפיפות למנהל השווק
* בעל נסיון מוכח בניהול ובמכירות
* בעל מנהיגות ויכולת הפעלת צוות
* בעל רקע אקדמי (מינהל עסקים/כלכלה)
* נייד (מגורים במרכז הארץ)
# מנהלי מכירות אזוריים
(משרה 2160)
לאיזור הצפון ולאיזור הדרום
* עד גיל 30
* בעלי מרץ, נכונות לעבודה מעבר לרגיל, נסיון או רקע מתאים, ניידים (רשיון נהיגה)
מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110 ויציינו מספר משרה.
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.
תהל
תחנת ייעוץ לנושאי כח-אדם בע"מ

למשרד דינמי
דרושה
מנהלת משרד
* בעלת נסיון רב
* כושר ניהול ואירגון.
* אחריות על כל תיפקוד המשרד. כולל הדפסה והנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב יד בעט כדורי לת.ד. 48354 ת"א מיקוד 61480

לחברה מסחרית דרושה
מנהלת חשבונות
בעלת נסיון וידע בהנה"ש ממוחשבת
לחצי משרה.
נא לפנות בכתב יד קורות חיים לת.ד. 4125 ת"א

קריירה
שרותי כח אדם
לסניפנו בת"א, נתניה ורחובות
מחלקה טכנית	
• ברסמים/חרטים מנוסים, פרופיל צבאי גבוה	10-11 שנות לימוד, פרופיל צבאי גבוה, עבודה במשמרות
• מכונאי אחזקה/רכב, בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי	• פחח תעשייתי בעל נסיון
• חשמלאים מוסמכים, נסיון תעשייתי	• עובדי ייצור רקע בהרכבות/הלחמות יתרון
• רתכים חשמל/שריון CO_2	מחלקה משרדית
• דפסי אופסט/עוזרי דפסים, בוגרי בי"ס מקצועי	• מזכירות עברית / אנגלית, ידיעה טובה של חשבון האנגלית, הדפסה בשתי השפות, עדיפות לבעלות ידע במעבד תמלילים, ידיעת צרפתית / גרמנית יתרון
• צורים בעלי נסיון בתעשיה	• מנה"ח סוג 2 ו-3 בעלי נסיון בתעשיה
• צבעים תעשייתיים מנוסים, פרופיל צבאי גבוה	• תמלילניות עברית, אנגלית, עברית/אנגלית מנוסות
• מלחימים/ות, מחווטים/ות מנוסים	• כתבניות עברית / אנגלית, עדיפות לבעלות ידע במעבד תמלילים
• עובדי ייצור בוגרי	

לסניפנו בת"א ורחובות
• סטודנטים להנדסת אלקטרוניקה (שנה א' וב'), בוגרי בי"ס מקצועי, יוצאי ח"א (טכנאים או מכשירנים), לעבודה בשעות הערב
לסניפנו ברחובות
• מכונאי אחזקה נסיון רב בתעשיה כימית, עבודה קבועה, מאזור יבנה/רחובות
משרות קבועות, תנאים מצויינים, נסיעות וארוחות
תל-אביב, דיזנגוף 155 טל' 03-240291/2
נתניה, שמואל הנציב 17 טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185 טל. 08-465277
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

לחברת כימיקלים בחולון דרושה
פקידת מכירות
למשרה מלאה
- 5 ימי עבודה
- זריזה עצמאית ואחראית
- קשר עם לקוחות וסוכנים
- בעלת ידע ונסיון של 3 שנים לפחות
- עבודה על מחשב
לפנות מיום ראשון בטלפונים: 03-808954 או 03-808922

תנועות ההתיישבות פותחות במאבק למימוש הבטחות הסיוע מהממשלה

אזהרה משפיכות דמים אחרי האירועים במושב בוסתן הגליל

מאת דוד משיח
כתב "דבר"
לענייני חקלאות

התנועות ההתיישבותיות וכן התאחדות האיכרים מקימים ביום ראשון בבנין הוורדים מול משרד האוצר בירושלים אוהל שממנו ינהלו במהלך כל השבוע את פעולות המאבק של חקלאים בכל הכרוך בביצוע החלטות הממשלה בסיוע לישובים השרויים במצוקה כלכלית.

מטרות המאבק:

★ הפסקת הסחבת של הממשלה בביצוע ההסדרים לסיוע כספי לקיבוצים ולמושבים.

★ מתן ערבות מדינה לפריסת חובותיהם בהתאם להחלטות ועדת הכספים; הורדת הריבית במידה שתאפשר ייצור רווחי.

★ הכללת 100 מיליון ש"ח בתקציב משרד החקלאות לחידוש האשראי הנדרש למערכת החקלאית.

המאבק ייפתח בישיבה משותפת באוהל שתסתיים ביום שני בה ישתתפו מזכירויות כל תנועות ההתיישבות בשיתוף עם חברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות בראשותו של מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר. באותו יום בצהריים תתקיים ישיבה מיוחדת של סיעת המערך בכנסת.

במהלך השבוע יבקרו באוהל משלחות מקיבוצים, ממושבים וממושבות, נציגי מועצות פועלים וגורמים שונים להבעת הזדהות. כן יהיו באוהל ביקורים של ראשי עיירות כמו רמת־גן, חולון, ראשון לציון ונצרת עילית. ביום שלישי תיערך ישיבה של חברי הכנסת מסיעות שונות המהווים את הלובי החקלאי. ביום רביעי יבקרו באוהל ותיקי תנועות ההתיישבות כמו יעקב חזן, יצחק בן אהרון, חיים גבתי, סנטה יוספטל ויצחק דיז אב. הם גם ייפגשו עם נשיא המדינה, ראש הממשלה, שר האוצר, ולאחר מכן ישתתפו בישיבה משותפת עם מטה המאבק החקלאי.

ביום חמישי תהיה ישיבה של מליאת ישובי רמת־הגולן לדיון במצבם.

גליה גל מזהיר

בעקבות האירועים השבוע במושב בוסתן הגליל כשנעשים ניסו לעקל רכוש של החקלאים ונתקלו בהתנגדותם, הזהיר אתמול מזכיר תנועת המושבים גליה גל מפני התנגשויות אלימות ושפיכות דמים בעשרות מושבים.

בישיבת מזכירות תנועת המושבים טען כי הטיפול הממשלתי במשבר הכלכלי במושב מאופיין בהסלמות ובציניות בלתי נסבלות. לדבריו עכבו הממשלה הודיעה כאן הגיש ד"ר שמחה רביד את מסקנותיו בנושא הסיוע לשיקום המושבים המצויים במצוקה כלכלית ודבר עדיין לא בוצע.

גל תבע למנות אישיות בעלת סמכות אשר תרכז את כל הנושאים הנוגעים בדבר: הבנקים, הסוכנות היהודית, משרדי האוצר והחקלאות והחקלאים לשם הפעלה מיידית של תכנית הסיוע לחקלאים.

קורפו תוקף את האוצר

מאת יוסף מיכלסקי
כתב "דבר"

שר התחבורה חיים קורפו תקף אתמול בחיפה את האוצר בשל "תפיסתו המאובנת המונעת פיתוח תשתית תחבורתית של המדינה וביתוך מערכת כבישים משוכללת למרות שפיתוח תשתית זו הוא התנאי לפיתוח המדינה ויחסוך לשבק מאות מיליוני דולרים מדי שנה המבוזבזים בשל אובדן זמן, האטות דרכים וסיבות נוספות."

בהמשך מסר כי במשך השנה הקרובה ייבנו 70 ק"מ של גדרי הפרדה בכבישים ראשיים. הוא תבע נוכחות מוגברת של המשטרה בכבישים כאמצעי היעיל ביותר לריסון נהגים פורעים והקטנת מספר התאונות.

★ "מאז בכיסתי לתפקיד לא הוכפשתי ישוב חקלאי אחר, כיוון שאין לנו מים", אמר אתמול שר החקלאות אריק נחמקין בפגישה בבאר שבע עם נכבדי הבדואים בנגב. השר ביקר בישוביהם ושמע בקשות שונות. בין השאר הוא הודיע על השהיית הליכים משפטיים נגד בדווים בעניני קרקעות כדי לאפשר מציאת פתרונות ללא משפטים.

זיכוי מוחלט לרב־בוחן הירושלמי אברהם הולצמן

(עו.)– אברהם הולצמן, רב־בוחן במשרד הרישוי בירושלים, זוכה השבוע מכל אשמה משתי עבירות של לקיחת שוחד.

הפרקליטות האשימה את הולצמן כי בשתי הזדמנויות לפני כשנתיים קיבל ממורה לנהיגה בירושלים בשם איברהים סיאם שוחד בצורת קופסת ממתקים בשווי 60 ש"ח וגם ק"ג קפה כדי שיעביר את תלמידיו של סיאם במבחני הנהיגה המעשיים.

סיאם הפך לעד מדינה נגד הולצמן ולא הועמד למשפט.

השופט ד"ר יעקב צמח קבע בפסק הדין כי קיימות סתירות מהותיות ביותר בין עדותו של סיאם לבין עדויות שני התלמידים שהולצמן הואשם שקיבל מהם שוחד תמורת העברתם בבחינת הנהיגה המעשית.

השופט קבע כי גם בלי עדויות התלמידים לא עוררה עדותו של עד המדינה אמון. "סיאם העיד עדות פתלתלה, מתוכננת ומשוננת היטב. הוא התחמק והתחכם בחקירתו הנגדית ונהג בעורמה בפרשה זו. במיוחד עשה כך כלפי תלמידיו כדי להפיק מהם במרמה רווחים נוספים על דמי השעורים שלהם ולשלשלם לכיסו".

לדברי השופט, לקח סיאם את כל הכסף, שלדבריו התכוון לתת להולצמן כשוחד, ישר לכיסו. לפיכך זיכה את הולצמן זיכוי מוחלט.

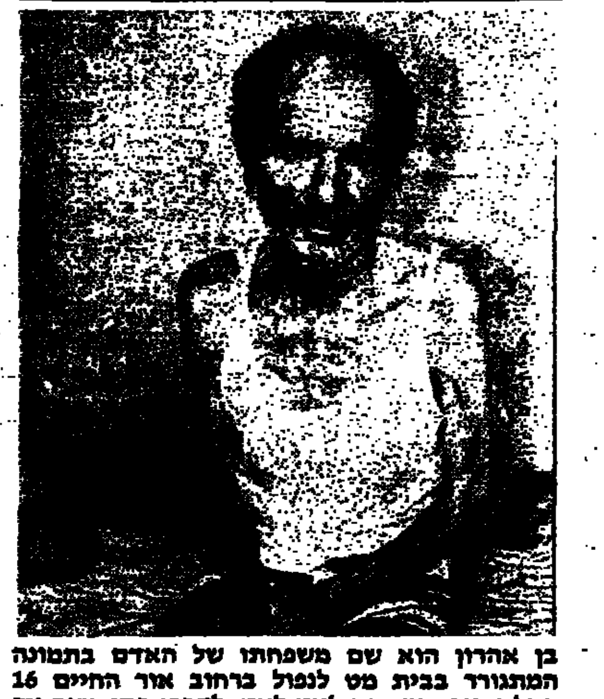

בן אהרון הוא שם משפחתו של האדם בתמונה המתגורר בבית מט לנפול ברחוב אור החיים 16 בתל־אביב. הוא מת לאט לאט, לדברי בתו, שזה אך השתחררה מהצבא ומתגוררת עימו. האם, חולת נפש, סובלת משבר קשה ומתגוררת גם היא עימם. העזובה בבית נוראית. בעיריית תל־אביב עדיין מחפשים את תיק הרווחה של בני המשפחה ובינתיים לא נעשה דבר להקלת מצוקתם. (צילום: כפיר מאיר־ויפפא)

משרד התחבורה: מורים שלא יגישו תלמידיהם לטסט – ייתבעו

מאת אריה אריד, סופר "דבר"

משרד־התחבורה פתח בהליכים נגד מורי נהיגה, המסרבים להסדיר את מועד המיבחן המעשי לתלמידיהם. לדעת המשרד נוגד הסירוב את צו הפיקוח למצרכים ושירותים (הוראת נהיגה).

מורי הנהיגה מסרבים זה כמה שבועות להסדיר את מועדי המיבחן לתלמידיהם בשל התור המתמשך במשרדי הרישוי. לטענתם, נמשך התור חודשים אחדים. משרד־התחבורה רואה בצעד זה סירוב להגיש תלמידי נהיגה למבחן כמתחייב מצו הפיקוח. מורי נהיגה יוזמנו בשבוע הבא לחקירה במשרד התחבורה ולאחר מכן יועמדו לדין.

אם יורשעו, הם צפויים לעונשים עד כדי שלילת רשיון ההוראה שלהם.

בתוך כך מביעים גורמים במשרד־התחבורה תקווה, כי ההסדר החדש – שעל־פיו לא יגש תלמיד למבחן אם לא אושר לו על־ידי מנהל בית־ספר לנהיגה כי הוא כשיר וכי קיבל 20 שעורים לפחות – יפחית במידה ניכרת את מספר הנבחנים ויביא לחיסול התור. מקור בכיר אומר, כי שני שלישים מהנבחנים – 130 אלף מתוך 200 אלף בשנה – נכשלים במבחן הראשון. לדעת המקור, זו הסיבה העיקרית להתמשכות התור. ההסדר החדש נועד להבטיח שרוב הנבחנים יצליחו במבחן הראשון ובכך ייפסק הבזבוז הקיים כיום.

★ הרכבת הובילה בשנת 1986/87 6.4 מיליון טונה שהם עליה של 6.5 אחוזים לעומת שנה קודמת. הביקוש להובלה בשנה השוטפת 1987/88 מצביע על גידול של 34 אחוז אולם חוסר קרונות וקטרים לא יאפשר להיענות לכל הביקוש – מסר אתמול מנכ"ל הרכבת אליהו ברק. הוא הוסיף שהשנה צפוי שיא בכמות ההובלה מאז קום המדינה – 6.7 מיליון טונה.

★ שלושה שטרות מזוייפים בערך של 100 ש"ח כל אחד נתגלו ביומיים האחרונים בנהריה ובקריית שמונה.

טיסות יוזלו ב־15%־20

מאת אריה אריד,
כתב "דבר"

מחירי הטיסה יוזלו ביום א' הבא, 1 בנובמבר, ב־15–20 אחוז לקראת עונת החורף בתעופה. עם זאת, יהיו המחירים גבוהים ב־7.5 אחוזים בהשוואה לעונת החורף בשנה שעברה.

להלן מחירי הטיסה החדשים ליעדים העיקריים של "אל־על":

אתונה – 237; רומא – 285; וינה – 300; זנוה – 300; מינכן – 300; ציריך – 300; אמסטרדם – 310; בריסל – 310; מרסיי – 310; פאריס – 310; פרנקפורט – 310; לונדון – 333; ברצלונה – 344; מדריד – 360; ליסבון – 363; קופנהגן – 419; וארשה – 447; ניו־יורק – 769; מונטריאול – 769; טורונטו – 819; שיקאגו – 879; מיאמי – 915; לוס־אנג'לס – 952.

נאפסו החל לעבוד במפעל הפלסטיקה בשער הגולן

מאת שמעון ויים, סופר "דבר" בעמק

כמעט חצי שנה לאחר ששוחרר מהמאסר החל, לפני כשלושה שבועות, עיזאת נאפסו לעבוד במקום עבודה מסודר כפועל שכיר מן המניין במפעל הפלסטיקה של שער הגולן.

נאפסו עובד בעבודות ייצור במחלקת הציפורות. עמו במחלקה עוד כ־20 חברי קיבוץ ושכירים, רובם צדוקים, שכיון חבריו מבסר קמא. חבריו אלה הם שביקשו לפני כחודש מהנהלת המפעל לקבלו לעבודה. קיבוץ שער הגולן לא העמיד קשיים ומיד ניתנה לו תשובה חיובית. נאפסו הוזמן לשיחת היכרות ושם סוכם כי יכנס לעבודה, ככל פועל, לתקופת ניסיון.

כבר עתה, שלושה שבועות אחרי שהחל, שוררת שביעות רצון הדדית. מנהלי המפעל מציינים את הרצינות ויכולתו הטכנית ואילו נאפסו משבח את חברי הקיבוץ על יחסם כלפיו. בשער הגולן מציינים כי איש לא התנגד לקבלו לעבודה הדבר אף בא על בך. "נאפסו מאוד מרוצים ממנו" מנהלי המפעל. "שוררת אווירה טובה ולפעמים גם משוחחים על מה שעבר עליו. איננו רואים בקבלת נאפסו שום שוני לעומת כל פועל שכיר אחר".

בשער הגולן אומרים כי הישארותו של נאפסו כפועל שכיר במפעל גם בעתיד, תלויה בעיקר בו. "אם יחליט להישאר – נשמח", אומרים חברים בשער הגולן. נאפסו עצמו עדיין אינו יודע מה יעשה אם וכאשר יזכה בתביעת הפיצויים שהגיש.

הקיבוץ כבר הזמינו להרצות בפני החברים על פרשתו שבגינה הפך כה מפורסם. נאפסו מבטיח לבוא בקרוב.

שביתת־נשק בנתב"ג בעת המו"מ

מקווים לטיסות תקינות ממוצ"ש

מאת אריה אריד
סופר "דבר"

שביתת־נשק הושגה אתמול בין עובדי נתב"ג ובין מנכ"ל רשות שדות התעופה צבי גוב־ארי לאחר שהוועד התחייב לא לשבש את העבודה כל עוד יימשך המו"מ, שיימשך בעוד שבועיים.

ועד העובדים החליט לוותר על המשך השיבושים לאחר ששר התחבורה חיים קורפו הבהיר כי יעמוד מאחורי מנכ"ל הרשות ולא יניח לחבל במדיניות השכר המוסכמת על הממשלה וההסתדרות. בעקבות פירסום דברי השר אתמול ב"דבר" הועבר מסר זה גם מאחורי הקלעים לפעילי תנועת "חרות" השולטים בוועד. כן נרתעו העובדים מן ההד השלילי בעיתונות שעוררו צעדיהם.

עוד אתמול בלילה גרמו העובדים איחור של ארבע שעות בשתי טיסות־לילה של אל על. אולם מהבוקר התנהלה העבודה כסדרה ואחר־הצהריים הושגה כאמור שביתת הנשק. לאל על נגרמו שיבושים חמורים משביתות האטה של עובדי נתב"ג, אולם בחברה מקווים כי לקראת כניסת השבת יושלמו כל הפיגורים וטיסות החברה יתחדשו במוצ"ש ללא תקלות. אמנם ייתכן כי טיסה או שתיים לא יספיקו להגיע עד כניסת השבת, אך החברה תוכל לספוג זאת ללא שיבוש טיסותיה ממוצ"ש ואילך.

3 בני משפחה נספו בשבוע אחד – בשריפה ובתאונה

מאת יוסי ליבוביץ סופר "דבר"

גורל אכזרי אשר פקד השבוע את משפחת ועקנין המתגוררת בקריית אינו זכור מזמן באיזור הצפון. היה זה כאשר ביום ראשון קבר אבי המשפחה חביב ועקנין את אחיו בנים (48), את בנו יעקב (28) ואת נכדו אליהו (5) בשלושה קברים סמוכים זה לזה בבית העלמין בכפר סמיר.

הטרגדיה החלה ביום רביעי שעבר כשבנים ועקנין נחנק למוות בשנתו בביתו בקריית מוצקין, שבורנו נדחתה מפני שהגופה הועברה למכון לרפואה משפטית באבו כביר בהסכמת המשפחה כדי לבדוק אם לא מדובר באירוע פלילי.

כעבור ארבעה ימים אירעה בקריית שמואל תאונת דרכים שבה נהרגו יעקב ועקנין ובנו אליהו, תושבי קריית חיים. בתאונה נפצעו גם אשתו של יעקב, שש, בנו הנוסף עידן, אחיו מאיר ונציגה.

ביום ראשון נקברו השלושה זה ליד זה.

10 פקחי עת"א חשודים בטובות הנאה ובגניבות

(ע.)– 10 פקחים בעיריית תל־אביב נעצרו שלשום בחשד שקיבלו טובות הנאה, הפרו אמונים וגנבו סחורות תקופה ארוכה. הם יובאו הבוקר לבית משפט השלום בתל־אביב.

העשרה, בשנות ה־30 המוקדמות, עובדים בסיירת פיקוח צירונית הנקראת "מרחוב הסיירת", המונה כ־30 איש. פקחיה עוסקים במלחמה ברוכלות ובסחר ללא רשיון, בסגירת המכוניות, בשמירה על הפעלת עסקים בהתאם לרשיון ומעורבים באירועים כגון מופעי פארק וכו'.

הפקחים חשודים בכך שבמקרים רבים גנבו סחורות שהחרימו מרוכלים, קיבלו טובות הנאה מבעלי עסקים שלא פעלו בהתאם לרשיון. כן קיים חשד שהפריעו לחבריהם בעבודת הפיקוח ונמנעו מלרשום דו"חות לאנשים שקיבלו מהם את טובות ההנאה.

המורים אינם מודעים למצוקת ילדים למשפחות חד־הוריות

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

35,000 ילדים שהם 6.9 אחוזים מאוכלוסיית הילדים במדינה חיים במשפחות חד־הוריות מסיבת אלמנות או גירושין. ממחקרים עולה שילדים אלה נופלים בהישגיהם הלימודיים, במצבם מקובלותם החברתית וביכולתם להסתגל לנורמות בית הספר, מילדי משפחות דו־הוריות. מספר מחקרים עומדים על ירידה ברמת המשכל של ילדים כתוצאה ממשבר החד־הוריות ועל התייחסות שיפוטית שלילית מצד מורים כלפי ילדי גירושין, אך לא כלפי ילדים יתומים.

נתונים אלה הביא לדיון בפני מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני מנהל מכון סולד ד"ר יצחק פרידמן ואריה יעקב.

מנכ"ל משרד החינוך אמר כי יש לנקוט פעולה להעלאת המודעות בקרב המורים לבעיה זו ולהכשירם להגשת עזרה לילדים הסובלים מקשיי הסתגלות כתוצאה ממצבם המשפחתי. להבנתו, יש להקהות כי ילדים אלה הינם ילדים רגילים שנקלעו למשבר ואין לראותם כמשתייכים לקטגוריה מבחנת של הפרעות.

בתום הדיון הוחלט שמכון סולד יכין תוכנית השתלמות למורים וניסוי חינוכי שבו בנים בוגרים למשפחות חד־הוריות שהסתגלו למצבם יסייעו לצעירים מהם הנתונים במשבר דומה. כמו כן יוכנו חומרי לימוד מתאימים ויוכן סקר למציאת ריכוזי תלמידים ממשפחות חד־הוריות, בעיותיהם החינוכיות כפי שהן נתפשות על ידי הצוות החינוכי ומידת הטיפול בבעיות אלה.

הרמטכ"ל מבקש לחקור אם התעללו ברס"ר מכפר טובה

מאת נתן רודוי סופר "דבר"
לענייני משטרה

הרמטכ"ל, רב אלוף דן שומרון, ביקש מהפרקליט הצבאי הראשי [illegible] התעללו ברס"ר איסמעיל אל הייב מן הכפר טובה שבגבול כורזים – נמסר לח"כ רן כהן (ר"צ) בתשובה על שאלה.

הפרשה פורסמה לראשונה ב"דבר" לפני כמה שבועות. איסמעיל אל הייב סיפר, במכתב ששלח לח"כ כהן, כי ב־27 בינואר השנה שב מבילוי לכפרו עם חברים ושוטרי משמר הגבול עצרו את מכוניתו במחסום ליד הכפר. כשנתבקש להראות תעודת זהות, הודיע כי שכח אותה בבית. השוטר הרים את [illegible] אל הייב [illegible] באות, הוא נעצר.

השוטרים אמרו לאל הייב כי הוא שיקר "ומבזיל" את המשטרה בתפקידה. לאחר מכן גלגלו לחקירה. אהולה, לדבריו במכתבו לח"כ כהן התעללו בו במשך כמה שעות [illegible] ונחקר על־ידי שוטרים.

ב־13 באוגוסט השנה הודיע רס"ן של אלוני, שליש הרמטכ"ל, כי רס"ר אל הייב האשם בהכשלת שוטר בתפקידו ובתקיפת שוטר ונפתח נגדו תיק במשטרה ועל כן הצבא מעורב בפרשה. בעקבות כך הודיע לח"כ כהן כי יש סתירות בין דברי המשטרה לדברי הרס"ר והוא מבקש לבדוק את הפרשה כולה מאחר שיש חשש כי נרקמה עלילה נגד הרס"ר.

כאמור, הודיע הרמטכ"ל כי ביקש שהפרשה תיבדק על ידי הפרקליט הצבאי הראשי ואלוף כוח אדם.

ה.ב. יִצור אצות בע"מ

הזמנה להצעות לרכישת נכסים

מועצת המנהלים של ה.ב. יצור אצות בע"מ (להלן - ה.ב.) הורתה לחותם מטה לקבל הצעות לרכישת נכסי החברה הנ"ל, במצבם הנוכחי ובמקום המצאם, כעסק ממשיך, או אחר־פרוק לשם הוצאתם ע"י הקונה ממקום המצאם.

א. תנאים מיוחדים
1. ה.ב. אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת, והיא תוכל להחליט שלא למכור את הנכסים או חלק כלשהו מהם.
2. ה.ב. שומרת לעצמה את הזכות לדחות את כל ההצעות שתתייחסנה לחלק מהפריטים הכלולים ברשימת הנכסים המוצעים.
3. ההצעה אינה מתייחסת למכירת או חכירת קרקע, אלא אך ורק לאותן זכויות שימוש מוגבלות ומוגדרות, כפי שהן בבעלות ה.ב.
4. **לבעלי המניות של ה.ב. ניתנה זכות סרוב ראשונה לרכוש את הנכסים במחיר השווה למחיר הגבוה ביותר שיוצע ע"י כל מציע אחר.**
בהגשת ההצעה, המציע נדרש לאשר כי הוא מסכים ויהיה כפוף לכל התנאים המיוחדים הנ"ל.

ב. הנכסים נמצאים באיזור אילת ומורכבים כדלקמן:

	מחיר מינימלי כעסק ממשיך	מחיר מינימלי בפרוק
בריכות גידול	$ 150,000	
מבנים	$ 120,000	$ 65,000
מכונות וציוד	$ 275,000	$ 125,000
	$ 545,000	$ 190,000

ג. ניתן לראות את הנכסים הנ"ל ולקבל רשימות מפורטות לאחר תיאום עם החתום מטה.
הודעה זו אינה מהווה הצעה למכירת הנכסים: אך הינה הזמנה לקבלת הצעות לרכישה, וניתן יהיה לחזור ממנה ללא הודעה מוקדמת בין אם נתקבלה הצעה כלשהי ובין אם לא נתקבלה.
את ההצעות יש להגיש תוך 15 יום מיום פרסום ההודעה.

בפקודת מועצת המנהלים של ה.ב. יצור אצות בע"מ

קוסט, לב־ארי את פורר
רואי חשבון

הערה:
כל ההצעות והפניות אל:
מר יצחק פורר, רואה חשבון
קוסט, לב־ארי את פורר רח' בן יהודה 29,
תל־אביב 63807 טלפון 03-664561

צופיה וגדי שלסקי

מודיעים בשמחה על הולדת בתם הבכורה

רותם

דור חמישי בכפר־סבא

נכדה: **לאילנה ויעקב שלסקי**
מזל ויצחק רודיטי

נינה: **לרשקה שלסקי**
אידה רודיטי
סופיה רודיטי

כפר־סבא כ"ו בתשרי תשמ"ח 19.10.1987

לחברינו
אילנה ויעקב שלסקי
איחולי מזל טוב להולדת
הנכדה

בית "דבר"

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

מזג האוויר בעולם

אוסלו	8	– 9	מעונן
אמסטרדם	9	– 14	בהיר
בואנוס איירס	15	– 26	גשום
הלסינקי	3	– 7	מעונן
הונג קונג	25	– 26	מעונן
ז'נבה	9	– 13	גשום
טוקיו	14	– 16	מעונן
טורונטו	3	– 7	מעונן
יוהנסבורג	11	– 23	בהיר
לונדון	9	– 14	מעונן
ליסבון	10	– 16	גשום
מדריד	5	– 14	מעונן
מונטריאול	2	– 6	גשום
ניו יורק	10	– 15	מעונן
סאן פאולו	13	– 16	מעונן
פריס	6	– 16	בהיר
פרנקפורט	10	– 13	גשום
ציריך	8	– 13	גשום
ריו דה ז'נרו	16	– 21	מעונן
שטוקהולם	7	– 9	בהיר
שיקאגו	0	– 5	מעונן

swissair

מועצת פועלי ראשון־לציון

החל מתאריך 2.11.87
מספר הטלפון יוחלף.

המספר החדש:
03-9665333

הננו משתתפים בצערו של החבר
צבי כהן
על מות **אמו** ז"ל

הועד הפועל של ההסתדרות קרן השתלמות דעות וחבר העובדים

להברנו **שלום הבשוש**
אתך באבלך
על מות אביך
יוסף ז"ל

מרכז משען
ההנהלה והעובדים

להברתנו **שיף שושנה**
איתך באבלך במות
אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
הסניף המרכזי
ההנהלה והעובדים

להברתנו **רודיקה שושני**
אתך באבלך על מות
אמך ז"ל

בנק מסד בע"מ
ההנהלה והעובדים

מפלגת העבודה הישראלית
המרכז

ישיבת מרכז המפלגה לבחירת הנציגים לקונגרס הציוני

ישיבת מרכז מפלגת העבודה
תתקיים ביום ראשון ב' בחשון תשמ"ח 25 באוקטובר 1987, בשעה 15.00, באולם הקונגרסים בגני התערוכה בת"א (שדרות רוקח).

על סדר היום:
1. בחירת ועדת בחירות לבחירת נציגי המפלגה לקונגרס הציוני הל"א ולוועידה העולמית השמינית של תנועת העבודה הציונית.
2. בחירת נציגי המרכז לקונגרס ולוועידה.

סדרי ההצבעה:
1. הקלפיות יפתחו להצבעה בשעה 15.30 ויסגרו בשעה 17.30.
2. מצביעים חברי מרכז המפלגה באמצעות תעודה מאהה.

הודעה לחברי ועדות קלפי:
הנכם מוזמנים לתידרוך שיתקיים באולם הקונגרסים בגני התערוכה בשעה 14.30.

במלאת שנה לפטירת יקירנו חברנו
מריו גוטפריד ז"ל
ובמלאת שנתיים לפטירת יקירנו
סאנטיאגו גוטפריד ז"ל
נעלה לקברם להתייחד עם זכרם ביום ראשון ב' בחשון תשמ"ח 25.10.87 בשעה 16.00 בבית העלמין בקיבוץ אור־הנר

המשפחה
ובית אור הנר

במלאת שנה לפטירת אהובתנו
חיה יָנישסקי ז"ל
נעלה לקברה ביום שלישי
ד' בחשון תשמ"ח (27.10.87) בשעה 16.00
בבית העלמין הישן בחדרה.

המשפחה

עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

אירועי 60 שנה לרשת "עמל"
ייפתחו בישיבה חגיגית של
הוועדה המרכזת של ההסתדרות
בבית הספר ע"ש מכס־פיין בתל־אביב,
הראשון במוסדות החינוך של הרשת.

בתוכנית: ★ דברים: ח"כ ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות
★ ברכות: אורי אגמי, יו"ר רשת "עמל"
יהודה שוחט, מנהל מכס־פיין
★ שיר וזמר: מקהלת "עמל" - הורה בניצוחו של אליה דוברובסקי
★ הנחייה: עמיקם גורביץ

יום א', ב' חשון תשמ"ח, 25 באוקטובר 1987, בשעה 9.30 בבוקר
בבית־הספר מכס־פיין, דרך פתח־תקוה 130, תל־אביב.
הטכס יסתיים בשעה 11.30

עמל - רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכונים, טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לחניכים ובתי ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

שבוע ישראלי / חנה זמר

מה שלא רואים מכאן

הרבה מאד כבר נכתב והרבה מאד עוד ייכתב על השבוע הזה של היסטריה בוול סטריט והדיה המרעידים בורסות עולם. בצדק, כמובן. יש להיסטריה הזאת אסוציאציות היסטוריות מפחידות. אך האמת היא שאת תופעת המפולת של המניות צריכים לנתח לא כלכלנים, אלא פסיכולוגים ואולי אפילו פסיכיאטרים. נכון שיש בהתנהגות המשקיעים מרכיב של הערכה כלכלית וממילא תגובה על מגמות כלכליות, אך היא מאיצה תהליכים באופן קיצוני עד כדי יצירת מצבים חדשים. יותר משהיא מגיבה היא משפיעה.

המרכיב של הערכה כלכלית שגרם למהומה – ועדיין מוקדם להכריז עליה כעל תקרית שחלפה – הוא בגרעון התקציבי של ארה"ב, בגרעונה במאזן התשלומים ובחוב הגדל שלה. ומכיוון שישראל קשורה בטבורה לכלכלה האמריקאית, מן הדין שאירועי השבוע החולף יביאו אותנו להרהורים רציניים. ודאי שגם מדינות אחרות וחזקות מישראל, לאין ערוך, קשורות לכלכלה ארה"ב בתלות גומלין. גם הן יתעטשו מנזלת אמריקאית. אבל התלות שלנו היא חד־סיטרית ומוחלטת.

ועל כן עלינו לשאול את עצמנו מה נעשה אם בעקבות ההלם, חרף התאוששות, יגברו בארה"ב הנטיות הבדלניות. יש סכנה כזאת: ומה נעשה אם תתקצץ היד התקציבית, הזרם יהפך לקילוח, ומעיינות ידלדלו. אחרי ככלות הכל, זוהי התפתחות החזויה בלאו הכי, היא רק עלולה להיות מואצת כתוצאה מאותה האזהרה שעלתה השבוע מוול סטריט.

עם נורמלי, בעל הנהגה נורמלית, היה אומר לעצמו עכשיו – לפחות עכשיו, אם לא קודם לכן – שצריך להערך למצבים הקשים יותר. צריך לצרוך פחות, לבזבז פחות, לחשוב קצת יותר על המחר, לדאוג למחר קצת יותר, להבטיח אותו בחיסכון קולקטיבי, בהשקעה, בזריעה שתאפשר קציר.

אבל איפה עם נורמלי ואיפה אנחנו. דווקא בשבוע הזה שחייב היה להיות שבוע של חרדה ושבוע של התפכחות, דווקא בשבוע זה התגברה השתוללות הצריכה. מכיון שהטלויזיה שבתה מאז ערב סוכות, הרי הרוב של המיעוט הישראלי שעדיין אין מכשיר וידאו בביתו, רץ לרכוש את האביזר החיוני הזה. לרבים מאד, אגב, יש כבר שני מכשירי וידאו, אחד ב"סלון" ואחד בחדר השינה או בחדר הילדים. מכיוון שהמכוניות הוזלו עתה בגלל הקטנת ההפקדה, גם לסוכני מכוניות היתה עדנה. זוהי התבונה של ההנהגה שלנו: לא די לנו בפקקי התנועה הקיימים, לא די לנו בתאונות הדרכים התכופות, נוסיף מכוניות מבלי להוסיף כבישים, כדי שיהיו יותר פקקים ויותר תאונות.

והרי לכבישים ולמעקפים ולמחלפים ולגשרים עיליים אין כסף, כי האידיאולוגיה השלטת מצודדת בצריכה פרטית משתוללת, ומרסנת הוצאה ציבורית חיונית. זוהי תבונה של פוליטיקאים, לא של מדינאים.

תזכורת. הכנסת פתחה בשבוע הזה את מושבה האחרון לפני הבחירות. כבר נאמר כי הפזילה לעבר הקלפי מן ההכרח תתגבר עכשיו, אם יש עוד מה להגביר. תוכן הדיונים וסגנון הדיונים ישקפו ביתר שאת את המאבקים האלקטורליים הנכנסים להילוך גבוה. לא נותר אלא להזכיר לחברי הכנסת שלנו את אשר צוטט בשמו של סמי גרונמן בראשית ימיה הפרלמנטאריים של ישראל. "בכנסת", אמר גרונמן, "יש אקוסטיקה רעה מאד: שומעים כל מילה..."

דמוקרטיה. מאז שמפלגת העבודה חידשה את הנוהג הדמוקרטי של בחירות ישירות של מועמדים במרכז רב־חברים של המפלגה, הרי כל אימת שיש בחירות – בפעם האחרונה ללשכת המפלגה, והפעם לקונגרס הציוני – הדמוקרטיה משתוללת.

ודאי יש גם הסכמים מאחורי הקלעים של שמור־לי־ואשמור־לך, זה תמיד היה ותמיד יהיה, בכל מפלגה, בכל מקום. אבל עכשיו יש גם חיזור נוסח אמריקה אחרי אלף־פלוס חברי המרכז. אנשים מציגים את עצמם במכתבים ובטלפונים, לרוב בשניהם גם יחד, מי במולטיליט ומי בדפוס ממש, מי במלים בלבד ומי גם בצילום (!), מספרים על עברם ועל פעלם כיד, על ה"אני מאמין" שלהם, על מה שיעשו אם ייבחרו, והפניות באות בזרם מתגבר. ממש מפחיד לחשוב מה יהי ערב הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות...

סגן־שר האוצר עדי אמוראי. ראיון / אמנון אטד

1.4 מיליארד לאן

בסוף השבוע הבא יזרים האוצר לחשבונות בעלי מניות הבנקים מיליארד וארבע מאות מיליון שקלים. לאן ילך כל הכסף הזה?

אמוראי: נכון לרגע זה הדיווחים שאנחנו מקבלים מהבנקים מעודדים. קיים ביקוש גדול לתוכניות החיסכון השונות ובנוסף לכך יכולים בעלי המניות להשקיע את כספם בכל אפיקי החיסכון הקיימים. אנחנו מצידנו נגביר כבר בשבוע הבא את הנפקת אגרות החוב הצמודות למדד. יש לשער שיתרה מסוימת של כספי הפדיונות תתחלק בין הפקדונות השקליים לטווח קצר ובין צריכה.

איזה חלק מהפדיונות יופנה לצריכה?

אמוראי: השאלה הגדולה היא באמת כמה כסף ילך לצריכה. זו מסוג השאלות שלעולם אי־אפשר לקבל עליהן תשובה. אין כל אפשרות לאתר כמה כסף בדיוק מכספי המניות ילך לצריכה.

מדובר במאות של מאות מיליוני שקלים. במקרה כזה קובע גם הגודל. האם האוצר מתכוון לנקוט בצעדים לבלימת הגידול האפשרי בצריכה?

אמוראי: במחצית הראשונה של השנה נרשמה [illegible] שבעקבותיה, פליה המניות [illegible] של הצריכה, תגיע לרמה של חמישה אחוזים לנפש במהלך השנה כולה. יחד עם זאת, האוצר אינו מתכוון לנקוט צעדים ספציפיים לבלימת הצריכה הפרטית. אין גם צורך לנקוט צעדים כאלה. כל הסימנים מעידים, ואמרתי זאת כבר בחודש ינואר השנה, כי שנת 87 תהיה השנה הטובה ביותר מאז 1972.

ומה לגבי מאות מיליוני השקלים שיצטברו בפקדונות הלא־צמודים?

אמוראי: החסרון מבחינתנו של פקדונות אלה הוא העובדה שהם מגדילים את בסיס הכסף ועלולים לפיכך לשמש בסיס להרחבת האשראי הבנקאי, שחלק ממנו יכול להיות צריכה בעתיד.

מה צריך לעשות כדי למנוע מצב כזה?

אמוראי: לכך נועד בנק ישראל. תפקיד הבנק הוא לנווט בשוק הכספים, בעוד שהאוצר ינסה מצידו למשוך כספים אלה לשוק ההון לטווח ארוך.

שליש מכספי תוכניות החיסכון יישאר בידי הבנקים. גם כסף זה עלול להיות מופנה להרחבת האשראי במשק.

אמוראי: בנוסף למתן הלוואות רשאים הבנקים לבצע בכספים שישארו ברשותם גם השקעות פיננסיות, כך שבסופו של דבר גם כאן תלוי מה תהיה המדיניות המוניטרית של בנק ישראל.

עדי אמוראי: האוצר לא ינקוט צעדים

ובכל זאת מאות מיליוני שקלים מכספי הפדיונות לא יחזרו לאוצר. בכספים אלה לא יחסר בתקציב?

אמוראי: מצב זה נלקח בחשבון. על־פי הצעת התקציב היינו אמורים לשחרר במחצית הראשונה של השנה מקורות בשוק ההון בהיקף של 850 מיליון שקלים. בפועל שיחררנו עד סוף ספטמבר רק 550 מיליון שקלים, וההשלמה לסכום המתוכנן תבוא מכספי מניות הבנקים.

התפרסמו השבוע טענות, לפיהם מתחילת השנה גדל האשראי השיקלי במשק בקרוב לשבעים אחוז. איך תשפיע עובדה זו על מצב המשק?

אמוראי: התחרות בין הבנקים גרמה במידה רבה להתרחבות האשראי. אני מקווה שתמצא הדרך לעצור התרחבות זו.

אפשר אולי למנוע את התרחבות האשראי על ידי התערבות מגבוה.

אמוראי: אני מקווה שתמצא הדרך לכך. אני בטוח שבנק ישראל ימצא כבר את הדרך המתאימה.

העצבנות בשוקי הכספים מגבירה שוב את החששות מפני פיחות קרוב.

אמוראי: פיחות מבוצע בדרך־כלל כאשר למשק יש בעיה במטבע זר. כרגע קופת הרזרבות שלנו גדושה וקיבוע שער החליפין עדיין משמש לנו עוגן נומינלי. בשלב זה אין צורך בביצוע פיחות.

כיצד עלול המשבר המסתמן בכלכלה העולמית להשפיע על המשק הישראלי?

אמוראי: אי־אפשר להתנבא כי אנחנו לא יודעים מה יקרה בעולם. בשלב זה אפשר רק להניח הנחות היפותטיות. סחר החוץ במדינה קטנה כשלנו הנעדרת חומרי גלם, הוא בעל משקל רב מאד. מכאן שאם למשל תנהיג ארצות־הברית מדיניות הגנה לתוצרתה, הרי שצעד כזה, אם וכאשר יונהג, עלול לפגוע בנו מאד. פעולות אפשריות שבהן תנקוט ארצות־הברית לאיזון תקציבה עלולות לפגוע בהיקף סיוע החוץ שהיא מעניקה לנו, אם כי הפגיעה תהיה רק בשוליים.

האם יש סכנה שגם הסיוע הבטחוני ייפגע?

אמוראי: יש להניח שהסיוע הבטחוני לא ייפגע כלל־שכן לא מדובר כאן בכסף אלא במוצרים אמריקאים. יחד עם זאת אני מסכים בהחלט לדברי שר הבטחון יצחק רבין שאמר כי ההחלטה על הפסקת הלביא היתה נבונה לאור ההערכה שבשלב זה או אחר תצטרך ארצות־הברית לעשות לביתה.

והיה והמשק האמריקאי יכנס לתקופת מיתון...

אמוראי: מיתון הצמיחה באמריקה עלול לגרום לקשיים ליצוא שלנו לשם, אבל מצד שני החלשות הדולר תקטין את מעמסת חובות החוץ שלנו ואותו דבר גם לגבי ירידת שערי הריבית, כך שההתפתחויות פועלות בכיוונים שונים. מסיבה זו אינני נימנה על אלה שהוזדרזו לקבוע עמדה עוד לפני שהתבהרה תמונת המצב.

ומה בדבר התרומות למגבית ולמכירת איגרות הבונדס?

אמוראי: אם אכן יתייצבו מחירי המניות בארצות־הברית ברמה נמוכה, עלולה להירשם פגיעה מסויימת בהיקף התרומות לישראל. אני לא בטוח מה תהיה ההשפעה על מכירת איגרות הבונדס. תתכן אמנם השפעה דומה גם כאן, אבל מצד שני יכולות האיגרות האלה להיחשב לנייר יציב וראוי להשקעה. עובדה שאיגרות החוב של ממשלת ארצות־הברית לא נפגעו במשבר האחרון. צריך לזכור כי ישראל נחשבת, ובצדק, לפורעת חובות דייקנית ואמינה.

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, וושינגטון

הם לא נבהלו מספיק

ביום שני בצהריים עמד נשיא ארה"ב רונאלד רייגן מול קהל מוזמנים נבחר ונציגים של אמצעי התקשורת בבית הלבן וסיפר להם בדיחה. זה היה במהלך נאומו בטכס ההשבעה של שר המסחר החדש של ארה"ב. באותה שעה כבר זרמו בוול סטריט אשדות של מניות כלפי מטה, מצניחים את מדד הדאו ג'ונס לתלולה שבירידותיו, וגלי פאניקה עברו ברחבי ארה"ב, ומשם עברו לעולם כולו. אבל רונאלד רייגן עמד שם כאילו שום דבר לא התרחש וסיפר בדיחה. הוא הודיע לנאספים כי הנה הוא ממשיך בהובי שלו: איסוף בדיחות מתוככי ברה"מ וסיפורן. זאת היתה בדיחה על גורבאצ'וב, מעט ארוכה מדי, מאד ישנה ומאוד לא מצחיקה, אבל הקהל צחק בנימוס, והנשיא רייגן חייך. ורק בסוף יום המסחר התברר, שהבדיחה היא בעצם עליו.

באחת הוטלה ארה"ב מן החלום המתוק של ה"רייגנומיקס" – כלכלת רייגן – אל המציאות המרה והמאיימת שבה התברר, כי כלכלת רייגן הייתה מקסם שווא שהדיח את הכלכלה האמריקאית עד לאחד מרגעי השפל החמורים בתולדותיה, לפחות מבחינת הדאגה שהוא מעורר לגבי העתיד. רייגן המשיך לתמוך בכלכלתו גם למחרת המפולת הגדולה. "אני מבין שזהו רק איזה תיקון טכני", אמר לכתבים בצאתו מביקור אצל הגברת הראשונה בבית החולים של הצי בבתסדה. אולם בעוד שתחזיות הרופאים לגבי התאוששותה של ננסי רייגן מניתוח כריתת השד היו אופטימיות, התחזיות הכלכליות היו שחורות ולא הצדיקו את זחיחות הדעת המטופשת של הנשיא.

לא רק התחזיות. גם הניתוחים לאחור הצביעו על מדיניות הממשל הרפובליקאי כעל אחד הגורמים הראשיים להתמוטטות הבורסה, אבל מעבר לכך – שהרי הצניחה בוול סטריט הייתה רק סימפטום – גם למפולת הכלכלית העלולה להתרחש על ראש ארה"ב והעולם כולו. המומחים הצביעו על כך שבימי רייגן הפכה ארה"ב ללווה הגדולה ביותר בעולם. ארה"ב חיה על הון שאול וזמן שאול כשהיא מתפיחה בקצב מסחרר את הגרעון התקציבי והגרעון המסחרי שלה. שני הגרעונות הענקיים האלה, הקרויים בעגת הכלכלנים "המגדלים התאומים" על שם המבנה המפורסם בניו יורק, היו שני הרמזורים שאותתו על סכנה כצמות, אולם רייגן לא האט. הוא המשיך ללחוץ על הדוושה ולצבור גרעונות, למרות אזהרות המומחים, וההתרסקות היתה, בסופו של דבר, בלתי נמנעת. רייגן אשם גם במדיניות רגועה באורח תמוה אל מול סרבנותן של יפאן וגרמניה המערבית לשתף פעולה כדי לקדם את הסכנה ולסייע לארה"ב על ידי העלאת שערי המטבעות שלהן והורדת שערי הריבית שם. גם ממשלות אלה נהגו בחוסר אחריות מוחים כשהמשיכו בחגיגת השוטים שבה נהנו מיצוא תופח לארה"ב, כשהן מטילות הגבלות על היבוא משם, טובלות בבצק, וסבורות, ככל הנראה, כי כך יוכלו הדברים להימשך לעולם, מסרבות לעשות ויתורים מכאיבים כדי למנוע משבר מסוכן.

ביום רביעי נדמה היה כאילו הכל חזר לתקנו. השוק עלה זה היום השני ברציפות והחזיר לעצמו 60 אחוזים מהירידה הגדולה. אולם יודעי דבר ב"וול סטריט" לא הייבו. הפוך, הם הילכו קודרים ומבשרי רעה, ולא צפו ורודות לימים ולשבועות הקרובים בבורסה. היא כבר לא תחזור לאיתנה, אמר לי שלשום בלילה עובד בכיר באחת מהחברות הגדולות בוול סטריט. המערכת נשברה ואי אפשר לתקן אותה. בן שיחי אמר לי – ובכך הצטרף להערכות של מומחים רבים – כי שני ימי העליות אינם צריכים להשלות איש: בימים ובשבועות הקרובים, אמר, תהיה צניחה תלולה בבת אחת ביום אחר, כפי שהיתה ב"יום שני השחור" או שהשוק פשוט ירד מעט מעט יום אחרי יום עד שיתייצב על רמה נמוכה.

אל מול התחזיות הקודרות המשיך הנשיא רייגן להיראות שאנן. בקונגרס סערו הרוחות, והדמוקרטים קראו לנשיא להיוועד עם ראשיהם ל"פסגה כלכלית" שבה יוחלט על צעדים לצימצום הגרעון התקציבי והמסחרי. רייגן אמר כי הוא מוכן לשמוע מה יש להם להגיד, אבל הוא הקדים ואמר גם שאין שום סיכוי כי יסכים לצעד המועדף על המליצים הדמוקראטים: העלאת המיסים כדי לצמצם את הגרעון התקציבי. הוא אמר כי העלאת מיסים מביאה, בסופו של דבר, לתשואה נמוכה יותר של כספי מס ולכן הרעיון אינו מתקבל על דעתו. אולם ביום רביעי הצטרף קול חדש ויוקרתי לתומכים בצעד הזה: החתן הטרי של פרס נובל לכלכלה, פרופסור רוברט סולו, הודיע כי הוא מצדד בכך, וכן הוא תומך בקיצוץ הוצאות הממשלה. גם בשטח זה צפוי מאבק ולא הסכמה בין רייגן לדמוקראטים, משום שאלה האחרונים קוראים לקיצוץ בתקציב הבטחון, שהוא בבת עינו של הנשיא. גם בשטח הגרעון המסחרי צפוי עימות כשהנשיא מתנגד בתוקף לכוונת הדמוקראטיים לחוקק חוקים פרוטקציוניסטיים שיגנו הגנה מכסית על השוק האמריקאי מפני יבוא.

הרושם הצפוי בשוק המניות הוא כי הפוליטיקאים לא נבהלו מספיק, ולפיכך, אם לא יתעשתו רייגן והדמוקראטים להגיע להסכמה לאומית על צעדים חריפים ומכאיבים, צפויה תגובה של נפילות נוספות בשוק המניות.

אולם בסופו של דבר כדאי להוציא את האף מעמודי הבורסה בעיתונים ולהביט רחוק יותר: לא הבורסה חשובה אלא מה שהיא מסמלת. והיא מסמלת לדעת רבים מהמומחים הרציניים התפתחויות חמורות ביותר בשוק האמריקאי והעולמי. הרוב חושב על מיתון במשק האמריקאי, ובכך מואטים גלגלי המשק בחריקה עד עצירה. מי שמחליט לדחות רכישת מכונית, גורם לפיטורי פועל בדטרויט. מי שמצמצם את קניותיו בסופרמרקט משבית פועלים של "קוקה קולה", וכך מתגלגל לו גלגל של אבטלה וצמצום הפעילות. מי שחושב, אמר לי איש שיחי הבכיר בוול סטריט, שהמשבר יביא לפיטוריהם של הרבה ברוקרים בוול סטריט צודק, אבל הוא טועה אם הוא חושב שרק בוול סטריט יהיו פיטורים. זה הולך להיות חג מולד עצוב מאוד בארה"ב. בן שיחי הוא פסימיסט מושבע, ועד כה צדק בתחזיות השחורות וגם עשה מהן הרבה כסף. לדעתו העניינים לא ייעצרו במיתון, אלא יביאו למשבר כלכלי חריף, שיביא לתמונות שיזכירו את שנות השלושים. המשבר, אומר בן שיחי, שלדעתו שותף רק מיעוט מנבא שחורות של הפרשנים הכלכלים כאן, לא יוכל להצטמצם בארה"ב, אלא יקיף את העולם כולו. החברה תשתנה, אנשים ישתנו, מסורות יישברו עם דפוסי חיים ויהיה רע מאוד. הדיבורים על ההבדלים בין המצב של 1929 והיום אינם מרשימים אותו. נכון, הוא אומר שהיום בנקים אינם מתמוטטים מיד ואנשים אינם קופצים מהגגות, אולם המשבר של שנות השלושים לא נבע מהתמוטטות בנקים ומהתאבדויות ציוריות, אלא מתהליכים כלכליים ומאולת ידם של מנהיגים פוליטיים בדומה למה שמתרחש היום. הוא דוחה גם את הטענה כי בעצם הביע ציבור המשקיעים האמריקאי את אמונתו בשוק ההון על ידי המעבר מהשקעה במניות להשקעה באגרות חוב של ארה"ב. זאת אינה הבעת אמון, הוא אומר, אלא הימלטות אל המפלט האחרון. אם גם אגרות חוב של ארה"ב לא יכובדו – זה כבר יהיה באמת סוף העולם.

יש, כמובן, התולים את האשמה בהתמוטטות הבורסה או בממדים הגדולים שלה בגורמים משניים, במין ציד־מכשפות מטופש המנסה להתעלם מהבעיות האמיתיות. מאשימים כאן את המחשבים החדישים שהוכנסו לבתי הברוקרים הגדולים ומתוכנתים מראש להגיב בחריפות על הירידות בשוק ובכך להגביר אותן. יש המאשימים את דור ה"יאפיס", מנהלי התיקים הצעירים, המגלגלים מיליארדים בחוסר אחריות ומתוך חוסר נסיון ומגיבים בבהלה מיותרת או לפחות מוגזמת, אבל אלה הן באמת שטויות. בסופו של דבר הגיב השוק לא על מחשבים ולא על "יאפיס" אלא על תחלואיה הבולטים של הכלכלה האמריקאית ושל הכלכלה העולמית. בסוף השבוע נשאו הכל את עיניהם אל הבית הלבן כדי לראות, אם משם תצא בשורה של ישועה ושל התחלה של טיפול רציני בבעיה.

הנשיא רייגן אמור היה לקיים אמש מסיבת עיתונאים נדירה. הוא קיים השנה רק שתיים ורבים ציפו לבשורות. אולם הערכת המפוכחים והמרירים ב"וול סטריט" היתה כי החולשה הפוליטית אינה יכולה להביא מזור.

צריך לעשות סדר

השבוע סיבך פנחס דרור, הציר הכלכלי של ישראל בוושינגטון, את המדינה בסכסוך עם קנדה. בראיון לעיתונאי קנדי אמר דרור בעצם לקנדים כולם, שהם מטומטמים, כי הניחו לארה"ב לדפוק אותם בהסכם הסחר שחתמו בינהן שתי השכנות. דרור הניע את אמות הסיפים באוטווה, משום שהאופוזיציה שם טוענת אותה טענה, ובאורח טבעי ממשלת קנדה מאוד רגישה לנושא, ובודאי לא ציפתה כי איזה קיביצער יציץ מעבר לכתפה ויגחך עליה בפומבי. שגרירויות ישראל באוטווה ובוושינגטון נקטו צעד חסר תקדים ופירסמו הודעה כי הן מתרעמות על שפנחס דרור תחב את אפו לעניינים לא לו, גילה חוסר זהירות וחוסר רגישות ובכלל, הוא לא כל כך מבין בזה.

פנחס דרור, שהגיע לשגרירות כמוצר מוכן מבית מדרשה של המפלגה הליבראלית, נהג באורח מופקר ובלתי ניתן להסבר ובכך הביא לשיא את הימים הרעים של שגרירות ישראל בוושינגטון. לפני שערוריית דרור, היתה זו שערוריית ערן, כשקבוצה של עובדים מדיניים בשגרירות התארגנה כדי להדיח מתפקידו את הציר המדיני עודד ערן. זה היה טבעי משום שערן הוא, יש לומר, האיש הטוב ביותר בשגרירות, מוכשר, תופס עניין במהירות ובעל קשרים מצויינים וענפים בוושינגטון. בניגוד לתדמית המקובלת של דיפלומאט מלוקק, ערן הוא ישיר דיבור, לעיתים מחוספס והוא לא הסתיר את דעתו על חלק מהאנשים בשגרירות, ולא היסס לסגור עניינים בלי ידיעתם כשהוא סבור, ובדרך כלל בצדק, כי מוטב לו לעשות את המלאכה בלי לערב את הנוגעים בדבר בשגרירות, שאינם מהווים, לרוע המזל, קבוצת־איכות מובהקת. מרד הנמושות בערן מעכיר את האווירה בשגרירות והפך אותה למקום עבודה מתוח ולא יעיל, כשהלחישות במסדרונות והרכילויות הקטנות, שהן תופעה מוכרת בכל מקום עבודה משרדי, הפכו לעיקר העניין. השגריר החדש משה ארד חזר ביום רביעי מביקור בארץ ונקלע מיד אל מציאות קשה של שגרירות מתפרקת, הנתונה ללעג ולקלס והמתקשה לשמור על תדמיתה גם בשל דובר השומר על סופי שבוע בטלים, בקנאות המשתווה רק עם זו בה הוא שומר על הפסקת הצהרים הארוכות שלו. האם יצליח ארד לשקם את השגרירות? ספק גדול. והעסק נסחב אל תוך השבוע העשירי שלו בלי התקדמות. חותך דבריו יהא כנראה לא.

הכינור של שרון

שר המסחר והתעשייה נאם כאן השבוע לפני המרכז למחקרים אסטרטגיים ובינלאומיים בוושינגטון וצריך היה להיות שם כדי להאמין. נושא הרצאתו היה חזונו על ישראל בשנות האלפיים והוא בישר לציבור אמריקאי, מנומס אך מופתע מאד, כי בתור השר היחיד בממשלת ישראל היודע לנגן בכינור, הוא שואף לכך שישראל תהיה בשנות ה־2000 המרכז המוסיקאלי של העולם. יש לנו תזמורת פילהרמונית נהדרת שהיא השגריר הטוב ביותר של ישראל, ויכולות להיות לנו בקלות עוד שלוש או ארבע תזמורות כאלה, אמר. הוא גם רוצה שישראל תהיה מרכז רפואי לכל העולם ומרכז מדעי. זה ימשוך לארץ יהודים ותהיה עלייה גדולה. ומה עם הערבים? אה, זו כבר: ראשית כל ירדן היא המדינה הפלשתינית. יהודה, שומרון וחבל עזה יהיו בריבונות ישראלית ואוכלוסיהם יהיו ירדנים, זאת אומרת פלשתינאים, כי ירדן תהיה פלשתין. ומה עם הדמוגראפיה, אתם שואלים? אני יכול להבטיח לכם, קבע שרון בבטחון, שהדיבורים על בעיה דמוגראפית לא נכונים. סתם ולא מידע. אשר לערביי ישראל – אחרי שירדן תהפוך לפלשתין ויהיה שלום אתה – נחייב את הערבים הישראלים לשרת בצבא ולשלם את מלוא המיסים. מי שלא ירצה – לא יוכל להצביע לכנסת. רק לנגן בכינור, כנראה. האם גם בחורי ישיבה לא יוכלו להצביע? נשאל. הוא לא ענה.

בהרצאת הפתיחה סיפרה המנחה, ג'ודי סטאר, כי ב־1970 שימשה עובדת במטה הבחירות של קארטר וסידרה פגישה בינו לבין שרון, אולם זו התעכבה בשל תקלה במטוס וכשביקש לטלפן אליה בשיחת גוביינא סירבה תחילה לקבל את השיחה. מה שמראה כי מי שלא רצה לקבל את אריק בגוביינא מקבל אותו בהרצאה על ישראל כמרכז מוסיקאלי.

פחדים ומניות / מרים פוקס, ניו־יורק

רכבת השדים של ה"וול סטריט"

"יום שני השחור" בבורסה הניו־יורקית הוליד גל בדיחות חדשות. "הזהר בצאתך לרחוב – אנשים קופצים מהגג", היא אחת מהן

כמה מומחי השקעות אפשר להסיע בקאדילאק? התשובה: שניים, יחד עם מכסחות הדשא שלהם הם זקוקים כשיהפכו להיות גננים.

מה יקרה ל"יאפיס"? הם יהפכו למלצרים.

ראה הוזהרת בצאתך לרחוב, שמור על ראשך, היזהר מאנשים הקופצים מהגגות. זוהי מדגם קטן של הבדיחות החדשות שהומצאו כאן כתגובה למצב בבורסה. העיתונים המקומיים הקדישו את עמודיהם הראשונים למלה אחת בלבד "מפולת", ואילו אנשים בשיחות חולין מחליפים ביניהם אינפורמציה על מדד הדאו־ג'ונס. כל האמריקאים הפכו לכלכלנים. נוסף על אנשי המקצוע עצמם המופיעים על מרקע הטלוויזיה 24 שעות ביממה, מנתחים, מייעצים, מהמרים ומתריעים, ובסופו של דבר מודים שאין איש יודע מה תהיה השפעת המפולת בשוק המניות שחלה בשבוע שעבר, הגיעה לשיאה הדרמטי ביום השני "השחור" והמשיכה להתנדנד כרכבת שדים ביום שלישי. ביום רביעי החלה התאוששות והיה בבורסה שבוול סטריט, ומי יודע מה יקרה כששורות אלו יתפרסמו.

מה השפיע על הנפילה הדרמאטית בשוק המניות? יש הטוענים בתוקף שהיה זה הפחד. הם מסבירים: שוק המניות מנסה לנבא מה יקרה בחודשים הקרובים. אם יש חשש להפסדים, המשקיעים מנסים להתגונן ולהיפטר ממניותיהם. אבל כשכולם נבהלים ומוכרים מניות בהיסטריה, השוק מתמוטט ואז נסיון ההתגוננות של המשקיעים גורם לתוצאות שמהן הם פחדו. זהו מצב של "נבואה המגשימה את עצמה".

ומה גרם לפחד?

בחוגי הכלכלה מדברים על מחזורים כלכליים, תנועות מתמידות של גאות ושפל. האורך הממוצע של מחזור כלכלי בימי שלום ב־150 השנים האחרונות הוא כשלוש שנים. בימי מלחמה, המחזורים הכלכליים כפופים לכוחות שונים ולכן אורכם משתנה ובדרך כלל מתארך.

המחזור הכלכלי הנוכחי שהחל בנובמבר 1982 ונמשך עד היום – חמש שנים רצופות – הוא הגאות הכלכלית הארוכה ביותר בהסטוריה של ארה"ב עד כה. לכן אפשר היה לצפות מבחינה סטטיסטית לירידה כלכלית שתביא למיתון. שוק המניות חושש ממיתון ומגיב מיד בירידה.

אחת הסיבות לגאות הכלכלית בחמש השנים האחרונות היתה מדיניות הממשלה של עידוד הצריכה הפנימית, שקיבלה ביטוי בהוצאות הענקיות של הציבור ושל הממשלה על מוצרי צריכה מקומיים ומיובאים, שמומנו בעבר באמצעות הלוואות הציבור מהמוסדות הפיננסיים, ומהממשלה.

בחודשים האחרונים לא קטנו גרעונות ממשלת ארה"ב, הלוואות הציבור האמריקאי גדלו, והתחזית היתה שהצריכה של הציבור האמריקאי, מחד, לא תוכל להמשיך לעלות בקצב שאפיין את חמש השנים האחרונות; מאידך אי־אפשר היה לצפות שהיפנים והאירופאים ימשיכו להשקיע בשוק האמריקאי מבלי ששער הדולר ימשיך לרדת. כדי למנוע את ירידת ערך הדולר אך לעודד את המעצמות הזרות להמשיך ולהשקיע בשוק האמריקאי, שבינתיים הפך להיות תלוי בהשקעות אלו, היה צורך להעלות את שערי הריבית. תחזית זו ליבתה את הפחדים הקיימים בשוק המניות, והביאה את המשקיעים לידי הבנה שארה"ב עומדת בפני משבר כלכלי אשר יביא למיתון. ואם מיתון – התצרוכת האמריקאית תרד, היפנים והאירופאים לא יוכלו למכור את מוצריהם בארה"ב ויוציאו את השקעותיהם מהשוק האמריקאי. שוק המניות אשר ממילא היה חסר ביטחון לגבי העתיד, נעשה היסטרי.

השפל הכלכלי שבא בעקבות המשבר של שנת 1929 לא ימחה במהרה מהזכרון הקולקטיבי של ארה"ב. עדיין יש אנשים הזוכרים את הרעב הקשה והעוני של שנות ילדותם, והמשבר הכלכלי עדיין טרי בזכרונם. וככל שהזכרון טרי יותר הפחד גדול יותר.

עתה מחכים כולם לראות מה תהיה תגובת הממשל. כלכלנים רבים מצביעים על הקשר בין המפלה בשוק המניות לבין כשלון הדוקטרינה הכלכלית של הנשיא רייגן שהתבססה על הקטנת המיסים, מתוך הנחה שגאות כלכלית תכסה על הגרעונות. בעוד שדוקטרינת רייגן הניחה שהגאות הכלכלית תמומן באמצעות השקעות היא מומנה באמצעות תצרוכת, ואילו רמת ההשקעות היתה נמוכה מהמצופה.

הנשיא האמריקאי, הסועד את אשתו החולה, מעורב בעימותים במפרץ הפרסי ועומד בפני הכרעות גדולות.

مكذا من الاجل

חלום של ראש ממשלה / עליזה ולך

שנת שמיר

למשקיף הפוליטי קשה להיזכר במהלך כלשהו, באיזושהי מעורבות, בהכרעה אחת ויחידה שיצחק שמיר היה שותף להם בשנה האחרונה. על מנהיגות אין מה לדבר

עיניים עצומות. בפולקלור של התיאטרון זכורה ביקורתו של אחד המבקרים, שבתחבירו הלקוי כתב אחרי אחת הבכורות: „אני ממליץ ללכת להצגה בעיניים עצומות". באסוציאציה לאותה ביקורת תיאטרון אפשר לומר ששמיר העביר את שנתו הראשונה בראשות הממשלה הרוטציונית בין עצימת עין אחת (אשתקד הימנית) לרעותה (השבוע השמאלית) ובין זו לזו בעיניים עצומות, פחות או יותר. מה שאני לא רואה אינו מחייב אותי, זאת יכולה להיות הכותרת למודוס אופרנדי של ראש הממשלה יצחק שמיר.

דוברה המתגרה של סיעת הליכוד בכנסת, חיים קופמן, חוזר ושונה בכל הזדמנות את התיבה „ממשלת שמיר". בשם שבשנתיים הראשונות זוהתה הממשלה עם העומד בראשה ונקראה ממשלת פרס – אומר קופמן במיומנות של רעיונאי, כיאה לאיש־יחסי־ציבור, היודע שאין כמו חזרה מגובנת להחדרת מוצר מסוים לשוק – כך הממשלה בקדנציה הנוכחית היא ממשלת שמיר, יעני ממשלת הליכוד. יבושם לך, מר קופמן! אני במקומך לא הייתי עושה שימוש אינפלציוני בתעודת־הזהות הזאת, שאין מאחוריה אפילו בדל של הישג להתפאר בו, שום הנפקה שתישא תשואה בקלפי. לא שולחים מתאגרף במשקל נוצה להתחרות עם מתאגרף במשקל כבד.

למשקיף הפוליטי קשה להיזכר במהלך כלשהו, באיזושהי מעורבות, בהכרעה אחת ויחידה שיצחק שמיר היה שותף להם בשנה האחרונה. על מנהיגות אין מה לדבר. את הבעיות הקשות, שלמען פתרונן היה כדאי להקים את ממשלת האחדות, פתרו פרס ושרי מפלגתו, בעיקר, בשנתיים שבהן רעה שמיר במשרד החוץ. הוא לא הפריע אמנם למבצע שיקום ההריסות שהותירו הממשלות בהנהגת מפלגתו – ובתוכה הוא, בהנהגתו הקצרצרה – מפני שרצה להגיע אל הרוטציה בשלום, אך כשעבר את המשוכה שכח בעצם בשביל מה עשה את כל הדרך למשרד ראש הממשלה.

את מלוא האנרגיה שלו השקיע שמיר בשנה האחרונה בבלימת האופציה לתהליך השלום ובריצוי ש"ס עד כדי ביזוי עצמי. ייאמר לזכותו שבעצבי הברזל שלו, ובאלה יש לו באמת, לא נבהל אפילו פעם אחת מאיומי מפלגת העבודה, ואפילו מאיומי בעלות־בריתו – ש"ס שבקואליציה ו„התחיה" שבאופוזיציה – להביא לפירוק הממשלה ולהקדמת הבחירות. חברי מפלגתו החליפו מהלומות מלוליות עם יריביהם במפלגת העבודה, חיזרו אחרי המפלגות הדתיות ומפלגות הימין, כדי לסכל נסיונות מספר להפלת הממשלה, הוא לא איבד לרגע את קור־רוחו ודבק בהמשך קיומה של ממשלת האחדות.

אחרי שעקר למשרד ראש הממשלה הרוויח גם „שקט תעשייתי", פחות או יותר, בתוך מפלגתו שלו, שאיימה לאבד עצמה לדעת, כידוע, בוועידתה המופרעת לפני יותר משנה וחצי. ואחרי המושב השני של ועידת „חירות", במארס השנה, אף התחזק מעמדו מבית. ובכל זאת, לא אחת הוא עדיין מצטמרר מנשיפתם של עמיתי־יריביו בעורפו, ורק כאשר הם תופסים מרחק ממנו – רצוי אל מעבר לאוקיינוס האטלנטי – או כשהוא לוקח נשימה עמוקה, הוא פועל כפי שמכתיב לו שיקול־דעתו ולא שיקול־דעתם.

בישיבת מרכז „חירות", הראשונה אחרי הוועידה, התכוון אריק שרון לכפות עליו ועדה מדינית בראשותו. שמיר כיחכח בגרונו, ובקול חרישי, אבל נחרץ, אמר: „לא תהיה ועדה מדינית". ולא היתה ועדה מדינית. וזה עוד כלום לעומת הביטחון העצמי שתפס בישיבת הקבינט שהחליטה, לפני כחודש וחצי, על צמצום קשרי ישראל עם דרום־אפריקה. „שמיר ניהל את הישיבה ביד רמה", סיפרו מקורביו ופניהם נהרו בחיוך מלא רמזים. הרמזים היו טמונים בהרכב האישי של אותה ישיבת קבינט: שמיר ותמיכה משרי מפלגת העבודה. הנעדרים: שרון בחו"ל, לוי בחו"ל, נסים בחו"ל וארנס מחוץ לממשלה.

חלום בלהות. הוועידה הבין־לאומית מבית־מדרשו של פרס גוזלת משמיר, כאמור, את שלוות־רוחו. בתחילה היו התכחשויותיו רפות. עם הזמן, משראה שפרס אינו נלאה מקידום תהליך השלום בכיוון זה, לשביעות־רצונו של הרוב בציבור, שיחרר את רסן לשונו. „הרעיון המטורף הזה", תקף שמיר את פרס, לראשונה בחריפות רבה, בכינוס של דור ההמשך של המפלגה הליברלית ב־9 באפריל. „מנהיג המערך הגיע בליל בלהות אחד להשקפה פסימית מאוד, להשקפת יאוש. בתכסיסי עורמה, בהעלמה, כלהטוטים הוא מבקש להוביל אותנו למלכודת הזאת".

מסמך חוסיין־פרס מה־11 באפריל כבר „הביא לשמיר את הסעיף", מה עוד שהצטרפו אליו ערובות־בכתב של הממשל האמריקאי, שנועדו למוסס את חומת התנגדותו למתן סיכוי למהלך. החודש שבין פגישת פרס עם חוסיין בלונדון ובין ישיבת הקבינט על הנושא הזה ידע עצבנות בין־מפלגתית גוברת, בעיקר מפני שפרס הודיע במרכז מפלגתו, שאם תיפול יוזמתו בקבינט „לא תישאר מפלגת העבודה בממשלה". הדיון בקבינט שנסב על רעיון הוועידה הבין־לאומית נחלק לשתי ישיבות. בין האחת לאחרת שמעה סיעת הליכוד בכנסת שמיר שלא ידעה זה זמן רב.

„במדורות הפולמוס סביב התכנית, כביכול, של הוועידה הבין־לאומית הולכות ונשרפות כל הנורמות הממלכתיות, כל כללי ההגינות, שמירת סודות ממלכתיים, קיום הבטחות לגורמי חוץ – כל אלה מוטלים לאשפתות בגלל אינטרסים חולפים, אישיים ומפלגתיים", נשא שמיר טירדה ב־12 במאי. „בשביל מה צריך להוציא את השד מהבקבוק ואחר־כך לחפש דרכים איך לגבור אותו, כדי שלא יגרום נזק. זה מעשה חלם. אני חושב שיש גבול לאחיזת עיניים. אם שואלים אותנו: בשביל מה כל זה? בשביל מה מסכסכים את מדינת ישראל? בשביל מה רוצים להכיל אותה למערכת בחירות? יש לכך שתי תשובות: האחת, תאוות השלטון, רצון לשלטון בלעדי. מפלגה שלא השלימה עם כך ששלטונה האבסולוטי נגמר במדינת ישראל לפני עשר שנים. השניה, הרצון, האמביציה להיפטר מיהודה, שומרון, עזה ורמת הגולן". בעקבות הנאום הזה היה מתוכנן דיון של המשתתפים בישיבה, אך ח"כ אליהו בן־אלישר הציע לא לעמעם את הרושם של דברי ראש הממשלה ולבטל את הדיון, והצעתו התקבלה. מקורבי שמיר עלצו: הוא הכניס להם.

הדיון בקבינט, נזכיר, הסתיים בלא הכרעה, בגלל התיקו המובנה. פרס לא העמיד את הצעתו להצבעה וגם שמיר לא העמיד הצעה נגדית להצבעה. ממשלת ישראל המשיכה לדבר בשני קולות עוד חודשים מספר. רק באחרונה ממש הבין שמיר שאמירות „לא" אינה מדיניות. וניסח גם הוא הצעות לקידום תהליך השלום. וזה כבר משהו, כי לפני כחודשיים וחצי אמר שמיר במשרד „מוקד": „איני חייב להביא כל יום רעיונות חדשים".

בעד אבל נגד. אחת ההחלטות הקשות ביותר שממשלה בישראל נאלצה לקבל היתה ההחלטה על המשך עתידו של פרוייקט „הלביא". חודשים רבים לא ירדה הסוגיה מסדר־יומם של מקבלי־ההחלטות בישראל, עד שלא היה מנוס מהכרעה. שמיר היה בעד המשך הפרוייקט. זאת אומרת, בהתבטאויותיו הפומביות תמך בהמשך פיתוחו וייצורו, אבל יש אומרים שמשאלת־לבו היתה שהפרוייקט יחוסל אך ידו לא תאחז במאכלת. כשעמדה ההכרעה על סדר־יומה של הממשלה, ב־16 באוגוסט, בא לו מושיע מכיוון שלא ציפה לו. פרס הציע לו, בהתכתבות־פתקים, לדחות את ההצבעה בשבוע־שבועיים. שמיר קפץ על המציאה, וכעבור שבועיים, ב־30 באוגוסט, העלה את הנושא להצבעה מתוך הנחה שיש רוב למצדדי ה„לביא".

ההפתעה היתה גדולה כשהתחוור שרוב אין ו„אריס" „לביא". מקורבי שמיר הופתעו מ„פיוחתו". „היה אופייני לשמיר לזכות בארכה נוספת ולתת לעניינים להימשך בלי הכרעה", אמרו, אף כי לא התאמצו להסתיר את שביעות־רצונם מן התוצאה. שמיר, שלא עשה הרבה להבטיח את המשך הפרוייקט (הוא לא אשם ששריד בישר לאומה את תוכן שיחתו עם ראש הממשלה בטלפון לניו־יורק, שבו תמך, כביכול), גם לא עשה כלום כדי לשבור את הרוב הזה, ולכן נשאר בלי נאמנו, מישה ארנס, שרק כשלוש שנים קודם לכן אמר שלא יילך בלעדיו לממשלת אחדות.

בהקשר זה של „לא עשה כלום לטרפוד הרוב" הכוונה להטלת משמעת קיצונית על שר האוצר, שיחד עם שר הביטחון ניהל את המאבק לחיסול הפרוייקט. לא די שלא כפה מרות על משה נסים, הוא הגן על צעדו בכל פורום מפלגתי. מבחינה זו ראוי שמיר למשמנה(?) יהא...

אינו מטיל את מלוא כובד משקלו בשכנוע בעלי דעות מצפוניות המנוגדות לעמדותיו שלו, גם אם הוא מזמן עליו התקפות מצד עמיתיו השרים. על־פי דרכו זו נהג גם כשנדמה היה שעתיד הקואליציה מונח על כפות המאזניים של ההצבעה על חוק „מיהו יהודי" והתיקון לפקודת החמרה(?), שהובאו להצבעה יחד ב־8 ביולי. שרה דורון לא סטתה מעמדתה העקבית נגד שני החוקים והפיחה אומץ להצביע נגדם, או להימנע, גם בקרב סרבני חוקים דתיים נוספים בליכוד. שמיר אפילו לא רמז לה שתתפשר על הימנעות או על היעדרות. הוא הניח לה.

אגב, בענייני דבקות בעמדות מצפוניות שמיר עקבי גם במה שנוגע אליו, לפעמים על חשבון הליכוד במשל תקינים. בהצבעה על חוק החנינה לאסירי המחתרת הצטרף שמיר אל המצדדים אף ששר המשפטים, שייצג את עמדת הממשלה, הציע להסיר את החוק.

שיפוץ תדמית. בשנת כהונתו כראש ממשלה נבדקה בוועדות־חקירה בדיקה מעורבותו, כמו גם זו של עמיתיו ל„מועדון ראשי הממשלה", בפרשת פולארד, ועוד לפני כן בפרשת אוטובוס 300. משתיהן יצא מחוייך, אף שלפחות בגלל הראשונה, כרונולוגית, איבד את מוטה גור כשר בריאות. בנשיקתו לשושנה ארבלי, ביום השבעת ממשלתו בכנסת, הוכיח שלא התאבל על האובדן.

בכלל ניכר בשמיר שיפור במיגזר אחד מאז שובו בסיבוב הנוכחי למשרד ראש הממשלה: הוא למד, עד כמה שהוא מסוגל, לשתף פעולה עם יועצי התקשורת שלו. מיומנותו של פרס במה שקרוי בז'רגון התקשורתי „הזדמנויות־צילום" ושיתוף־פעולה עם התקשורת המצולמת היתה לצנינים בעיני יועציו של שמיר כל עוד כיהן כממלא־מקום ראש ממשלה, ולפחות בלבם גמלה ההחלטה שהחיקוי יהיה מוצלח כמו המקור. שמיר, יש לציין, משתף פעולה די בהיענות וכך הוא מצטייר, לא אחת, נינוח יותר, פתוח יותר. השיא היה, כמובן, הראיון הטלוויזיוני הלא־מכופתר המשותף לו ולבנו.

אלא ששיפוץ תדמית, שטחי, כמו פגישה מצולמת עם גולדי הון או חבישת תרבוש על ראשו („בגלגול הבא הייתי רוצה להיות תימני") ושאר מטעמים מימי־הסדר המר־שבועיים שמקיים שמיר בעקבות קודמו בתפקיד אינם יוצרים יש מאין. גם קריאות ההתפעלות מגילויי המצ'אציזם(?) המילולי, ששמיר מפגין מדי פעם, אינם תעודת־כושר לראשות ממשלה. גיוס פרס לצוות־שניים עם שר האוצר משה נסים, כדי לחלץ את עגלת המשא(?) על הסבב הכלכלי למשק מהמהמורה שבה נתקעה (ביניאר) מבליט את חולשתו של שמיר בטיפול בכל מיגזרי פעילות הממשלה. ישיבות ממשלה שנמשכות שעתיים־שלוש, וגם זה באופן מלאכותי, מעידות על רפיון בעבודת־הצוות של הממשלה. ואפילו הזרקת יצחק מודעי בלי תיק, עשה שמשרד המשפטים קרס תחת שיתוף־הפעולה ההדוק בין השר והיועץ המשפטי, אינה מוסיפה לשמיר יוקרה.

שנה של שינה.

(תצלום: רחמים ישראלי)

היועץ המשפטי כערכאת ערעור / טובה צימוקי

שוויון או שימוע

תדירות הפעלתו של מוסד השימוע בתקופת כהונתו של היועץ חריש מעלה טענות כי דלתו פתוחה מדי בפני יחסנים ועורכי־דינם

את חיצי הביקורת, המופנים אליו בעניין השתרשות מוסד השימוע, נוהג היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש לשלוח בחזרה, לעבר ההנחיה שפרסם מי שכיהן כיועץ המשפטי לממשלה והיום הוא נשיא בית־המשפט העליון, מאיר שמגר. פורמלית, הדבר נכון. אבל מעשית – אין ספק שלא לילד הזה התכוון שמגר. יותר ויותר נשמעת הדעה שיש לבחון היום מחדש נוהג זה, תדירות הפעלתו ואופן ביצועו. ההרגשה הרווחת היא כי דלתו של היועץ המשפטי לממשלה פתוחה מדי לפני אישי ציבור ויחסנים – שלא לדבר על עורכי הדין המייצגים אותם – נגדם נפתחו או עומדים להיפתח הליכים משפטיים.

מאז תחילת כהונתו של חריש כיועצה המשפטי של הממשלה נרשם מספר שיא של שימועים. רק במרוצת השנה האחרונה נערכו שימועים כאלה לחברי הכנסת מיכה רייסר, גדעון גדות ושלמה עמר. נערכו גם שימועים למעורבים בפרשת „הפגישה הלילית". באחרונה אמר חריש כי יערוך שימוע גם לרב גדליה אקסלרוד, שעמד אחרי היוזמה להחתים את הדיינים על עצומה שקראה לא לבצע את פסיקת בג"צ בעניין שושנה מילר.

שמגר, בעת שכיהן כיועץ משפטי לממשלה, פרסם הנחיה המפרשת מתי אפשר לתת לחשוד לעיין בחומר החקירה לפני הגשת כתב אישום. כידוע מתיר החוק לחשוד לראות את כתב האישום נגדו רק אחרי שזה הוגש. קודמו של חריש בתפקיד, יצחק זמיר, כינס בהנחיות מפורטות יותר את מה שכונה לימים שימוע. ההנחיות כללו את המקרים בהם היועץ המשפטי עצמו נדרש לאשר כתבי אישום. דובר בהן באישי ציבור, עורכי־דין, ראשי מועצות ועוד שורת אישים. מאחר ומדובר בהחלטה על הגשת כתבי אישום נגד אנשים שממילא בעצם היותם אישי ציבור סובלים קשות בגלל עצם הפרסום החליטו זמיר וקודמו אהרן ברק, שיש לתת להם הזדמנות לטעון את טענותיהם לפני שתתקבל ההחלטה.

ביסוד הביקורת הנוקבת בדבר ריבוי השימועים שעורך היועץ המשפטי לממשלה עומדת הטענה כי בהרחבת מוסד השימוע יש סכנה לעקרון השוויון בפני החוק. מוסד השימוע הוא בעצם ערכאת ערעור עצמאית עוד לפני הגשת כתב אישום. מדוע, אם כן, שגם אזרחים מן השורה לא ייהנו מיחס כזה? שהרי לכל אזרח יש מה לומר, לתרץ ולהסביר – יהיו מעשיו חמורים ככל שיהיו.

מבקרי השימועים, כמות שהם היום, טוענים כי שמגר גיבש ככל הנראה את מתכונת העיון בחומר רק למקרים נדירים בנסיבות מיוחדות המצדיקות בקשה כזו. מתכונת זו גובשה כדי למנוע נזק שאינו בר־תיקון, באשר אין בחומר זה כדי להשפיע על העדים או על הכנת המשפט. מקרה נדיר כזה היה השימוע שערך שמגר לאשה שנחשדה בהריגת תינוקה בתוך רחמה. היועץ המשפטי לממשלה דאז אפשר לה לטעון את טענותיה לפני הגשת כתב אישום, אך הקפיד הקפדה יתירה על כך שכל מיני יחסנים לא יעברו את מפתן לשכתו. כך היה בפרשיות הנוגעות למיכאל צור וליהושע בן־ציון – הם לא קיבלו אפשרות להסתייע בשימוע.

קודמו של חריש, יצחק זמיר, נהג לערוך שימועים לחברי־כנסת ולעורכי־דין רק בעבירות הקשורות לתפקידם. באוזני מקורביו אמר זמיר כי הגיע למסקנה שאין זה יאה שהיועץ המשפטי לממשלה יפגוש באופן אישי את עורכי־דינם של הנאשמים או את הנאשמים בעצמם, שרבים מהם מידידיו. במקרים רבים סבר כי יש להעדיף שימוע שבמסגרתו עיין בחומר כתוב בלבד. בכך שהגביל את עצמו למסגרת עבודה כזו חסך מעצמו זמיר מעמדים מביכים, כאשר היועץ המשפטי לממשלה נאלץ לערוך שימוע ללקוח המיוצג על־ידי עורך־דין, שהוא גם ידידו האישי של היועץ. הוא גם חסך מעצמו את עגמת הנפש בעקבות השמועות שבשל ידידות זו נסגרים תיקים.

חוגים משפטיים סבורים כי יש לערוך היום בדיקה מחדש של דרך הפעלת השימוע, האם אין בצורת הפעלתו הנוכחית משום פגיעה בעקרון השוויון בפני החוק. יש לבדוק מחדש את נהלי השימוע, כדי לסתור את התדמית שיש לו היום – כאילו במקום להחמיר עם אישי ציבור, ניתנות להם הזדמנויות נוספות למלט עצמם מרוע הגזירה, בזכות נגישותם הקלה ליועץ המשפטי לממשלה.

מאזן של רווח והפסד / יורם לנר

עם הולך ונעלם

הגידול הטבעי של היהודים בישראל מפצה על השחיקה בקרב הגולה היהודית – אך בכינוס למדיניות דמוגרפית שננעל אמש הזהירו כי המצב עלול להשתנות לרעה

„קיומו של העם היהודי נתון בסכנה" – תחת רושם קשה זה התכנסו השבוע עשרות מומחים לדמוגרפיה יהודית וראשי קהילות וארגונים יהודיים מ־21 מדינות, ובכללן רוב מדינות מזרח אירופה, לכינוס ראשון למדיניות דמוגרפית יהודית, שננעל אמש במכון ון־ליר בירושלים.

הכנס נועד לבחון דרכים ואמצעים מתואמים עם הקהילות ומדינת ישראל כדי להביא לעצירת תהליך הידלדלותו של העם היהודי. בארגון הכנס חברו יחד ממשלת ישראל, הסוכנות היהודית, ההסתדרות הציונית העולמית, הקונגרס היהודי העולמי והאוניברסיטה העברית. הכנס נחלק לשני סימפוזיונים: האחד דן על המצב הסוציו־דמוגרפי והמחקר של העם היהודי והשני על מדיניות דמוגרפית.

הסטטיסטיקן פרופ' רוברטו בקי מן האוניברסיטה העברית, גורס, כי יש הסכמה בין הדמוגרפים כי המשבר העובר את התא המשפחתי משפיע על דלדולה של האוכלוסיה היהודית בגולה. מחקרים מראים כי יהודים נוטים להתחתן פחות והכלל מאוחר יותר ויש גם עליה משמעותית במספר הגרושים ומתרבות המשפחות החד־הוריות.

ד"ר סרג'יו דלה־פרגולה, מנהל המדור לדמוגרפיה ולסטטיסטיקה של היהודים במכון ליהדות זמננו של האוניברסיטה העברית, טוען, כי כל המחקרים מוכיחים, שישנה שחיקה דמוגרפית בעם היהודי. לעומת התהליכים השליליים יש ביטויים חיוביים יותר של הורות מודגשת יותר בחלקים מסוימים של הציבור היהודי „אולם המאזן נטו של התהליכים השונים הוא כעת שלילי ועלול להיות בעתיד שלילי יותר".

אחת ההערכות שנשמעו בכנס, כי אם לא תשתנה המגמה ימנה העם היהודי בגולה, המונה כיום 9.5 מיליון, רק 7.5 מיליון בעוד 25 שנים. הסיבות לכך הן לדעת ד"ר דלה־פרגולה הזדקנות, תמותה, נישואי תערובת וילודה נמוכה. כך למשל בארה"ב כרבע מן הנישואים הם נישואי תערובת. באשר לילודה מצביעים המחקרים כי הממוצע בעם היהודי הוא של 1.5 לאשה בעוד המינימום באוכלוסיה הכללית הוא 2.1 לאשה.

לעומת מספרים קודרים אלה המצב בישראל שונה. נישואי התערובת הם שוליים וגם הילודה גדולה יותר – כ־2.8 לאשה. אולם הגידול הטבעי הגבוה יחסית של היהודים בישראל הוא רק מחצית מן הגידול הטבעי בקרב הלא יהודים.

אחוז הלא יהודים גדל מ־15 ב־1973 ל־18 אחוז כיום. ביהודה ושומרון ועזה מהווים הלא יהודים 87 אחוז מן האוכלוסיה. פרופ' בקי טוען כי הגידול הטבעי של היהודים בישראל מפצה עד עתה על השחיקה הדמוגרפית של הגולה היהודית, אך המצב לא ישאר כך בעתיד אם לא יהיה שינוי של ממש במגמה.

אחת המטרות המרכזיות של הכנס היתה אכן לגבש מדיניות דמוגרפית מתוך ניסיון להתערב בתהליכים הדמוגרפיים השליליים. בכנס הוחלט לערוך מחקר עולמי שיחל בעוד שנתיים שינסה לתת תמונה כלל עולמית של העם היהודי. מטרת המחקר תהיה לספק את הכלים הדרושים למנהיגות הקהילתית היהודית כדי שזו תוכל לגבש מדיניות שתחזק את התהליכים הדמוגרפיים החיוביים בעם היהודי כמו ארגון יעיל יותר של השרותים הקהילתיים או שיתוף שכבות בציבור היהודי שנדחקו בניגוד לרצונן לשוליים ולכן הן נוטות לאבד מתוך יותר את זהותן היהודית. הכוונה היא שהמחקר ימומן על ידי המוסדות היהודיים תוך שיתוף פעולה ותאום ביניהם על מנת שבאמצעותו ניתן יהיה להתכנן על סף מדיניות דמוגרפית יהודית.

תביאו 3, תביאו 4 ילדים

למעלה מחמישים אחוז מהנשים הישראליות בגיל הפוריות הביעו רצונן להביא לעולם 3 ו־4 ילדים – כמעט ילד יותר מן הממוצע הקיים. זהו אחד הממצאים הראשונים של מחקר על „הגורמים המשפיעים על נישואין ופריון בישראל" שעורך פרופ' אריק פריד. הסקר, שהוצג בכינוס, הקיף 2500 נשים ישראליות נשואות בגיל הפוריות והמסקנות מתבססות מניתוח 70 אחוז מן השאלונים.

הסקר מגלה כי מרבית ההריונות הבלתי רצויים מסתיימים בהפלה מתוכננת. כ־20 אחוז מהנשים סבורות, כי סיוע ברכישת דירה גדולה יכול היה לעודדן להגדלת המשפחה. עוד מתברר כי לעלות גידול הילדים יש משמעות רבה בתכנון חיי המשפחה. הסקר מצביע על נטיה גדולה יותר להביא ולגדל ילדים אצל נשים מסורתיות ודתיות לעומת חילוניות.

לשאלה מדוע את רוצה ביותר ילדים השיבו 26 אחוז כי רצונן לשמור על המשכיות המשפחה, אחוז דומה משום רצונן כי לילד יהיה אח או אחות, 15 אחוז השיבו כדי שהבית לא יהיה ריק עם התבגרות הילדים, 5 אחוזים מטעמי דת ו־5 אחוזים ענו כי הן רוצות בילד נוסף כדי לשמור על המשכיות העם היהודי.

במחשבה שנייה. דני רובינשטיין

חילול הקודש

לכל הזכויות הרבות של אידה נודל הודות לאומץ לבה ונחישותה, צריך להוסיף עוד זכות קטנה אחת שזיכתה אותנו, האפיקורסים בישראל. כוונתי לכך שהיא טסה לישראל ביום חג. הדבר ברור: מטוסו של ארמנד האמר נחת אצלנו במוצאי שמחת תורה ואין מנוס מהמסקנה שנוסעיו חיללו את החג. הדבר הראשון שנגרם כתוצאה מכך הוא שבצילומים ובשידורים המבולבלים מקבלות הפנים לא ראינו ולא שמענו ברכות של רבנים, גם לא ראינו את ריקודי „גוש אמונים" והמתנחלים – „עוד אבינו חי" וכיוצא באלה. אידה נודל גם לא נגררה מיד משדה התעופה לכותל המערבי וזהו חידוש מרענן. אולי עוד יש מקום בארץ לפטריוטיזם, לאהבת ישראל והמולדת, גם בלי כיפות סרוגות ובלי ארבע־כנפות ובלי אבני הכותל.

דבר שני, מתמיה משהו, הוא שלא נשמעה שום תלונה או זעקה מחוגי הדתיים והחרדים על חילול הקודש על־ידי באי הטיסה הישירה ממוסקווה. ככל שראיתי לא היה לטיסה בחג שום אישור ושום היתר של הרבנות ובוודאי לא של הבד"צ.

המאורע הזה צריך להזכיר לכל שהעלייה הציונית לארץ ישראל לא נעשתה על־ידי יהודים שרצו לקיים את מצוות הדת וההלכה ואת „מצוות ישוב הארץ", אלא דווקא על־ידי יהודים שפרקו מעליהם עול תורה ומצוות.

תרבות דינמית

לפני 20 שנה בערך עשו אמרגנים סידורים להביא ארצה לשורה של הופעות את להקת „החיפושיות". ארבעת הצעירים מליברפול היו אז בשיא הצלחתם וסיחררו את כל העולם. במדינת ישראל של אז (וזה לא הרבה שנים) השתררה מבוכה והתעורר ויכוח אם מותר להביא הנה את „החיפושיות". בעצם לא היה ויכוח גדול. עד מהרה קבעו מי שתפקידם לקבוע שחברי הלהקה הזו לא יקבלו ויזות ובואם לישראל נאסר. ואגב, כאשר נמסר לאמרגן שלהם שלא יוכלו לבוא לישראל, הוא שאל היכן המקום הזה. בין הנימוקים לאיסור הופעת החיפושיות בישראל נאמר שהם תת־תרבות, סמל לניוון והשחתת מידות והם יקלקלו את הנוער בארץ וכדומה.

אני לא צריך לספר למה הפכו החיפושיות מאז, שמשמיעים אותם בארץ ומדברים בהם בלי סוף ועושים להם פסטיבלים של שידורים יום ולילה. הם הפכו לקלאסיקה, מה זה קלאסיקה, כמעט בטהובן. תנסו לומר לבני ה־20 שלא נתנו לחיפושיות לבוא ארצה מפני שהם תת־תרבות הכל – אף אחד לא יאמין.

אני כותב קטע זה לכבוד בואה הקרוב של התופעה הקרויה צ'יצ'ולינה. העובדה שהיא תקבל ויזה ארצה בלי שום בעיות מעוררת מחשבה שהחברה הישראלית ומושגיה משתנים די במהירות. אין להסיק מהדברים הללו שצ'יצ'ולינה תחשב בעוד 20 שנה למשהו כמו פרימה־בלרינה קלאסית. אבל מי יודע?

בתוך עמם הם יושבים

בבית־המשפט העליון בירושלים היה לפני זמן מה דיון בערעורו של עבריין שנידון למאסר ממושך על־ידי בית־המשפט המחוזי. הנאשם הופיע בבית־המשפט העליון ללא עורך־דין והתברר שסירב לקבל כל עורך־דין שהעמידו לרשותו. לדעתו לא היו אלה עורכי־דין טובים והוא פסל אותם. שאל אותו אחד השופטים העליונים: ומי ייצג אותך בבית־המשפט המחוזי? ענה הנאשם: בבית־המשפט המחוזי דווקא היה לי עורך־דין סבבה. אמר השופט: ואי־אפשר לבקש ממר סבבה שייצג אותך גם כאן?

מכירת ידע

מכירת ידע ישראלי היא מרכיב ייצוא חשוב ומכובד. השמועה אומרת שעם התמוטטות המניות בוול־סטריט ובבורסות בעולם באו יזמים לחברי ועדת הכספים של הכנסת וליו"ר אברהם שפירא ואמרו להם: מדוע שלא נשווק לוול־סטריט ולאחרים את הידע והפטנט שהמצאנו בנושא הסדר המניות הבנקאיות? אמר שפירא: יש לי הרגשה שהם לא יבינו בכלל על מה אנחנו מדברים.

פתיחה לעדות / ח״גי

אז מי אנחנו?

אנחנו, רחם על נשמותינו, הכלאיים, ילדי ההפכים בארץ הנפלאה והרפוקה הזאת הנכשכה. אנחנו, אנחנו... די, סליחה, אני כאן מדבר בשמי ורק בשמי על האנחנו שאולי עוד איננו. רק שברים תנפוצות ומלחמות אזרחים בנשמה. היה צפוי שכך יקרה ואי אפשר היה אחרת, „לאחר אלפיים שנה", בעם הנבחר הזה, החריג הנצחי, השוכב תמיד באלכסון, המופקע מרצונו, כנראה, מכל הגדרה מקובלת ומשלם על כך ועוד איך?

אז מי אנחנו?

ארבעים השנים שחלפו מאז כ"ט בנובמבר '47 לא העניקו בינתיים תשובה מניחה את הדעת על השאלה הפשוטה כל־כך. בהיותי נער בין נערי העברים בארץ חשבתי כי ברבות הימים אשיב תשובה הגונה. הנה שילשתי את שנותי ומענה אין, עדיין אין, וזה מעניין מאד ומפליא מאד. ארבעים השנים הראשונות, שמעתי בימים אלה, היו שנות דור המדבר, מקדמה לארבעים השנים שתבואנה. רק אז אולי נזכה בתשובה משמעותית לשאלה הזאת. רק עוד ארבעים שנות עצמאות ומדינה וחיים פוליטיים בממשותם הכאנית יעצבו מציאות מגדירה.

אז מי אנחנו?

אומרים כי דווקא בעשרות השנים שקדמו לתש"ח בימי התהוותו של „הישוב העברי בארץ ישראל" חתרו אנשים כאן לעיצוב ישות אחרת פרי המהפכה העברית, לשינוי צלמי פנים, ליצירת תרבות חדשה בסוד התמורה המתחייבת משיבת ציון. היה אז „גן עדן" לתורות רוחניות והברתיות, לנסיונות נועזים. כן, דווקא המצב האוטונומי של ישוב „אליטיסטי" מצטבר ונוצר איפשר את האוטופיה. היו אלה שנותיה הגדולות של החילוניות היוצרת, המאמינה בדרכה. לא נתק מן העבר לדורותיו אלא רנסנס המתקיים בשל פגישת העם וארצו ובשל הנולדים כאן.

אז מי אנחנו?

דווקא שנות העצמאות מאז תש"ח הוללו את המפנה המכריע. שלמה צמח אמר פעם כי „מדינת ישראל קמה מוקדם מדי לגבי הישוב העברי בארץ ומאוחר מדי לגבי הגולה". הוא חשב, מן הסתם, כי עוד דורותיים־שלושה של צמיחה עברית בארץ היו יוצרים כלים ודפוסי חיים ברוח ובחומר שהיה בהם כדי לעצב אחרת את תקופת העצמאות שתבוא. אך להיסטוריה היה לוח־זמנים משלה.

עוד נשוב אל העניין הזה.

אז מי אנחנו?

כן, דווקא שנות העצמאות כפו על הישראלים הכרעות שרבים בקרבם היו מבקשים לדוחותן עד שירחיב... מדינה היא גם חוקי משחק אחרים. „הישוב הוותיק", שהכפיל את מספרו תוך כמה שנים בשל „גלי העלייה", והיה לאומה נוצרת על האבניים אולי לא תפס איזה כוחות אדירים פורצים אל הזירה ומשנים את הנוף מסביב. ומה מתחייב ממצב הריבונות.

אז מי אנחנו?

בראשית שנות הארבעים מפרסם אלתרמן את „מריבת קיץ" שלו, המתפרש כשיר פולמוס עם הכנענים. בין השאר הוא קבע בסופו של השיר:

„מהלומות יריבים יברא בכמסמלת/ יופי עז חדש לא שזפתו עין עם/ הוא יפעם מסובבם של ימינו האלה / בעלות בקדומים שם ויפעת חום".

המאבק האכזרי עם האויב מעצב אותנו ואת צלם פנינו ואת „היופי" העברי שהוא תופעה תנ"כית בעצמתה. לכן האומה נוצרת כאן, מכל שבטיה ודורותיה, היא „שולמית של מחר". היא מתלבשת בחדרה בשנים האלה „ואסור להציץ דרך חור המנעול". הניחו לה בסבלנות ותחזינה עינינו כאשר תצא. כלומר סבלנות היסטורית.

אך לא היה לנו זמן. „שולמית" התלבשה לעינינו, מעבר לדלת הפרוצה, בעיצומם של המסות והמוראים והמלחמות שפקדו את הארץ.

היזם, עשרות שנים לאחר שנכתב השיר הזה, קשה אל נכון לדעת מי היא ומה היא „שולמית" שבה מדובר. מחרה היה ליומנו, כאן ועכשיו. למעלה משלושה וחצי מיליוני „יהודים", „עברים", „ישראלים", „ארצישראלים".

אז מי אנחנו?

אנחנו הכל בינתיים. כל המונחים הללו שאינם רק מלים נרדפות למהות אחת, לזהות שלמה, אלא ביטוי להתרוצצות הגדולה בשדה המתחים המקומי ובינינו לבין „יהודי הגולה" ההולכים ומתרחקים מאתנו עד כי אתה חש לא פעם כאילו שתי הוויות נפרדות זו מזו נוצרות מעבר לקרע.

„הלמות היריבים" הנ"ל אינה בוראת כאן רק „יופי עז חדש". היא בינתיים מעניקה לנו את הזהות הנתונה בסכנה. בהשמע הצפירה העולה ויורדת של אזעקת אמת מוגדרת הזהות עד תום. בחלוף הסכנה אנחנו מלחמת אזרחים.

אז מי אנחנו?

אנחנו הכל, בו־זמנית. אנחנו ילידי הארץ ואנחנו העולים לדורותיהם. ואנחנו פליטי „אור גרמן רב היקור". ואנחנו בני־ברק ועיר־דוד, מאה־שערים והדר־הכרמל, זכרון יעקב ואום אל פאחם, הרי הצופים והתחנות המרכזיות. תל־עמל ותל־ברוך. היונים והניצים. מושיטי היד ושולפי החרב וגם זה וגם זה. אסיפת כל הדורות מאז הברית בין הבתרים, ו„אני ועכשיו". המאמינים והכופרים, מטולטלי כל התרבויות המבקשים את היחד הנעצר פה. אירה גודל הבאה לכאן ורב־דרמי־עוזי, היוצאים ללוס אנג'לס. המהפכים, מחריבי האתמול, והנאחזים בו בשל פחד היתמות והרדידות והאין שורש. היהודים מדי ואחוזי החרדה. ארי יהודה ותולעת יעקב. חוזרי התשובה והשאלה. השונאים זה את זה והנזקקים זה לזה להמשך קיומנו הבאויים עדיין. נושאי העיטורים ומוכי החרטה ודוברי העברית שהיתה לשפתו של עם שלם. וכל זה רק מתחיל וטוב לשותפים בכך. וההמשך יבוא.

תתארו לעצמכם

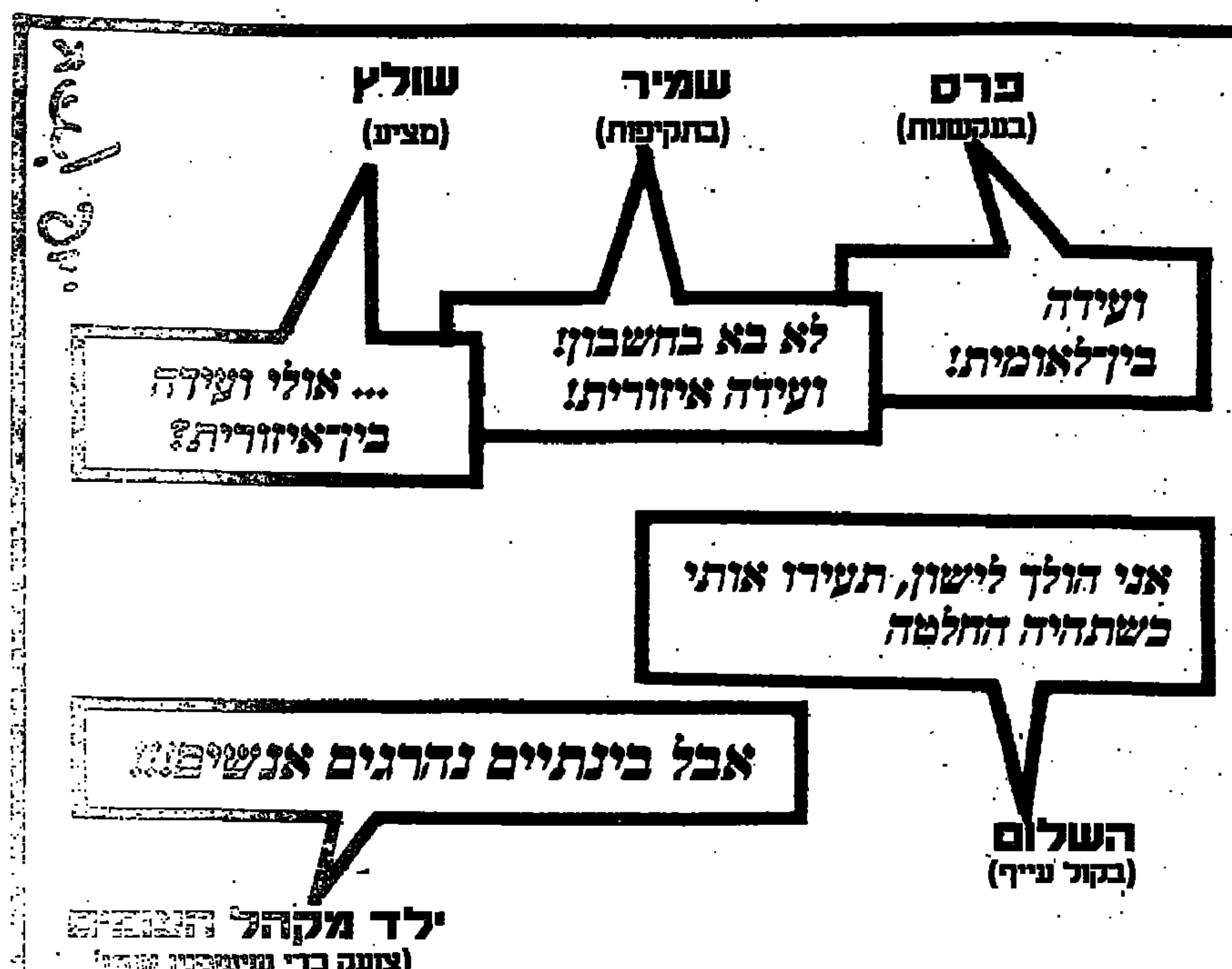

ברכבות אוויר לוועידה / חגי אשד

עדיין לא עשן לבן

ג'ורג' שולץ מציע לכנס את ועידת ז'נווה. יצחק שמיר הסכים, כנראה ועכשיו תורם של הסובייטים והערבים להגיד "נייט". ואולי הם יגידו "כן"?

למרות השינוי הזיהבי שחל השבוע, סוף סוף, בעמדתו של ראש הממשלה יצחק שמיר לגבי קידום תהליך השלום, מוקדם עדיין להכריז: „יש לנו ועידה". ויש ספק אם נראה את העשן הלבן מיתמר מארובות הקרמלין בסוף השבוע, גם בתום פגישתו של שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ עם עמיתו הסובייטי אדוארד שווארדנאדזה. גם המלך חוסיין לא פתח עדיין את הדלת לרווחה. אמנם הוא לא אמר „לא" להצעתו החדשה של ג'ורג' שולץ בפגישתם בלונדון, אבל הוא לא אמר „כן".

את הסכמתו הסופית ידחה המלך חוסיין עד לאחר ועידת הפיסגה הערבית, שהוא עצמו זימן ל־8 בנובמבר. ואולי חוסיין עשה זאת כדי להציב לעצמו עוד מכשול בדרך לוועידת השלום ולהרוויח עוד פסק זמן? ואולי נוח לו בקיום הסטטוס־קוו – דווקא לו ולא לישראל – ואין הוא מעוניין כלל בקידום תהליך השלום הלכה למעשה והוא ממציא כל הזמן תכסיסי דחייה והשהייה? לך דע צפונות ליבו של מלך ירדן. אבל, גם אם זה כך, כדאי לא להקל עליו. כדאי לישראל להימצא תמיד בעמדת יתרון במירוץ לקידום השלום באיזור. והמפנה שחל בעמדת יצחק שמיר, יש בו כדי לסייע בכך.

עד עכשיו נמצאה ישראל בעמדת נחיתות מדינית הסברתית בגלל ה„נייט" של שמיר. גם כלפי הירדנים וגם כלפי הסובייטים. עכשיו תורם של הסובייטים להגיב על הצעתו של ג'ורג' שולץ. ייתכן שהם ידחו את תשובתם ויתנו אותה בעמדת מדינות ערב. אבל, גם הערבים וגם הסובייטים ימצאו את עצמם במעמד הסברתי ומדיני נחות, לעומת מצבם הנוכחי, אם הם יסרבו להזמנתה של גברת, רק שום שהיא החליפה את האדרת. לאמיתו של כך: היא חזרה ללבוש את האדרת המקורית לה. זה לא יהיה מנומס לדחות את ידה המושטת. וגם לא לגיטימי, אם להשתמש בביטוי חריף יותר. לא מסרבים לגברת בעלת מעמד חוקי בהחלט, שיש לה כל הזכויות וכל הזכות, המעוגנות בהחלטה מפורשת של מועצת הבטחון. הסובייטים דורשים כל הזמן גם ועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון מה שהאמריקאים מציעים להם עכשיו. זה שהציע עכשיו שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ לראש הממשלה יצחק שמיר ולנשיא ארק ולמלך חוסיין וזה מה שהוא יציע גם ביישים. הכוונה היא, כמובן, לכינוסה מחדש של ועידת השלום בז'נווה שהוקמה, כזכור, בסוף דצמבר 1973 לפי החלטת מועצת הבטחון 338.

ההחלטה על כינוס ועידת ז'נווה, כפי שהזכרנו במקום זה לפני שבוע, שרירה וקיימת עד עצם היום הזה. ואיזה סיבה מדינית, משפטית והסברתית, תוכל להיות למלך חוסיין או למיכאיל גורבאצ'וב להמרות את פי או"ם ולהתעקש דווקא על כינוס ועידה בין־לאומית במתכונת שאינה מעוגנת בשום החלטה של או"ם ומוסדותיו? ואת – בשעה שוועידת ז'נווה היא ועידה בין־לאומית כדת וכדין. היא מוזמנת על־ידי מזכיר או"ם, לפי החלטת מועצת הבטחון ומשתתפות בה ארה"ב וברה"מ במעמד שווה, כיושבות־ראש משותפות. העובדה שסין, צרפת ובריטניה, עם כל הכבוד להן, לא השתתפו בעבר ולא ישתתפו בעתיד בוועידה הזאת, לא יכולה לגרוע מן המעמד הבין־לאומי שלה. לוועידת ז'נווה יש עוד מעלה חשובה. היא קוראת „להתחיל מייד במשא־ומתן בין הצדדים הנוגעים בדבר, בחסות מתאימה, במגמה לכונן שלום צודק ובר־קיימא במזרח התיכון". הווה אומר, הדרישה למשא־ומתן ישיר מעוגנת בהחלטה זאת מיסודה. וזוהי דרישה שגם ירדן וגם ברית־המועצות כבר הביעו את הסכמתן לה. לפחות להלכה. וכידוע, הדרישה למשא־ומתן ישיר בלי התערבות וכלי כפייה של המעצמות כבר הוכנסה בכל „מיזכרי ההבנה וההסכמה" בין ישראל לארה"ב. מיזכרים אמריקאיים־ישראליים אלה שרירים וקיימים גם לגבי ועידת ז'נווה וגם לגבי ועידה של חמש המעצמות.

קשה לשפוט על סיכוייה של ועידת ז'נווה המחודשת־הישנה לפי האותות הראשונים. גם הנשיא מובארק וגם המלך חוסיין, שאותו פגש ג'ורג' שולץ בלונדון, לא דחו על הסף את ההצעה לכינוסה. הם ירצו, כאמור, להמתין לאישורה של ועידת הפיסגה הערבית ב־8 בנובמבר. גם שר החוץ הסובייטי לא יעניק להצעה אישור סופי. אלא ישאיר את ההחלטה האחרונה לפגישת הפיסגה בין מיכאיל גורבאצ'וב והנשיא רייגן בסוף נובמבר, או בתחילת דצמבר. מכל מקום, לוח זמנים זה אינו חורג מ„שלושת החודשים הקריטיים" שעליהם הכריז שר החוץ שמעון פרס. להיפך. הוא תואם בדיוק את המהלכים הדרושים לכינוס ועידת שלום בין־לאומית, בלבוש של ועידת ז'נווה. וכל זאת – כדי לא להחמיץ את ההזדמנות לקידום השלום ולשיפור יחסי ישראל־ברה"מ ולהגברת העלייה של יהודי ברה"מ, עד לוועידת הפיסגה.

הסיכוי הזה, מבחינתה של ישראל, גבר השבוע לאחר שראש הממשלה יצחק שמיר בולע סוף סוף, בעת ביקורו של ג'ורג' שולץ, מן המילכוד העצמי של ה„נייט" הטוטאלי שלו כלפי שיתופה של ברית המועצות בתהליך השלום. שמיר עשה זאת, אמנם, באיחור משווע ובגמגום ביישני. והוא עדיין מעדיף להמתין לתגובתם של הערבים והסובייטים, לפני שיאמר את ה„כן" שלו בפה מלא. אבל העובדה של שינוי עמדתו נקבעה בפומבי, כאשר יצחק שמיר הכריז בכנסת השבוע כי ישראל מכירה בכך שלברית־המועצות יש אינטרסים לגיטימיים במזרח התיכון. זה היה סלע המחלוקת העיקרי בינו לבין שמעון פרס. ומודה ועוזב ירוחם. גם אם תועמלניו של יצחק שמיר מנסים במצח נחושה לטעון את ההיפך. אגב, את גאולה כהן הם לא מוליכים שולל. היא הבחינה מייד שמדובר באותה הגברת, גם אם בשינוי האדרת ובשבוע הבא היא תגיש הצעת אי־אמון בכנסת. הפעם נגד יצחק שמיר.

בכך שיפרה ישראל את מעמדה הבין־לאומי. והזכות שנזקפה עד עכשיו רק לחשבונו של שמעון פרס תוכל להיזקף עכשיו לזכות הממשלה כולה. אם יצחק שמיר לא יחזור בו, כמובן. גם זה קרה בעבר. וכדאי להזכיר, כי ההצעה לכינוס ועידה בין־לאומית לא היתה פרי יוזמה ישראלית. היה זה תנאי ירדני לקיום משא־ומתן ישיר עם ישראל. והאמריקאים הסכימו לתנאי הירדני הזה. שמעון פרס מצידו העדיף את המתכונת של ועידת ז'נווה על המתכונת הסובייטית־ירדנית ואף הסתמך בנאומיו בכנסת על הסכמת הממשלה להשתתף בה. אך, כאמור הירדנים העדיפו את המתכונת הרחבה. עכשיו הם ניצבים בפני הברירה בין שתי המתכונות הללו – זו שהציעו הסובייטים וזו שמציעים עכשיו האמריקאים.

לאמיתו של דבר, יש הגיון רב בהעדפת ארה"ב וברה"מ על פני יתר המעצמות. ההעדפה הזאת נוצרה במלחמת יום כיפור, כאשר ארה"ב וברה"מ היו מעורבות במלחמה, באמצעות „הרכבות האוויריות" לשני הצדדים. שתיהן היו על סף התנגשות ישירה ביניהן והיה צורך לכונן הפסקת אש ששתי המעצמות הללו יכבדו אותה ויהיו ערבות לקיומה. הווה אומר, רק בארה"ב ובברה"מ גם יחד תלויים הסיכויים למניעת מלחמה ולכפיית הפסקת אש במזרח התיכון. ורק שתיהן יכולות לערוב הלכה למעשה לכיבודו של כל הסכם על ידי ישראל והערבים. גם ישראל וגם מדינות ערב תלויות – זו בארה"ב ואלה בברה"מ – בקיום בטחונן. זהו המצב האמיתי. הוא אינו כולל את צרפת ובריטניה, שאין ברצונן ואין בכוחן לערוב לקיום הסכם צבאי־מדיני כלשהו באיזור. אין בכוחן לספק „רכבת אוויר" צבאית בשעת חירום. וכמובן גם סין הרחוקה. שיתופן של שלוש מעצמות אלה בוועידת שלום הוא לכן מלאכותי ומיותר וצריך לקוות שגם הערבים והסובייטים יכירו בכך.

ביקורו של ג'ורג' שולץ באיזור הניב לפי שעה רק פרי אחד – השינוי בעמדת יצחק שמיר. אין לנו אלא לברך את ראש הממשלה על הצטרפותו המאוחרת למועדון לקידום השלום. עכשיו צריכים להצטרף אליו גם הערבים והסובייטים. נחיה ונראה. אבל, מוטב שאנחנו נהיה בתוך המועדון והם בחוץ מאשר להיפך.

באורה ויתור עצום / יוסי מלמן

קצה חוט או פתיל השהייה

שולץ בא למזה"ת רק כדי הראות לקרמלין מי הוא בוס האמיתי בעל השפעה במזרח התיכון. הליך השלום הוא רק יעד שנה

משא ומתן, קל וחומר הסדר מדיני בין לירדן, לא יצא מהיזומה הדיפלומטית במזרח התיכון. המכשולים הרבים בבחינת כמעט רבוע המעגל, לרבוע לפתח. אך גם אם מוקדם מדי מסעו השבוע של שר החוץ האמריקאי ץ, אפשר לקבוע, כי יש לה כבר מנצח ראש הממשלה יצחק שמיר.

חודשים ארוכים כמי שהצטייר כסרבן ליה יצחק שמיר ליצור השבוע את מי שכאילו „ריכך" את עמדתו, כמו שינו הברכותיו. ראש הממשלה הסכים לאפשר לברה"מ להשתתף בתהליך המדיני במזרח התיכון. בנאומו המדיני בכנסת דיבר על כך שהוא „מכיר באינטרסים הלגיטימיים של ברה"מ במזרח התיכון". הוא אף ייפה את כוחו של השר שולץ לבדוק עם ברה"מ והמלך חוסיין את האפשרות שהמשא ומתן לשלום יפתח ב„חסות" של שתי מעצמות העל. לכאורה ויתור עצום של יצחק שמיר. לכאורה נראה כי לאחר חודשי סרוב ארוכים להסכים לרעיון של ועידה בינלאומית, משנה יצחק שמיר את טעמו. יש כאלה שיאמרו כי לא היתה לו ברירה. וכי יכול ראש ממשלה בישראל לסרב לבקשה משר חוץ של ארה"ב. ועוד לידיד גדול כל כך כמו ג'ורג' שולץ?

אכן, ג'ורג' שולץ הואיל בטובו לבוא לאזור, לאחר שהוזה רק לפני חמישה חודשים הפצרות של שר החוץ שמעון פרס. אבל מטרתו היתה שונה מכוונתו המקורית של שמעון פרס. זה היה לאחר ששמעון פרס הגיע ללונדון להסכם עם המלך חוסיין על כינוס ועידה בינלאומית לשלום. או בראשית חודש מאי, ביקש שמעון פרס להביא את שולץ כדי שישכנע ואולי, אם יהיה צורך אף ילחץ, את יצחק שמיר והליכוד לקבל את ההסכם. אך שר החוץ של ארה"ב שאינו חסיד של הוועידה הבינלאומית, סרב ועודנו מסרב להתערב במחלוקת הפנימית בישראל. עתה, הדיפלומט הוותיק ריצ'רד מרפי אמר לאחר מעוזריו הבכירים של פרס: „עליכם לפתור בעצמכם את הבעיות הפנימיות שלכם".

עתה, הגיע שולץ לא כדי לשכנע את שמיר להסכים לועידה בינלאומית אלא כדי „להפגין נוכחות" אמריקנית באזור, לקראת פגישתו במוסקבה עם עמיתו שווארנדזה. להראות לקרמלין מי הוא הבוס האמיתי במזרח התיכון. הדיפלומטיה הסובייטית מקיימת בחודשים הארוכים פעילות מואצת בבירות האזור בלי תגובה הולמת של וושינגטון. שולץ מעוניין לבוא למוסקבה ולומר שם בערך כך: לכם יש השפעה על סוריה ועל אש"ף המתפורר אך מאחורי נצבות ישראל, מצרים, ירדן וסעודיה. זו

(סוף בעמוד 19)

עשינו עסק. דרור שרביט

ההגיון שבפאניקה

פרופ' אבנר קלעי מאוניברסיטת יוטה עסק השבוע שעות נוספות בהסברים לא פסיכולוגיים להתרחשויות בוול־סטריט. האמריקאים צורכים, היפנים מממנים

אבנר קלעי הוא פרופסור למימון באוניברסיטה של יוטה. בארה"ב. אשתו שרינה סיפרה, כי השבוע עבד שעות נוספות גם בתקשורת. רשתות טלוויזיה, רדיו ועיתונים גייסו את המומחים כדי להסביר את הפניקה ב„וול־סטריט". ההסברים של קלעי נשמעו משכנעים גם בלי ארגומנטים פסיכולוגיים.

גורם המפתח, שדרדר את ה„וול סטריט" עד לפניקה של יום שני השבוע היתה ההתפתחות בשערי הריבית של הדולר. לכאורה, עליית שערי הריבית נועדה להגן על שערו של הדולר, מפני בריחת השקעות זרות, אך למעשה עליה זו, שהתבטאה גם בתשואות לאיגרות חוב ממשלתיות ל־30 שנה, היתה מכה את החברות האמריקאיות בשל השפעת הריבית הריאלית הגבוהה על רווחי החברות והיקף השקעותיהן.

בנקודה זו התמלכד שוק המניות: כדי לשמור על המשקיעים הזרים, שימשיכו לממן את הגרעון בתקציב האמריקאי מעלים את הריבית הריאלית. אבל מי שמושפע מכך בעיקר הינן החברות האמריקאיות שרווחיותן צפויה להיפגע ולכן ממהרים לנטוש את מניותיהן. נסיגה של 57 נקודות ביום חמישי שעבר הוכפלה ביום שישי ל־108 נקודות עד לקריסה בת 508 נקודות ביום שני השבוע.

הבעיה הבסיסית היא היחס הכפול בין הגרעון במאזן התשלומים האמריקאי לבין הגרעון בתקציב. האמריקאים אינם חוסכים, גם האלטרנטיבה של מיסים – תחליף לחיסכון – אינה פופולרית, לפחות לא על הממשל. את התפקיד של החוסכים ממלאים בעיקר היפנים – הם המשקיעים הגדולים במשק האמריקאי. הפרדוקס הוא שכדי שיהיה להם מה להשקיע, צריך ליצור גרעון במאזן התשלומים האמריקאי, כלומר עודף אצל היפנים והגרמנים.

בשנים האחרונות מחפשים את נקודת שיווי המשקל, שתקטין את הגרעון במאזן התשלומים האמריקאי בלי לפגוע בפעילות הכלכלית בארה"ב ולמרות השחיקה החדה של הדולר הגרעון אינו קטן. ירידתו בשיעור נמוך מהצפוי בחודש החולף היתה בין הסיבות שהאיצו את המפולת ב„וול סטריט". הפרופ' אמיר ברנע אומר על כך שאחת הסיבות היא שמרבית התפוקה בגרמניה ויפן נשלטת על ידי מונופולים: הם נוקטים בשיטה של מחיר מפלה, זולים בארה"ב ויקרים בארצותיהם.

פרופ' קלעי: היתה טענה שמחירי המניות האמריקאית מנופחים מדי לאחר עלייה במשך חמש שנים. זו טענה שאינה נותנת הסבר לירידות בעוצמה שהיתה. בורסות מובילות אחרות בעולם עלו במידה שווה אם לא בשיעורים גבוהים יותר. במונחי דולר שחוק העליה בארה"ב אף היתה מתונה יותר.

פרופ' קלעי מספר, כי בתוך גל הנפילות היו גם משקיעים מתוחכמים רבים שהרוויחו, מה שמוכיח שההגיון בשוקי ההון בארה"ב פועל גם בסערת הפאניקה.

רווחיות ירודה

התנאים ההכרחיים להשגת רווחיות תעשייתית הולמת אינם מספיקים. המדיניות הכלכלית אינה מספקת אותם – הנסיון של „כלל תעשיות" לקראת פרסום תוכנית ההתאמה של „כור".

באמצע השבוע הבא יפרסם קונצרן „כור" את תוצאותיו למחצית הראשונה של השנה, שתעמוד בסימן הפסדים גדולים ויפרט את מרכיבי תוכנית ההתאמה האמורה להחזיר את הקונצרן למסלול רווחיות. על מידת הקושי שבחזרה למסלול רווחיות ניתן ללמוד בהצצה חטופה לקבוצה תעשייתית אחרת, „כלל תעשיות", שכבר פירסמה את דו"חותיה לתקופה זו ושגם הקדימה לנקוט בצעדי הבראה התאמה מפעליים.

התמונה הכוללת הינה רווחיות זעירה על המחזור – פחות מ־1%. מכירות של יותר מחצי מיליארד דולר מניבות רווח נקי של פחות מ־5 מיליון דולר, וזאת בתקופה שבה בנק ישראל אומר שחלה עליה ברווחי החברות התעשייתיות. במחצית הראשונה של השנה הקודמת המצב היה גרוע יותר: רווח של 200 אלף דולר ממכירות של כ־380 מיליון דולר.

עיון מפורט בנתוני החברות התעשייתיות הגדולות ב„כלל תעשיות" מגלה, כי בכל אחת מהן נרשם שיפור, אבל יש כאלה שרואות עדיין את קו האיזון מלמטה. אלה שמעל לקו האיזון לא הגביהו מעליו בצורה משמעותית, לפחות לא בקצב שבו גדלו המכירות.

ב„סאיטקס" קטן ההפסד מ־21.8 מיליון דולר ל־7.4 מיליון דולר, והחברה מצפה להגיע לאיזון ברבעון האחרון השנה. המכירות גדלו לקצב שנתי של 140 מיליון דולר לעומת קצב של כ־105 מיליון דולר בשנה הקודמת. „אורדן", ללא שינוי בהיקף המכירות, (30 מיליון דולר) הקטינה את ההפסד מ־7.3 מיליון דולר ל־2.3 מיליון דולר.

„אורדן" ו„סאיטקס" היו שניים מארבעת המפעלים שזכו לטיפול צמוד של הנהלת הקבוצה לנוכח הפסדיהם הגדולים. שני מפעלים נוספים שזכו לטיפול כזה הינם אי.סי.איי. ומג"ם. במחצית הראשונה של 1986 היה לאי.סי.איי. הפסד של 4.6 מיליון דולר. מאז פוטרו בחברה יותר מ־100 עובדים והיקף המכירות נשמר ברמה שנתית של כ־20 מיליון דולר. במחצית הראשונה השנה עברה החברה לרווח של 200 אלף דולר. בהתחשב בכך שרוב מכירות החברה הינם ליצוא, הדבר מעיד משהו על רווחיות היצוא. אגב, באוצר ובבנק ישראל מציעים, במקרים כאלה של רווחיות ירודה ביצוא, לבדוק כיצד התנהג השכר, אבל בחברה שפיטרה רבע מעובדיה סביר להניח שהוצאות השכר לא גדלו.

הפסדים גדולים נצברו גם במפעל הגומי תג"ם. התברר, כי מקור ההפסדים בעסקת יצוא לא כדאית שסיפקו מחצית מתעסוקת המפעל. רובו של יצוא בכ־4 מיליון דולר קוצץ ומספר המועסקים קטן בשליש.

מפעלי „בייר חדרה", „כיתן" ו„נשר" ממשיכים להוות גרעיני רווח יציבים, אם כי גם בהם תוספת משמעותית במכירות אינה מתבטאת ברווח הנקי. למשל „בייר חדרה": המכירות גדלו כ־66 מיליון דולר לקרוב ל־90 מיליון דולר, בהשוואה בין שתי המחציות של 1986 ו־1987, אבל הרווח נשאר ברמה זהה של כ־4.4 מיליון דולר.

רווחיות ירודה קיימת עדיין ב„אלקטרה" וב„סנפרוסט", למרות שרק בהמשך נראה גידול משמעותי במכירות. ב„אלקטרה" רווח של 600 אלף דולר במכירות של 41 מיליון דולר וב„סנפרוסט" רווח של כ־900 אלף דולר ממכירות של 21 מיליון דולר.

אם ללמוד מהנתונים של „כלל תעשיות", הרי שצעדי הבראה, כולל פיטורים וצעדי יעול אחרים, הינם צעדים הכרחיים לשיפור הרווחיות, אך לא מספיקים להשגת רווחיות הולמת. התנאים המספיקים תלויים במדיניות הכלכלית וזו איננה לטובת התעשיה.

חוב גדול מהתפוקה

תשקיף חדש של התק"ם יכלול, זו הפעם הראשונה, נתונים על היקף החובות של הקיבוצים והרדה התפוקה. החוב ברובו גדול מהתפוקה אך למשקיעים בתשקיף יש כיסוי ברכוש קבוע שלא שוערך.

גילוי מלא ראשון של הנתונים הכספיים הכוללים של קיבוצי התק"ם בפני ציבור יתפרסם בקרוב בתשקיף של התק"ם להנפקה של מיליון שקל בהנפקת איגרות חוב.

בתשקיפים קודמים של התק"ם נמתחה ביקורת על היעדר נתונים כספיים מפורטים על מצבת ההתחייבויות והנכסים של התק"ם, כך שלמשקיעים תהיה אפשרות טובה יותר להעריך את החוב הכולל של הקיבוצים. התק"ם [illegible] על היקף התפוקה בקיבוצי התנועה, בעוד שעתה, על־פי תיאום עם הרשות לניירות ערך, יכלול גם מידע על היקף ההתחייבויות, הנכסים הפיננסיים והתפוקה הגולמי של כל קיבוצי התק"ם.

הנתונים עצמם מצביעים על יחס של 1.2 בין היקף החובות של התק"ם לבין היקף התפוקה. יחס שהיה יכול להחשב כסביר הוא 1 ל־1 (דולר חובות מול דולר מכירות), ונראה כי הסטיה נגרמה בשל משבר הריבית בשנתיים האחרונות. בתקופה זו רשם החוב בקצב מהיר בהרבה מהגידול בתפוקה. עם זאת, היחס בין החוב הכספי נטו לתפוקה נופל מ־1. צריך גם להביא בחשבון שמול החובות עומד רכוש קבוע אדיר, ונכון להיות ראש שקט לרוכשי האג"ח של התק"ם.

היקף החוב של קיבוצי התק"ם מסתכם בכ־1.7 מיליארד דולר. אך ברובו [illegible] לטווח ארוך. כ־310 מיליון דולר בחוב זה הינם לפרעון בזמן קצר (עד שנה), לפרעון שוטף עומדים גם כ־350 מיליון דולר בגלל התחובות לזמן ארוך.

מול התחייבויות כספיות אלה יש לקיבוצי התק"ם נכסים פיננסיים [illegible] תוכניות חיסכון, מניות בנקאיות וכו' בסכום של כ־350 מיליון דולר, כך שהחוב הכספי נטו מסתכם בכ־1.35 מיליארד דולר.

את מימון החוב מכסה תפוקת התק"ם. תמורתה הכספית מגיעה לכ־1.4 מיליארד דולר, ושליש מסכום זה נשאר כרווח גולמי. כ־460 מיליון דולר נדרשים אם כך להפיק כדי לשרת את החוב ובלוה לכיסוי ריבית, להקצות אמצעים לפחת ולקיום התקציב. התחלופה בין הריבית לקיום התקציב היא ברורה, וכאשר אי־אפשר לוותר על שניהם, מה שנפגע בדרך כלל הוא התקציב החברתי וההשקעות לעתיד.

مكان الأصل

השבוע הזה לפני 58 שנה / פנחס יורמן

היום התעוררה בהלה בבורסה

הזעזוע שפקד השבוע את הבורסה של ניו־יורק העלה מתהום־הנשייה את רישומה הטראומטי של התמוטטות באותה בורסה לפני 58 שנים — מאורע שהטביע את חותמו הקודר למשך שנים לא על ארצות הברית בלבד

ב־24 באוקטובר 1929 הפיץ משרדה הניו־יורקי של סוכנות החדשות רויטר את הידיעה הבאה: „היום התעוררה בהלה בבורסה לניירות־ערך. 14 מליון מניות נמכרו והמחירים ירדו פלאים. אך הבנקאים הראשיים התערבו והמחירים עלו במקצת. חולשה רומה הורגשה גם בבורסות הכותנה והמזון. המחירים הולו יורדים, אך מאוחר יותר חזרו ועלו במקצת. הבורסה במונטריאול סבלה מאוד וערכם של ניירות־ערך בסכום של מאות מליוני דולר — ירד".

למחרת, ב־25 באוקטובר, דיווחה סוכנות סט"א: „בוול־סטריט הוצבו היום מאות שוטרים נוספים שנצטוו לשמור על הסדר. הבורסה לניירות ערך נפתחה בעליית מחירים, אבל אחרי כן החלה ירידה נוראה".

„הבורסה", מוסיפה הידיעה, „נהפכה לבית משוגעים". לבסוף התחילו המחירים לעלות שוב.

חמישה ימים קודם־לכן, ב־20 באוקטובר, רצה שר האוצר מאלון להגיש את התפטרותו, אך לבסוף נענה לדרישת הנשיא הובר — „להישאר במשרתו כל זמן נשיאותו של מר הובר".

בעתוני התקופה לא הואר הרקע לכוונת ההתפטרות של שר האוצר, שעד מהרה הוטל — יחד עם נשיאו ועמיתיו בממשלה לעמקי המשבר הכלכלי החמור ביותר שפקד עד אז (ומאז) את ארצות־הברית של אמריקה.

שגשוג חסר תקדים

יש אירוניה צורבת בעובדה שהרברט הובר, נשיאה ה־31 של ארה"ב, הגיע אל „הבית־הלבן" רכוב על סוס השגשוג. במערכת הבחירות של 1928 הביס הובר הרפובליקאי ברוב מוחץ, את יריבו הדמוקרטי, מושל ניו יורק אל (פרד) סמית, כשהוא גורף את מרבית הקולות ב־40 מדינות. סמית זכה בקולותיהן של שמונה מדינות בלבד. בהיותו מהנדס במקצועו ושחיין מנוסה במימי עולם העסקים — שכיהן בעבר כשר המסחר, ראה עצמו הובר בן ה־54 (יליד המערב־התיכון), מבשר ומנהיג „תקופה חדשה" בדברי ימי ארצו רחבת־הידים.

„אנחנו באמריקה", הצהיר, „קרובים עתה לניצחון הסופי על הדלות יותר מכל מדינה אחרת — בכל תקופה שהיא".

ואמנם לעת חילופי משמרות קלווין קוליג'־הרברט הובר (בינואר 1929), היתה ארצות הברית שרויה בעידן שיגשוג ועושר חסר תקדים. מוסיפים להגדרה זו כיום ההיסטוריונים שתי מלות סייג: „למראית עין". בתי החרושת עבדו באותם ימים במלוא תפוקתם; הביקוש לסחורות ולמוצרי מותרות גאה; תנופת בנייה ענקית פקדה את המדינה מחוף אל חוף; ערכן של המניות זינק זינוק מסחרר ומדי חודש השקיעו משקיעים — לרבות „האיש הקטן" — מאות מליוני דולרים ברכישת מניות שונות ומשונות.

כשהיא בוטחת בכוחה, תוססת ולא יודעת־שובע, רשמה אמריקה לזכותה הישגים מרשימים בתחומי הטכנולוגיה והמדע; היא גם שיכללה את שיטות הייצור, פיתחה את ענף הפרסום המסחרי לדרגת אמנות ויישמה שיטות חדישות בתחום כלי התקשורת. המונים שוחרי בידור נהרו לבתי־הקולנוע ולבתי השעשועים והחנויות המו מרוב קונים. נכון, החקלאים ברחבי המדינה הענקית טרם טעמו את טעם השפע, אך לפי התחזית הרווחת ישתפר מצבם עד מהרה, שעה שב„בית־הלבן" יישב הנשיא האגדי הרפובליקאי מן האגף השמרני. בספרי ההסטוריה קוטע משפט בוטה את האידיליה: „ואז בפתאומיות דרמטית, בא תחת עליה משבר אוקטובר שנת 1929".

היום השחור ביותר

כמו בטרגדיה יוונית קדומה, נעו המאורעות בקצב מסחרר: בכוח איתנים התמוטטו ממלכות פיננסיות אדירות, נתרוששו מליוני משקיעים קטנים, גבירים נהפכו לדלפונים, וזעזעו יסודותיה של אמריקה, כלכלתה והמשק הלאומי שלה. המשבר גרם לעולם הלם והרע בו זרע פורענות, שבלעדיו נראה כי אדולף היטלר לא היה מגיע אל השלטון ומצית את תבערת המלחמה העולמית האיומה. אך בל נקדים את המאוחר.

ב־24 באוקטובר, ביום בו אחז בולמוס של מכירה את וול־סטריט ו־14 מליון מניות (לפי גירסה אחרת — 12 מליון) עברו מיד ליד, עשה הובר את דרכו מקנטקי אל הבירה ברכבת־הנשיא המיוחדת. באחד מקטעי המסילה נחסמה לפתע הדרך על־ידי מכונית גדולה. הרכב הוזז „ברגע האחרון" והובעה סברה שמדובר בנסיון־התנקשות בנשיא. כך או אחרת — „הרכבי" הובר הגיע בשלום ל„בית־הלבן". יומיים לאחר האזהרה הראשון בבורסה של ניו־יורק, ב־26 באוקטובר, השמיע הובר הכרזה מרגיעה לפיה: היסוד המסחרי והתעשייתי של ארצות הברית הוא איתן מאד, ודבר זה הוכח על־ידי העובדה, כי אף על פי שהייצור גדל והביקוש נתרחב — לא עלו המחירים בשיעור שיש בו כדי להדאיג.

הנשיא מצא עצמו בחברה טובה. כבר באותו יום אמר בלונדון מומחה בריטי (סר יאשיה סטאמפ), כי ערכם של כל ניירות־הערך החשובים בבורסה הלונדונית עלה. סר יאשיה קבע, כי „המאורעות בבורסה הניו־יורקית יביאו לידי הבראתה הפיננסית של ארצות־הברית ויותר מזה — להבראה פיננסית של שאר חלקי העולם".

אלא ששתי התחזיות הורודות שנאמרו משני עברי האוקינוס נופצו לרסיסים בתוך 72 שעות! מה שהתחולל בבורסה של ניו־יורק ביום ג' ה־29 באוקטובר 1929, תואר על ידי עתונאי הזמן כ„היום השחור ביותר מכל ימי העוועים באמריקה":

„שערי ניירות־הערך בסכומים של מיליארדי דולרים ירדו פלאים. מניות חברות הטלגרף והטלפון הפסידו (ביום אחד) קרוב ל־45 מליון דולר מערכם הכללי. ספסרי הבורסה ההמומים פנו בקריאות נואשות לבנקאים, בהן ביקשו מהם להיחלץ לעזרתם ולבלום את הירידה הקיצונית של ניירות הערך. חוגים יודעי דבר הביעו סברה מעודדת, כי השקעות חדשות מצד הקונצרנים הכספיים (שהוקמו בעת האחרונה) תוכלנה להציל את המצב, הואיל ובידיהם מצויים מזומנים".

אולם הקטסטרופה־ההתמוטטות האימתנית גרפה את וול־סטריט בנחשול אדיר.

הפרוטה־החזיונות־אימים: ספסרי בורסה, אנשי כספים, מנהלי בנקים, בעלי מניות שעולמם חרב לנגד עיניהם הכלות — הפילו עצמם מגגות בנייני משרדיהם. גל התאבדויות, נחשול בהלה, אובדן עשתונות, מחזות זוועה, התקהלויות המוניות ונסיונות־שווא מצד המשטרה להחזיר את הסדר על כנו כל אלה חתמו את השחור בימי הבורסה של ניו־יורק.

לימים הונצחו המאורעות המסעירים בסרטים, במחזות בספרים, ובמחקרים כלכליים מעמיקים: כל אלה הטביעו חותם בל־יימחה על הירידה המדינית של אמריקה ובמשך יובל שלם כמעט לא עלה בידה להשתחרר מאותה חוויה טראומטית קודרת.

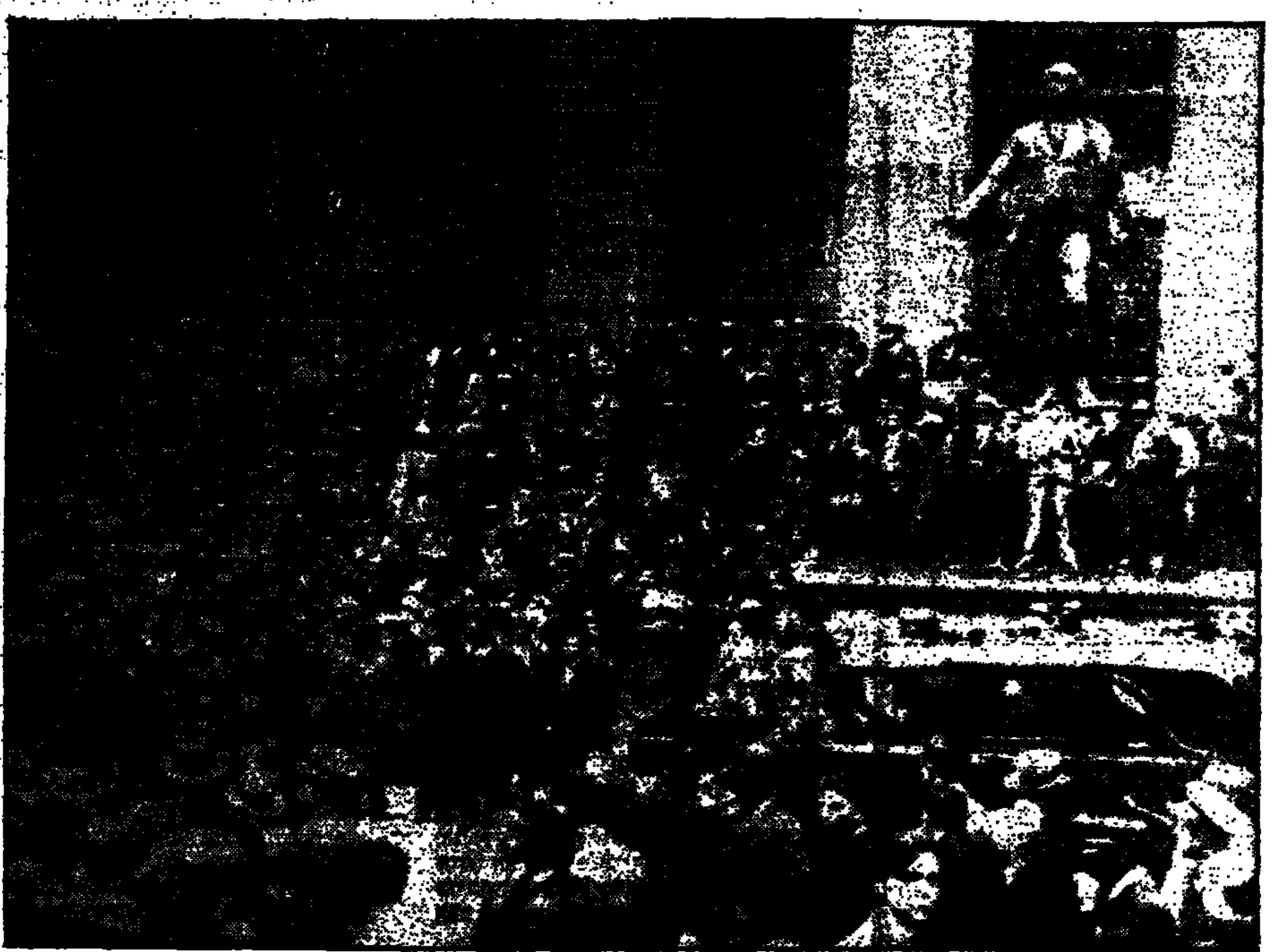

וול־סטריט, אוקטובר 1929. עשירים בבוקר, עניים בלילה

בפוריצת הימים הבאים, עד סוף חודש אוקטובר, פקדה השואה גם חברות־מניות איתנות לכאורה, הוגנת תעשיית הרכב, החשמל והפלדה. „על גבי הניר" הצטבר הפסדם של בעלי מניות לסוגיהן השונים לסכום האסטרונומי של חמישה־עשר מיליארד דולר. בסוף השנה הגיע הפחת בכל סוגי שטרות, עד לסך 80 מיליארד דולר. בנקים נסגרו, מפעלי חרושת הושבתו, בתי עסקים נעלו את דלתותיהם. מליוני משקיעים הפסידו את כל חסכונותיהם. מאות אלפי משפחות ברחבי ארצות־הברית נושלו מבתיהם ומליוני גברים מצאו עצמם מובטלים וחסרי עבודה ואמצעי מחייה. סחר החוץ ירד לשפל חסר תקדים, גביית המסים והמכס ירדו לנקודת האפס, ערים ומחוזות התקשו לשלם משכורות למוריהן; הבנייה פסקה כמעט לחלוטין.

מדוע קרה כל זה? כיצד קרס הכל ביום אחד וגן־העדן של שגשוג ועושר התמוטט כבנין קלפים?

כלכלנים וסוציולוגים, פרופסורים והסטוריונים לא נחלקו בדעותיהם, שעה שבשנות השלושים ואחרי מלחמת העולם השניה בבצע ניתוח שלאחר המוות: לדעתם נגרמה ההתמוטטות של סתיו 1929 על ידי ספסרות פרועה בנכסי מקרקעין ובסחר־מכר של מניות שמחיריהם האמירו ללא כל יחס לערכם הממשי. המירדף המסחרר אחרי הדולר „המהיר" סיבך את ספסרי הבורסה בחובות ובהתחייבות כלפי הבנקים, ובעת המשבר הפתאומי (שממנו לא נעדר גם המרכיב הפסיכולוגי) נבצר מהם לסלק את חובותיהם, הבנקים מצידם הסתבכו בתשלומים ללקוחותיהם בעלי הפקדונות. תגובת־השרשרת עשתה שמות בכל מערכת המשק הכלכלה של אמריקה. מפעלים ובתי חרושת התקשו להשיג אשראי („קשיי נזילות" בלשון ימינו), במגזרים נרחבים, האבטלה ההמונית צימקה עד למיזער את כוח הקניה של האומה האמריקאית: הביקוש למוצרי יסוד ירד באורח משמעותי וכך נקלעה העשירה במדינות העולם למבוי סתום.

40 מיליון מהמרים

אך הבה נחזור לימי הדרמה עצמה. בראשית נובמבר 1929 החליטו מנהלי הבורסה של ניו־יורק לצמצם את ימי פעילותה לימי רביעי, חמישי ושישי ולשלוש שעות (בין עשר לאחת בצהריים) ביום בלבד.

אנשים הפילו עצמם מבנייני משרדים, רבים התקהלו ברחובות, המשטרה התקשתה להחזיר את הסדר על כנו. בחלוף ימים העמיק המשבר: בנקים נסגרו, מפעלי חרושת הושבתו, מאות אלפי משפחות איבדו את חסכונותיהם ונושלו מבתיהם

עם פתיחתה המחודשת, החלה מכירה „מבוהלת" של ניירות הערך; ההיצע הרב עמד בניגוד גמור להיקף הביקוש, ושוב ושוב נרשמו ירידות תלולות בערכן של מניות, אשר שבועיים קודם לכן עוד הרקיעו יוקרתן לשחקים. מעתה ואילך משולים עסקי הבורסה למטוטלת קפריזית, שאין לחזות מראש את תנודותיה הקיצוניות. ב־6 בנובמבר, למשל, בא גל חרש של ועודעים, שנמשך כשלש שעות מורטות־עצבים. לפתע חל שינוי, שהפך חלק מן ההפסדים לרווחים. או אז היו אחדים מסרסורי וול־סטריט דעה אופטימית, לפיה „המשבר עבר את שיאו":

עבר את שיאו!

כעבור שבוע, ב־13 לחודש, היה שוב „יום רע" בזירה הרותחת של המניות. הפעם ירד ערכם של כל ניירות הערך והמניות: למעלה ממאה סוגים! בינתיים החלה „מנוסה כללית" של אמריקאים מאירופה. פריס נתרוקנה כמעט מכל התיירים האמריקאים, אשר חלק מהם מצא עצמו לפתע חסר כל. עתונה של צרפת אשר הגדירו את המשבר בבורסה של ניו־יורק כ„משבר שהרעיש את העולם" פירסמו תיאור של מחזה שהתרחש בנמל לה־האבר: אניה אמריקאית מטילה עוגן במימי הנמל, לאחר שחצתה את האוקינוס. על סיפונה תיירים רבים, שיצאו מאמריקה — כמנהגם מדי שנה — למצות את תענוגותיה של אירופה. אולם ברדתם הפעם אל החוף ניכרו בפניהם אותות יאוש. נתברר, כי רבים מהם הפליגו מניו־יורק עשירים ואף עשירים־מאד ובהגיעם למחוז חפצם מצאו להרדתם כי ירדו מנכסיהם. במהלך ימים ספורים של מסע בים — ימי מנוחה והלוטות על התענוגות הצפויים להם — התמוטט הגלגל במולדתם וכל הונם ירד לטמיון. [illegible] הנוסעים נתקפו בהלה, נשים רבות התעלפו ואחרות נכנסו להיסטריה. המליונרים וגבירי העסקים שבקרב הנוסעים, פנו מיד ל„ביזנס" והחלו משגרים הוראות על מכוניהם בבית. אלחוטן האניה כרע תחת עומס המברקים.

בשלב זה דיווחו עתוני אירופה, כי עד כה הפסידה ארה"ב את החלק העשירי מהונה הלאומי. לא בלי תימהון הודגשה הקדחת של בורסה שתקפה בשנה האחרונה את אמריקה: בארבעים (!) מיליון איש עסקו בעסקי הבורסה. נחשול הספסרות וריצת האמוק אחר רווחים קלים ומהירים גרפו גם חוגים שקודם לכן היו רחוקים לגמרי מעסקי ממון. „פרופסורים, יושבי קתדרה ועימם פועלי בתי החרושת נהרו (לבורסה) ודווקא אלה ספגו את המכות הקטלניות של המשבר".

בשבוע השלישי של נובמבר 1929 פורסמו ידיעות על אומדן הנזקים בפרוץ המשבר, עם התמוטטות הבורסה בניו־יורק, שעה ששערי המניות ירדו עד לשפל המירבי, עלו הנזקים לסכום של ששים מיליארד דולר. משהוטב המצב קמעא, הגיע הנזק „רק" לשלושים ושישה מיליארד. חברת סטנדרד אויל קמפני הודיעה שהפסידה 200 מליון דולר בניירות הערך שלה. האחים פישר, בעלי מפעלי מכוניות בדטרויט איבדו תוך שבועיים את כל הונם, כמיליארד דולר. לעומת זאת שפר גורלם של בודדים, אשר הצליחו להיחלץ מן הבהלה בבורסה עם רווחים. שני סוחרים גדולים משיקאגו שלשלו לארנקיהם 25 מליון דולר — כל אחד — תוך שבועות ספורים.

המציאות המרה והקשה גרמה מיבדק בראש אחרי אשראי ומזומנים. עתוני אותה תקופה ציירו תמונה פלאסטית על אודות הסרסורים הקטנים והבינוניים שמישכנו את נכסיהם, את תכשיטי נשותיהם ואפילו את מכוניותיהם, כדי להשיג מעט מזומנים ולחזור לנסות את מזלם בעסקי הבורסה.

משימות היסוד

„המהנדס הגדול", אביר השגשוג והשפע, הנשיא הרברט הובר, השלים את תקופת כהונתו (עד שלהי 1932), מבלי להביא את כלכלתה של אמריקה ומבלי להביא מזור או פתרון למליוני מובטלים. מבחינה פנים־פוליטית העלה המשבר לשלטון את הדמוקרטים, אשר עתידים להחזיק בו במשך שני עשורים רצופים עד לעליית הגנרל אייזנהאור לנשיאות בנובמבר 1952.

הרפובליקאים, אשר מסתמא הוכו בסנוורים, שבו והעמידו את הרברט הובר כנציגם בבחירות של 1932. הוא הובס ללא עוררין, על־ידי המועמד הדמוקרטי פרנקלין ד. רוזוולט בן החמישים, מושלה הפופולרי של מדינת ניו־יורק. חרף נכותו (ב־1921 חלה רוזוולט בשיתוק ילדים) ניהל המועמד הדמוקרטי מערכת בחירות נמרצת וזכה לרוב בארבעים ושתים מדינות. הובר, לעומתו, זכה בקולותיהן של שש מדינות בלבד. לאחר השבעתו לנשיאות, נשא רוזוולט נאום בפני חברי הקונגרס. הנאום אותו השמיע (ב־4 במארס 1933), ייזכר בדברי ימי ארה"ב כנאום־הסטורי. באותו נאום הגדיר את היעד הדחוף ביותר של מימשלו במילים „משימת היסוד הגדולה ביותר שלנו היא להחזיר אנשים לעבודה". באותו נאום כלול הקטע המפורסם על הפחד: „אין צורך לתת לקהל תיאור מפורט של המצב הכלכלי הנואש שבו נמצאת אמריקה לנוכח המשבר של 1929. במשך השבועות האחרונים ננעלו דלתות כל הבנקים, המקח והממכר נפסקו והמסחר והתעשייה ירדו פלאים. מספרם העצום של מחוסרי העבודה עקב המשבר, יצר רגש של הסתייגות. ברגע זה שומה עלינו לומר בגלוי ובאומץ את האמת ואת כל האמת. אל לנו להתחמק מלהודות בגלוי במצב שבו אנו נמצאים [illegible] נקודה אותה: הדבר שממנו עלינו לפחוד הוא הפחד עצמו — פחד שאין לתארו במלים, פחד שאינו עומד במבחן, פחד שאין לו כל הצדקה, אותו פחד המפריע לנו לעשות את כל הדרוש, כדי שנסיגותנו המבוהלות תיהפך להתקדמות. בכל שעה קשה בדברי ימינו ראינו שמנהיגה המדברת בגלוי וחוצה אמונה עמוקה ביעדנו, רכשה בטוחה את הבנתו ואת אמונו של הציבור".

★ פרק מתוך ספר בכתובים העומד להתפרסם שיכיל אסופת פרשיות הסטוריות.

שבוע צרפתי / גדעון קוץ, פאריס

גם שר, גם תובע, גם קורבן

אצלנו נפל, כזכור, ראש ממשלה בגלל חשבון לא חוקי של כמה אלפי דולרים בחו"ל. שר המשפטים הצרפתי מקונן על כך שהפסיד שישה מיליון פרנק בחשבון שהחזיק אצל חברת תכשיטים פושטת רגל. חברה זאת העלימה והבריחה, ככל הנראה, לחו"ל מאות מיליונים אחרים — ומגדל אייפל עומד על תילו.

מר אלבן שאלאנדון הוא שר המשפטים בממשלת צרפת. וזהי, כמובן, אחת המשרות הנכבדות בממשל, ונושאה נושא גם בתואר „שומר החותם". בימים אלה מגיש משרדו של השר שאלאנדון באמצעות מערכת התביעה הכללית, תביעה נגד חברת התכשיטנים הגדולה „שומה", חברה שבעקבות פשיטת הרגל הודעת שלה נתגלתה מערכת של עבירות על החוק ורמאויות בקנה מידה גדול.

זמן קצר לאחר ההתמוטטות של „שומה", התברר שמר שאלאנדון — שהוא גם איש עסקים ובטרם נתמנה בשנה שעברה לתפקידו האחרון ניהל את חברת הנפט הלאומית — בין הנפגעים. חברת „שומה" נשארה חייבת לו סכומים גדולים מאד של כסף תמורת מכירה של תכשיטי משפחתו שנמצאים ברשותה מאז שנת 1985, כך אמר. וכאן עיקר הבעייתיות — השר התובע הוא גם קורבן. היומון „לה מונד" יצא ופירסם גילוי מרעיש לכל הדעות. שאלאנדון לא היה „קורבן" מקרי. מאז 1972 החזיק חשבון עובר ושב קבוע אצל התכשיטן. החשבון שימש לצורכי ספקולציות — קניית תכשיטים ומכירתם. כאשר לא נעשה בחשבון שימוש, שילם „שומה" לאלבן שאלאנדון ריבית. לדעת מרבית המשפטנים חשבון כזה, השמור לבנקים מורשים בלבד הוא בלתי חוקי, והאשמה מוטלת על החברה ולא על המפקיד. השר שאלאנדון הודה באבירות בקיום החשבון וציין שמצפונו נקי ושהוא מקפיד לשלם תמיד את כל המסים. גם אם מתעלמים מכל השאלות שמעוררת הפקדת כספים שכזאת — ברור לכל בעל נפש דמוקרטית רגישה שבדמוקרטיה מתוקנת אין השר יכול להמשיך בתפקידו, לפחות במהלך חקירת הפרשה.

ואולם, בינתיים, הסוציאליסטים שותקים כמו דגים, ו„לה מונד" מוסיף ומפרסם גילויים סנסציוניים אם כי בקול תרועה ההולכת ונחלשת. השר שאלאנדון „הבטיח" כי לא יתערב בפרשה וישאיר לכפופים לו יד חופשית. אבל מתברר שמקורביו כבר הספיקו „לתקן" הצהרה של כונס הנכסים בעניין מעורבותו בפרשה, כך ש„תנקה" אותו באורח החלטי יותר מן המקור. הסוציאליסטים אומרים שאינם רוצים לנצל „פרשיות" למערכת הבחירות המתקרבת. ויש להם סיבה טובה לכך. הם סוחבים בעצמם קופת שרצים לא קטנה. גם הם שקועים בפרשיות — מפרשת שחיתות שבמרכזה השר לשעבר כריסטיאן נוצ'י, שחסינותו כציר פרלמנט הוסרה והוא יעמוד למשפט על מעורבותו בקרן מסחרית ל„פיתוח" שהעלימה סכומים אשר נועדו למימון מבצעים עלובים באפריקה, ועד לפרשיות „בטחוניות" כמו טיבוע ספינת התנועה האקולוגית „גרינפיס". הציבור הוא תמיד העניק כאן לשלטון את הזכות ל„שחיתות בסיסית וסבירה". עד למהפכה הבאה.

„האמהות להשכיר" מחוץ לחוק.

השר שאלאנדון הספיק, בינתיים, להעניק את ברכתו לתביעת שרת הבריאות והמשפחה מישל ברזאק להוציא אל מחוץ לחוק שלוש אגודות של מי שמכונות כאן „האמהות הנושאות". אלה נשים הנושאות ברחמן את ילדיהן של נשים שאינן מסוגלות ללדת. התופעה עלתה לסדר היום הציבורי ב־1982. כמה רופאים והשפחות הוליכו לגלות לציבור מקרים של נשיאת עוברים. אחד המקרים שפורסמו היה של אשה שילדה ילד לבעלה של אחותה העקרה. הכל מתו ודמעה כאשר חזו מעל מסך הטלוויזיה בטקס העברת הרך הילוד. אחר כך התפרסמו מקרים של נשים שאינן קרובות משפחה שנשאו „ילדי אחרות" בהזרעה מלאכותית. חלק מהן הפכו ל„מקצועניות" שלא היססו להציג את ה„תעריף". רחם להשכיר. שלוש אגודות ל„תיווך" שכזה הוקמו בצרפת. והאגודות נשאו אופי הומניטרי, בניגוד ל„חברות" שקמו בארצות הברית, למשל, ושהנפיקו אפילו מניות לבורסה. במשך שלוש שנים נמסרו כך כמאה ילדים לאמהות שלא ילדו אותן, והנושא לבש אופי מסחרי.

עד תקרית ליון. שם תיווכה אגודת „אלמה מאטר" במכירת תינוק של אשה שכבר היתה בהריון כאשר הציעה את עוברה. הצעירה קיבלה תמורת התינוק חמישים אלף פרנק אבל לאחר הלידה התחרטה ותבעה להחזיר לה את ילדה. שרת הבריאות החליטה, איפוא, על פירוקן של שלוש האגודות, תוך הבטחה להוסיף ולעצום עין על הסדרים שיעשו „בתוך המשפחה" או במעגלים אינטימיים אחרים. הדוקטור סשה גלד ממרסיי, הלוחם ללא חת על זכותן של נשים להשכיר את רחמן ויוזם הקמת האגודות טען כי „החלטת הגברת ברזאק היא יותר מפשע — היא טעות. החלטה כזאת תגרום להתפתחות מסחר לא חוקי ותהפוך את האמהות הנושאות לפרוצות. נשים זכאיות להיות אמהות גם אם הן עקרות".

אסקימוסים בחוף ברטון.

עוד ב־1960 נהגו מורים צרפתים להעניש בפומבי ילדים שנתפסו מדברים בשפה הברטונית העתיקה. השימוש בשפה שמקורה קלטי עתיק הקרובה לוולשית נאסר או גם בתפילות. היום השתנתה המדיניות, והשלטון המרכזי דוגל בעידוד ובטיפוח המורשת התרבותית של האזורים המרכיבים את צרפת כערובה למיתון הנטיות האוטונומיסטיות. כשמונה מאות אלף איש החיים בקצה המערבי של צרפת, מדרום לנורמנדי, משתמשים היום בשפה ומנסים להחיותה, משמרים מנהגים עתיקים. בניגוד לבדלנים הקורסיקאים או הבסקים זורמת „המחאה" הברטונית בעיקר באפיק התרבותי. הברטונים מרגישים רחוקים מן המרכז, וזה כנראה, מקור פסטיבל הסרטים השנתי של „קולנוע מיעוטים". הפסטיבל נערך בעיירת דייגים ברטונית שכותה־אל, דוארננה, שבמפרצה שקועה, כך מספרים העיר האגדית של איז, ובאי אחד באותו מפרץ כתול חיכה טריסטן לאיזולדה. בכל שנה מוזמן מיעוט לאומי אחר להציג שם סרטיו העוסקים בענייניו ולפגוש את התרבות הברטונית. השנה נכחתי, במסגרת הפסטיבל העשירי במספר, במפגש הלא שיגרתי של הברטונים עם אסקימוסים. היו שם שתי זמרות מבנות אינואיט, האסקימוסים של קוויבק והודסה, שתי צעירות ששימרו את האמנות המיוחדת של שירה קצבית באמצעות קולות גניחה ונשיפה מרהיבים במוסיקליותם. הן העדיפו להופיע בחוץ ולא בתוך אולם. התאורה היתה חמה מדי עבורן. גם כלבי־מזחלות ארקטיים הובאו לדוארננה וערכו מפגן מהירות ועוצמה לעיני התושבים (העקרון: בהצבת שורות הכלבים לפני המזחלת: בראשונה, הכלבים המושמעים ביותר. בשניה, המהירים ביותר, ובאחרונה החזקים ביותר).

היה שם גם „דרסו אוזאלה", גיבורו הבלתי נשכח של אקירה קורוסאווה, השחקן הבמאי הסוביטי הקשיש מקסים מונזוק, שהגיע היישר מסיביר לחוף האוקינוס האטלנטי. הפרא החביב מן הטייגה שבסרט הוא היום זקן מכובד במשקפיים עבי זגוגית, האושף וזה עטור מדליות הצטיינות על פעלו האמנותי והפוליטי. הוא שימש כציר בסוביט העליון, ועכשיו ירש בנו את התפקיד. הוא מת להצטלם. ממשיך לעבוד בסרטים. אני שואל אותו על מעמדו של המיעוט היהודי בקולנוע הסובייטי. „יש במאים ושחקנים יהודים רבים", הוא אומר, „אבל אני לא מכיר אותם". מכל מקום „דרסו אוזאלה" היה שמח מאד לבקר בישראל. על שאלות הקשה הוא עונה לפעמים בדיפלומטיה, לפעמים בתמימות. לא, הוא לא הבין בהשפעות הרסניות של אסון צ'רנוביל על הצמחייה ובעלי החיים. „צילמנו במקום קרוב. אם היתה סכנה כלשהי, ודאי היו מספרים לנו". נשמה אקולוגית טובה אחרת שואלת אותו על יחסו לציד, לאחר סרט שבו ראינו טבח מזעזע של כלבי ים. „כשהייתי צעיר צדתי כדי לחיות. היום אני צד מתוך תענוג", ענה.

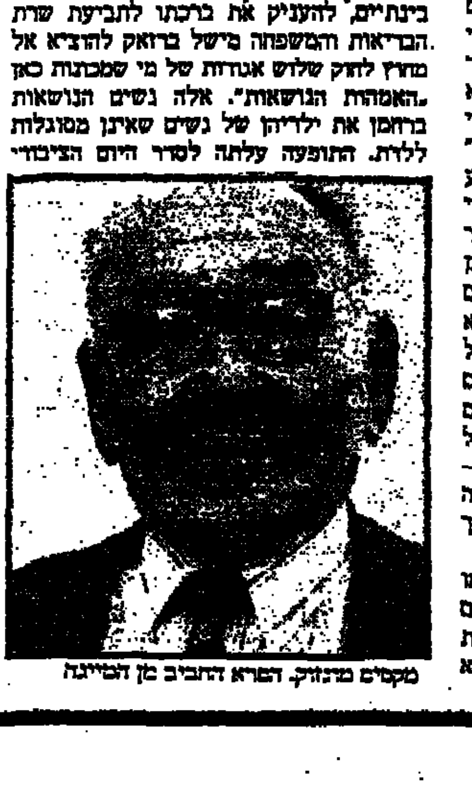

מקסים מונזוק. הפרא החביב מן הטייגה

ללמוד על מיעוטים. כלבים קוטביים בצרפת

מארגני הפסטיבל מעוניינים להקדיש את אחת ההתרוחות הבאות לתרבות היידיש. אחד מהם — איש אוניברסיטה הקרוב לנושא — כבר הכין הצעה מפורטת. תחיית השפה העברית משמשת מודל שהברטונים מעוניינים לחקותו. גם הם חולמים על תחייתה של שפתם ותרבותם העתיקה, רק עכשיו התחילו להיות משהו, אומר ההוקר איב הדרן מיוזמי הפסטיבל. כתב העת בשפה הברטונית „ברמך", הקדיש חלק ניכר מגליונו האחרון לתחיית השפה העברית בישראל. אני עדיין מחפש ברטוני שיתרגם לי את מה שנכתב.

במהלך הפסטיבל נערך כינוס בין־לאומי שנושאו שפות המיעוטים ואמצעי התקשורת האודיו־ויזואלית. נשמעו שם עדויותיהם של נציגים סקוטים, קטלונים לאפים, קורסיקאים וברטונים מצרפת על נסיון השידורים בארצותיהם. המשתתפים קבעו כי בצרפת יש „פיגור שערוריתי" באופן יחסי למדינות אירופיות אחרות, פיגור שמבטא „סירוב פוליטי" לקבל נורמות של חופש ופתיחות תרבותי שנקבעו על־ידי גופים בין־לאומיים (כמו הפרלמנט האירופי). הם קראו להנהיג שידורי טלוויזיה יומיים בהיקף של שעה וחצי, כולל מהדורות חדשות ולהקים תחנת שידור של הרדיו הצרפתי, כל אלה בשפה הברטונית.

לאחר שנגמרו הסמלים / יקיר צור

התשתית קיימת רק האנשים מתחלפים

לטווח הקצר יתכן שיציאתם של אחדים מהפעילים יגרום להאטה מסויימת עד שממלאי-מקומם יתמצאו בשטח, אך לטווח ארוך אין בכך סכנה

במשרדי המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ בתל אביב, הכינו השבוע פוסטר חדש עליו תלו את תמונותיהם של אסירי ציון לשעבר שעדיין נותרו מסורבי עלייה בברה"מ. את מספרם ניתן כבר למנות על אצבעות שתי ידיים. הבולטים שבאסירי ציון לשעבר, ששנים רבות שימשו סמלים חיים למאבקם של יהודי ברה"מ לשוב למולדתם, חזרו להיות אנשים בשר ודם. שבוע ימים חלף מאז נחתה אידה נודל בנמל התעופה בן גוריון. בשבוע הבא יגיע ארצה ולדימיר סלפאק ובקרוב מאוד, כך מקווים, נזכה לבואם של יוסף ביגון ואלכסיי מגריק אשר קיבלו כבר את אשרת היציאה ונמצאים בשלבי התארגנות לעלייה ארצה.

בצד השמחה על שחרורם ועלייתם של מסורבי העלייה הותיקים קיימים בקרב פעילי עלייה רבים חששות כבדים ותחושה של סכנה להמשך קיומה של התנועה הלאומית בברה"מ. נתוני ההגירה מראשית ינואר 1987 מצביעים על מגמה ברורה של השלטונות הסובייטיים לחסל את התנועה הלאומית היהודית בברה"מ על ידי מתן היתר ליציאתם של מרבית הפעילים. על פי הערכות שונות מספרם של היהודים המעורבים בפעילות היהודית המאורגנת אינו עולה ביום על 1500 איש. לאחר שמחצית מהפעילים הבולטים יצאו את ברה"מ בשנה האחרונה, אווירת הליברליזציה וה'גלאסנוסט' של המימשל הנוכחי בצד שחרורם של אסירי ציון וחידוש מתן היתרי היציאה, גרמה לירידה בהיקפה של הפעילות היהודית המאורגנת.

ומעכשיו – למען „המסורב האלמוני".

האוכלוסיה היהודית בברה"מ נמצאת היום על פרשת דרכים היסטורית. שני גורמים מנוגדים, כבדי משקל, פועלים עליה. מצד אחד מבקשים שלטונות ברה"מ לשלב את היהודים בתהליך ה'פרסטרויקה' וה'גלאסנוסט' ובכך להגביר את תהליך ההתבוללות ולחסל את בעיית הגירת היהודים ומאבקם למען תרבות יהודית. מצד שני צופים היהודים בדאגה בצמיחתו של הארגון האנטישמי 'פאמיאט' והתפתחותם של רגשות אנטישמיים בקרב שכבות רחבות בציבור העשויים להגביר את הלחץ להגירה מהמדינה.

במפקד האוכלוסין האחרון שנערך בברה"מ, בשנת 1979 הצהירו כ-1.8 מליון יהודים על יהדותם. מעריכים כי מספרם של היהודים בברה"מ מגיע לכ-2.5 מליון נפש, שחלקם לא הצהירו על יהדותם. מספרם המדויק של מסורבי העלייה המבקשים לצאת מברה"מ אינו ידוע. בארץ רשומים שמותיהם של כ-10,000 מסורבים וקיימת הערכה שמלבדם יש עוד כ-10,000 עד 15,000 איש שהגישו בקשות יציאה ונענו בסירוב. מספרם של היהודים המעורבים ישירות בפעילות היהודית המאורגנת הוא, כאמור, נמוך הרבה יותר. חוג פעילים מצומצם זה מנותק למעשה מהקהילה היהודית הרחבה בברה"מ. הוא אינו מייצג ומשקף את הלכי הרוח שבציבור היהודי ואינו מסוגל לפעול ביעילות להקניית תודעה יהודית פעילה לאותן שכבות בלתי פעילות בקהילה היהודית.

חולמיאנסקי, שני מסורבים

אלכסנדר חולמיאנסקי, (בן 37) אסיר ציון לשעבר, עדיין ממתין לאשרת יציאה מברה"מ. חולמיאנסקי, מסורב עלייה משנת 1978, נידון בשנת 1984 לשנה וחצי מאסר במחנה עבודה באשמת 'חליגנות' והחזקת נשק בלתי חוקית.

לאחר שחרורו ממחנה העבודה התחתן עם אנה ולבני הזוג נולדה לפני חמישה חודשים בתם רוזה. המכשול היחידי לקבלת האשרה העומד כיום בפני בני הזוג הוא סירוב הוריה של אנה לחתום על מיסמך המאשר שאין למבקשי אשרת היציאה התחייבויות כלכליות כלפי ההורים. ללא חתימה זו אין השלטונות הסוביטיים מוכנים לתת אשרת יציאה. בתחילת השבוע פתחה אנה בדירתם במוסקבה, בשביתת רעב בלתי מוגבלת עד לקבלת אשרת היציאה.

בדירה קטנה, בשכונת קרית משה בירושלים, יושב מיכאל (מישה) חולמיאנסקי ומחזיק בידו את תמונת אחיו הצעיר, אלכסנדר. מיכאל, אשתו אילנה ובנם מקסים בן ה-17 עלו ארצה לפני כשבעה שבועות ומאז הוא מקדיש את מרבית מאמציו למען יציאתו של אחיו. רזה גוו, שיער חלק מאפיר ופנים צעירות שאינן מסגירות את 47 שנותיו, דובר עברית מצויינת אותה רכש, בין היתר, בשעות ארוכות של האזנה לשידורי רשת ב' הנקלטים בברה"מ (מלבד תוכניות „הבקר הזה", „בחצי היום" ו„היום הזה" שאותם, הוא מספר, מקפידים השלטונות לשבש). לראשו הוא חובש כיפה כחולה גדולה. לשאלתי הוא עונה שלמרות הכיפה אין הוא מגדיר עצמו כדתי אלא כבעל נטייה למסורת.

בברה"מ, עבד באקדמיה למדע של מוסקווה, במכון מחקר לפיסיקה של האטמוספירה. ב-1979, לאחר שהגיש בקשת עלייה לישראל, התבקש על ידי ראשי המכון להתפטר מעבודתו במכון 'מסיבות מוסריות'. „לי היה מוסר אחר ולא הסכמתי להתפטר" הוא אומר. בסופו של דבר, לאחר מאבק עיקש, הצליח לשמור על מקום עבודתו, מקרה יוצא דופן כשלעצמו. בתחילת השנה זומן עם בני משפחתו למשרדי 'ההוביר', שם התבקש לחדש את חתימתו על מספר ניירות ובסוף חודש יולי הגיעה אשרת היציאה המיוחלת.

כמו רבים מקרב פעילי העלייה גדל מיכאל במשפחה שלא היה לה כל קשר לדת וליהדות. אלכסנדר, אחיו, היה הראשון במשפחה שגילה את הדת והתרבות היהודית. הוא החל ללמוד עברית, מצא לו חוג ושם קיבל ספרים על הסטוריה ומורשת יהודית אותם העביר אחר כך גם לשאר בני המשפחה. אלכסנדר גם היה הראשון במשפחה שהגיש, ב-1978, בקשת עלייה לישראל. הוא פוטר מעבודתו כמהנדס מחשבים והתפרנס כחזן וכמודל לתלמידי ציור. מיכאל נזכר בחיוך בתלמידים לציור שאהבו משום מה לצייר את ישו על פי דמותו של אחיו.

מספרם של היהודים המעורבים בתנועה היהודית הלאומית בברה"מ אינו עולה כיום על 1,500 איש. אווירת הליברליזציה, שחרור אסירי ציון וחידוש מתן היתרי היציאה הביאו לירידה בהיקף הפעילות היהודית המאורגנת

בהשפעה האח הצעיר החל מיכאל ללמוד עברית. „למדתי עברית כמו כולם, בבית אצל מורה פרטי. המורה הראשון שלי לעברית, לוי אולנובסקי, עלה ארצה מזמן. אחרי עלייתו המשכתי ללמוד עוד שנה אצל מורה אחר ואחר כך התחלתי ללמד בשיטה בה מלמדים כולם – בבית המורה או בבית התלמיד, תלוי במצב המגורים". ההתעניינות בשפה העברית ובהיסטוריה ובדת היהודית קירבה את מיכאל לחוגי הפעילים. „יום אחד הזמינו אותי לפגישה עם מורים לעברית ונכנסתי לחוג", הוא מספר. בהדרגה נוצרה אצלו תחושת אי נחת מהחיים בברה"מ שהביאה בסופו של דבר להחלטה לעלות לישראל. הקליטה בארץ היתה קלה יחסית. החברים בירושלים עזרו במציאת הדירה וגם על הקשיים הביורוקרטיים הצליח להתגבר בעיקר בגלל ידיעת השפה העברית.

כרבים מהעולים החדשים מברה"מ היה מיכאל עד לתחילתו של עידן ה'גלאסנוסט' של גורבצ'וב וכרבים מחבריו אין הוא נלהב ממדיניות זו. לדבריו המדובר בתהליך שטחי שאינו חודר לעומק החיים בברה"מ אלא מתבטא אך ורק בשיכבה המילולית – בכלי התקשורת, בספרות ובאומנות. „לא שזו נעשתה חופשית לגמרי אלא שהגבולות התרחבו. לא שהיום מותר מה שהיה אסור פעם אלא שלפי ההוראות אפשר לדבר גם על דברים שלפני כן היו טאבו. מי שמדבר היום הוא גם מי שדיבר קודם ולצד השני לא נותנים להשמיע קול. באים לראייך אבל כותבים מה שהם רוצים ומה שהם עושים ממה שאמרנו זה איום ונורא. אחרי ניסיון אחד או שניים העדפנו לא לבוא עימם במגע", מספר מיכאל.

מיכאל אופטימי בשאלת עתידה של התנועה היהודית הלאומית בברה"מ. „אם נגמרים הסמלים יש למצוא צורה חדשה למאבק ללא סמלים או לבנות סמלים חדשים", הוא אומר. כדוגמה הוא מעלה את הרעיון לפתח את דמותו של "המסורב האלמוני" – מסגרת לבנה ללא תמונה שתייצג את כל מסורבי העלייה הנמצאים עדיין בברה"מ. מיכאל סבור שאנו חוזרים היום למצב שהיה בשנות ה-70 כאשר רוב האנשים שהגישו בקשות יצאו בתוך זמן סביר ורק מספר קטן מסורב. במצב כזה קיימת כל הזמן תחלופה של פעילים ואנשים לא הופכים לסמלים לטווח ארוך כמו בתקופת הקיפאון. „אז לא היו סמלים בולטים כמו בתקופה האחרונה אבל היתה תנועה לאומית והיתה יציאה ונבנתה התשתית למה שהיה אחר כך. הסמלים נוצרו על ידי הרוסים בתקופת ה'חורף' של התנועה הלאומית ועכשיו כשהיציאה קצת מתחדשת אין לי חשש שאם לא יהיו הסמלים הגדולים האלה, יגרם נזק רציני לתנועה הלאומית. התשתית קיימת ורק האנשים מתחלפים. לטווח הקצר יתכן שיציאתם של אחדים מהפעילים יגרום להאטה מסוימת עד שממלאי מקומם יתמצאו בשטח, אבל לטווח ארוך זו לא סכנה", אומר חולמיאנסקי.

שאלתי את מיכאל מהי תחושתו למראה קבלות הפנים החגיגיות והפסטיבלים שנערכים עם בואם ארצה של אסירי ציון לשעבר. מיכאל מאמין שאחרי הסבל שעברו מגיעה להם קבלת פנים שכזו. „טבעי", הוא אומר „שגם הפוליטיקאים יבקשו לנצל את ההזדמנות לקידום האינטרסים האישיים שלהם. מאוד הייתי רוצה להיות כבר בקבלת הפנים של אחי ולא איכפת לי מי יצטלם על ידו".

אנשים לגורלם

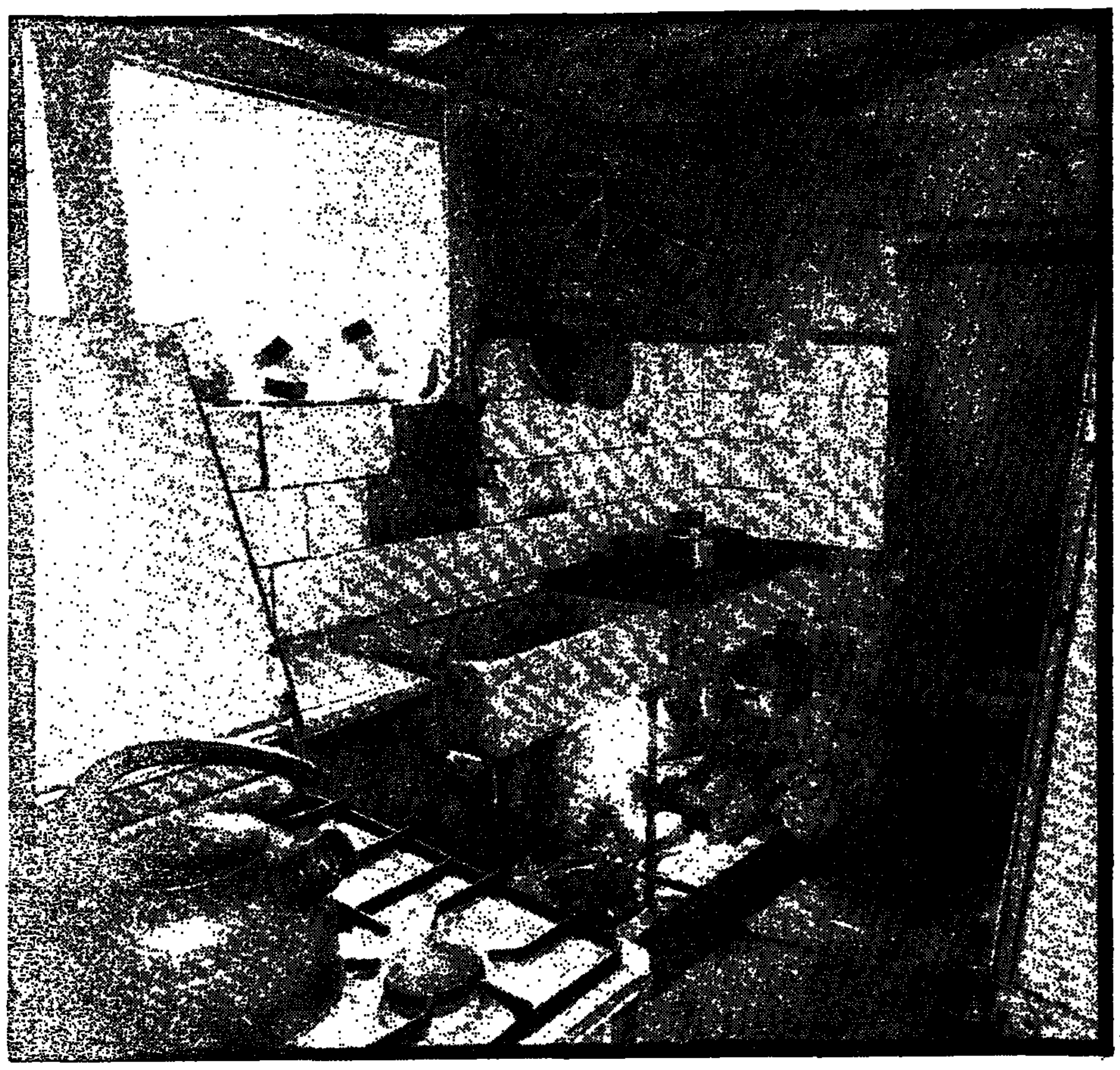

זהו ביתה של משפחת בן-אהרון. הבית ברחוב אור החיים 16, על גבולה הבלתי-נראה של תל-אביב-יפו.

הרכוש הנראה בתמונות שייך לשלוש נפשות, בעל ואשתו – שניהם חולים, היא במחלת נפש – ובתם.

אין אנו יודעים מספיק על מודעותה של משפחת בן-אהרון לתפקודן של רשויות ציבוריות לסוגיהן. אולם יש בידינו ידיעה על כך שהרשויות אינן מתעניינות במשפחת בן-אהרון.

האם טעות היא לחשוב שהחברה הישראלית אינה אוהבת עוני ועניים ומעדיפה להתעלם מהם? אנשים לגורלם.

נתן רועי

תצלומים – מאיר כפיר, י.פ.פ.א.

אולי הטובה בהיסטוריה / ישראל דליות

אשה, צ'לו וטרגדיה

הצ'לנית הנודעת ז'קלין דה-פרה נפטרה השבוע בלונדון, אך לעולם המוסיקה היא אבדה כבר לפני 14 שנה כאשר חלתה ב„טרשת נפוצה". רק ההקלטות נותרו לשמש עדות לכשרון יוצא הדופן ורבים – כמו דה-פרה עצמה – נאלצו להסתפק רק בהאזנה להן

במותה של ז'קלין דה-פרה, בתחילת השבוע, בביתה בלונדון, הגיע לקיצו מאבק טרגי, שנמשך כארבע עשרה שנים. הקאריירה המזהירה והאינטנסיבית של הצ'לנית נגדעה בעיצומה, בהיותה בת עשרים ושמונה, על ידי „טרשת נפוצה". מחלה אנושה של מערכת העצבים, שבה מופיעים בהדרגה שיתוקים הגורמים לנכות מוטורית והפרעות בפעולות השרירים והגוף. המחלה חשוכת המרפא שפגעה תחילה בידיה השתלטה עליה בהדרגה.

גם רבים שלא זכו להכירה אישית ורק שמעו את נגינתה חשים היום שאבדה להם ידידת-נפש, קרובת משפחה. שרות השידור הבריטי שידר השבוע תכניות מיוחדות לזכרה. הפילהרמונית הישראלית בניצוח זובין מהטה חלקה כבוד, בקונצרט שהתקיים בבנייני האומה, בנגינת הפרק „במרוד" מתוך „וריאציות אניגמה" של אלגאר. ז'קלין היתה ידידה נאמנה של מהטה והתזמורת.

בעשר שנות פעילותה כסולנית הגיעה לעמדה ולשם עולמי ונמנתה עם הנגנים הגדולים בדורנו. היא היתה אהובה ונערצת על ידי מוסיקאים עמיתים וחובבי מוסיקה בארצות רבות. עם מעריציה המושבעים נמנו מוסיקאים דגולים. גם כאלה שלא נהגו להחמיא כמו המנצחים אוטו קלמפרר: „זקי היא גאון. צ'לנית אמיתית מבטן ומלידה. אולי הטובה בהיסטוריה" וסר ג'ון בארבירולי: „כשרון כה טבעי, עם שליטה טכנית מושלמת, משמעת עצמית וביטוי רגשי נדיר".

את בעלה דניאל ברנבוים פגשה לראשונה בחג המולד 1966. „במקום להגיד ערב-טוב התיישבנו וניגנו ביחד את ברהמס". השניים החלו להופיע ביחד בקביעות ברסיטלים ובקונצרטים. כעבור כמה חודשים התארסו והודיעו רשמית על מועד הנישואים – ספטמבר 1967. אולם התכניות השתנו. במלחמת ששת הימים ביטלו מיד את כל הופעותיהם בעולם והגיעו ללא עיכוב לישראל. „האמת שפחדתי קצת", סיפרה ז'קלין, „אבל רציתי להיות עם דני, ולא התחרטתי על-כך. נסענו בכל רחבי הארץ ונתנו קונצרטים. במקרים רבים היה הקהל מורכב מנשים, זקנים וילדים. הגברים היו בחזית. הפחד חלף והרגשתי בבית". ימים מספר לאחר המלחמה, כאשר ז'קלין השלימה את תהליך הגיור, הם נישאו בחתונה היסטורית בירושלים המאוחדת. באותו ערב הופיעו עם הפילהרמונית הישראלית, כסולנית וכמנצח, בהשמעת הקונצ'רטו לצ'לו של שומאן. ביולי ובאוגוסט סיירו עם התזמורת בארה"ב ובקנדה ובקיץ, כעבור שנה, סיירה ז'קלין עם התזמורת בבריטניה ובאוסטריה. בינואר 1968 ניגנה בארץ, שוב בניצוח ברנבוים, את הקונצ'רטו של אלגאר שהיה במיוחד קרוב ללבה. בהופעת הבכורה שלה, בגיל שמונה עשרה, ניגנה אותו, בהצלחה עצומה, ב„רויאל פסטיבל הול" בניצוח בארבירולי. אחר כך הקליטה אותו בניצוח המאסטרו. מאז נחשבה לפרשנית מובהקת של היצירה, שיש בה נימה אנגלית כה חזקה ואופיינית. בנובמבר 1970 ביצעה את אלגאר, בפעם האחרונה עם תזמורת פילדלפיה בניצוח ברנבוים. הביצוע המרגש הוקלט ויצא לאור בהקלטה מסחרית.

היא נולדה באוכספורד למשפחה מוסיקלית. אמה היתה מוסיקאית מקצועית. בגיל ארבע ביקשה ז'קלין צ'לו ושנתיים לאחר-מכן החלה בלימודים סיסטמתיים. בת שבע הופיעה לראשונה כ„ילדת פלא" בקונצרט תלמידים. מגיל עשר הקדישה את כל זמנה לצ'לו. פרק זמן למדה אצל קולס ו-טורטלייה ותקופה קצרה אצל רוסטרופוביץ' במוסקווה. בהיותה בת שש עשרה הופיעה ברסיטל בכורה ב„ויגמור הול" בלונדון. בעקבות השבחים לפרשנות הקונצ'רטו של אלגאר הפכה לסולנית מבוקשת. בגיל תשע-עשרה קיבלה כשי צ'לו מבית-היוצר של סטראדיואריוס. כלי שהיה המלווה הקבוע והידיד הנאמן ממנו לא נפרדה. היא עבדה קשה, ללא הפוגה, בקונצרטים ובהקלטות. „אהבתי תמיד להופיע בפומבי. מאושרת לחוש קשר עם הקהל. כל קונצרט היה בשבילי חוויה בפני עצמה".

ב-1976 הוענק לה על ידי מלכת בריטניה תואר אצילות. לפני כמה שנים הופיע ספר יחיד במינו, מעין „חברים מספרים על ז'קלין". רשמים אישיים מאת מוסיקאים נודעים וידידים מוכרים פחות, שהעלו על הכתב את רשמי שיתוף הפעולה וההיכרות שלהם איתה. המבוא לספר, העוסק בתכונות רבות, נכתב ע"י יורש העצר הבריטי הנסיך צ'ארלס. ארתור רובינשטיין הישיש שהבטיח לתרום לספר לא הספיק להכתיב את דבריו. הוא היה מעריץ וידיד נאמן של ז'קלין. מהספר מצטיירת לפנינו מוסיקאית כנה ומסורה, בעלת יכולת ורגישות נדירים, אך גם אשה ענווה ואנושית, בעלת הומור וחוכמת חיים. האופייני ביותר לאופייה – שאיפה לשלמות. כחוט השני עוברת בספר נימת האופטימיות ואהבת החיים, למרות הטרגדיה. היא גם השתתפה בתכניות רדיו וטלוויזיה שהוקדשו לה ושבהן סיפרה בגילוי-לב על נסיונות, חוויות, רגשות ותקוות.

בתכנית מיוחדת ששודרה בבי.בי.סי. לפני כמה שנים, בערב ראש השנה האזרחית, אמרה ז'קלין: „אני אישה בת-מזל". למרות הגורל שהתאכזר לה לא התלוננה והיתה אסירת-תודה על כל העזרה ושימת הלב שקיבלה. לשאלה אם הדת היהודית היתה לה לעזר, לאחר שהתגיירה, השיבה למראיין: „לא כמו המוסיקה. מאחר ובשבילי יהדות קשורה כליל למוסיקה, אינני מסוגלת להפריד ביניהן או להבחין בגבולות שבין השתיים. יהדות ומוסיקה הולכות ביחד".

עד לימים האחרונים, גם בהיותה במצב פיזי חסר-אונים, המשיכה להאזין להקלטותיה שהחזירו אותה, כדבריה, לאולפנים ולאולמות. הקלטות אלה ישמשו גם בעתיד עדות לנגינתה המופלאה. אולי מתאים לצטט לאחר מותה את המלים החקוקות על מצבתו של שוברט: „כאן טמנה אמנות המוסיקה נכס יקר אבל תקוות הרבה יותר יפות".

קצה חוט / יוסי מלמן

(סוף מעמוד 17)

היתה מטרתו ואת זה הוא כנראה השיג. תהליך השלום הוא רק יעד משנה וספק אם אותו הצליח שולץ לקדם.

הדיפלומטיה האמריקאית, שהפגינה פאסיביות רבה בשנים האחרונות, נמצאה לאחרונה גם תחת לחץ של בנות בריתה במערב אירופה ובמיוחד בריטניה. מרגרט תאצ'ר ושאר עמיתיה בשוק האירופי המשותף לא חסכו בשבט בקורתם מקאין אזלת של ושינגטון. הם ביקשו ממימשלו של ריגן – לא מעט בהשפעת המלך חוסיין ושמעון פרס – שיזיז במסותא ממנו את ישבנו. וזה בדיוק מה ששולץ עשה. הוא הגיע למזרח התיכון לדבר עם מובארק, שוחח עם חוסיין, דן עם שמעון פרס ובמיוחד הקדיש שעות רבות בחברתו של יצחק שמיר.

קצה החוט שנתן שמיר לסובייטים אינו בעצם אלא פתיל השהייה, שבקצהו מתקתקת פצצת זמן. הנכונות של שמיר היא בערבון מוגבל מאוד. הוא דורש מהם לכונן קשרים דיפלומטיים מלאים ולהכיר בזכות הרפאטריאציה של יהודי ברה"מ. ספק רב עם מוסקבה תסכים להכיר ביהודים כלאום ולהעניק להם את הזכות שהקנו למיעוט הגרמני. אלו הם תנאים שכמוהם כתכתיב לסובייטים. אפשר שיצחק שמיר הציב את תנאיו, נתן לסובייטים הצעה שיהיו חייבים לסרב לה. אם כי בסביבתו הקרובה של שמיר יש כאלה המאמינים שמוסקבה, המכירה כבר עתה למעשה ביהודים כלאום, תסכים לדרישת ישראל משום כך מעניקה ליהודים זכות שאינה ניתנת לאף אחד: להגר על בסיס רעיון „איחוד משפחות".

בכל אופן, גם אם ברה"מ תקבל את דרישותיה של ישראל, התמורה שמוכן יצחק שמיר לתת לה היא מזערית ביותר: השתתפות יחד עם ארה"ב במפגש פתיחה טקסי של שיחות שלום בין ישראל לירדן ותו לא. אין להעלות על הדעת שברה"מ תסכים לכך. כבר ב-1985 בדק אברהם תמיר, מנכ"ל משרד החוץ, את תגובת מוסקבה לרעיון הזוטות. ברה"מ דחתה אותו. הם מבקשים למלא תפקיד פעיל במשא ומתן ותקוקים לקיומה של ועידה בינלאומית מתמדת ולא חד פעמית, כדי שזו הדרך במתן ערבויות בינלאומית להסדר, אם וכאשר יושג.

נניח שברה"מ, תענה בחיוב להצעותיו של שולץ-שמיר. בגלל שבעצם בסתר ליבה היא מעוניינת להתנתק ממחויבויותיה כבדות המשקל במזרח התיכון, במיוחד לסורים וללובים ולרכז את מלוא משאביה בשיקום כלכלתה, זו יכולה להיות הזדמנות נאותה לשלם את מס השפתיים לעניין הערבי ולהסתלק. גם אז נותר עדיין המכשול הגדול ביותר לפתיחה המשא ומתן: זהו מכשול בדמותה של ירדן בכבודה ובעצמה.

יצחק שמיר מוכן בעצם לנהל עם המלך חוסיין משא ומתן על בסיס תוכנית אוטונומיה מורחבת. אפשר שראש הממשלה מוכן להגיע עם הממלכה ההאשמית להסדר ביניים של מינהל בשותף של הגדה המערבית. אבל סביר דורש שזה יהיה הסכם מדיני. כלומר שירדן תכיר רשמית בישראל ותחתום איתה על הסכם של אי לוחמה. המלך חוסיין לא יעז, וכנראה גם אינו יכול לעשות זאת. הוא אינו יכול להסכים לחתום על חוזה רשמי וברבים עם ישראל, אם לא יקבל פחות ממה שהנשיא סאדאת קיבל: את כל הגדה המערבית ובכלל זה את מזרח ירושלים, שאליה חש המלך לא רק מחוייבות דתית, אלא גם רגשית היסטורית-משפחתית. יתרה מזאת, חוסיין ידרוש שבכל משא ומתן יושם הדגש על פתרון הקבע. שמיר אינו מוכן כלל ועיקר לדון בכך משום שלשיטתו, פתרון הקבע הוא אחד ויחיד: שליטה של ישראל על השטחים.

ויש עוד סיבה חשובה לכך שהמלך חוסיין לא יבוא לשולחן הדיונים. כל קיומו מושתת על אי עשיית שלום עם ישראל וריקוד על כל החתונות במזרח התיכון. הוא הפך ל„תופעת טבע". שליט מושחת שאגר רכוש רב ומולך על מדינה מדברית לא חשובה. ובכל זאת הוא שולט בירדן ביד רמה זה כמעט 35 שנים. הוא מרשה לעצמו ללחוץ את ידי „אויביו" הישראלים ולהתנשק עם שונאו ראש אש"ף יאסר ערפאת. הוא מבקר בסוריה ונחשב לבן בית אצל אויבו של הנשיא אסד: נשיא עירק צאדם חוסיין. הוא היה לחביבה של מרגרט תאצ'ר, מחוזר על ידי הסובייטים ומרשה לעצמו לאיים על ארה"ב. אז מדוע שיסכן כל זאת תמורת הסכם ביניים שבין כך ובין כך הוא משיג בלי תמורה. שהרי גם מרשה שר הבטחון יצחק רבין בעידודו של יצחק שמיר לעשות בגדה אם לא קונדומיניון – מינהל משותף לירדן ולישראל.

משום כך, ישועה גדולה לא תצמח משליחותו של השר שולץ באזור. מה עוד שהזמן קצר והמלאכה מרובה מדי. לוח הזמנים צפוף ביותר. עד לוועידת הפסגה הערבית, שתתכנס בעוד שבועיים ברבת עמון, לא יקרה דבר וחצי דבר. אחר כך ימתין האזור לפסגת ריגן-גורבצ'וב בחודש נובמבר. בדצמבר יסע המלך חוסיין למוסקבה. אחר כך יחלוף זמן יקר ב„הערכות מצב" ויגיע האביב. מהאביב יהיו ישראל וארה"ב שקועות במערכת הבחירות. שולץ בביקורו השבוע ממלא אומנם חלל מדיני מסויים שהתהווה במזרח התיכון. אך בסך הכל הוא עושה רק רושם כאילו נוצרת דינמיקה חדשה ולא היא.

מכל העשיה הזאת של אי העשיה יכול יצחק שמיר להרשות לעצמו לחייך. הוא חולל מהומה רבה על לא מאומה. הוא יוכל לטעון כי לאמיתו של דבר לא „ריכך" ולא ויתר על עמדתו. אדרבא, התעקשותו נגד הוועידה הבינלאומית הביאה למפנה מסויים בעמדת ארה"ב מוועידה בהשתתפות חמש החברות הקבועות של מועצת הבטחון ל„חסות" של שתי מעצמות העל. הוא יציג עצמו כמדינאי עקשן הדואג לאינטרסים של ישראל שאינו מתנגד לשלום. שמעון פרס עוד עשוי להצטער על להיטותו להביא את שולץ למזרח התיכון.

هكذا من الاصل

משא
לספרות, אמנות ועיון

פראנץ רוזנצווייג — מן הספרות אל החיים

פראנץ רוזנצווייג, „מבחר אגרות וקטעי יומן", יוצאים לאור ומבוארים בידי רבקה הורוויץ, „מוסד ביאליק", תשמ"ז/1987, 386 עמ'.

מאת אליעזר שביד

הגותו של פראנץ רוזנצווייג, אחד מגדולי הוגי-הדעות המשפיעים של היהדות במחצית הראשונה של המאה ה-20, נודעה בשעתו לרוב קוראיו וחוקריו בעיקר מפני חיבוריו השיטתיים הגדולים: „היגל והמדינה" (יצא לאור בשנת 1920) ו„כוכב הגאולה" (יצא לאור בשנת 1921) ומקובץ של מאמרים שרובם נכתבו ויצאו לאור אחרי פרסום שני הספרים הנ"ל. לקורא העברי נודעה הגות זו מתרגומי שני ספרים: „כוכב הגאולה" (בתרגומו של יהושע עמיר. יצא לאור בשנת תש"ל) ומבחר המאמרים והמסות „נהריים" (בתרגומו של יהושע עמיר. יצא לאור בשנת תשכ"א). המכתבים הרבים שפראנץ רוזנצווייג כתב אל הוריו ואל קרוביו, וכן היומנים שהתחילו להופיע, מטבע הדברים, במועד מאוחר הרבה יותר (1935). לידיעת קוראי עברית הגיעו קטעי מכתבים, המעידים על פרשת חייו הדרמטית והמרתקת של רוזנצווייג, בשנת תש"ט באמצעות תרגום ספרו האנגלי של נ. גלאצר: „פראנץ רוזנצווייג, חייו ומעשיו". אולם, דומה כי רק בעשור האחרון נתבררה לחוקרי הגותו של פראנץ רוזנצווייג החשיבות המכרעת של מכתביו ויומניו, לא רק כעדות על פרשת חייו וכרקע אישי להבנת עיוניו השיטתיים, אלא גם כמקור עצמאי, המבאר הרבה מתוכנם בחיבוריו השיטתיים, והמוסיף עליהם עיונים חדשים וזוויות הסתכלות חדשות. עתה יוכל גם ציבור קוראי העברית לעמוד על חשיבותו של המקור הזה בזכות עבודתה המצויינת של פרופ' רבקה הורוויץ שערכה את „מבחר אגרות וקטעי יומן", הקדימה לו מבוא מאיר עיניים והוסיפה לו ביאורים ממצים, ובזכות חבורה שלמה של מתרגמים: מנפרד ויטקופ, לאה זגגי, תמר נווה, יהושע עמיר, ושוב, רבקה הורוויץ עצמה. אולי מותר גם להביע את התקווה, כי באמצעות הספר הנפלא הזה, על צדדיו הסיפוריים, העיוניים והספרותיים-פיוטיים, יתרחב מעגל ההשפעה של רוזנצווייג והגותו תגיע, כשיחה אישית חכמה ובהירה, אל קוראים רבים, שלדידם חיבוריו השיטתיים-הכבדים הם כמעיין חתום.

ודאי, החשיבות הראשונית של „כוכב הגאולה", ושל המאמרים „הקטנים", בעינה עומדת. המתייחסות לשיטה, במובן הפילוסופי החמור של מונח זה, היא מהותית לרוזנצווייג, ואין לרדת לעומק דעתו כפילוסוף במובן הקלאסי בלי להשיג את שיטתו; כי כן, גם במכתביו הוא חוזר לעתים קרובות אל „כוכב הגאולה", מסתמך עליו ומעמיד אותו כגולת הכותרת של מפעלו כפילוסוף. אף-על-פי-כן לא נפריז, כנראה, אם נטען שרק במכתביו מימש פראנץ רוזנצווייג את היומרה הגדולה שביטא ב„כוכב הגאולה": להגיע לנוסח חדש ומקורי של התפלספות-אמת, על יסוד ההתנסות האישית החד-פעמית של יחיד המתייחס והחוזר ומתייחס תמיד מחדש אל סביבתו. דברים אלה נאמרו בפתח „כוכב הגאולה" כביקורת נוקבת וכוללת על הפילוסופיה האידיאליסטית „מיוון ועד יינה" (כלומר: מאפלטון ועד הגל); הם נאמרו שוב בסיום ל„כוכב הגאולה" שבו פותח המחבר שער מן הספר אל החיים עצמם, והם נתאשרו ונתקיימו כמשמעו של רוזנצווייג שעם סיום כתיבת חיבורו השיטתי הריהו עובר לעיקר מפעל חייו בשדה העשייה החינוכית, כלומר: במגע הבין-אנושי שבאמצעותו עובר המסר החי מאדם לאדם ומדור לדור. אם כל אלה אינם בגדר „מבואות" למכתבים המבטאים במישרין ובספונטניות את האיש החי במגעיו המטופלים עם בני-אדם מסויימים סביבו. במכתבים הללו, אפשר לומר, החכמה איננה מסוכמת, אלא היא מתארעת מתוך קשב רגיש לזולת ומתוך הענות נלבבת לשאלותיו.

ובאמת יש יסוד לטעון שהמכתב לגבי פראנץ רוזנצווייג איננו רק בגדר אמצעי טכני של התקשרות, שבשלב מסויים של חייו — בגלל מחלתו — נהפך להיות לו כמעט לאמצעי ההתקשרות היחידי, אלא גם בגדר של צורה ספרותית המתאימה ביותר לנוסח המיוחד של התפלספותו האישית-דיאלוגית. מבחינה זו יש אולי דבר מה יותר מסמלי בעובדה שאפילו החיבור השיטתי הגדול „כוכב הגאולה" נתגבש בטיוטה ראשונה, בצורה קלוטה של הארות-מחשבה, על גבי איגרות שנשלחו על-ידיו הביתה מן החזית של מוקדוניה בזמן שירותו הצבאי במלחמת העולם הראשונה. הצורך להביע דברים במכוון אל מישהו מסויים, מישהו המתייחס אליו אישית, ביכר כאן כרקע לכתיבה השיטתית; ואם לגבי „כוכב הגאולה" מדובר בתהליך הכתיבה הנסתר מאחורי החזות השיטתית הבלתי-אישית, הרי לגבי כמה ממאמריו הקטנים הללו, הדבר ניכר כבר בגלוי: דווק ותמצא שכמה מן המאמרים הטובים והבהירים ביותר, כגון: „עת לעשות", „הבונים" ו„תלמוד תורה נוסח חדש" נכתבו בצורת מכתבים מופנים אל אישים מסויימים, או במרשם-שיחה לפני תלמידים.

אכן, נוכל לעמוד על משקלה של עובדה זו רק כאשר ניתן את דעתנו לדרך הכתיבה של רוזנצווייג באותם מכתבים שלא נועדו מלכתחילה לפרסום והם בגדר מכתבים אישיים לכל דבר: הם אינם כתובים כלאחר יד, וללא תשומת לב מקפידה לדיוק הניסוח, לעשירות הסגנון ולסדר הנכון. אדרבא. הם כתובים, בפיסכם, כתיבה ספרותית. ראוי להעיר בהקשר זה שרוזנצווייג היה רחוק מאד מהצטנעות יתירה. הוא ידע את ערכו, צפה מראש שיימנה בין ה„אודים", המעוררים לאחר פטירתם עניין מחקרי-היסטורי, וגם הכיר את הדבר פה ושם במכתביו. משמע שגם בכתיבתו האישית-אינטימית, כמובן, כשמדובר במכתבים בעלי תוכן תיעודי או הגותי, חשב על האפשרות שהדברים ייקראו על-ידי יותר מקורא אחד. בין כה וכה, לפנינו אמנם כתיבה אישית אל אישים מסויימים ועל רקע יחסים אישיים אינטימיים, ובכל זאת כתיבה ספרותית-אמנותית, שניכר בה הצירוף המיוחד של הספונטניות והסגנון, ישירות המבע והעיצוב הצורני, החשיפה העצמית וההסתתרות המסתפקת ברמז, הרצינות של פילוסוף בכל עת והמשחק ההומוריסטי השובב.

סגולות אלה בכתיבתו האישית של פראנץ רוזנצווייג הן המקנות למכתביו את ערכם הספרותי והפילוסופי המיוחד. הם נקראים בשטף, בהנאה אסתטית, בהיפעלות רגשית, ומה שמתערפל לא אחת ב„כוכב הגאולה" בגלל ההפשטה המושגית והמורכבות המטורית, זוכה להארה בהירה על-ידי דימוי מפתיע או על-ידי תיאור של מצב אנושי חי.

★

כמה דברים על אופיו של מבחר המכתבים הנוכחי. הוא הזכרנו לעיל את החיבור האנגלי, שתורגם לעברית, של נ. גלאצר. היתה לו לחיבור זה השפעה גדולה גם על חוג קוראים רחב שנזקק להרצאה פופולרית הנוטה יותר אל היסוד הסיפורי, וגם על חוקרים שקיבלו ממנו בעיקר את המידע על דרכו של רוזנצווייג אל היהדות. דומה, כי ספר זה הוא שעיצב את המיתוס של רוזנצווייג כנציג של דור מסויים ביהדות גרמניה, דורם של יהודים צעירים שהתחנכו בסביבה של התבוללות וקלטו רק איזה זכר קלוש של מנהגי-יהדות וסמלים יהודיים. היה זה אכן דור תלוש, הסובל מתלישותו והמרגיש שעליו לעשות עוד איזה צעד מכריע כדי להשתייך לעולם רוחני מוגדר. יהדותו היתה מרוקנת מתכנים, אך קליפתה החלולה עוד הציבה בינו לבין גרמניותו השלמה. כך הרגישו ביותר שאת אלה שבנפשם פיעמו כיסופים רליגיוזיים. מורשתם היהודית היתה דלה מכדי שתספק כיסופים כאלה, ועל כן עמדו רבים מהם על סף ההתנצרות, ולא רק משום שהתנצרות היתה עדיין בגרמניה בחינת „כרטיס כניסה" אל החברה הגרמנית ותנאי לקריירה מהירה.

לפי הסיפור שנערך בספרו של גלאצר עמד גם רוזנצווייג הצעיר לפני החלטה כזאת. היתה בהחלט שאלה של קריירה פרופסורית, אבל מעבר לה היה צמאון חיים גדול שקיבל אופי רליגיוזי מובהק: צמאון לאהבת אלוהים-חיים; היתה גם השפעה לוחצת של קרוב משפחה ושל חבר בעל כריזמה שהתנצרו. לפי הסיפור של גלאצר כבר עמד גם רוזנצווייג על סף ההתנצרות, למרות התנגדות נמרצת של האם שדעתה נחשבה מאד בעיניו. בכל זאת חשב רוזנצווייג שלפני צעד מכריע כל כך עליו „להיפרד" מן היהדות כראוי, ואולי לבחון פעם נוספת את זיקתו אליה. כיוון שהאם התנגדה

להשתתפותו בחינת „מומר" בנפשו בתפילת יום הכיפורים בבית הכנסת של קהילתה, נשאר רוזנצווייג בברלין, התפלל תפילת יום הכיפורים באיזה „שטיבל" ושם נפקד במאורע רוחני גדול: הארה או התגלות. כתוצאה מאותו מאורע חזר בו רוזנצווייג מהחלטתו הקודמת. נתברר לו שהוא יהודי ועל כן גם מצד הכבוד את הנצרות לא יוכל להתנצר. עליו להישאר מה שהיה. מכאן ואילך התחילה, איפוא, הדרך חזרה.

גלאצר הציע את הסיפור הזה דרך תיעוד של מכתבים. אולם התיעוד משקף התערבות חזקה מאד של העורך, שלא הביא מכתבים שלמים ובוודאי לא את הרצף השלם. למעשה כתב גלאצר בחומריו הספרותיים של רוזנצווייג את ספרו שלו על אודותיו. הוא לא הניח לרוזנצווייג לדבר בעד עצמו ולקוראיו לשפוט לבדם. לא כך תפסה רבקה הורוויץ את תפקידה כעורכת. לאחר מבוא תמציתי ומתועד היטב, שבו אמנם הציעה את גירסתה, היא כינסה מבחר של מכתבים שלמים. יתר על כן, אמת המידה למבחר היתה התוכן בלבד. היא הביאה במבחרה כל מכתב, וכל קטע יומן שיש בו תוכן הגותי או תיעוד של מצבים ביוגרפיים ויחסים בין-אישיים חשובים. באופן זה, דומה, היא הצליחה לצמצם עד למינימום את התערבותה והניחה לו לרוזנצווייג לדבר בעצמו, ולקוראיו — הזדמנות הוגנת להתרשם ולשפוט בעצמם. כך נהגה גם בביאוריה הקצרים. הם מספקים את השכבות הנחוצות ומסבירים פה ושם מונחים קשים להבנה, ואין בהם כל נסיון לכפות על הקורא את תפיסתה. באופן זה נתנה בידינו רבקה הורוויץ ספר אמין שמותר בהחלט להתייחס אליו כאל מקור אותנטי. לפנינו עוד חיבור של פראנץ רוזנצווייג, המוסיף נדבך חשוב ביותר לחקר הגותו ופעלו החינוכי.

★

הנושא הראשון המתברר מתוך בעוצת המכתבים הוא סיפור דרכו של רוזנצווייג חזרה ליהדות שלכה, וראוי להתחיל בו מפני שהוא מייצג באמת, בגירסה אישית יהודית מאד, בעיה של דור שלם, והוא אף מהווה את אחד המפתחות הנחוצים ביותר להבנת המשנה הפילוסופית-תיאולוגית שגיבש, אכן, מנקודת ראות אישית מובהקת. אולם התמונה המצטיירת מן המכתבים ופרקי היומן שונה מכמה בחינות מהותיות מזו המצטיירת בספרו של גלאצר.

ראשית מצטיירת לפנינו תמונה יותר מפורטת ועניינית של יחסי רוזנצווייג אל הוריו, יחס הוריו ליהדות, ומה שאפשר להגדיר כ„שרשיו היהודיים" של רוזנצווייג. אמנם הבית היה יהודי-גרמני, במשמע של נטיה חזקה ומודגשת לעבר הגרמניות. אבל חשוב לציין שרוזנצווייג הצעיר היה רחוק מלפתח זיקת תלות רוחנית אל הוריו, לרבות אימו. אדרבא, המתחים הפנימיים בין ההורים ובינו לבינם חיזקו בליבו נטיה ביקורתית. האיש הצעיר פיתח אישיות עצמאית וסירב להסתגל אל ציפיות הוריו, שייעדו לו קריירה טיפוסית של בן למשפחה יהודית-גרמנית בורגנית מבוססת. הדבר לא התבטא בהתנגשויות גלויות. אדרבא. עצמאותו של רוזנצווייג באה לידי ביטוי גם בכך שהתנהג כבן אוהב ומסור היודע לכבד את הוריו ולמלא חובתו כלפיהם. אבל עם זאת הלך בעקביות, ואפילו בתקיפות, בדרכו. הוא לא רצה „קריירה" גרידא. היתה לו תודעה של שליחות רוחנית, שאמנם היה עליו לחפש ולגלות את יעדה. בין היתר התבטאו החיפושים שלו בשינויי מסלול לימודיו באוניברסיטה ומאלף מאד המכתב שבו הסביר לאימו האוהבת המודאגת, שבניגוד להערכתה ולהערכת אביו, הוא חי מילדות לנערות ומנערות לבחרות חיים מלאים, משמעותיים ועל כן — מאושרים. אין לו הרגשה שהוא החמיץ דבר-מה כשוויתר על סיכויי קריירה של רופא או עורך דין או פרופסור באוניברסיטה, כפי שרצו הוריו. אדרבא, הוא היה אומלל אילו נכבל לקריירה חיוני על היעוד. אבל יותר מכן, רוזנצווייג ביקש לשכנע את הוריו שדאגתם לו לא רק שאיננה במקומה, אלא היא בבחינת מעורבות-יתר, ומתוך בגרות מפתיעה באדם צעיר ביקש לשכנעם לא רק שיניחו לו ללכת לדרכו, אלא גם שלא יראו בהצלחתו את מטרת חייהם, ויחיו חיים מלאים לעצמם. אין זו, לדעתו, התנכרות. אדרבא, דווקא כך אוהבים באמת, ונזכיר בהקשר זה את מכתביו האוהבים והחכמים אל אימו לאחר פטירת אביו. שוב ושוב הוא מנסה לחזק בה את עצמיותה, להחזיר אותה מפני הנטיה „האמהית" לראות את טעם חייה בחייהם של אחרים. כל אדם צריך לחיות את חייו שלו, ורק מתוך כך יבוא לזיקת גומלין עם אהוביו.

כבר ביחסיו אל הוריו מתגלמת, איפוא, ברוזנצווייג תכונת אופי שבאה אחר כך לידי ביטוי מובהק במשנתו: עצמיות אישית חזקה מזה, ונאמנות לרצף ביוגרפי-משפחתי מזה. שכן בדרכו העצמאית, הביקורתית, שמר רוזנצווייג אמונים לביתו, וככל שייראה לנו הדבר בלתי צפוי על סמך הסיפור שיצא מספרו של גלאצר, הדברים אמורים גם ביחסו של רוזנצווייג ליהדות. כי למרות הקביעה הנכונה שהוא גדל בבית מתבולל, רוזנצווייג הצליח להבקיע את הקליפה האטומה ולהגיע אל המקור. החוליה המקשרת החשובה ביותר היה הדוד אדם, אחי האם, יהודי מאמין וירא שמים, שיצר קשר נפשי ורוחני עמוק עם בן אחותו, והיה לו למעשה כעין אב רוחני. הדוד אדם גילם בשביל רוזנצווייג דמות של יהודי שלם. הוא פיתח בילד ובנער רגש של מחוייבות כלפי היהדות, והוא גם מסר לו ידיעות מסויימות. לא הרבה, ויתכן שלגבי צעירים פחות מוכשרים, ערים ורגישים מבחינה רוחנית, לא היה בכך מטען של ממש. אולם רוזנצווייג היה אדם בעל כשרונות

(המשך בעמוד הבא)

א קובנר

דם בַּלַּיִל

תה תורה בְּמַסְלוּלֵי הַתֹּהוּ, בֵּין שְׁאוֹל וְשַׁחַק,
אַבְרֵי שָׂחוּק, כָּל כְּנַף רָצוּץ וּמְמֹרָט,
ד בָּהָה וּמְכֻנָּד כְּסַעַר הָדָרִים שֶׁהִצְלִיף וְשָׂרַט –
: הַסְּכָר, כְּרֵשׁ לְלֹא רַחַם כָּל נוֹצָה, חָשַׂף
ל אֶת הַגּוּף מִכְּנָפָיו.
ע הַגְּוִי־הַקְּבָר בְּגַעַשׁ הַלַּיִל,
שׁ רַגְלָיו, כָּשַׁל וְיָרָדֵד
הוֹמָה – – –

תִּי עַל פְּנֵי הַתְּהוֹם: כַּפַּיִם שְׁבוּרִים, נוֹשֵׁב הָרוּחַ בְּעָם –
יבוֹ הוֹשֵׁי לְאַגָּר כָּל צְלִיל נִפְחָד, כָּל צֵל נִמְג
זִפְתֵּי הַבְּרוּכוֹת אֻמְלָל:
ר כְּנֵה־יְהוּדָה, הָאָדָם? – –
גָּה הַשְּׁאֵלָה בְּחֵיל קָפוּא, נִתְלְתָה בָּאֶפְלוּלִית
גּוֹסֵס שֶׁלָּהּ יָבְבָה עֲרִירִית,
כֵּין חֲלוֹקָה אֶל הָאַרְדִּיכַב – וְנָדָם,
ם.

פָּלְתִּי בְּיָדַי לִצְוֹר. גְּוִי מְתוּת, שְׂרִידֵי פְּלֻדָּה
י הֶעָרְבוּ יְדֵי הַנּוֹקְשׁוֹת נֵשֶׁשׁ מֵחֲפָשׁוֹת...
הַגָּנָה תּוֹחַלְתִּי כְּבָרָק כַּחֲלֹחַל וְחַד
כְּל הַתְּהוֹם הַתְּלָאוּבוֹת –
י יְבֵי כָּל עֶצֶם, כָּל שָׂרִיד רוֹטֵט מַתְחִיל לְפַלֵּל
וֹלְהֵי הָאֱמֶת הַשּׁוֹכֵן עָפָר:
עֲבִי־קַרְנָא יְדֵי הַתּוֹר וְחָמוֹשׁ מִמְּצוּלוֹת הַיֵּשׁ וְהֶעָבָר
רַק אֶבֶן אַחַת מִלּוּחוֹת הַמָּחָר,
רַק אֶבֶן אַחַת –

בְּנִית – מִלִּבִּי אַחְצְבֶנָּה.
אוֹת.
דִּבְּרָה בִּפְרֹץ חַיֵּי הַתּוֹרָה
הב עֲלוּבֵי יְלִשְׁכֵּנָה –
נִרְהָ יְהִי כָּל יָמַי, עֵת אֶשָּׂא
וּסְכַת בְּסָלוֹת, בְּחֹם אַבְהָה,

שלושים למותו

– כִּבְשָׂא סָבִי וְקָנִי אֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה
לְהוֹצָה אֶל לִבּוֹ הָאָרוֹק –
אֶת לוּחוֹת הַבְּרִית לְדוֹר נִמְקְחוֹשׁוֹ וְעָנִי,
לְדוֹרִי – הָאַחֲרוֹן לְשִׁעְבּוּד.

קָרִיתִי בְּמֹשֶׁה הַדָּגוּל, שֶׁנָּתַן לְלוּחוֹתָיו לְפַלְּצִים
בְּעִתּוֹת צָרָה וְחָרוֹן –
אִם תִּתְקְפִי נִשְׁמָתִי צָבַת חֲשָׁשִׁים,
אֲנִי אֶת לוּחוֹת אֲמִיתוּתִי לָחוֹר אֶחְדַּק עוֹד יוֹתֵר
וּבְאֵיל אֲבִירֵי אֲפַלֵּס נְתִיבִים.
כִּי קְרָב אָסַרְתִּי עִם פְּרָאוֹת, עִם לַיִל,
עִם עַבְדֵי מֶלֶךְ וּבַעַל –
וְעַל גְּבוּל, שֶׁאֵינֶנּוּ חַד
עַל סַף־סוֹף שֶׁהוּא אֵין־סוֹף,
עַל מִפְתַּן מָחָר,
רָחוֹק קָרוֹב –

אֲנָחִים מְנֹעָרִים מֵאֲבַק דְּרָכִים וְסָחִי – – –
וְעִם שֶׁמֶשׁ שֶׁיָּהֵל בְּקִרְבִּי
אֲנִי אֶעֱל, עוֹד אֶעֱל, עוֹד אֶעֱל...

ינואר 1940

(מתוך „בעמקים", עתון הנוער השומר, וילנה)

דממה שאינה שותקת

מאת שמואל שתל

בא קובנר, „אחותי קטנה ושירים נבחרים", 196[?]-1985; בחרה ותרגמה לאנגלית עם שירלי קאופמן; שירלי בראצ'ללייטר?, כריה 11; 1986; 159 עמ'.

האוסף שלפנינו אמור לייצג את יצירתו השירית של [א]בא קובנר, החל בשנת 1965, שבה פורסם „כל האהבות" [ע]ד שנת 1980, שנת הופעת הספר „אל" ועד שנת 1985, [ל]פי שניתן להסיק מכותרת הספר. שבהם הופיעו [ת]באות המתורגמות שלא נאספו עדיין לראות אור [ב]ספר עברי.

המתרגמת, שירלי קאופמן, עסקה בתרגום שירתו של [א]בא קובנר שנים רבות: בשנת 1971 הופיע „אחותי [קט]נה" בהוצאת „פינגווין" באנגליה, בספר „אבא קובנר [ונ]לי זקס"; ואחר-כך בהוצאת דפוס האוניברסיטה של [פי]טסבורג, בשנת 1973. כאן הופיעו שירי אבא קובנר [בת]רגומה של שירלי קאופמן בהרבה כתבי-עת אנגליים [ו]אנתולוגיות לאין ספור. שירלי קאופמן היא משוררת [א]מריקאית בזכות עצמה והוציאה עד עכשיו 5 ספרי [ש]ירה משלה. שירלי קאופמן עלתה לירושלים בשנת 197[?] ואת ההקדמה לאוסף שלפנינו כתבה בשנת 1986.

בהקדמה לספר עוסקת שירלי קאופמן על הקושי [ב]תרגום שירה עברית לאנגלית. עברית, שפת התנ"ך, [המ]דרש, פיוטי המחזור ומטבעות לשון ביידיש הם [מ]רכיבים חשובים באקספרסיה של אבא קובנר. ידועה [ה]אמירה, כי שיר טוב הוא השיר שאינו ניתן לתרגום, [מ]פני שבובנן השירי של הכלים בשפת יצירת השיר [ש]זורה במובן אותן הכלים בבלון השפה המתורגמת. אם [א]מירה זאת נכונה לגבי תרגום משפות אחרות, לא כל שכן [ב]ין הדבר ביחס לשפה העברית על כל רובדי הלשון בת [ה]3,000 שנה המשתתפים ביצירה, כאשר באים לתרגם [או]תה לאנגלית, שפה צעירה, בת כמה מאות שנים בלבד. [א]בא קובנר לא הגביל את עצמו לשפה נורמטיבית והוא [מ]שתמש ללא נקיפת מצפון בביטויים כגון „בצר נתעב", „דמי הכוכב", „הרופאה", „שותפי והשרפי" ובעלה אפילו [...] „מסכת קידושין ו' א': עשרה יחוסין עלו מבבל" [...] סימוכין לשון זה דומה לשימוש [...] בשירת „ארץ היסימון" של ט. ס. אליוט, שהמוטו [...] היא בלטינית, ביוונית ובאיטלקית והטקסט עצמו [...] את מקורותיו מיחזקאל הנביא וקוהלת. מראשי [...] בעתה לא נותר לנו אלא „לכבר לו לסרים – [...] התרגום את טעם הביאה שבבקיור".

[...] חבל שהיקף התרגום, בקובץ שלפנינו, אינו כולל את [ה]ספר „פרידה מהדרום" (הופיע בשנת 1949) שהוא הספר [ה]ישראלי ביותר בשירתו של אבא קובנר, ספר הנגע עם [ה]ארכה הזאת. זה ספר שירי מלחמת השחרור שבהם [ה]משורר „בע בינות לכרורים" והשעה היא [א]פוקאליפטית". בספר זה גם הערות פרוזאיות ופירושי [מ]ונחים הנבואיים נהפכים אצל אבא קובנר לשירה: [...] דממה אלוהית, שעה שהיתה יוצאת יהודה קרבית [...] והנה הרוח גם נפרשת לכרגלות האויב. בגבול [...] זה היה רגיל המספר לשגר את בקשתו האחרונה בטרם [...]: תהא השעה הזאת שעה של דממה באלוהים! דממה [...] דממה בין אדם לשלוה. דממה בין גבעה לגבעה... [...] רק לקול המתרגם לבוא, הגורל, והוא [...]. הספר מסתיים בשורה הנפלאה: „הה, למה אתם [...] שותקים, אם הדממה אינה שותקת".

[...] הספר „אדמת-החול", שהופיע בשנת 1961, לא [...] לספר התרגומים שלפנינו (המתחיל בשנת 1965) [...] לכן „בחוץ לתחום". זה ספר של כחול להום [...] תופים מרזילאי — כחול חייו של האדם. זה ספר [...] שירה אוניברסאלית, שבה מחפש משורר הגיטו של [...] את גילוי האמת השירית שלו, אמת יצוקה [...] מן הקבלה: „שלושה המה קולות שאינם [...] אובדים...", בתיפוף המתגבר של דרום אמריקה. חבל [...] שבספרה הייצוגי של שירלי קאופמן אין פרק [...] להתגלות האלוהים, כמו למשל בשיר האלתרנבר [...] שלפנינו, בספר „אדמת החול":

„אז נתנו את קולם הדיגים
ביבבה ועמדו בלי נוע
ולא ידע איש מהקודאים
מי מת, ומי המתעמרים להרגשי"

אסור לטעון על היקף התרגום. אסור לטעון על [...] התרגום לתקופה מסויימת. אך מותר לומר „חבל",

[...]ה בלא נכלל במבא חסר לנוקמה, לשמחה לתקוה, אך תוך הגענו לשנת 1965 לספר „המתגעגע [...] כל האהבות". עשרה שירים תורגמו מתוך קובץ יפה זה. אסור לטעון על המבחר, כי לפעמים אי הצלחה של תרגום שורה אחת או אפילו מלה אחת שבמקור, פוסלת את כל השיר מלהופיע. המשורר ישראל אפרת השווה שיר כזה לאדם יפהפה שיש לו פרונקל על האף. לי על כל פנים חסר מאד השיר האחרון שבקובץ:

„אני אני אפשר גדע ביהודים
לתת ולסלוח
לכל הלוחמנו לכל העולם
להוציא את עצמנו
ואותך אלוהי.
במוסר של דבר
כולנו ביחד
הכנת. והחיי."

אולי הביטוי „גדע ביהודים", המלמד כי אפשר גם לדעת „שלא ביהודים", אינו ניתן להיות מתורגם לאנגלית ובגלל נשאר כל השיר מחוץ לספר. זה עושר של הבעה, השמור לבעליה, למשורר ולמתורגם, לדעתו.

ושוב תכל: חבל על הספר „להקת הקצב מופיעה על הר גריזים" (תשל"ב) שאינו מוצא את עצמו בספר שלפנינו. 43 שירי קצב מהבם, קצב שהגיע אלינו מתוך הכרוז המערבי המתופף ודועש עד בדי קריעת קרום-התוף של אוזננו האמונה עדיין על שירי הלירי-קהה-הסנטימנטלית-הרוסית של הלב הכואב. שירי קצב אדיר זה והמסים באוסף שלפנינו לאוזן האמריקאית הכרויה כמשפך לקלוט אותם. לפי הערכתו של משה שמיר, „להקת הקצב מופיעה על הר גריזים" הוא פסגת הפסגות של שירת אבא קובנר ועולה אף על „אחותי קטנה". זה ספר של שירה מבוגרת, כאובה, בצבעוניות מסוחררת..." נזכיר לפחות לקורא רשימה זאת, את השורות: „– מספקמ תופים ! תופים

קף ! אך"
אך
„שיר לאהבה
פתו——ח"

פתיחת המלה „פתו – – – – – ח" היא היבט נוסף של שירת אבא קובנר, שאינה מוצאת לעצמה ביטוי נאות בקובץ המתורגם שלפנינו. אבא קובנר כתב שירה ויזואלית: שירה שבה העין קולטת את שבר המלים, את התמשכות הצליל-השירי מעבר לכל היגוי פרוזאי. מן האות הפותחת ועד האות המסיימת נמשכת הפסקה, שממלאת אותה דממה ארוכה, מתגעגעת לסיום הנכסף, בדומה להפסקות הארוכות שבקריאת הקוראן. „ריסוק" המלים או „מתיחתן", כדי להכניס לתוך עצמותן-הגשה את רוח „הכוונות" של מקובלים, יודעיהן, לא הועתקו לאנגלית. אולי השירה האנגלית המקודית אינה מכירה ריווח אותיות אשר בזה, והצגת הרגשות בזאת עלולה להרוג את נשמת השיר על כרעיה.

השירים המיוצגים בספר שלפנינו לקוחים מתוך הספרים: „מכל האהבות", „אחותי קטנה", „תצפיות", שהופיעו בהוצאת „ספרית פועלים" והספר „אל", בהוצאת אבא קובנר והקיבוץ המאוחד. הופיעו גם שירים מתורגמים שלא זכו עדיין להוצאה לאור עברית.

גולת הכותרת של יצירת אבא קובנר נשארה עד היום בראשה של „אחותי קטנה". כך גם התרגום שהוא מובחר ביותר. יש לזקוף לזכותה של שירלי קאופמן את עובדת השירות שלקחה על עצמה לתרגם את היצירה שנית, אחרי שפורסמה בהצלחה בהוצאת „פינגווין" — משוררים אירופים מודרניים". גם העבודה שהמתרגמת-המשוררת נעזרה בעצות טובות של משוררים רבים: רוברט אלטר, ט. כרמי ואחרים וגם קיבלה את ברכתו של אבא קובנר עצמו, נתנה את פירותיה ואפשרה להוציא יצירה למופת. ברכתו של אבא קובנר לא היתה רק ברכת „מבין" על המוגמר, אלא השתתפותו הברוכה בעבודת התרגום עצמו. גם בשאר התרגומים נעזרה שירלי קאופמן במשוררים, כדי לקיים את החוקה של תלמיד-חכם, שאינו מוציא מתחת ידו אלא דבר שהוא מתוקן וראוי לשתי הלשונות. „אחותי קטנה" תורגמה בשלמות על כל 47 שיריה. שירלי קאופמן ראויה להוקרה מיוחדת, על תעוזתה לתרגם את השיר מס' 41 הבנוי על פיוט של שלמה הבבלי „אנו ישע", יוצרות א' של פסח, שבו נחרזות המלים: „רודיי", „גודיי", „מדיי", עם „קל

(המשך בעמוד הבא)

השנים הבוערות

מאת מאיר בראלי

שבתי טבת, „קנאת דוד", כרך ג' — „הקרקע הבוערת", הוצאת שוקן, 1987; 581 עמ'.

גם את הכרך השלישי של הביוגרפיה המונומנטלית שכותב שבתי טבת על דוד בן-גוריון אפשר לשבח, אף שניכרת בו ירידה בהשוואה לשני הכרכים הקודמים. אין לומר בוודאות כמה כרכים עוד לפנינו, אולי אפילו המחבר עצמו אינו יכול לענות על שאלה זו בוודאות. בכל מקום אם להשוות לביוגרפיה שהשלים מ. בר-זוהר בשלושה כרכים, הרי שלושת כרכיו של טבת מקבילים בתאריכים, פחות או יותר, לכרך הראשון של בר-זוהר. אין זאת אומרת, שטבת יכתוב תשעה או עשרה כרכים. הרושם הוא שבכרך השלישי יש כבר פחות ירידה לפרטים ולעומק משני הכרכים שקדמו לו. הדרך איננה אצה לטבת עדיין, אבל בנטיה כזאת אי-אפשר שלא לחוש.

יש לי שורה של טענות אל הכרך השלישי של עבודתו של טבת, אולם במקום שאתה מבקר אותו אתה חייב להוסיף גם את שבחו. אפשר להעריך אחרים מטיעוניו בתוך ספרו עצמו וזהו, לדעתי, שבח גדול — אין החוקר-המחבר מעלים מה שלא מתאים לדעותיו על הנושא שלו בכללו, וזהו שבח שאי-אפשר לומר אותו על שורה של מחקרים אחרים, בנושאים שיש בהם דעות נחרצות, התחבטות באמוציות עזות.

יש בספר נסיון רציני להסביר, במונחי הגיון ועובדות, את גדולתו המיוחדת של דוד בן-גוריון, אולם בנושא אחר, לפחות, יש אצל טבת קריה מתפרות להלכי מחשבה מקובלים — שלפיהם על כל רבות ציבורית משפיעים המניעים האישיים הרבה יותר מייעודו של המנהיג לשרת את עמו. לגבי דוד בן-גוריון נוהגים להבליט מניעים אלה בעיקר ביחסיו עם חיים וייצמן. כמו בר-זוהר מייחס טבת לדב"ג מניעים אישיים וכמו בר-זוהר אין הוא מוכיח אותם כלל. קשה לקבוע אם בהערות המופנות למקורות יש אסמכתאות לכך, בגלל הזולה מוטעית של המחבר לצרף הערה אחת לנושאים אחרים, בדרך המונעת מהקורא לדעת למה יש הפניה ולמה אין כל הפניה. בכל זאת מורגש שלטיעונו על מניעים אישיים בוויכוחיו עם וייצמן אין אסמכתאות, אלא זה לא יתכן שלא היו... רק לגבי עובדה אחת יש אסמכתא — רב"ג הכחיש שהוא ושפרינצק נסעו מפראג לאיטליה, אל וייצמן, לנסות להידבר אתו על אפשרות החזרתו לנשיאות כבר ב-1933 (כידוע הוא הוחזר רק ב-1935). אין ספק שהוא שכח זאת (או כפי שיאמרו הפסיכולוגים: הדחיק זאת), כי למה יאמר משהו שהכל ידעו שאינו נכון, ויוכח בעתיד ששפרינצק צדק בוויכוח ולא „חלם" כפי שהאשימו דב"ג? נוצר מצב חדש לגמרי, ולא נוח היה לדב"ג לזכור שפעם חיזר אחרי וייצמן להחזירו להנהגה וגם בחיזור אחרי וייצמן וגם בשינוי היחס — קבע אצל דב"ג האינטרס הציוני, כפי שהוא הבין אותו).

לעומת זאת הביא שבתי טבת שלל דוגמאות המוכיחות שדב"ג רצה מאד בוייצמן, בשל השפעתו על הבריטים (ועל יהודים) והאמין מאד להשפיע על וייצמן לטובת קו מדיני נכון. מה שהפריד ביניהם לא היה אמביציה אישית — לפחות מצד בן-גוריון; אשר לוייצמן, נמתין לביוגרפיה עליו, כדי ללמוד על מניעיו.

במובאות מדברי טבת עצמו קל להוכיח זאת, אלא שהדברים יארכו מאוד. דוד בן-גוריון חשב שוייצמן אינו מבין נכון את צרכי הציונות, אולם הוא הכיר בשל השפעתו הרבה על בריטאים בריטים, בשל יוקרתו העצומה, הן בקרב העם היהודי ובעיקר בקרב לא-יהודים (ולא רק בריטים). וייצמן מצדו לא אהב את דוד בן-גוריון ולא העריך די הצורך את כישוריו הבינייים, אולם ראה אותו כמכוחו בשל השפעתו הרבה בתוך האומה, והמכר שהיה המנהיג המוכר של תנועת העבודה, שוייצמן נשען עליה ושהיתה הלוח של העשייה הציונית. ללא צדק מפרש טבת כל אמירה של האחד בגנות האחר כתוצרות אישית וכל אמירה בזכות האחר — כמוצוה של ריכוך. הוויכוח ביניהם היה על דרכי המאבק הציוניים, הוויכוח הגדול על אקטיביזם מדיני, ומ-1939 גם על אקטיביזם בטחוני, ויכוח הנמשך — בצורות שונות — עד עצם היום הזה, תוך כל חילופי העתים. בן-גוריון ראה, לפני וייצמן, שהבריטים משנים את מדיניותם בכיוון אנטי-ציוני. וייצמן לגלג על העמדות התקיפות של בן-גוריון וראה בהן התחות של דלי-גאה. בן-גוריון לא האמין שבלי העמדת דברים תקיפה יש סיכוי לעמוד בפני השינוי הצפוי במדיניות הבריטית. הוא רצה, לפחות, שיהיה ידוע להם שהיישוב והציונות לא יקבלו את הדין. וייצמן הלך אתו, אולם תמיד צעד או שנים מאחור. חילוקי דעות הן ביניהם ולא מאבק אמביציות. בעמוד 128 מסכים שבתי טבת ש„הניגודים ביניהם, בדעה ובגישה היו רבים ועמוקים", אולם לא די בכך, לדעתו, כדי להביא לעימותים, והוא מוסיף סיפא למשפט: „שאיפותיהם האישיות עזות מדי". אילו היו מלאכי שמים, נטולי שאיפות אישיות, אולם בעלי דעות שונות, כפי שהן — וכי העימותים היו פוחתים משהו?

כשעיק נתקל בן-גוריון בהופעה תקיפה של וייצמן אין ספק לשבחים שהוא מרעיף עליו (ראה עמ' 137 ומכתבו לוייצמן, עמודים 190—191 ועוד.) לכן, ולא רק לכן, מוצדקת הדעה שהפרשנות של טבת (בעמודים 184—185), כאילו בן-גוריון התרעם על שקבעו את וייצמן כנואם יחיד (לפני ועדת פיל) והוא נשמט לשוליים, איננה נבונה — הוא פשוט רצה סגנון הופעה תקיף יותר. מוזר ביותר הנאמר בעמוד 189 „— — — העמיד עצמו (דוד בן-גוריון) כלוחם לגופו של עניין, המשוחרר מכל מניע אישי". האם לטענה כזאת אין צורך בשום אסמכתא: סתם כך: „— — — העמיד עצמו כלוחם לגופו של עניין — — —" רק משום שדב"ג מת ולא יוכל להשיב? בעמוד 193 מכניס המחבר את התיבה הרועע למרכאות: „הזדעזע", על שלורד פיל הבין את וייצמן כמקטין תביעות. מנין הבטחון שדב"ג לא הזדעזע?

נושא המניע האישי עולה אצל טבת גם בפרשת רוזנברג, (עמ' 332—333) וגם שם ללא כל הוכחה שהעניין היה אישי ולא ציבורי (דמוקרטיה מול אדם אוטוריטרי באופיו, תנועת העבודה מול גורמים אחרים). לא מתקבל על הדעת שברל כצנלסון נזקק לרוזנברג כמשקל-שכנגד לבן-גוריון. זה לא היה אופי היחסים בין שני ראשיה של תנועת העבודה, אולם זה שייך לנושא אחר, שיידון בהמשך הדברים.

וייצמן, כמו שפרינצק ומתנגדי דב"ג במפא"י בשנות המאבק, לא הבין את המורכבות שבעמדת דב"ג האקטיביסטית, שלא גרסו את אנטי-בריטיות הטוטאלית המוכחת ביותר של אצ"ל ולח"י, ולא את הכניעה חסרת התכלית של וייצמן ומתנגדי המאבק. וייצמן קרא לזה „בפור חם", כלומר דבר בלתי-אפשרי. לא ידוע לי ביטוי בן-גוריוני חד וחריף בגנות העמדה הוייצמניסטית באותן שנים, אבל התנגדותו היתה חריפה לא פחות.

שבתי טבת

בן-גוריון וברל כצנלסון, הקונגרס הציוני בציריך, אוגוסט 1937

★

בנושאים הרעיוניים יש לשבתי טבת טעויות תכופות אחרות. כותרתה של האחת היא: בילטמור והחלוקה. נכון שמתנגדי תכנית בילטמור, ביחוד אנשי „אחדות העבודה", טענו שחלוקת הארץ מסתתרת באחורי הנוסחה: „לכונן את ארץ ישראל כקהיליה יהודית". אנשי „השומר הצעיר" היו כתובים יותר בהתנגדותם, בגלל תמיכתם המסורתית בחיים וייצמן, שגם הוא תמך בבילטמור. אגב, תמיכתו של וייצמן בתכנית בילטמור החשידה אותה בעיני מקסימליסטים רבים, שלא הבינו שחיים וייצמן הוא אדם פתוח יותר מתומכיו. אף ברל כצנלסון, דוד בן-גוריון חסידי תכנית בילטמור הכחישו בכל לשון של הכחשה שפירושה חלוקה ולגלגו על פרשנותם של המתנגדים. אי-אפשר, כיום, כניה וכיה, לומר שתכנית בילטמור היתה תכנית חלוקה. זו תכנית שדב"ג הגיש לוועידה ציונית באמריקה, תכנית שגיבשו אותה יחד, הוא וברל כצנלסון, וזכתה לברכתו (הלא-נלהבת) של חיים וייצמן. היסוד היה שעם תום המלחמה (תכנית זו היא תוצר של ימי המלחמה) יש להציג את התביעה היהודית במלואה — תוך ניצול האסון (ביטוי קולע של שבתי טבת, תמיכתו של דב"ג בחלוקת הארץ — לפני תכנית בילטמור ואחריה — מקורה היה בהכרתו שאי-אפשר לאלץ את בריטניה להמשיך בבנרים תוך עלייה והתיישבות יהודית, שהם לא רצו בה עוד. נחוץ היה להסכים לשליטה יהודית כוללת, התביעה היהודית היתה בילטמור, כלומר ארץ-ישראל כולה. גם כשתמך דב"ג בחלוקה היה העקבי ביותר בקרב „המחייבים" במאבק להרחיב ככל האפשר את גבולותיה של המדינה היהודית. אין אמת בטענה, כי „— — — רעיון החלוקה היה גלום בתפיסתו הציונית מראשיתה וחזר, כיסוד גנוז, בכל אחד ואחד מגלגוליה". רעיון החלוקה נולד ב-1937 ולא לפני כן. גם אז לא ויתר בן-גוריון ויתור של קבע על שלימות הארץ כמדינה יהודית ויש על כך עדויות לכבכיר, ביחוד במכתביו.

בעמוד 387 מספר טבת על נסיון להחזיר את הרוויזיוניסטים להסתדרות הציונית (הדבר נעשה אפשרי אחרי מותו של ז'בוטינסקי ונתגבש עם תום המלחמה). אילו התכוון או לחלוקה ולא לנוסחה של תכנית בילטמור — הרוויזיוניסטים לא היו דרושים לו כלל וכלל, האם רצה לחזק את „השוללים"? תכנית בילטמור אינה דבר סתמי שכל אחד יכול לפרש כרצונו. יש שם טקסט ברור ומפורש: „לכונן את ארץ-ישראל — — —"

עניין עקרוני עוד יותר הוא עניין „ממעמד לעם". שלא כמו רבים אחרים שבתי טבת אינו קובע שדב"ג שינה את דעותיו והתחלק מציונות-סוציאליסטית, ואין הוא מפרש שלא כהלכה את הכותרת „ממעמד לעם" לספרו הרעיוני העיקרי של בן-גוריון, ספר הבא לבסס את האחדות הפנימית של ציונות-סוציאליסטית, אולם הוא הולך יותר מצעד אחד לקראת התפיסה הכוזעית. הוא מספר לקורא, ובצדק, כי בן-גוריון לחץ להפוך את מפא"י למפלגה עממית, המטפלת לא רק בפועל השכיר אלא רואה בכל דלת העם, חוגים עבכיים, נושא הן לדאגתה והן מקור קולות בבחירה. רוב הרעיונות והחידושים צמחו בשיחות ודיונים בארבע עיניים של דוד בן-גוריון ורעו ברל כצנלסון, ולא תמיד אפשר לקבוע מי היה הראשון שהעלה רעיון זה או אחר — כך הרעיונות הגדולים, המרכזיים וכך הקטנים יותר, לשעתם. העובדה היא שהיתה זו מנהיגות זוגית, ובה שנגע להרחבת התפיסה במפלגתם — שניהם רצו בה. לבן-גוריון, הנגיד אסכולה מארקסיסטית, היה יותר קשה מאשר לברל לקבל סוגים עבכיים, לא ברזיק פועליים, יהיו חלק מתנועתו. לכן המעבר שלו בולט יותר. מכל מקום בן-גוריון לא הסתלק עד סוף ימיו לא מתנועת פועלים („היבר שפ הפועל בציונות") ולא מהתפיסה האחדותית של ציונות-סוציאליסטית, כרעיון שלם אחד.

יש בספר הערכה וקביעות לא מדוייקות בדבר יחסיו האישיים של דוד בן-גוריון עם ברל כצנלסון ועם יצחק טבנקין. האחרון מעולם לא היה שותף מעמד לשניים, המנהיגות של מפא"י ושל ההסתדרות היתה זוגית — דיברו על „ברל ובן-גוריון" כמעט כאילו היו אדם אחד... טבנקין היה קרוב אליהם בעמדו ובהשפעתו יותר מכמנהיגים אחרים, בעיקר מפני שהיתה לו חבורת תומכים, אמנם ביקום, שראתה בו ראש וראשון. עד קרוב לפילוג, אנשי טבנקין נחשבו בעיני ברל ובן-גוריון כמאור שבעינה — יחד עם חבריהם, תומכי ברל כצנלסון בקיבוץ המאוחד (תמיכה בברל היתה מכילה גם תמיכה בבן-גוריון, ולהיפך).

ודאי שהיו גם ויכוחים בין ברל כצנלסון ודוד בן-גוריון, ואף גלישה לפולמוס. עם זאת ביסודו של דבר בה שהיה ביניהם זו חברות טובה ושותפות עבודה עמוקה מאוד. היתה גם התחשבות הדדית מחייקת לבת כדעותיו של האחר, כשהיו חילוקי דעות ביניהם. בפולמוס החלוקה היה ברל כצנלסון עם „השוללים", וכל התחכמות באחדות וכנסקים שלא היו קיימים בימיו, כמו הוויכוח על שלימות הארץ בימינו) אינה יכולה לשנות עובדה זו. הדברים מתוכים. הייחוד בעמדתו של ברל היה בויכוחו עם שני הצדדים — כשהוא מלגלג וזועם על „המחייבים" המוותרים את הלקה של הארץ שלא הוקצה לנו ו„השוללים" המוותרים את החלק שהוקצה לנו. בסיכום — בהתגבורת ארץ-ישראל כולה. זה בבישור החינוכי, הביקורת נראתה לבן-גוריון, שקיבל את החלוקה כהכרח מדיני והיה כלל לא מאושר מוויתור על חלקי ארץ-ישראל. ברל כצנלסון היה האיש שביקר את חזונה של תכנית פיל גם בנימוק, שממילא העניין לא ייצא לפועל וייוותר בעינו רק הוויתור הציוני על חלקי ארץ.

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

זכרון חי

מאת טליה רפפורט

קשה לעכל את מותו הפתאומי את אליהו גת, אחד מהמעולים שבציירינו, אדם צנוע ונעים. קשה עוד יותר לתפוס זאת דווקא עכשיו אחרי שהצליח להפתיע ולשמח את כל מכריו, כשהתאושש ממחלה קשה וחזר לתפקד ולצייר.

אין זה הספד, אלא ביטוי להערכה עמוקה ואהבה אמיתית ליצירותיו שלא תישכחנה. אליהו גת הוא אחד מקומץ אמנים (ביניהם גם לאה ניקל, אורי רייזמן, בוין כייל ואחרים, שייבדלו לחיים ארוכים) שציוריהם "עוברים" כמו מכת חשמל צבעונית. על אף כל מאמצי שלא לגלוש להגזמות, אני מכורחה לומר, שהתמונות של אליהו גת מצליחות להפנט אותי לשעה ארוכה. הזימת העין עם משיחות המכחול המרעדות כנחשים בשלל גוני טורקיז וכתום, חום וצהוב, ירוק ואדום, היא חוויה חושית ממש ממכרת, שמגיעה לשיא בנופי צפת הכחולים־ירקים, שבהם הירבה לצייר בשנים האחרונות בחברת בת־זוגו, הציירת רחל שביט.

כשאני מנסה למקד את המראות־התחושות שספגתי בעבודותיו, לאורך שנים, לתמונה מרוכזת ומאפיינת אחת, מייד מצטיירים לעיני המוקי החיים רוטטים ומזמינים כמוסיקה הישנים של אשה עירומה, האין זה פרי דמיוני הפרוע, אלא תוצר ראייתו המיוחדת וסגנונו העשיר והמרתק של אליהו גת.

אני מעיינת בתמונה בקטלוג התערוכה הנהדרת שערך לו יגאל צלמונה במוזיאון ישראל ב־1984. בין כל הנופים הגועשים והמסעירים שבקטלוג היפה הזה אני "תופסת" אתנחתא ביתית קטנה בציורי הטבע הדומם של גת, שאינו דומם כלל, אלא רוחש חיים. על מפה מכוסה עליד החלון קמקום ישן ותפוזות פירות שנראים כגוססים והנרגע, בגוף מופשט למחצה אפשר שוב לאתר אותה אשה חושנית ומסתורית, המבצבצת ונבלעת לסירוגין בין קווי הפסנת. לצד ציור זה (דומם עם נוף בחלון, 1979) מופיע בקטלוג ציור של אשה אמיתית, בשר ודם (עירום על רקע חלון 1976־81), בגופה הפרוש לרווחה מתמרחים בנות הגוונים הרכים ומעליה בנוף שבחלון שוב מתמגנים רזי הפיתולים הנשיים.

ואם יורשה לי להתפייט עוד רגע, לפני שאחזור לסגנון הכתיבה התיקני, כשאני מרימה את עיני מן הכתוב ונזכרת שזוהי רשימת פרידה, לצד החלון הסתוי האפור שמולי, נשקפת אלי תמונה של אליהו גת הדי־צפת לוהטי הגוונים ובתיה מקושתי החלונות מחממים את הלב. בוכחה ובוכות. עשרות תמונות נפלאות כאלה שהותיר אחריו, הוא משאיר בזכרוננו רושם חי, חם, תוסס ומרגש.

אליהו גת, "עירום על רקע חלון"

קרנבל דיוניסי

ברנרד רדר, תערוכה רטרוספקטיבית, מוזיאון הרצליה.

ברנרד רדר, אמן יהודי ממוצא אוסטרי (1897–1963) שסיפור חייו הוא הדגמה מובהקת של "היהודי הנודד", הספיק בין השאר לחיות בוינה, בפראג, באיטליה, בספרד, בצרפת, בקובה ובארה"ב. בארה"ב זכה לפני שנים להערכה ולתצוגות מכובדות, אך בארץ אינו מספיק מוכר.

רבים עוברים מדי יום ליד אולם הכניסה המפואר של בית אסיה בתל־אביב ומתרשמים מפסליו מבלי לדעת, אולי, של מי הם. עתה, בסיועה של רבודה שוקן המסונה על עזבונו, עורך לו מוזיאון הרצליה תערוכה רטרוספקטיבית המאפשרת היכרות מקיפה למדי עם עולמו המיוחד, הספוג מיתולוגיה ופולחן יצרי ופראי, שמושפע מתרבויות פרימיטיביות קדומות, הן ברוחו והן בסגנונו.

מכלול עבודותיו של רדר פועל כקרנבל דמיוני פרוע, חושני ודיוניסי, שבו לוקחים חלק קנטאורים ומינוטאורים, אמאזונות וסירנות, גמדים גרוטסקיים, לוליינים, סוסים, שוורים, ינשופים, ציפורים, נשים עירומות שופעות־בשרים, ותול שגופו מנץ פרחים, פעמונים ענקיים וכלי נגינה פלאיים מוזרים.

הפנטזיה הפאגאנית הזו אפופה אווירה מיתולוגית תיאטרלית ואקסטאטית. הפסלים עשויים סבך איברים דינאמי ובארוקי, מפותל בגושים כבדים ומעוגלים שתחילה הם אטומים וסגורים ובהמשך חובקים בתוכם חללים פנימיים. בתחילת הדרך הצורות הדמוניות ופני השטח של הפסלים חלקים ואחידים, אך ככל שמתגברים היצר הדמיון הסוער מרקמיהם הם הופכים מחוספסים וחסטים וצורותיהם קרועות ומחורצות בחורות לכל עבר.

מבחינה סגנונית רדר הוא אמן אקלקטי שקל לזהות ביצירתו השפעות עתיקות ומודרניות גם יחד, ממצרים ויוון, אך גם מרנואר, מאיול, ז'אק ליפשיץ ופיקאסו. עם זאת, לזכותו ייאמר שהוא יצר עולם עז הבעה משלו.

התערוכה כוללת פסלים בגדלים שונים, תמונות שמן גדולות, רישומים והדפסים. האיכות אינה אחידה לאורך כל הדרך, אך מתקבלת תמונה מגוונת ומעניינת של יצירתו.

ברנרד רדר, "אשה שרועה"
(אבן חול מצ'כיה, 1934)

עיצוב תיאטראלי

אורי קצנשטיין, גלריה "רביר", גורדון 26, ת"א.

אורי קצנשטיין, שעד כה הזדמן לי לראות רק פסל אחד שלו בתערוכת "היבטים תיאטראליים" בגלריה קלישר ושעסק גם במיצבים, מילא את גלריה "רביר" במעין "צבעוצים" ואוביקטים משונים, אם כי מרשימים למדי.

בלון כתום ענקי תלוי באוויר ואליו מחובר מזרק גדול שיוצר מתח (צפוי מדי) של פיצוץ אפשרי. על הרצפה למרגלותיו מונחת תבנית ברזל שטוחה בדמות אשה, שממולאת בתלתלי כבש לבנים, כך שנוצרים עימותים של תכונות חומריות ותחושתיות כמו עגול וחד, קשה ורך, אורגני ומיכאני.

במקרים אחרים משתמש קצנשטיין גם במנועים ויוצר גימיקים משעשעים, כמו למשל במיתקן בעל דוושה, המפעילה קופסאות שחורות קטנות שמסתובבות ומשמיעות געיית פרות, או ראש של מאנקין בעל שער ספוגים (שעליהם נעוצות פיסות בשר מתנבלות) שאפשר להדליק אור בנחיריו.

אכנם זוהי תערוכה מקורית ומפתיעה. בעיצובה היפה ובאמצעיה האפקטיביים מאוד, אך הם תיאטראליים מדי, קצרי־טווח ומתמצים מהר, עד שקשה לקבל זאת כפיסול המאפשר חוויה אמנותית מורכבת.

מקבץ

שני קובצי מאמרים – שי לשמואל אטינגר

לקראת פרישתו של פרופ' שמואל אטינגר מן ההוראה הסדירה בחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים, יזם מרכז זלמן שזר הוצאת קובץ לכבודו, שיעסוק בתחומי התעניינותו. חבריו ותלמידיו, חוקרים בעלי שם בזכות עצמם, נענו בהתלהבות ו־54 המאמרים ראו עתה אור בשני כרכים בהוצאת מרכז זלמן שזר.

במרכזו של כרך א' – "תמורות בהיסטוריה היהודית החדשה" – עומדת תופעת הלאומיות כאחד מצירי ההיסטוריה המודרנית, מתוך הדגשה של הלאומיות היהודית ובמיוחד הציונות והשיבה לארץ־ישראל. חטיבה אחרת דנה במלאכת ההיסטוריון ועוסקת בחקר ההיסטוריה, בכתיבתה ובהבנתה. בקבוצה השלישית של המאמרים – "תמורות ומאבקים" – מיגוון של נושאים המלמדים על הדינמיקה של תולדות ישראל בעת החדשה. בצידם של המאמרים בעברית מופיעים מאמרים אחרים באנגלית, פרי עטם של היסטוריונים וחוקרים יהודיים־בעולם.

בכרך השני – "בין ישראל לאומות" – שלוש חטיבות כרונולוגיות של מחקרים על ראשית העת החדשה, על המאה התשע־עשרה ועל המאה העשרים, וחלק אנגלי. המאמרים עוסקים בהיבטים שונים של היחסים בין קהילות יהודיות שונות לבין הרוב הלא־יהודי. הדגש הגיאוגרפי הוא על מזרח אירופה ומרכזה.

בדברי ההקדמה לקבצים מציינת המערכת, כי "הספר, על שני כרכיו, בא לבטא את רגשי ההוקרה כלפי שמואל אטינגר ולציין את החוב הגדול שחב לו מקצוע ההיסטוריה היהודית. הסגולות היקרות שניחון בהן לא נשארו בבחינת עושר השמור לבעליו בלבד. הוא הפרה ומפרה את המחקר וההוראה ואת התודעה ההיסטורית, הרחק מעבר לגבולותיה של מקצוענות צרה. ...עם סיום פרק אחד בעבודתו המבורכת, ניתן כאן מעין אות פתיחה של תקופה חדשה בחייו ובפעילותו בשדה ההיסטוריה".

דממה

(המשך מהעמוד הקודם)

"דודי" ועוד תרווים מאולצים, זכר פסוקים ומקורות שאינם ניתנים בכלל לתירגום לשפה אחרת. (ואולי צריך היה לתרגם שיר זה לעברית).

השורות בהגה בחירות־שירית ויצה במקביל למקור, מתוך שמירה על הצורה המיוחדת והרעיון השירי. היא אפילו הצליחה למסור באנגלית את השורה "ענה דודי ואמר לי" כאשר "לי" צריך להזכיר בכי וכאב. שיא התרגום של הספר "אחותי קטנה" הוא שיר הסיום ששורותיו האחרונות הן:

"אמרי עמי	התרגום: "And say with me
אמי	imi
אמי"	imi"

שם הספר "אלי" לקוח ממחזור השירים שבספר שכותרתם היא: "אל זקנים וזקנות", "אל השליחים", "אל הדברים שהם", "אל האוהבים", "אל עצמי", "אליך", ו"אל הושבת מבול". מתוך מחזור זה תורגמו רק שני שירים וגם אלה נקראים בקלות מסוימת לעומת המקור הכבד. חבל שהשיר "אל השליחים" לא תורגם. זה שיר שנושאו לקוח מ"הברית־החדשה", "המצעיד את הפיסחים" ואת "סכורי לחי אדת..". ייתכן כי באנגלית היה מקרב יותר את הקורא אל "הברית־החדשה" ודימוייה שהיא עבורו כיום כספר התתם.

גם בספר "אלי" יש עברית שאינה ניתנת לתרגום:

"אקרוסטיכן בסוד השריק
אקרוסטיכן בסוד אתבייש
ואם תרצה אף לאביב הוא אקרוסטיכן"

אפילו צבר עברי, שאינו אמון על פיוטי ימי הביניים, לא יבין את הכתוב.

חסד עשתה אתנו המתרגמת, שהיא מביאה שירים שלא הופיעו עדיין בספר עברי. אלה הן שתי פואמות ארוכות, האחת בת 10 שירים לזכר יוכבד בת־מרים, והשניה בת 26 שירים של "סלעים נופלים" שאני קורא אותם בפעם הראשונה. בין אלה מצוי השיר הנפלא, שכדי לזכות בו את קורא רשימתי זאת אני מתרגם אותו מאנגלית לעברית, מתוך סקרנות לראות את המקור העברי:

"באשר אלך
אלך, לא אקח
דבר אתי
במשמעות הכוכב שלי,
אלא שיר שלא
פורחם ואתרך".

פראנץ רוזנצווייג

(המשך מהעמוד הקודם)

תיתן באמפטיה נאותה. הוא הפנים את המעט שידע ותפס לעצמו. הכשרון המדהים שגילה אחרי החלטתו לשוב ליהדות, ללמוד מהותה ולהגיע לידיעה מבפנים של מקורות היהדות בזמן קצר כל כך מכבר היה לו דימוי קודם ותבונה קודמת. אלה לא היו לגביו תכנים זרים.

אם ניקח בחשבון את שני הנתונים הללו: תבונת אופיו העצמאי השומר באמנות, ודיקט ההרגשה מבית ליהדות, נגיע לכלל מסקנה שהאיש הזה לא היה מסוגל להתנצר. החלטתו להישאר יהודי מבטאת את מבנה אישיותו. במכתבים של משנתו המאוחרת היא היתה "גדולה". ובאמת קריאת המכתבים הנוגעים לפרשה הזאת, ולכל פרשת יחסיו עם בן דודו האנס אהרנברג ועם ידידו אויגן רוזנשטוק שהתנצרו, מגביעה על כך: ביחוד מן המכתבים הללו שלבן הדוד ולידידו היה עניין אישי עז מאד, אפשר לומר: נועז, לפשוט את רוזנצווייג [illegible] הכשרונות להמרה. [illegible] היתר כמרוצה, כאישור לצער [illegible] ומעידה על כך הטובה. שהם לא סלחו לרוזנצווייג על האכזבה שנהלל להם, ובמשך זמן רב לא נואשו מן התקוה לשכנע אותו בצידקת דרכם, בשלב מסוים של הפרשה, שלב שבו היה על רוזנצווייג להפריע גם בנוגע לקרירה שלו, הם הפעילו עליו לחץ רעיוני ורגשי גדול מאד, ובעיצומו של היזון ביניהם הוא נראה כמשתכנע, כלומר: בן הדוד הזהיר הרגיש שזום על אלילותו ושכן שיום הגיע אל־סף ההחלטה. אבל ברגע מן ההמשך שרוזנצווייג היה רחוק מאד מאמונה הזלטה, שהם ציפו לה. הוא היה זקוק לפסק זמן כדי להיות עם עצמו ולברר מה דורשת ממנו נאמנותו לעצמו, הוא נטל לעצמו את פסק הזמן הזה. הפרשה של תפילת יום הכיפורים ב"שטיבל" נראית, בהקשר המלא, ראשית בכללי ברורה בפרטיה, ושנית כבדרית להלוטין, בין שהיתה לו אותה תפילה כחוויה מרוממת במיוחד ובין שלא, אין שום רמז לאיזו הארה יוצאת דופן או התגלות. והדברים שכתב רוזנצווייג אל בן דודו וידידו בסיכום סופי של ההחרים מבררים את סיב התהליך הרוחני שעבר: נתברר לו שהוא יהודי, ובאמנותו לעצמיותו הפכה לידידו את ההמרה לצעד בלתי נחוץ, כלומר: בלתי אפשרי. הוא מציג זאת כהכרעה אישית על רקע הכרתו את עצמו. הוא נמנע מכל ביקורת על ידידו וקרובו שהמירו. אם הם המירו משמע שלא נשאר בהם מטען של יהדות והם צריכו לגבי עצמם. אבל מי שבתוך את עצמו ונתברר לו שהוא יהודי לא יוכל לקבל את הנצרות המיועדת בפיצוש ללא יהודים... ברור מכאן שגם כיהודי משוכנע, היה לו לרוזנצווייג יחס של הבנה אמפטית לנצרות. רחק ברוני: לדעתו, מי שאינו יהודי צריך להתנצר. משמע שמתוך יהדותו היתה לו זיקה אל הנצרות, ממש כשם שלנוצרי יש בתוך שכוה זיקה אל היהדות. לפיכך דייק ואמר כשהתריע על החלטתו, שהוא נשאר יהודי, ולא שהוא דוחה את הנצרות. להבנה שבין יהדות לנצרות יש לא רק יחס של תקבולת אלא גם יחס של השלמה הדדית נשוטה כבר ביחסו זה והיא באה לידי ביטוי מפותח ומגובש היטב ב"כוכב הגאולה".

★

סוגה רעיונית נוספת שכרך המכתבים וקטעי היומן [illegible] אל תנועות שונות ביהדות הגרמנית בזמנו, ובייחוד האורתודוקסיה, היהדות הליברלית והציונות. גם מספריו ומאמריו של רוזנצווייג אפשר להסיק שהוא לא משתייך לכל אחד מן הזרמים הללו, אבל לא־יכול היה להזדהות עם אף לא אחד מהם. אולם המכתבים המתעדים מגעים אישיים אינטנסיביים בשלבים של התגבשות השקפת עולמו, מאפשרים לנו לנתח ולתאר בצורה יותר מלאה ומדויקת מה קיבל ומה דחה ומדוע.

רוזנצווייג שאף להגיע ליהדות אחדותית ושלמה, אבל היא בצטיירה לעיניו מן האורתודוקסיה הלאה: כל כך מפני שהוא כלל בתוכו היהודי גם את המרחב האוניברסלי של התרבות ההומניסטית, ולא ב"מחוד" על יד היהדות, אלא כעולם אחד. הוא קיבל מבחינה זו את ההשקפה הליברלית אם המייצג שלה היה הרמן כהן הרי התשובה יכולה להיות חיובית, ובכל זאת מסויגת מאד, שכן סירב ל"סינתזה" המשגעת בדרך של פשרה. היהדות הליברלית היתה לטעמו אידאליסטית־מופשטת מדי מבחינה פילוסופית, והעיר בורגנית־סתגלנית מדי מבחינת ההגשמה באורח חיים. כאשר הוא עמד מולה כאלטרנטיבה של אורח חיים יהודי ראה בעין את יתרונה של האורתודוקסיה, שיש לה דרך מפני שיש לה לא רק אידאה אלא גם הלכה.

הציוויו של יחס החיובי־שלילי זה לאורתודוקסיה והן ליהדות הליברלית קירב אותו מאד לציונות. קסמה לו הרדיקליות המהפכנית והשאיפה לעצמיות יהודית ולזהות כולית. הציונות הבינה נכונה, לדעת רוזנצווייג, את היהדות כהוויית־עם, והיא ניזונה נכונה את תהליכי המודרנה הפוגעים באותה הוויה של עם. משום כך גיוונה מעיין במכתבים שכל אימת שהיה לו לרוזנצווייג דין ודברים על האורתודוקסיה או על היהדות הליברלית, הוא חזר וגילה את קירבתו המודקת לציונות, והדבר בא עליו תמיד כמין תגלית פאראדוקסלית, מפני שהיתה לו ביקורת חמורה על הציונות.

השאיפה להחזיר את עם ישראל להיסטוריה של הלאומים הפוליטיים נראתה לו מנוגדת לדרכה ולייעודה של התורה. בכך קיבל את דעת מורו הנערץ הרמן כהן. ובכל זאת, בהשוואה להרמן כהן נראה רוזנצווייג מפעם לפעם ממש על סף של הציונות [illegible] לבין מרטין בובר, שהיה ממשאי דגל הציונות הרוחנית, ובן פלוגתא נמרץ להרמן כהן. אבל המעיין במכתבים יופתע להיווכח כי עוד הרבה לפני כן יש במכתבי רוזנצווייג ביטויי התקרבות לציונות. לפעמים הוא שומע אחרים המעידים על כך, והוא אינו מכחיש. הסיבות שרוזנצווייג ייחס להוויית־העם כתשתיתה של יהדות אינטגרלית גרמה לכך. על כן דווקא כאשר לא חשב על הציונות – הוא התקרב אליה. משום כך יש יסוד להשערה שאילו האריך ימים לראות מה שארע בתולדות עם ישראל סמוך מאד אחרי מותו היה עושה את הצעד פנימה, כדי לנהל את המערכה נגד מה שביקר בציונות, בתוכה.

★

אחת הסוגיות האישיות־תיאולוגיות המרתקות ביותר במשנתו של רוזנצווייג היא סוגיית יחסו לקיום המצוות. כמורה לאלה מבני דורו שחיפשו דרך שיבה ליהדות מלאה, הציע רוזנצווייג מהלך של התקרבות הדרגתית על־ידי לימוד, עיכול רעיוני והסתגלות לפרטי אורחות חיים. מצד אחד הוא הזהיר את תלמידיו מפני מהפך פתאומי שיש בו השעיה גמורה של אורח החיים הקודם, וסיגול בבת־אחת של דרך חיים אורתודוקסית. דרך כזאת, שהיא אופיינית למדי ל"בעלי תשובה", נראתה לרוזנצווייג כמעשה שרירות ואונס עצמי. השב בדרך כזאת מוותר על הישגים תרבותיים חיוביים שאסור לוותר עליהם ומעוות את אישיותו היהודית. לדעתו של רוזנצווייג אין זו שיבה אמיתית, כי שיבה אמיתית היא שיבתו של אותו אדם, מתוך נאמנות לרציפות התפתחותו הרוחנית, ואילו בתשובה על־ידי מהפך נשאר האדם הקודם מבחוץ, והנכנס הוא כבר אדם אחר, או פלג־אדם. יתר על כן, מצווה יש לקיים בכוונה. בכוונה ולא כמעשה של אינוס עצמי. ומהי כוונה נכונה? הוי אומר, שהאדם ידע בבירור שמצווה מסויימת זו אכנם מכוונת אליו אישית באותה השעה, ושיש בו "יכולת" לקיים אותה, והביטוי "יכולת" מבטא בהקשר זה את התואם בין הפסיכולוגיה הרגשית של האדם לבין העשיה, שהרי יש בו בכל אדם יכולת להכריח את עצמו למעשים שהוא מרגיש כלפיהם זרות או התנגדות.

שני האספקטים [illegible] זו את זו. הן מפרשות את מעשה התשובה כתהליך קדימה, ולא כנסיגה לעמדת מוצא קודמת. ביחוד שתשובה היא התקשרות אל מה שהיה. זיקה אל העבר היא חיונית בכל תרבות, בכל דת, בכל הוות אישית, ואם אבד לו לאדם הקשר לעבר של דתו או של תרבותו, עליו לחזור כדי להתקשר אליו, אבל לא במחיר העבר האישי שלו עצמו, ולא במחיר הפרת הכיוון הנכון שלקראתו הולכים מתוך קשר אל העבר, קדימה, לקראת יצירה מתחדשת. תשובה היא אם כן גם יצירת הקשר מחדש אל העבר, וגם חידוש הנובע ממלאות ההשכלה, התרבות ונסיון החיים של השב לביתו.

מצד שני רוזנצווייג הזהיר מפני פשרה חלקית. מי שחוזר ליהדות צריך לשאוף לשלמות ולאחדות. אין משיגים זאת בבת אחת. אבל השאיפה האידיאלית היא אל השלם, וגם ההתקדמות תהיה איטית ומודרגת, עצם הטובה שהולכים בדרך לקראת מטרה כזאת מעניקה לו לשב את טעם השלמות.

דברים אלה נמצא כהרצאה סדורה ומגובשת במאמר הידוע של רוזנצווייג "הבונים". התוספת שאנו מוצאים במכתבים היא התיעוד המלווה את נפתולי דרכו האישית של רוזנצווייג, וממילא את הפירוש המעשי שנתן לדבריו. קודם כל מעניין לציין את ההקבלה בין מה שמנע את רוזנצווייג מהתנצרות לבין מה שמנע אותו מתשובה על דרך האינוס העצמי. הרי זו שוב אותה תכונת יסוד של אישיותו: הנאמנות לעצמיותו. מעניינים במיוחד מן הבחינה הזאת המכתבים שכתב אל ארוסתו לפני נישואיהם. מסתבר שהמחשבה על דמות הבית שיקימו ועל התפתבניתו היהודי העסיקה אותם הרבה ועוררה לכטים. הדרך לא היתה סלולה, ובמכתביו של רוזנצווייג מורגשת רתיעה דווקא הרתיעה מפני מחוייבות־יתר לשמירת מצוות בביתם. יותר משנראה שכוח להזדמנות לקיים מצוות חרד פן מחוייבות יתר לקיומן תקפח את הרגשת חרותו האישית. לפיכך הוא שם דגש בלימודים, במחשבה ובהרגשות ולא בעשיה. השינוי חל כנראה אחרי הנישואין, כאשר בית המשפחה קם והיה. אז הרגיש רוזנצווייג שקיום המצוות נדרש לו באופן חיובי כדי לעצב את דמות ביתו. כלומר, שקיום מצוות לא יקפח את חרותו, אלא אדרבא, יאפשר לו לבטא את חרות בחירתו [illegible] ניכרה קנאות "לדליכו", והוא "מביע התנגדות תקיפה לאפשרות שביקור של חברו הנוצרי אויגן רוזנשטוק יפריע את סדרי ביתו היהודי.

"התהפוכה" הרגשית מרתיעה אל כשיכה, במעבר ממצב חיים אחד לזולתו, מפרשת טוב יותר מכל ניתוח מושגי את הבחנתו של רוזנצווייג בין "יכולת" ל"רצון" בקיום מצוות במאמר "הבונים". לפני נישואיו היה לו "רצון" לקיים מצוות. הרי הוליש על כך מכבר. ובכל זאת לא הרגיש שהמצוות מזומנות לו. הן נדרשו מתוקפה של סמכות חיצונית, והוא נרתע כדי לגונן על חרותו. אבל כאשר התעורר הצורך הנובע מכיוון בפועל של יחסי המשפחה, הוא הרגיש שהמצוות מכוונות אליו. יסוד הכפייה החיצונית נעלם והתעוררה "היכולת" הפנימית, כלומר: ההיענות החיובית שמתוך אהבה.

★

נגענו לעיל בשורה של נושאים הקשורים אל התיאולוגיה של רוזנצווייג. לא העמקנו בנושאים התיאולוגיים לגופם. אכן, יש במכתבים שלפנינו חומר רב הנוגע בנושאים התיאולוגיים שנדונו ב"כוכב" ובשאר המאמרים והמסות. לא מצאנו בחומר הזה חידושים מרחיקי לכת, או שינויים מן הדעות שביטא בחיבוריו הנדפסים. ההבדל הוא בניסוח, בפשטות היחסית של ההתבטאות, המשוחררת מן החומרה המתודולוגית, והשקפה יותר לנסיון החיים הבלתי־אמצעי. הפילוסופיה של "כוכב הגאולה" התכה במכתבים לחכמת הלב. גם מי שאינו מסכים – מבין, ואפילו מודה.

יש במכתבים ובקטעי היומן בגרות בשלה שהיא תמצית של נסיון חיים עשיר, והדבר כפליא. הרי מדובר באדם שהסתלק באמצע ימיו, שרוב שנות בגרותו עברו עליו במחלה מתקדמת, אל מול פני המוות האורב לו. מנקודת הראות הביוגרפית זהו אולי הדבר המרתק והמפליא ביותר במכתבים הללו: הדרך שבה הוא חי אל מול פני המוות, חי כמלוא מובן המלה, חיים מלאים, חיים של יצירה, של ערנות רגשית ומחשבתית לכל המתארע סביבו, של תשומת לב אישית ורגישה לבני אדם, של נתינת דעת לחידושי תורה והגות. הוא לא התעלם מן המוות הקרוב וגם לא החזיק פחדים. אומץ לבו המפליא הגניד את העובדה שלא־היה כן פחד־הוא חי "על קו הקץ", וכל זמן שחי – היה כולו חיים. במובן ממשי זה היו חייו לא רק הפירוש אלא גם האימות של משנתו, וכיוון שבמחלתו המתקדמת היו המכתבים אמצעי ההתבטאות היחיד שנשאר לו, אפשר לומר שהוא חי במכתביו, ומכתביו הם השתמרות חייו, או "השארות הנפש" שלו. אותה יציאה, המרומזת בסיפא של "כוכב הגאולה" מן הספרות אל החיים, מתקיימת ומשתמרת במכתבים.

איכות ספרותית־על־ספרותית נדירה זו מעניקה לספר את ערכו הייחודי. כאמור, הוא מוסיף הרבה למתעניינים במחשבת ישראל בזמננו, הוא גם מוסיף הרבה למתעניינים בפילוסופיה האקסיסטנציאליסטית של המאה ה־20, אבל יותר מכל הוא פונה אל החוג הרחב ביותר של אוהבי הגות ושירה. לאלה תהיה הקריאה בספר מפגש מרתק עם אישיות חכמה, קורנת ובעלת יכולת ביטוי מעולה, אישיות שהמגע הרוחני עמה מעשיר את הרגש, מחזק את רצון החיים ומפרה את המחשבה.

השנים הבוערות

(המשך מהעמוד הקודם)

ביקורת זו קיבלו גם וייצמן וגם בן־גוריון ברצינות רבה, וההחלטה שנתקבלה לא היתה אימוץ התוכנית, אלא קביעה שהתנועה הציונית תבדוק אותה עם הבריטים. בהחלטה זו ניתן ל"מחייבים" מה שהיה נחוץ בעיניהם ול"שוללים" מהגות של כצנלסון ניתנה ערובה שהסכנה שהם חששו מפניה תקטן בהרבה.

שבתי טבת מביא ציטטות נוראי מקום המכירים את היחס החיובי העמוק בין שני ראשיה של מפא"י. כשברל חולק על דב"ג היה מוסיף "ויתור על בן־גוריון בעבודה המדינית הוא לוקסוס שאיננו יכולים לאפשר לעצמנו". במקום אחר קובע טבת: "מה אמר כצנלסון, שדעתו היתה חשובה לבן־גוריון ושקולה כנגד כל שאר הדעות במפלגה – – –" יש ציטטות חזקות יותר על היחסים בין השניים, אבל גם אלה של טבת הן הוכחה נחרצת שהשיתוף יש בו גדולה משלו.

בעמוד 246 יש קביעה לא נכונה, שהיא המשך הגמור מהמציאות על יחסי השניים. שם אומר שבתי טבת, כי ברל פצע את דב"ג "פצעים שאין להם ארוכה" – ואילו אחרי זאת נמשכה הידידות ביניהם כמקודם, עד מותו של ברל ובעצם עד מותו של דב"ג. אגב, דיוקנו של ברל היה על שולחנו של דב"ג בשהוא פונה אליו, לא אל הבאים אל דב"ג – ברל היה שלו לא שלהם... שבתי טבת איננו מתעלם מויכוחים, אולם משמעותם הוא מציג וכתוצאת מגולות על כל ויכוח ביניהם נבוכית מקטנת על כל שיתוף הפעולה הרעות שביניהם.

גם הסיפור כאילו הויכוח עם טבנקין היה ויכוח בין ערכים למציאות של קרקע בוער אינו נכון. אגב לא היה זה ויכוח בין דב"ג וטבנקין אלא בין "ברל ובן־גוריון" לטבנקין. הויכוח העיקרי עם טבנקין ואנשיו היה שונה לגמרי. כל הנסיונות, המאמצים, לקבוע נושאים שונים למחלוקת שהביאה לפילוג לא יכלו לטשטש את עובדת היסוד – הויכוח על בית־המועצות היה הנושא שפילג את מפא"י ראו, הוא ולא אחר. הכנסה לומר שהויכוח על אקטיביזם מדיני גרם לפילוג מתכחש לעובדה שגדולי האקטיביסטים במפא"י, כמו אליעזר ליבנשטיין וישראל גלילי, לא נהגו כלל מיחס מיוחד, לטובה בקרב אנשי טבנקין – אשר לליבנשטיין הוא היה מהמושמצים ביותר (יותר עם לוטבן) והביא־קר־לכנה. המקסימליזם הקיצוני של דב"ג ושל ברל היה ידוע יפה לטבנקין. אין שחר לקביעה, כי דעתי הפילוג נקבעו בויכוח על הסכם עם ז'בוטינסקי. אנשים מראשי המתנגדים להסכם ההוא היו אחר כך מראשי המתנגדים לסיעה ב' ולפילוג – למשל ז. אהרונוביץ־ארן וב. נמירובסקי־נמיר. שניהם היו אנטי־אקטיביסטים, מובהקים, הם ראו את המשטר הסובייטי בפעולתו.

בעמוד 102 אומר טבת כי הויכוח על ההסכם עם ז'בוטינסקי "היה זעזוע שקבע את הדפוס. שעל פיו נתפלגה מפא"י שמונה שנים אחר כך" (אגב הפילוג הסופי היה יותר משמונה שנים אחרי הויכוח על ההסכם מרגע הפילוג נורע שלוש שנים אחרי ההסכם). גם הויכוח על החלוקה מ־1937 לא יכול היה להיות סיבה לפילוג. שהל כאשר הויכוח היה לא אקטואלי – בעמוד 223 קבע טבת שהויכוח על החלוקה היה הרקע לפילוג. כל מי שהכיר מקרוב את מפא"י של הימים ההם יודע יפה שהויכוח היה על בית־המועצות וזה היה הויכוח היחיד שאי־אפשר היה לפתור אותו בהחלטת רוב, כי זכות הרוב להכריע היא עצמה היתה נתונה בויכוח בנושא זה. היו נושאי מחלוקת שהיו תוצאה מקיום קבוצות פוליטיות נפרדות בתוך המפלגה, כמו הויכוח על איחוד התנועה הקיבוצית. היו אינטרסים פוליטיים סותרים.

מהנושאים שנשמטו מהכרך השלישי דומני שהחשוב שבהם הוא עניין העברת הכספים של יהודי גרמניה (קראו לזה "טרנספר") בצורת סחורות גרמניות. הדבר נגע, כמובן, בחרם היהודי על גרמניה. רבים ראו ב"טרנספר" מו"מ עם השטן הנאצי. אחרים קיוו להצלחות מהירות מחרם על סחורות גרמניות. בן־גוריון קבע שמפעלו זה של חיים ארלוזורוב יימשך כדי להציל מרכושם של יהודי גרמניה מה שאפשר. נושא זה גרם בשעתו לויכוחים סוערים, לפולמוס מושחז, לנסיון להוכיח מבחינה ציבורית את מבצעי הטרנספר, שהיו בטוחים, כי הם מצילים רכוש של יהודים ועוזרים לקידומה של ארץ־ישראל העברית. משום מה כל זה לא מצא את מקומו בספרו של טבת.

יש גם ביטויים לא מוצלחים, המעוררים רושם שונה ממה שהמחבר התכוון. מפעם לפעם הוא כתב שהקרקע בוער תחת רגליו של בן־גוריון, בשעה שכוונתו שבן־גוריון הבין לפני אחרים, ובחריפות רבה יותר, שהקרקע בוער תחת רגלי העם היהודי. בעמוד 160 הוא דן בתגובת הישוב למאורעות תרצ"ו ואומר "אבל שלא כסוריים, שנחרדו שמא יקרוס הישוב תחת אסון הזה, שש עליו בן־גוריון כמוצא שלל רב". ובכן, נכון שבן־גוריון ידע פעמים רבות להפוך אסון לאומי לכוח, אבל הוא מעולם לא שש לאסון כלשהו, גם לא למאורעות תרצ"ו. זו הגדרה מאד לא־מוצלחת. בעמוד 32 נאמר על חברותו של דב"ג, שהיא היתה אולי הראשונה שהבחינה בכריזמה הטמונה בו, העתידה להתגלות לכל כעבור עשור ויותר. הכריזמה של דב"ג כמנהיג פועלים היתה גלויה וידועה יפה. הכירו בה היטב גם כל מתנגדיו, שנים רבות לפני פגישתו עמה.

מוזר ששבתי טבת חוזר מפעם לפעם לא רק בביוגרפיה של דוד בן־גוריון, על איזכור סלקטיבי של שמות. ללא כל הצדקה. בספרו בעמוד 227 מספר שבנחרו להנהלת הסוכנות שבעה חברים, המחבר מונה ארבעה מהם ואומר "ועוד שלושה". מדוע חסר לו מקום לשלושה שמות נוספים? בעמוד 362 מסופר על ועד שהיו בו שלושה חברי הנהלת הסוכנות – הם מוזכרים בשמותיהם, שנים שנשאו תואר "יועצים" גם הם מוזכרים בשמותיהם, ואחר כך נאמר: ושני הנותרים, והכם כפי היו "מקורבים". מיהו האחר ששמו הועלם? מדוע? בויכוח על ההסכם עם ז'בוטינסקי נאמר (עמוד 111) שמארבעת החשובים שבמייסדי אחדות העבודה (המקורית) שלושה תמכו בדב"ג. ההבחנה בין ארבעת החשובים ושני ה"לא חשובים" מוזרה. אחד ה"לא חשובים" היה שמואל יבניאלי שהתנגד להסכם, אבל לא עלה על דעתו להצטרף לסיעה ב' ולהתפלג ממפא"י – עוד הוכחה להיעדר קשר בין הויכוח על ההסכם והפילוג. לא נראה לי גם הביטוי ש"מפעל חייו – המרות". יש כמה וכמה מעשים שעשה דב"ג בחייו הארוכים והעשירים שחשיבותם רבה יותר, לפחות שזה ליסוד המרות – יסוד חשוב מאוד, שתרם רבות להשגת עצמאותנו. עם זאת לא זה לבדו הוא "מפעל חייו".

מוזר מאוד היה בעיני שמצאתי מספר ניכר של טעויות עובדתיות, לא חשובות, אבל בהחלט מיותרות.

בעמוד 30 נאמר שבלבוב באו אל בן־גוריון מרחבי מערב גליציה הקראקוב – ממזרח גליציה. מובן שההיפך הוא הנכון, מכיוון שלבוב היא העיר הראשית במזרח גליציה וקראקוב במערבה.

יש גם שיבושים אחרים בענייני ההגנה ובטחון הישוב. ארגון "ההגנה" נקבע לא בגלל ביטול ההסכם בין דב"ג לז'בוטינסקי. הדבר קרה שנים אחרות לפני המו"מ בין השניים. הנטיה הרוויזיוניסטית ב"הגנה ב'" נקבעה שנים אחרות אחרי המו"מ ההוא, כשרוב חברי "הגנה ב'" חזרו ל"הגנה" לפי הסכם בין ברל כצנלסון לבין הרב ברלין, הסכם שהבית"רים התנגדו לו. בעמוד 323 – נאמר שאיחוד "הגנה א'" ו"הגנה ב'" היה תוצאה מ"הספר הלבן". זה קרה כשנתיים לפני "הספר הלבן". גם "כופר היישוב" הוקם לפני "הספר הלבן".

בעמוד 120 יש שיבושים אחרים. כאשר וייצמן החזיר אל נשיאות התנועה, אי־אפשר לומר "לכהונותיו הישנות", לרבות יו"ר הקונגרס. בכהונה זו הוא לא נגע לכהן בעבר. הוא נבחר לנהל את הקונגרס הי"ט, בלוצרן, מכיוון שרק בסופו אפשר היה לבחור בו לנשיא, ורצו שיהיה לו מעמד ראשי גם במהלך הקונגרס – אולם זו לא היתה אחת מ"כהונותיו הישנות". הרוויזיוניסטים לא פרשו מההסתדרות הציונית בלוצרן, מפני שהם כלל לא באו ללוצרן. הקונגרס של הצ"ח התקיים בעת ובעונה אחת עם הקונגרס בלוצרן או ימים מעטים לפניו. מכל מקום לא היה אקט של פרישה בלוצרן. גם במועד ביטולה של הצ"ח טעה טבת. הרוויזיוניסטים חזרו להסתדרות הציונית עוד לפני הקמת המדינה.

בעמוד 126 נאמר שחיים וייצמן היה קשיש ממשה שרת ב־12 שנה, ואילו ההבדל בין השניים היה 20 שנה.

בעמוד 165 נאמר "כרסו השטוחה – בהיותו מנהיג ההסתדרות – הולה להתעגל". אין אני יודע מניין לקח זאת טבת (כאמור שיטת ההערות בספר זה מקשה על הבדיקה), אולם אני זוכר יפה את בן־גוריון מתקופה זו – בלי כרס. אולי אני הטועה בעניין זה – אולם הדברים כתובים בהקשר המזין הגוזה שהאיש "התברגן", וזה בוודאי לא נכון.

בעמוד 166 מדובר על חמש שנות היותו של וייצמן. היו ארבע שנים. הזמן בין קונגרס לקונגרס היה שנתיים.

בעמוד 269 יש תיאור הסיעות במפא"י. על הקביעה לגבי סיעה ג' כסיעת מנגנון יש מקום לויכוח (בייחוד אם מדברים על ההיקף הארצי כולו), אבל ודאי שאין לומר שסיעה ד' קמה בין שתיהן. סיעת הביניים היתה "ליכוד" ואילו סיעה ד' היתה סיעת עולים מפולין, שלא מצאו לעצמם מקום במשטר הסיעות והתארגנו לחוד.

ההסכם בין גולומב (בשם ההגנה) לא נערך עם ז'בוטינסקי שלא היה אז בארץ, אלא עם אנשי אצ"ל הרוויזיוניסטים המקומיים (עמ' 270).

בעמוד 276 נאמר ש"הספר הלבן" אסר על יהודים לקנות קרקע – אילו כך היה הדבר אפשר היה לעקוף את החוק. הוא קבע שלערבי מוסלמי אסור למכור קרקע, אלא לערבי מוסלמי אחר (ברוב שטחי ארץ־ישראל).

בעמוד 342 נאמר, שאל עלמיין קרובה לגבול מצרים ובהקשר נוצר רושם שהיא מחוץ למצרים. אל עלמיין היא בתוך מצרים. רומל נכנס למצרים, אבל לא הצליח להרחיק לכת.

כשלכל אלה נוספת העובדה שלא חסרים בספר שיבושי לשון, אין מנוס מהמסקנה שלספרו של טבת חסרה יד של עורך – וכל סופר זקוק לזה. אפשר לומר זאת בנימוס – שכל ספר זקוק לעוד זוג עיניים שיבדקוהו.

כל אלה חמורים מאוד, מפני שביסודו של דבר הספר הוא ספר בעל ערך רב. כשכל זה קורה בספר לא חשוב – חצי צרה. ספרו של טבת יעמוד לדורות, וחבל שגם השגיאות יעמדו אתו.

★

ביקורת זו על הכרך השלישי של "קנאת דוד" היתה פחות חשובה, אלמלא היתה הביוגרפיה שכותב טבת על חיי בן־גוריון חשובה כל־כך, ואילולא היתה כתיבתה עדיין בעיצומה. חוששני שהאיש נבהל קצת מכובד הביוגרפיה שלו ובכרך השלישי הלך לקראת כתיבה קלה יותר, ואילו מה שדרוש באמת הוא ביוגרפיה ששני הכרכים הראשונים הבטיחו שתהיה. חבל שהחיבור קרה דווקא בכרך השלישי המתקדם לקראת שיא חייו של דב"ג, וגם בכרך זה עצמו רק בתקופה חשובה מאוד, הן בחיי העם היהודי והן בחיי בן־גוריון.

מובן מאליו שגם בכרך השלישי יש הישגים חשובים וגם גילויים בעלי ערך. אין כוונתי לחייו האינטימיים של נושא הביוגרפיה, סיפורים שאני מסופק אם היתה להם השפעה על מדיניותו, מנהיגותו או הגותו. בכרך זה יש המשך ציור דמותו של דב"ג, דעותיו ועמדותיו בנושאי־יסוד ובנושאים פחות חשובים.

ביחסים בין בן־גוריון לז'בוטינסקי, שהם גם היחסים בין תנועת העבודה לרוויזיוניזם אביא שתי מובאות, מחלקו הראשון של כרך זה. כשהגיעו השניים להבנה ביניהם חשבו שזה יהיה חג יהודי גדול, רצו לציין זאת במפעל גרנדיוזי. מסופר על כך בעמוד 102. בן־גוריון הציע מפעל התיישבותי גדול בארץ ואילו ז'בוטינסקי הציע – פטיציה, משום שבמפעל התיישבותי ישתתפו רק המתיישבים ובפטיציה כל העם. את אכזבת בן־גוריון מהצעתו של ז'בוטינסקי – נקל לתאר. טבת מסכם אפיזודה זו (עמ' 102–103): "דומה שלא נבראה האגדה בהירה יותר – – – מכאן ניצב בן־גוריון והמאמין בכוח המעשה הנהפך לעבודה מדינית – מפעל התיישבותי גדול – ומכאן ניצב ז'בוטינסקי המאמין בכוח המלה והדמונסטרציה".

בהמשך מספר שבתי טבת (עמ' 103) שז'בוטינסקי הבחין בתמהונו של דב"ג האומר לו: "אתה שהנך כל ימיך יודנשטטר – – –" זו תשובה שאין טובה ממנה לטענת הרוויזיוניסטים כאילו הם ורק הם לחמו למען מדינה יהודית ("יודנשטט").

חשובים ומעניינים מאוד חלקי הספר המדגימים את המקסימליזם של דוד בן־גוריון. חשיבותם בהעמידם את בן־גוריון במקומו הנכון במגוון הדעות והעמדות בישראל, ומעניין מפני שבנושא זה, יותר מאשר בנושאים אחרים, גבר החוקר ההיסטורי שבשבתי טבת על בעל־הדעות שבתי טבת. במאמרים בעתונים וגם, במקצת בספר, הוא מנסה לגייס את בן־גוריון לעמדות שהוא תומך בהן, אולם כחוקר הוא לא העלים את עמדותיו של דב"ג ואפילו חשף אמירות ועמדות לא ידועות של בן־גוריון האקטיביסט, המקסימליסט.

אולי הקטע החשוב ביותר בעניין זה מופיע בעמוד 159. הוא מביא שתי תכונות הדרושות למי שרשאי לנהל מו"מ עם הערבים בשם הציונות וטבת מביא זאת במילותיו של דב"ג:

א. מי שעיקרי הציונות בשבילו בבחינת יהרג ולא יעבור, מי שרואה את הציונות המקסימליסטית כמינימום הכרחי בשביל העם העברי, מי שרואה את הגשמת הציונות כשאלת החיים והמוות של העם היהודי.

ב. מי שמבין את נפש הערבי, מי שמכבד את שאיפתו הלאומית, מי שמסוגל לראות את הדברים בעיני ערבי.

שבתי טבת מוסיף, אמנם, שדב"ג רצה לקבוע במילים אלה שהוא האיש לניהול משא ומתן. בעניין המניעים האישיים שמייחס טבת לדב"ג נאמרו כבר הדברים, מכל מקום גם טבת מסכים שבן־גוריון מבין לנפש הערבי, כדי להשתמש בהבנתו זו כדי להשיג הגשמה ציונית מקסימליסטית, שהיא המינימום ההכרחי וגו'.

דב"ג רצה מאוד בשלום עם הערבים והקדיש הרבה מרץ, זמן ומאמצים לנסיונות סרק להשיג שלום, שיאפשר זירוז ההתקדמות הציונית – רק לשם כך. ב־1928 קבע דב"ג (עמ' 152): "אין אני נכון לוותר אף על אות אחד של הציונות לשם 'שלום'". במארס 1936 קבע עמדתו במסמרות, אומר טבת בהמשך, כשכתב למגנס: "ההבדל ביני וביניך הוא שאתה נכון לוותר על עליה לשם שלום. אני לא. אם כי השלום יקר לי" – – – בהמשך מביא דב"ג סימוכין: כי היהודים שארץ־ישראל דרושה להם לא יסכימו לכל ויתור, ובשבילם "העליה קודמת לשלום".

בן־גוריון הבין, עוד לפני פרוץ מאורעות תרצ"ו שהערבים נחושים בהתנגדותם לעליה יהודית וכל עוד יהיה דבר בידם – יתנגדו. לכן אמר למרכז מפא"י: "– – – שאין סיכוי להבנה עם הערבים" וחזר על כך בהנהלת הסוכנות הגדיר את הדברים בבהירות שאין למעלה ממנה: "אנחנו והם רוצים אותו הדבר. שנינו רוצים בארץ־ישראל".

למי שאומר שזו היתה דעתו של דוד בן־גוריון אז, משיב שבתי טבת בעמוד 282 בדברי דב"ג במועצת ההסתדרות ביולי 1938, שמלחמת הערבים בציונות תימשך "אולי מאות בשנים". אכן, מלותיו של יצחק למדן ב"מסדה" השואל "מה זה עיפו כנפיך הנשר, ואנו שרפנו, שרפנו הנשר" – דיברו הישר אל לב בן־גוריון. הוא קרא למאמץ ממושך – אולי מאות שנים.

בעמוד 303 מביא שבתי טבת שיחה מעניינת, שחשיבותה רבה מבחינת הביוגרפיה של דב"ג, שהוא ניהל עם שר המושבות הבריטי מלקולם מקדונלד בימי השיחות שקדמו לספר הלבן. בשיחה זו אומר דב"ג למקדונלד שיניחו לנו לנפשנו ואנו נסתדר כבר בכוחותינו אנו. השר הבריטי מתפלא ובן־גוריון נשאר בשלו. אם הערבים יביאו חיזוק מארצות ערב, אנו נביא חיזוק יהודי, לא רק מפולין גם מאמריקה. קביעותיו אלה של דב"ג קדמו לדברים באותה רוח ממתנות פוליטיים אחרים.

בעמוד 179 מדגיש טבת שוב, שעלייה קדמה לשלום אצל דב"ג, ובמקרה זה בויכוח עם חיים וייצמן. כל דבר היה פחות בעיני מעלייה: "כי עלייה גדולה תביא במשך שנים לא רבות לשלטון יהודי על הארץ. וכשנהיה לכוח יותר גדול נקרע את כל הגזירות (עמ' 179).

בעמוד 322 מביא שבתי טבת שורות אחדות המסבירות את כוחו והשפעתו של דוד בן־גוריון: בני הארץ, ובעיקר הצעירים, אהבו כל מלה מהמלים האלה (נאום של דוד בן־גוריון שטבת מביא ממנו מובאה ארוכה וטובה). הדברים האמיצים, הנאים וחוצבי הלהבות, הציתו אש בליבם, וסגולתו של בן־גוריון להפוך ייאוש לתקווה, תחושה של חדלון־אונים ליתרון־כוח וליצור את הרושם שבמבוי הצר והסתום פרוש כר רחב לחירות התמרון – הפיחה אומץ ותקוה בלבבות.

נושא חשוב וכאוב באותה תקופה היא השואה וחדלון־האונים היהודי להילחם בה. בזמן האחרון מרבים לדבר ולכתוב על כך ועל אשמת היישוב וההנהגה שלא עשתה דבר להצלת יהודים. איש אינו מנסה לחשוב על השאלה וכי מה יכלו לעשות היהודים, הן הנשמדים והן אחיהם שידו של היטלר לא השיגה אותם? עמדנו מול עולם רע, משמיד, מזה, ועולם מעלים עין מהשמדתנו מזה. שאלה שאין עליה תשובה היא מתי נודע לדב"ג חלק זה או אחר מהאסון, ומתי נפרשה לנגד עיניו כל התמונה. אין תשובה. כי גם כששמעו יהודים על השואה לא נתפס הדבר, כי היה איום מדי. בן־גוריון לא ראה דרך פעולה לשינוי המצב. אשר להצלת בודדים הוא תמך במעשי חבריו, אולם הקדיש את עיקר מרצו להמשך קיומו של העם היהודי, להקמת מדינה יהודית וראי שאי־אפשר לדון בנושא האיום ביותר בתולדותינו במסגרת ביוגרפיה של דוד בן־גוריון.

לא יכול להיות ספק בתרומתו הרבה של שבתי טבת, גם בכרך זה, לידיעתנו על דוד בן־גוריון וכל הנאמר כאן הן רק דוגמאות. זו, כאמור, עבודה מונומנטלית, ולא נותר אלא להציע לשבתי טבת שבכל הנקודות שיש בהן הבדל בין שיטות עבודתו בכתיבתו של כרך זה לקודמים לו, יחזור להבא לשיטתו הקודמת, ואל יושפע מביוגרפיות אחרות על אישים אחרים, הנופלות מעבודתו הוא.

هكذا من الاحل

הסתדרות מדיצינית הדסה

לביה"ח בהר־הצופים
דרוש/ה

מרכז/ת שרות סוציאלי
ב־¾ משרה

תאור התפקיד:
– אחריות להפעלת שרות סוציאלי בבית החולים.
– הערכת צרכים, תכנון ופיתוח תכניות, טיפול מותאמות לחולים (משפחות).
– יזום פרויקטים משותפים עם השרותים בקהילה.
– קידום תרומה המקצועית, הכשורים ושיטות העבודה של הצוות.
– הדרכה מקצועית לעובדים וסטודנטים ומעורבות בתכניות הוראה ומחקר בבית החולים.

כישורים:
– בעל תואר מ.א. בעבודה סוציאלית (או ב.א. בעבודה סוציאלית ומוסמך בבריאות הציבור).
– נסיון של 8 שנים לפחות בעבודה סוציאלית בנושאים הקשורים לבריאות וחולי, נכות ו/או שיקום.
– התנסות בעבודת צוות ופיתוח תכניות באוריינטציה קהילתית.
– כושר ארגוני ונסיון בניהול צוות.

פיפות: למנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בהסתדרות מדיצינית הדסה. להתקשר לקביעת ראיון אישי לטלפון 02·446578, 422768 ולהביא תולדות חיים.

אמלגר — רשת מוסדות חינוך

"אחוזת שרה" בני ברק
מוסד ילדים פנימייתי
דרושים:
א. **טבח ראשי** – מנהל מטבח
ב. **מדריכה חינוכית** –
משרה מלאה, מגורים במקום.
מועמדים רציים יתקשרו לטלפון 03/791504, 03/792576.

כפר ילדים
"נווה מיכאל" פרדס חנה
מוסד פנימייתי לגילאי 12–6
דרוש:
מדריך חינוכי –
משרה מלאה, מגורים במקום.
מועמדים רציים יתקשרו לטלפון 06/377104, 06/371932.

הסתדרות מדיצינית הדסה

דרוש/ה
עובד/ת סוציאלי/ת
לעבודה ביחידה
לפסיכו-אונקולוגיה, במשרה חלקית. העבודה כוללת טיפול פרטני, משפחתי וקבוצתי תוך השתלבות בצוות רב מקצועי.
העבודה בעלת אתגר, עם הזדמנויות לימודיות מלוות.

דרישות התפקיד:
B A בעבודה סוציאלית ונסיון קודם בעבודה סוציאלית טיפולית.
נא לפנות בלווי קורות חיים לשרות הסוציאלי טל' 02-446573-7, 02-422768
בשעות 8:00–15:00

Maquette Ladies Fashion

למפעלנו בעכו
דרושה
מזכירה בכירה

לאלבני ישראל פרייט בע"מ
עמילות מכס ושלוח בינלאומי
דרוש
שליח
בעל רשיון לקטנוע/מכונית

דרוש
סוכן
לענף מוצרי אינסטלציה ואביזרי אמבטיה
רצוי נסיון.
03·5242832 או 03·5599665
רח' אילת 15, ת"א־יפו.

יואב וחיבי רעיון בע"מ
חברה צעירה ודינמית המפעילה מערך שיווק חדשני למוצרים יחודיים בארץ ובחו"ל בונה צוות ארצי שיווקי
הכשרה מתאימה בתחום השיווק
ונסיון קודם אינו הכרחי
למתאימים משכורת • אחוזים. לקביעת ראיון – ד"ר רקואיזי ת"א – 03·5462423, 03·5465772 גם חיפה – 04·641371

דרושים .... דרושים
מאקפל תעשיות אופנה בע"מ
דרושים למפעליה בעפולה

★ מנהל מפעל
★ מנהל ייצור

תנאים
ניסיון קודם בתפקיד זהה בתעשיה, הכרחי תואר אקדמאי בהנדסה או בניהול תעשייתי. עדיפות לבעלי רקע טקסטילי.
טל. 065·59707 (אסנת)

לחברה ותיקה בת"א
דרוש/ה
מנהח"ש סוג ד'
בעל/ת נסיון לעבודה מלאה ואינו יתנב למועמד/ת המתאימה.
פרטים מלאים לת.ד. 21196 ת"א

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם... (ההמשך אינו קריא)

חברה מצליחה בבת־ים
מציעה לך עניין ואתגר

- **אחראי מחסן טכני**
- **מסגר** - מוסמך
- **חשמלאי תעשייה** - מוסמך
- **מכונאי תעשייה** - מוסמך
- **איש אחזקה כללית**
- **מסיק דוודים**
- **נהג - מעל 15 טון**

העבודה במשמרות
נא לפנות לטל. 03·5519974
עבור כח אדם.

י.א.מ מחשבים ועיבוד נתונים בע"מ
עם התרחבותה בארץ ובחו"ל
דרושים

א. **מתכנן/מנתח מערכות**
בעל 4 שנות נסיון UNIX FORTRAN ובניהול פרוייקטים, בעיבודים נתונים וניהול צוות עובדים.
מועמדים מתאימים יפנו לטלפון 03·774044/3 בקשר למנתח מערכות.

ב. **5 מתכנתים מתחילים**
בוגרי ביה"ס להנדסאים לצוות פיתוח פרוייקטים בתחום עיבוד הנתונים.
מועמדים מתאימים יפנו למשרדי החברה בגבעתיים רח' תפוצות ישראל 7 בשעות העבודה.

המחשב המרכזי
אורה שיתופית לאספקה בע"מ

סניף תל־אביב
מחפש:
מהנדס מכונות
למח' צמיגים

הכישורים הנדרשים: נסיון מעשי בשיווק או ניהול פעילות כלכלית של 5 שנים לפחות (מוכח ע"י אישורים), כושר ניהול צוות עובדים (משרד מוכרים ומחסנאים), ידיעת השפה האנגלית על בוריה, כושר ניהול מו"מ ברמה גבוהה בעברית ואנגלית עם ספקים ולקוחות. גיל עד 45. רשיון נהיגה, מגורים בגוש דן.
על המעוניינים לפנות בכתב־יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 130 תל־אביב 61001.

למפעל כימי גדול
בתחום הכימיה האורגנית
בדרום הארץ
דרוש
מהנדס מיכשור ובקרה בכיר
תנאים מועדפים למועמד המתאים
המעונינים יפנו בכתב יד ובציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1736 ת"א, עבור "מהנדס מיכשור".

מ.א.ג.מ – מועדון מכוניות ותיירות ישראל
דרוש
אחראי מוקד אלחוטי
להפעיל צי רכב השירות (גם במוצאי החג)
★ בעל נסיון כדיספצ'ר בשירות שטח
★ ידע בכלי תקשורת
★ ידיעה טובה בתפעול רכב
מועמדים יפנו אל טל' 03-225622 החל מיום א'
המודעה לשני המינים

למפעל תכשיטים ליצוא
באזור יהודה
דרושים
★ **מלטש תכשיטים**
בעל נסיון רחב ומגוון בכל שלבי הליטוש
★ **צורף**
בעל נסיון בעבודות צורפות
★ **מלחימים/ות**
כל המשרות מלאות, 5 ימים בשבוע
07.30–17.00
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות מיום ראשון
לטלפון 03·843418 שלוחה 128
בין השעות 10.00–14.00

לחברה קבלנית דרושים
1. **בחורים יוצאי צבא**
לעבודה בגנול אשדוד.
2. **מפעיל שופל גלגלים**
3. **מנופאים**
03·497557

לחברה קבלנית לעבודות ציבוריות
דרוש
מהנדס בכיר
בעל נסיון רב
רצוי מועמדים מאזור רחובות/ראשל"צ/ת"א
כישורים:
- ניהול פרוייקטים צבוריים.
- משא ומתן עם קבלני משנה.
- חשובי כמויות והגשת חשבונות.
- מומחה להכנת מכרזים.
המועמדים מתבקשים לכתוב קורות חיים ונסיון קודם לדחוף לוטוס בית הפועלים 6, רחובות מיקוד 76273 עבור מהנדס.

עו"ד, התמחות במשפט מסחרי
מחפש אפשרות לשילוב במשרד קיים.
טלפון – 03·353620.

לחברת "שאנן" דרושים
רופאי שיניים
לעבודה במשרה חלקית/מלאה באשדוד נתניה ופ"ת.
טל: 03·913787, 08·521197

חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ
דרוש
מחסנאי
חלפים לרכב
- לאחר שרות צבאי
- בעל נסיון של שנתיים
- ידיעה בסיסית באנגלית
- מכונאי כלי רכב יתרון
מועמדים יפנו בטלפון מס': 03·333221

למשרד נסיעות בתל־אביב
דרוש/ה פקיד/ה נסיעות
- תעודת פקיד מומחה/מורשה
- נסיון בעבודה עם לקוחות מסחריים
בדבר פרטים לפנות לטל' 03·652140 לניר

לחברת אלישרא
מערכות אלקטרוניות בע"מ
דרושים/ות
עובדים/ות ייצור באלקטרוניקה
- בעל/ת נסיון של שנה לפחות
- הכרחי נסיון קודם בעבודות יצור ברמה צבאית.
- ידע בקריאת שרטוטים – הכרחי
- העבודה במשרה מלאה (7:30–17:00)
- 5 ימי עבודה בשבוע
- ארוחה בחדר האוכל
- הסעות
- סודיות מובטחת
בדבר פרטים נא לפנות
לטל. 03·7645456 החל מיום א'.

לחברת ביטוח גדולה דרוש
מפקח חיתום
תפקידו: בקרה שוטפת של ישום מדיניות החיתום של החברה כולל נושא גביה; הדרכה בנושאי חיתום שוטפים.
דרישות התפקיד:
1. השכלה חכשנות מלאה. יועדף בעל השכלה גבוהה יותר
2. בוגר המכללה לביטוח יועדף
3. נסיון מעשי של לפחות 5 שנים בחיתום וקבלת עסקים בכל ענפי הביטוח הכלל
4. העבודה כרוכה בנסיעות
5. יכולת לנהל מו"מ ברמה טובה
להתקשר החל מיום א' 204711 (03) ולבקש את דליה או את אורי.
רוברט הלף ROBERT HALF
החברה הגדולה בעולם המתמחה בהשמת כח אדם במחשבים ובחשבונאות
סודיות מובטחת

לחברה ותיקה ומבוססת במיכון חקלאי ותעשייתי
דרוש
אחראי התקנות ושרות
- הנדסאי אלקטרוניקה
- רקע בחשמל/ אלקטרומכניקה/ מיכשור ובקרה
- נסיון מוכח בניהול צוות עובדים
חושב אזור המרכז, לעבודה בכל הארץ
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף נסיון וקורות חיים לת.ד. 53112, ת"א

דרושים
שרברבים
לחברת אינסטלציה באזור תל־אביב וראשל"צ
טלפון 03·5520950
03·958779

דרוש
מהנדסים
בוגר הטכניון לעבודה במשרד פרטי 5 ימים בשבוע
ת.ד. 11333 ת"א 61111
עבור "מהנדס חיב"

הלוח הכללי
(מבקש ומציע)

משרד החקלאות — המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית
משרד החוץ — המחלקה לשיתוף בינלאומי
מכרז 10/87
לארץ דוברת אנגלית באפריקה
דרוש
מומחה לגידול שדה, ירקות ותכנון משק
בעל ידע כללית בענפי משק חקלאי. השכלה אקדמאית עם נסיון של 5 שנים או טכנאי עם נסיון של 7 שנים, בדרגה 9 מהנדסים/טכנאים.
השליחות היא לשנתיים. שליטה בשפה האנגלית הכרחית.
לפרטים נא לפנות: טלפון 211492, 03-211490

באזור תל אביב המרכז והשרון
דרושים
מורים אקדמאים
בעלי נסיון בהוראה של – 5 שנים לפחות בבתי ספר תיכוניים
המתאימים יוכשרו להורות בשעות הערב בנושא מעניין ומשתלם
טל': 03-900153

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
דרושים
מורה בכיר לביולוגיה
עם נסיון בהגשה לבגרות
משרה חלקית
מורה לאנגלית
נא לפנות להנהלת הכפר הירוק
טל: 03·496166 או בכתב מ 47800

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי או הורות. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבירים צפויים לעונש על פי החוק.

התאחדות התעשיינים בישראל

לאגף מתכת וחשמל
דרושים:
1. **כלכלן**
2. **מזכירה בכירה**
שלוטה בשפה האנגלית
נא לפנות בכתב יד ובצרוף תולדות חיים ל"אגף מתכת וחשמל"
התאחדות התעשיינים בישראל רח' חמרז 29 תל־אביב 68125

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

למפעל אלקטרוניקה גדול
- **מלחימות**
- **חווט**
מעגלים מודפסים, הלחמות
- **מזכירה עברית**
ידע בעיבוד תמלילים
- **מבקר איכות**
ויזואלית
- **מתקין מכשירי קשר**
מנוסה, לנתניה ות"א
- **מחסנאי**
מנוסה, רשיון ב'
- **עובד/ת בונדר**

תנאים מצויינים למתאימים
טל': 371028, 03·371465/70

לרשף מחשבים
מח' הדרכה
דרוש ה
מדריכת תוכנה לIBM-PC
בעל/ת נסיון בהדרכת מעו :ות הנהח"ש ו/או מעבדי תמלילים
לפנות לאריאל טל'. 733223·4·5

לחברת בניה בת"א
דרוש
מנהל עבודה מעולה
- בעל נסיון רב בכל עבודות הבנין והמערכות
לפנות בכתב בציון נסיון קודם ושכר מבוקש לת.ד. 991 ת"א עבור "מנהל עבודה"

דרוש
מפקח בניה
מהנדס־הנדסאי, פנסיונר לעבודה חלקית בת"א
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 2300 הרצליה 46733

הקולג' הישראלי לרפואה אלטרנטיבית
לקליניקות של הקולג'
דרושים
★ אוסטיאופאט ★ הומאופאט
★ רופא ילדים – מומחה להומאופאטיה
★ נטורופאט ★ כירופרקט
לפרטים ת.ד. 29627 ת"א
רח' יעבץ 30 ת"א טל. 03-5101062

OVERSEAS JOB OPPORTUNITY WEST AFRICA

WE ARE LOOKING FOR ONE EXPERIENCED AND QUALIFIED AGRONOMIST TO HOLD THE POSITION OF FARM PROJECT MANAGER TO DEVELOP 2000 HA. SALARY IN US DOLLARS + FRINGE BENEFITS SUCH AS FREE HOUSE - CAR - FURNITURE - HOUSE PERSONEL.
REQUIRED LANGUAGE: ENGLISH
CONTACT: MR. R. ISRAEL - ROOM 1012 - CARLTON HOTEL - TEL AVIV - TEL. 291-291 UNTIL 26.10.87 - 7:00 PM

קופת חולים מכבי

דרוש/ה
פקיד/ת קבלת קהל
לעבודה בפתח תקוה
במשרה חלקית
על המועמד/ת להיות לפחות בעל/ת 12 שנות לימוד
נא לפנות למר יורם פרדיגרו בטלפון 03·916347

לחברה העוסקת ביבוא
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
דרישות:
- סוג 3 בהנהלת חשבונות
- נסיון מוכח של 3 שנים בהנהלת חשבונות ממוחשבת
- יכולת עבודה עצמאית
- משרה מלאה

נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים, ידע, נסיון מקצועי ושכר מבוקש לת.ד. 33450 ת"א (מיקוד 61333) עבור מנהל/ת חשבונות

גסטטנר (ישראל) בע"מ
החברה המובילה במיכון משרדי
להרחבת מערך השרות
דרושים:
טכנאים
לסניפים בתל־אביב
- בעלי רקע טכני נרחב רצוי במכשירנות, אלקטרוניקה והפס לעבודה מגוונת במשרה מלאה
- בעלי רשיון נהיגה יפנו אל גסטטנר, מח' כח אדם רח' יגאל אלון 110 ת"א מיקוד 67891
– סודיות מובטחת –

קבוץ משמרות
מחפש
אחות מוסמכת
עם נסיון קבוצי
מגורים במקום
להתקשר בין השעות 8.00–15.00
טלפון 06·374611

לחברת ישמאר־סמי
דרוש
נציג מכירות
כישורים:
- ידע במכירות ציוד וידאו מקצועי
- גיל עד 35
נא לפנות למיכאל טל'. 03·652431

לחברה מסחרית ברמת־גן
דרושה
מנהלת חשבונות
מנוסה למשרה מלאה
בעלת נסיון בעבודה עם מחשב
(תוכנת "חשבשבת" כולל מלאי)
לפנות החל מיום א' טל. 03·297278

לקרן הדו־לאומית ישראל – ארצות הברית למחקר חקלאי בבית דגן
דרושה **מזכירה לחצי משרה**
שפת אם אנגלית, ידיעה טובה בעברית, נסיון בעבודה משרדית, הדפסה באנגלית כולל מעבד תמלילים
להתקשר לנירה 03·952244

פ.ב.ד. (ויזנר) בע"מ
אמצעים ושיטות תיוק ומיכון משרדי
למשרדנו ברמת־גן
פקיד/ת מכירות משרד
- אדמיניסטרציות מכירות וגביה.
- קבלת הזמנות ומכירות טלפוניות.
טלפון 03·7612144

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	לפרסם מודעה! דחף	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון טלפון 03-611001	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דירות

וילות ובתים

בנה ביתך בגוש ... בנייה, ביקוש מ' ... 300 בנוי, 450 קרקע מהבעלים 052-570413 (12853) 052-575730

קבוצת קציני חיל האויר מתארגנת לבניית שכונת וילות בגבעתיים ... 03-536474 (30215)

[illegible]

לויתן־ל.פ. לבנייה בתוך דמתה 2 קוטגים 5+ דירת חדר על הגג, נודאו 14 בתים אפשרות החלפה (30100)

ברמות־צהלה (ויסבורג) קוטגים מפוארים בשלבי בניה "אקו" (13278) 03-442347

"פרל בונגים קבלנים" בבנין הגבה ברחוב קלוז בצפון ת"א נותרו 4־3 חדרים להתקשר: 03-597344, 03-867690, 03-588555 בין 09.00-16.00 (27095)

בריננה וילות מפוארות בבניה 7 חדרים 230 מ"ר בנוי, 400 קרקע בשכונת באזור ב־12 ברחוב התאנה קרית־גנים 03-7512639 (19097) 03-429115

במצפה־רמון פניו 4 חדרים+ מרפסת ... $27,000 (21105) 057-88508

לרוצים במעלה־אדומים קוטג' 3+ אפשרות בניה, גמר 02-353767 (20823)

קוטגים, ממוארים ... עד 351425 (27994)

בזכרון־יעקב קוטג' ... בריכת שחיה ... 180,000 $ (27595) 052-20669

בהרצליה בנעורה ... 205000 ... 052-542369 (25980) 03-723380

... +זוגי ... 057-88606 $30,000 (29762)

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

בשיכון ל' דירה אחרונה לאיכלוס מיידי 5 חדרים רח' לוי אשכול 40. לפרטים: חברת "אביב" (29202) 03-7512203

דירות למכירה 2-2½ חדרים

להשכרה בבני־ברק 2½ חדרים, מרוהטת חלקית 03-784150 +טלפון (27102)

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות גג

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

פנטהאוז יוקרתי בנוה־אביבים 200 מ"ר במפלס אחד, מירב השיכלולים מיזוג, חימום וקידוד "דירות אביב" מלד"ן 03-5412019 (26897)

ביקוש דירות

חולון-בת-ים

בראשל"צ בירושלים 16 שתי דירות 5 חדרים (27071) 03-993059

דירות מרוהטות

דירות בשרון

רמת גן

בנתניה ... דירת גג 3½ ... (8171) 03-9322290

בפ"ת 5 ממואדת ק"ב +מזגנים +דוד"ש +טלפון 03-914793 (20168)

שרון

ת"א-יפו

"מגוון־נכסים" מציע: דירות גג מפוארות ... קוטג' ... דירות להשכרה (27725) 03-449654

וילות ובתים

דירות למכירה

במודיעין בהרצליה: ... וילה מפוארת יחידה ונפרדת!! (26389) 052-570970

בצפון ת"א: בבניה מבחר דירות ... 03-496755 (14451)

... 24 ק"ד דירה יפהפיה ומרוהטת עם כל השיכלולים, נוף מקסים ובריכת שחיה 03-281145-6 לחוף (27680)

בגני־הרצליה של "אור־ים" בהרצליה הצעירה, שכונה יוקרתית חדשה, דירות 5 חדרים מפוארות ופנטהאוזים. מחירים מיוחדים לתקופה מוגבלת. לקבלת פרטים: 052-572696 משרד המכירות באתר פתוח בימים: א, ב, ד, ה, בין השעות 10.15-14.00 המשך רבי־עקיבא הרצליה הצעירה (26462)

דירות [illegible]

חדרים מרוהטים

עסקים

לחברות השקעה ובעלי עסקים בהזדמנות למכירה מפעל לחומרי ניקוי וכימיקלים מחזור $1,000,000 אפשרות לאחד עסק נוסף 03-5520059 (26972) 03-5517895

זכיון של "דימיוני" זה עסקו! הצעה למשקיעים ולבעלי מסעדות 03-281308 למיכה קין (26528)

למכירה או לשותפות, מתפרה גדולה בדרום ת"א עם 25 מכונות וציוד ושולחן גזירה ופריסה, עם חוג לקוחות 03-837724 ובערב 5519076 (26235)

למסירה בשכ"ת חנות בגדים עם תכולתה, בקרית בנימין, לנדאו 16, בערב 5521037, 5519076 (25996)

[illegible]

מחסנים

[illegible]

אולמות

[illegible]

חנויות

בת"א למסחר ושיווק, 70 200 400 מ"ר "נ.ת.מ נכסים" (7149) 03-372169

להשכרת חנות כ-200 מ"ר ע"י כיכר דיזנגוף +טלפונים 03-615324, (25859) 03-458610

[illegible]

משרדים

להשכרה 10 חדרים בדיזנגוף +ביוב +טלפונים 03-456384 (24406) 03-824530

דרך הרצליה, אבן גבירול, רוטשילד, 200-2000 מ"ר. "נ.ת.מ נכסים" 03-372169 (16394)

[illegible]

מבני תעשיה

בחולון, ראשל"צ / ובת-ים "500-3,000 מ"ר. "נ.ת.מ נכסים" (29666) 03-372169

להשכרה באיזור התעשיה בבת-ים 3500 מ"ר + חומה סביב מבנה אספלט. בשטח מבנים וסככות למעלה מ-500 מ"ר +חשמל ומים. פרטים בטלפון 03-588555 בין השעות 08.00-16.00, ובערב 03-492738 (27103) 03-459608

דרוש 1500-2000 מ"ר באזור המרכז לחברת פלסטיקה בלעדי רשף נכסים טלפון (25565) 03-5742777

[illegible]

מגרשים

למשקיעים דרושים מגרשים בכסף /קומבינציה בראשל"צ ת"א "שיון נכסים והשקעות" (29638) 03-941352

בגבעתיים במרכז לבניה מיידית לזוג 17,200 דולר +מע"מ, 2000 בניין וזמן ההיתר במשכנתא, באשדוד: 08-574335 בערב: 08-574823 (27588) 08-574587

למכירה מגרשים בבוטינסקי (גוש 3927) "שיון נכסים והשקעות" (27438) 03-941352

בראשל"צ להשקעה מגרשים חקלאיים (אפשרות חלקים) "שיון נכסים" 03-941352 (25769)

קבלן מעוניין במגרש בתל-אביב במחמך קומבינציה. 03-299674 (29663) 03-867472

[illegible]

הצעות עבודה

קורס מרוכז ומעשי ל-פירסום וקידום מכירות העסוקה מובטחת למסיימים טל' 03-338046, (27341) 330048

מתנ"ס רמת-עמידר דרוש אב בית למשרה מלאה מפוצלת (27216) 03-761749

גן לעבודה קבועה כשיר באזור השרון רצוי רכב 052-449960 (27178)

בהוצאת ספרים דרושה מאד ידיעה וקריאת שכבות השפלית WIREUP משרה מלאה, תנאים בצ צוינים "א.י.ת." (27075) 03-371465-70

למפעל גדול בענף המזון דרוש מפעיל מכונות אריזה בעל נסיון וידע (26959) 03-780950

לחברה מצליחה בענף הפירסום נציגות מכירה לעבודה מענינת עם אפשרות להכנסה גבוהה, רצוי נסיון קודם. המתאימות והמקושרות בר יום ראשון: 03-5103813 (26957) 03-655975

ליוצא קיבוץ המוכן לעבודה קשה ומעניינת הזדמנות יוצאת דופן ללמוד במקצוע חדש למתאים הדרכה מקיפה ושכר גבוה בהדרכה מתם קובל. אנדי 03-297741 (26945) 60 מיכה

לאנשים מוכשרים והורים המגבים לעבודה קשה אשר טכנה בצר דה' הזדמנות יוצאת דופן למתנה בקריירה חדשה בעני הביטוח. עניין רב ואפשרויות לקידום ולרווחים גבוהים! למתאימים הדרכה ועזרה עד להצלחה. (26926) 03-630236

מלחימות מנוסות לחיזוק והרכבת מעגלים מודפסים למפעל אלקטרוניקה בבני-ברק. דרוש נסיון קודם של שנתיים לפחות, 5 ימי עבודה בשבוע. 03-5791555 ל-כוכבה (26520)

בוגרי ביה"ס מקצועי (רצוי מכניקה עדינה) +ידע באנגלית לעבודה מיידית "א.ב.א" (26191) 03-282487

עובדי ייצור למפעלי תעשיה רצוי יוצאי צה"ל +רשיון נהיגה לאזורים ב"ת, ראשל"צ ובת-ים 03-286111 (25882)

קופאים/ות לרשתות השיווק באזורים: ת"א, בת-ים, ר"ג ורמת-אביב. (25800) 03-286111

דיילות למבצע פרסום ברשתות השיווק לאזורים: ת"א, חולון, בת-ים, ראשל"צ, נס-ציונה, רמת-גן ופ"ת. (25775) 03-286111

למושב ארגמן דרושה עובדת מטבח בבבר פרסים לפנות למלכה (25768) 02-942078

רווחים גבוהים! לבחורים/ות במכירת ספרים בשעות הערב. (25691) 03-7523568

להברת שיווק חדשה דרושים צעירים/ות אחרי צבא לפרויקט מיוחד תנאים מלאים, שכר גבוה אפשרויות קידום. אם את/ה רציני/ת תתקשר 621587 (25650)

מזכירה עצמאית לחברה ותיקה לשיווק מוצרי פרס ומתנות בחולון. התפקיד אחראי מאוד ומגוון. יכולת אירגון, שליטה באנגלית וידיעת הדפוס הברורים. אווירה נעימה ותנאים טובים מאוד למתאימה. ליונר 393 מישרת 03-295694 (26934)

"ליקידום" מבואי חטיבה מנוסה +חשמלאי מוסמך לתעשיה לעבודה קבועה בשכר גבוה (24650) 03-5103811-2

פקידים/ות

דרושה פקידה לוצי יום כולל מנוסה בעיבוד תמלילים דו לשוני ושליטה באנגלית (27308) 03-284743

מזכירה עצמאית לתפקיד אחראי ומגוון בחברה (26955) 152

פקידה לעבודות מוכרי דות במפעל אלקטרוניקה בבני-ברק. ידיעת אנגלית חיונית 5 ימי עבודה בשבוע (26686) 03-784212

לנושן דרושה פקידה למשרה מלאה במשק ניסקי, רקע במחשב 03-5102505 (26?0)

קלדניות מסוף מנוסות ל-6 שעות עבודה ביום, לנוחות. "ממפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א'-ה' 08:00-14:00 (25729) 03-298877

פקידה קבלה+ עבודה על מרכזיית, במגרש בחולון לאחר צבא, ליום עבודה מלא, לתקופה משוכת, אנגלית ברמה טובה חובה. שכר גבוה למתאימה. "ממפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א'-ה' 08:00-14:00 (25698) 03-298877

מזכירה מנוסה אנגלית שוטפת, עיבוד תמלילים עברית אנגלית לחברת מחשבים בהרצליה (תנאים טובים) 03-286111 (25469)

עובדי מחשב

מפעילים/ות לציוד ציבור ממוחשב +קלדנות 03-266601 (27530) 03-259196

עוזרות ומטפלות

גזירה/תפירה

למעקס במלה דרושות תופרות מקצועיות כל התנאים הסוציאליים הסעה מאורגנת מנמל לוד. צהרון לילדי עובדות המפעל 08-246290 (29030)

למעקס בני-ברק דרושות תופרות מקצועיות 5 ימי עבודה הסעה מאורגנת 03-706342 (29025) 03-706158

למעקס דרושה מודליסטית בעלת נסיון למחלקת הלבשה, זגגן בעל נסיון, תנאים מצוינים (27466) 03-337725

תופרות בית מנוסות לאוברלוק אנו מביאים ולוקחים 03-835829 (26641)

תופרת דוגמאות מנוסה לעבודה מיידית "מוש" משרה מלאה תנאים טובים (26477) 03-245127

דרושה תופרת מקצועית למפעל דחיפים 9611138 9612171 (26182)

תופרות לאוברלוק וזיגזג, דרוזות ובעלות מקצוע, שכר גבוה, תנאים סוציאליים, 03-831491 (26134)

לדוידה הרצל 119 ת"א 03-839151 תופרות מקצועיות. עובדות לגהוץ גזירה ולעבודות יד. (26215)

ל"גיבוה" דרושות: תופרות דוגמאות מנוסות, עוזרות לגזירה ופקידות זיגזג. (26202) 03-651155

מטפלת סיעודית לבחורה מוגבלת לחצי משרה/ מלאה תנאים נוחים ומטבים 5527714 (26176)

טבחים - קונדיטורים

[illegible]

הנהלת חשבונות

המה"ח ממוחשבת ושירות מושב למנהלי חשבונות (28768) 03-449514 בנין

[illegible]

פנסיונרים

"מקסיטור חותך ובעל מניין לחזי משירה, הכוללת קשר עם לקוחות, מגו־רים בדרום מערך יות־רון. העבודה מעניינת, עם אנשים. שכר הולם +הוצאות רכב מלאות למתאים. לינה־ 03-295694 משרה 1/2 (26950) 60"

שרותי אחיות

עובדי סעד

שליחים

"לחברת בלדרות דרושים שליחים בעלי רשיון לווספה. רשיון לרכב יתרון תנאים מעולים לנוד־ אופים (משכורת בסיס+ עמלות) שעות גמישות (25481) 03-612226"

בקשות עבודה

דירות

הצעות עבודה

באר שבע והדרום

אילת

מכוניות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

"ל'קידום' חברת CNC מנוסה, רצוי באוקמור־ 2500 ש"ח מינימום +מב־ קר איכות למתכת מנוסה גבוה. (24723) 03-5103811-2"

"ל'קידום' חרט+ כרסם קונבנציונלי +ל-CNC 'מנוסים בשכר גבוה +מפעילי CNC למשמ־ רות 03-5103811-2 (24693)"

"ל'קידום' מסגר/ רתך מנוסה רצוי+ קריאת שר־ טוט לקביעות בשכר גבוה 03-5103811-2 (24672)"

"חרט /כרסם מעולה למ־ כונות קונבנציונליות ב־ חולון שכר מעולה!!! (24505) 03-372304"

"דרוש מנהל עבודה למ־ סגריה ברמלה קונסט־ רוקציה פלדה והרכבות (24097) 08-223885"

עובדי מוסך

"ל'מרכז־ הרדיאטור' דרושים: רדיאטורים ואגזוזים 03-747785 יו־ 03-348755 אל בערב (27168)"

שומרים

"ל'אומנות מוסמנג' דרד־ שת מוכרות מנוסות ל־ זו שלם תנאים טובים (25841) 03-622023"

סוכנים — מקדמי מכירות

"איש מכירות מנוסה +רקע בתעשייה. מגיל 40־ 25 אחר נוסף דן +רכב נסיון מוכח של שנתיים לפחות (26443) 03-245127"

מפעילי ציוד מכני

פועלים/ות

ספרים/יות

נגרים

"ארזים אורגנת מקבת ושיש סנדוויץ' +פנל החול 360 ש"ח למ"ר אספ־ קה תוך שבועיים. דעו־ זה (27492) 052-33613"

"לשרותי במה נגר בעל נסיון רצוי ידע בחשמ־ רות 03-267903 (27219)"

נהגים

מחסנאים

"למפעל אלקטרוניקה דרוש מחסנאי, נסיון קו־ דם בתחום הכרחי (26963) 052-589615"

מוכרים/ות

"דפס הנדרה 1/2 תנאים טובים למתאים (25883) 03-283749"

חשמל ואלקטרוניקה

"אלקטרונאי/ טכנאי אל־ קטרוניקה לבדיקות חשמליות, במשמרת שנ־ יה +שלישית. למפעל אלקטרוניקה בחולון. (השעות +ארוחה +תנ־ אים טובים). (25896) 03-286111"

"חשמלאים מוסמכים לאח־ זוקה בתעשייה ידע ב־ פיקוד ובקרה למפעלים בראשל"צ, ת"א וחולון. (25810) 03-286111"

"למבורת גל־אור חשמל־ אים בעלי נסיון בחש־ מל, מבנה, ציבור ומסחר ודירות. תנאים טובים 03-830194 (24498)"

"מודסנאים טכניים, נסיון בתעשייה בתחום עיבוד שבבי. אלקטרוניקה למפעלים באזור ראשל"צ ות"א. (25768) 03-286111"

"לחברה בדיזנגוף מנוע מוסמך עם רשיון מרכזי (25658) 03-293992"

"מנהל חשבונות עצמאי, מנוסה בעבודה עם מחשב, לתקופה מסוימת, ליום עבודה מלא, שכר גבוה לתנאים סוציאליים. בחוק. 'סמנאור' בן־יהודה 12 ת"א, א'־ה', 08:00־14:00 (25687) 03-298877"

"בהרצליה מנהלת חשבו־ נות סוג ג' למשרה מלאה ידע בחשבשבת (25166) 052-84710"

עובדי יהלומים

"לחברת 'השמירה' משיכת אלקטרוניק, סטיו, מקלות, מתקנים עצמאיים בעלי נסיון להתקנת מערכות אזעקה, גילוי וכיבוי אש 03-707131־2 (26557)"

טבחים המלצרים

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

וולבו

פולקסוואגן

טנדרים

לנציה

מסחריות

"טרנספורטר 1986, יד ראשונה, מצב מצוין 52,000 ק"מ, (עבודה) 5411733 (בית) 827023 (27060)"

"חוק הודעות שווי בתעסוקה תשמ"א 1981: לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש ע"פ החוק."

אינוצנטי

אלפא רומיאו

ב.מ.וו

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

"'הסובר־ביק' חידוש ויל־ קי רכב יגואר 69 שמורה מאוד מנוע 86 משופץ בבית: 03-377744 (25823) 03-728977"

"'זהל החדש' מציע כל סוגי המכוניות האמריקא־ יות 1988 באספקה מהי־ רה 03-648729 (24983) 03-848444"

אאודי

אוסטין

אופל

אוטוביאנקי

صكنا من الأهل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידיאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

היה בית

כלי נגינה

הלוואות

הלוואה מיידית חולה לחברי ההסתדרות ולאנשי ביטחון נחוץ 052-543202, 03-346069 (26764) 03-773214

ביקוש רכב

חלפי רכב משומשים

רנו

פיגו

אופנועים וקטנועים

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

פיאט

פורד

סיטרואן

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

מרצדס

חוק הודעת שכר בתעסוקה, תשמ"א 1981

כפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהות של התפקיד מונעים קבלתו של בן אותו המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צריכים לעשות על פי החוק.

קרייזלר 1985 חדשה ללחלוטין! 19,600.- ש"ח (אפשרי החלפה) (23730) 03-845865

מנועים משופצים לפולקסווגן באחריות מכובדים כרטיסי אשראי בלבד. (26347) 08-467856

למפעל שניר ידוע באיזור ת"א העוסק בביצוע מוצרים יחודיים דרושים

1. מהנדס מכונות לצוות פיתוח ותכנון, דרוש נסיון רב תחומי בהנדסת מכונות בעל יוזמה ומחשבה מקורית לפתרון בעיות בלתי שגרתיות. דרוש נסיון של 5 שנים.

2. הנדסאי מכונות, לצוות פיתוח דרוש נסיון של 3 שנים.

3. חרט/כרסם, בעל נסיון של 5 שנים לעבודה על אבזרי סיבוב, נסיון בעבודה על CNC יתרון.

4. מסגר מכני, בעל ידע מקיף במסגרות ריתוך (ארגון CO_2), אזור. ידע נוסף בתחום ההידראוליקה, ועיבוד שבבי יתרון.

5. חשמלאי תעשיה, טכנאי/הנדסאי חשמל. דרוש נסיון של 2 שנים לפחות, בעל נסיון בחשמל בניין וחשמל תעשיה, לעבודה מגוונת ומעניינת, כולל עבודת שטח.

6. מכונאי רכב/אחזקה, בעל ידע מקיף בנושאי רכב ואחזקת מכונות במפעל. יכולת עבודה עצמאית. בעל נסיון של 3 שנים. בוגר חיל חימוש.

נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים וכישורים אישיים לת.ד. 25099 ת"א עבור משרד כ"א

המשטרה אתגר

דרושים

סטודנטים

לתפקידי תנועה

העבודה במשרה חלקית ובהתאם לתוכנית הלימודים. שכר התחלתי של כ-500 ש"ח (לחצי משרה) וכן הטבות כספיות ותנאי שרות מעל למקובל במגזרים אחרים.

לקבלת פרטים נוספים יש לפנות לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן בצירוף תעודת השכלה ופנקס מילואים.

תל אביב רח' הרכבת 14 טל. 03-628290

ירושלים רח' המלך ג'ורג' טל. 02-44433

חיפה רח' העצמאות 82 טל. 04-661067

רחובות רח' הרצל 206 טל. 08-487488

באר שבע רח' העצמאות 55 טל. 057-32521

הצטרף למלחמה בתאונות הדרכים

סודיות מובטחת

לקופת חולים „מכבי"
דרוש/ה
עובד/ת
(אפשר נער/ה לפני גיוס)
לעבודה ברמת השרון לתקופה של 3 חודשים.
בפרטים נא לפנות לטל': 402470 לאביבה.

למשרד מהנדסי בנין בת"א
דרושים
לתכנון פרוייקטים מעניינים
★ **מהנדס**
★ **הנדסאים/ות**
★ **שרטטים/ות**
בעלי נסיון בקונסטרוקציות בטון מזוין, פלדה ובניה טרומית
תנאים טובים למתאימים
לפנות טלפונית מיום א' 03-283134
סודיות מובטחת

לקבוצת השמירה
השמירה
חברת האלקטרוניקה
רח' כינרת 15 בני-ברק
דרושות
1) מזכירה לסניף גוש-דן
★ נסיון בארגון ונהול משרד ★ יכולת עבודה בצוות ★ כושר ביטוי בע"פ ★ קשר עם לקוחות
2) פקידת הנהלת השבונות
★ ידע בהנהלת חשבונות ברמה 2,1
(אפשר גם ללא נסיון)
3) פקידת גביה
★ נמרצת ★ כושר ביטוי בכתב ובע"פ ★ בעלת יכולת לנהול מו"מ עם לקוחות ★ טיפול שוטף בגביה מלקוחות
4) פקידה למחלקת שרות
★ אדיבה, נמרצת, פעלתנית (רצוי סמב"צית בצה"ל) ★ טיפול בלקוחות ★ שיגור טכנאים לטיפול בתקלות ★ סיוע למנהל שרות והתקנות
לקביעת ראיון, נא לפנות לאילנה. טלפונים:
03-5700340 ,03-5700240 ,03-5700236
— סודיות מובטחת —

אינטר־אקשן
רח' המשביר 4, מגדל, אשקלון
טל. 051-22157-8
דרושים
לסדנת הדפוס הקהילתית
1. גרפיקאי
2. דפס (אופסט)
כישורים
★ ידע ונסיון קודמים.
★ יכולת ניהול ואירגון.
★ נסיון בהדרכת והפעלת קבוצות.
★ ידע בעברית ברמה גבוהה (אנגלית – יתרון).
★ נסיון בעיתונאות – יתרון.
3. ליחידה האור־קולית
★ בוגר ביה"ס לצילום
★ יכולת צילום ברמה טובה (מצלמות סטילס).
★ ידע ונסיון בהפעלת ציוד וידאו.
★ נסיון בהדרכה והפעלה קהילתית.

למפעל אלקטרוניקה
בדרום הארץ
דרוש
מנהל רכש ומחסנים
הכישורים הדרושים:
★ נסיון מוכח ברכש מקומי וחו"ל של 10-8 שנים.
★ יכולת ניהול צוות עובדים.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ רצוי בעל רקע טכני באלקטרוניקה (טכנאי/הנדסאי).
תנאים טובים למועמד המתאים.
5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 13056 ת"א 61130
לציין עבור „מנהל רכש ומחסנים"
סודיות מובטחת

למפעל מזון בירושלים
דרושים
1. מנהלי משמרת
ידע בייצור ותפעול
2. מקדמי/ות מכירות
רצוי עם רכב.
3. נהגים מחלקים
בכל הארץ, עם ידע בחלוקה.
03-9232590.

לפנימיה טיפולית בירושלים
דרושה
מדריכה
עיקר העבודה בשעות אחה"צ והערב בהדרכת ילדים בגילאי 11-9 – עדיפות לסטודנטים או בוגרי אוניברסיטה בתחומי הפסיכולוגיה עבודה סוציאלית, חינוך, חינוך מיוחד.
מועד תחילת העבודה מידי
לפנות לטלפון 02-422245 רק בשעות הערב.

לחברת פרץ מהנדסים בע"מ
ירושלים
דרוש
טכנאי – הנדסאי בניין
בעל נסיון בחישובי כמויות.
לפנות לטלפון 02-639779, 02-639799

ניצא טורס בע"מ
דרושה
מזכירה
למנכ"ל החברה בת"א
דוברת עברית ואנגלית,
שפות נוספות יתרון.
הדפסה עברית־אנגלית
כולל טלקס חובה.
יום עבודה מלא, רצוי נסיון קודם במשרד נסיעות.
לפנות לטל. 03-5102842
למר ספרא לקביעת ראיון.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981
[illegible]

למדריך העסקים המופיע
באמצעות "ידיעות אחרונות"
מקדמי מכירות
מעולים בלבד
למתאימים-תנאים מהטובים בארץ!
● **גם משכורת מכובדת**
● **גם רכב צמוד**
● **וגם אחוזים גבוהים**
הדרישות
● אזור מגורים-גוש דן והמרכז
● פנויים מיידית לתחילת עבודה.
כל מי שעונה על הדרישות, יש לפנות מיידית בכתב עם פירוט קורות חיים לת.ד. 4835 ת"א מיקוד 61047. עבור מעולים.

לחברה העוסקת בהפעלת
חדר אוכל ומטבחים
דרוש
מנהל סניף בירושלים
בעל כושר ניהול הארגון
יכולת ניהול מ"מ, יחסי אנוש טובים,
● רקע במלונאות – יתרון
● לסרן/רס"ן (מיל') מחיל התחזוקה – יתרון
נא לפנות בכתב יד עם המלצות לת.ד. 40013 ת"א 61400

לחברת אמטרוניקס בע"מ
דרוש
מהנדס יישומים
APPLICATION ENGINEER
לשיווק ותמיכה טכנית ברכיבי תקשורת של הברת
ADVANCED MICRO DEVICES (AMD)
נדרש נסיון בתעשיה באחד מנושאי התקשורת הבאים:
★ ISDN וטלפוניה.
★ מודמים ורשתות תקשורת.
נא לפנות בכתב לזורם זולב – אמטרוניקס הוברמן 10 ת"א, 64075.

למושב עין הבשור
דרושים
1) מרכז משק/גזבר
★ נסיון קודם בקבוץ או מושב ★ הכרות עם המוסדות החקלאיים והבנקאיים ★ התמצאות טובה בגידולי שדה וירקות.
2) מרכז לגידולים משותפים
★ נסיון במרכז גידולים משותפים בקבוץ או נסיון בגידולי בוטנים, תפו"א וכו'.
המעונינים יפנו למזכירות עין הבשור בכתב ד.נ. הנגב 85405.

לתעשיה הצבאית באיזור המרכז
למפעל העוסק בתחום
המתכת הכבדה
דרושים
★ **משרה 100/39 — כרסמים קונבנציונאליים להפעלת כרסומות כבדות.**
דרישות המשרה:
נסיון של 5 שנים
תכונות לעבודה במשמרות.
★ **משרה 101/40 — רתכים**
דרישות המשרה:
בוגרי בית ספר מקצועי ו/או קורסים מוכרים.
בעלי ידע בקריאת שרטוט טכני ונסיון של 3 שנים לפחות. עדיפות לרתכי שריון.
★ 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מסודרות ★
מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב ליחידת התעסוקה, ת"ד 1044, רמת השרון, מיקוד 47100 בציון מספר משרה מבוקשת.
התעשיה הצבאית

מנן מדיקל בע"מ
מפתחת ומייצרת מיכשור ומערכות ממוחשבות ליישומים רפואיים ביחידות לטיפול נמרץ וחדרי ניתוח בבתי־חולים
★ **מנהל/ת חשבונות סוג ג'**
בעלת 3 שנות נסיון, ידיעה טובה באנגלית
★ **מזכירה מעולה** בעלת נסיון
ידע כשפת אם באנגלית ובעברית כולל הדפסה בשתי השפות.
משרה מלאה ● 5 ימי עבודה
עדיפות לתושבי הסביבה
פניות בלתי מתאימות לא תענינה
מועמדים בעלי הכשרה מתאימה, מתבקשים לפנות בכתב יד, בצרוף קורות־חיים, פרוט השכלה ונסיון תעסוקתי אל: מנהלת כ"א, מנן מדיקל בע"מ, קרית וייצמן, ת.ד. 382, רחובות 76 100
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשייתית מן המובילות בדרום
דרושים למחלקה כלכלית
כלכלן
לניהול צוות עובדים
כלכלן
(אפשרי סטודנט שנה ג' ומעלה)
כשורים ודרישות:
● השכלה אקדמית בכלכלה / תעשיה וניהול
● נסיון / ידע בבדיקות כדאיות של פרוייקטים
● ידע בתקציב / תמחיר.
● ידע בעבודה במערכות ממוחשבות
● כושר נסוח אנגליה.
סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 744 באר־שבע
[illegible]

ציפוי אמבטיות
[illegible]
צילום
[illegible]
קיט ונופש
[illegible]
בתי אבות
[illegible]
קרואנים וגררים
[illegible]
קופות רושמות
[illegible]
קוסמטיקה
[illegible]
אותיות דביקות
[illegible]
שונות
[illegible]
בת זוג
[illegible] SIMONA BERISH 4979 BATHURST ST. AP303 WILLOWDALE M2R1Y4 ONT. CANADA [illegible]
בן זוג
[illegible]
הברזות
[illegible]
טלוויזיות
[illegible]
מכונות כביסה
[illegible] VMAT AHGA-LA [illegible]
מלגזות ושינוע
[illegible]
ריפוי והבראה
[illegible]
פוליש ונקיון
[illegible]
מחשבים
[illegible]
ציוד תקשורת
[illegible] G.M.X [illegible]
ציוד בנין
[illegible]
חוגים
[illegible]
חקלאות
[illegible]
טרקטורים
[illegible]
קנית /מכירת מחסנים ומעבדים "קומי" מי שמעסים מבצע לנרשים לנרשים בשעות התכור 03-490624-5 (26488)
טלוויזיות
[illegible]
בתי־כנסת
[illegible]
סירות
[illegible]
מזגני אויר
[illegible]
מכונות תפירה
[illegible]

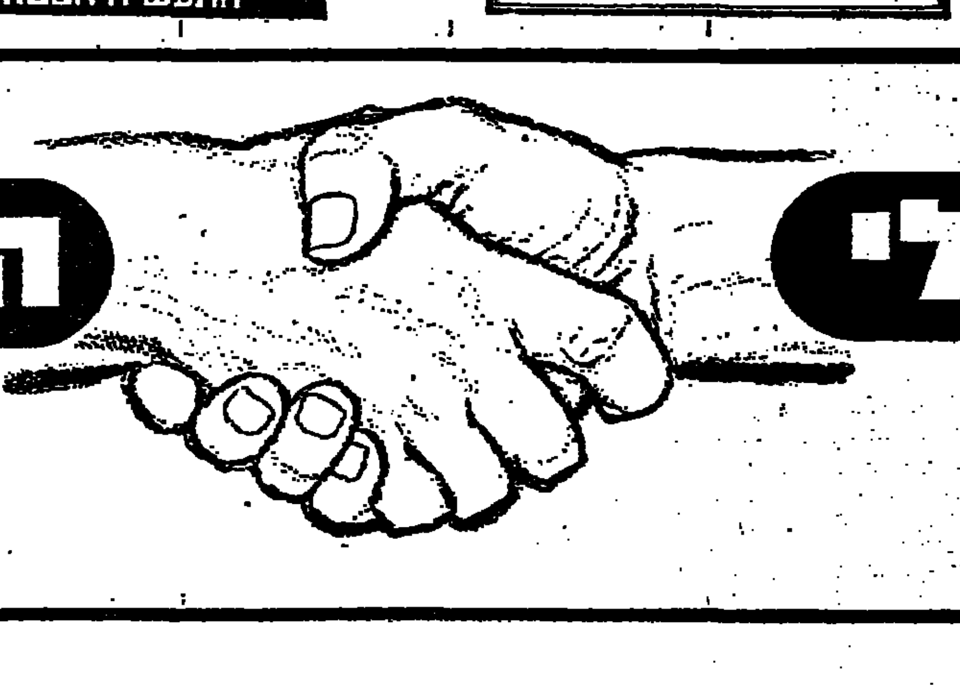

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

مكذا من الاحل

[illegible]

„הבימה" בת 70 / ורדה צימרמן

„לא לשם שעשועים בלבד, להנאת קהל קל־הדעת, קיים התיאטרון"

הכל התחיל עם „12 הראשונים", בבית תיאטרון קטן ומשותף, במלחמה על תיאטרון עברי, תנ"כי וחינוכי. קולקטיב. משפחתיות. נאמנות טוטאלית. עברו 70 שנה ו„הבימה" היא תיאטרון לאומי בבית מבואר

„הבימה" מוסקווה 1923.

מוסקווה 1917. „היום זרעתי גרעין באדמה, ואני מאמין שהוא יצמח... מטרתי – הבימה בארץ ישראל". דברים אלה אמר נחום צמח, מייסד „הבימה", לא במוסקווה אלא בווילנה, לא ב־1917 אלא ב־1912, בהצגת הבכורה של להקת החובבים שקיבץ שם. כבר אז נאמן ליבו של גרעין „הבימה" הידוע. ברבות הימים התחבר לצמח וביים את „הנודד הנצחי" שהועלה בשנת 1913 בעת הקונגרס הציוני ה־11 בווינה. חנה רובינא הצטרפה לצמח ולגנסין ב־1913, בשעה שהחליטו השניים לפתוח תיאטרון עברי ולקרוא לו „הבימה". אלא שהרשיון לפתיחת תיאטרון בעברית ובשם זה ניתן לראשונה ב־1917, במוסקווה. לשלושה אלו הצטרפו אז [illegible], דוד ורדי, מרים אליאס ושושנה אביבית. „12 הראשונים", הגרעין התיאטרלי הראשון התגבש עם הצטרפותם של משה הלוי, חיה גרובר, רחל סטארובין, אליהו ויניאר, שלמה קון וראובן פרסיץ.

מוסקווה, בית התיאטרון. „תיאטרון קטן, חבוי בסימטה מסימטותיה הסבוכות של מוסקווה. אולם המכיל לא יותר מ־200 צופים. כתליו מחופים בד שקים אפור, ואולי גם זה מקנה לו לתיאטרון גוון של רצינות רבת היקף, של פשטות חמורה", כתב מקסים גורקי.

כיום יש לתיאטרון בניין מחודש, שלושה אולמות (כולל „הבימרתף" המשתפץ), מסעדה בעלת משקיות מהודרות, חנות ספרים, מזנון בקיץ, כמאות נוחים, בסך הכל עניין של בקום, אלא כיום בו כדי להרגיש על הגבול בין אז והיום.

גם קהל הצופים היה רחוק מאוד מ־30,000 המנויים של תשמ"ז. הכלל היה, כי לא מעלים הצגה בפני פחות משמונה אנשים, ולא פעם היו מתבקשים שחקני התיאטרון לשבת בין הקהל כדי להפיג במקצת את מבוכת המעטים.

בחינות כניסה. הנבחנים נתבקשו להוכיח בקיאות בעברית, כשרון משחק ורצון להתמסר לעבודת התיאטרון. ידיעת העברית היתה הטובה במקרים רבים מכשרון משחק. [illegible] הגדולה לא ידעה עברית כלל. היא למדה בעל־פה את „אל הציפור" ודיקלמה אותו. אחר כך הגישה אטיוד יחד עם רובינא. היא נתקבלה והחלה, משום מה, לגלם תפקידי זקנות. רק כאן, בישראל, שיחקה נערות, אף כי היתה כבר בגיל מבוגר.

עברית. חברי „הבימה" שיחקו בעברית בהברה ספרדית. החייבים היו לדבר במבטא זה לא רק על הבמה כי אם בחיי היומיום. דוד פרישמן אמנם צידד במשחק בהברה אשכנזית וביאליק הציע פשרה: תחילה ישחקו בהברה אשכנזית כדי להרגיל את הקהל לשפה, אחר־כך יעברו להברה ספרדית. אלא שצמח, גנסין וורדי התעקשו, והספרדים ניצחו.

תקנון. אגודה עממית בע"מ שאלו הן תקנותיה: האגודה מתארגנת כדי להמשיך בארץ ישראל את קיומו של תיאטרון הבימה אשר נוסד במוסקווה ב־1917.

חבר רשאי ליהנות מכל עסקי האגודה בזה שהוא משתתף בחזיונות התיאטרליים המוצגים על־ידי האגודה ומקבל את משכורתו וחלקו בהכנסה.

הכנסות האגודה תשמשנה ראשית לשם תשלום הוצאות האגודה וחובותיה.

המשכורות שמקבלים החברים נחשבת להוצאה.

האגודה איננה מחלקת דיוידנדות בין חבריה.

כל החברים מקבלים משכורת שווה בצירוף תוספת בעד ילדיהם, לפי שייקבע מזמן לזמן על־ידי האסיפה הכללית.

כל חבר משתתף באסיפות כלליות ויוכל להיבחר לוועד ההנהלה או לוועדת הביקורת. זכויותיהם של החברים שוות.

כל חבר מחוייב להכנע להחלטת האגודה – בנוגע לקבלת תפקידים בחזיונות המוצגים על־ידי האגודה, מחויב הוא למלא את המוטל עליו.

הקולקטיב, אם כן, קבע את הרפרטואר, את הליהוק (רק לרובינא ולמסקין, בארץ, היו עמדות בכורה, הם קיבלו כל תפקיד שבו חשקה נפשם) ואת השכר. הפרסום ניתן לאנסמבל ולא לשחקנים בודדים. הקולקטיב פיקח גם על עבודות חבריו מחוץ לתיאטרון.

המאבק להיכנס לקולקטיב – במשך השנים נוצרו שתי קבוצות: של חברי קולקטיב ושל שחקנים שכירים – נמשך לעיתים שנים. אגב, חברי הבימה לשעבר שביקשו לחזור אליה נתקלו בסירוב מוחלט, כולל נחום צמח, מייסדו של התיאטרון שביקר בארץ ב־1936.

חייו של הקולקטיב נסתיימו ב־1968. אז מונה מנכ"ל לתיאטרון (גבריאל צפרוני) וחבר נאמנים.

המנון. צמח חיבר המנון ל„הבימה", שאותו היו שרים בסיומן של הופעות מיוחדות, בנשפים, בחגים וגם כאשר המוראל היה ירוד:

היכונו, היכונו להבימה בירושלים.
אנחנו נבנה את הבימה בירושלים.
ביתנו יהיה בית הבימה בירושלים.
התקדשו והטהרו להבימה בירושלים.

רצונו של צמח היה להקים את בית הבימה על הר הצופים. השחקנים היו אמורים להיות מעין לוויים העוסקים בעבודת הקודש שסבבה תיאטרון.

הבימה התייצבה בתל־אביב. בתחילה פעלה באולם התא"י ([illegible]), אחר כך באולם מוגרבי. בשנת 1933 הוחל תכנון בית הבימה, ופרופ' אוסקר קאופמן הוזמן מגרמניה לתכנן את הבניין. הבנייה נמשכה למעלה מעשר שנים בגלל קשיי הכספים.

הדיבוק. כיום אי־אפשר עוד להפריד בין „הבימה" ל„דיבוק". התיאטרון והצגה זו דבקים זה בזה. צמח התייחס למחזה זה בתחילה כאל הפקה זמנית, משום שאפשר לעבור עליו עד שימצא מחזה אחר, תנ"כי מקורי, להעלותו. הסיבה להתייחסות זו היתה בכל ההווי הגלותי שהוא מציג. גם אנסקי, המחבר, לא התלהב למסור את ההצגה להבימה, שכן ראה בתיאטרון להקת חובבים בלבד. אלא שזולוטופולסקי, תעשיין יהודי אמיד שתמך בתיאטרון, הציג זאת כתנאי מפורש בבקשו לקנות את זכויות המחזה. אנסקי נכנע. וכמתנגד ביים את „הדיבוק" כדרמה חברתית מהפכנית, במקף כשנתיים, וההמשך ידוע.

אגב, שמו המקורי של המחזה היה „בין שני עולמות" שכן אנסקי ראה במאבק בין העולם הזה לעולם הבא את מרכז המחזה.

המבול. „המבול" היתה ההצגה האחרונה שהועלתה במוסקווה ונקודת מפנה בחיי התיאטרון שכן היה זה מחזה אמריקאי בנושא אוניברסלי: קבוצת אנשים הנלכדת במועדון בעיר קטנה ליד המיסיסיפי משום שמבול מאיים לשטוף את העיר. ב„הבימה" לא ויתרו על קמצוץ של יהדות ועל כן המוסיקה היתה יהודית. שירים חסידיים. וכמו, תארו לעצמכם, חקלאים אמריקאים השרים בעת צרה דווקא שירים חסידיים...

קבוצה אידיאולוגית. „הבימה" היתה לראשונים לא רק מקום עבודה כי אם בית ומשפחה. הנאמנות היתה טוטאלית. התיאטרון היה קודש, והעבודה – פולחן דתי. עזרו בכך קשרי המשפחה שבין אנשי הקבוצה. זוגות נשואים: צמח ומרים גולדינה, הלוי ורובינא, דוד ורדי וחוה, יהודה רובינשטיין ובת ציון, בנו שניידר ובת־עמי, אברהם ברץ ואינה גוביצקס. נחום שפרה ובנימין צמח היו אחים וכך גם אליהו ונחמה ויניאר. [illegible], אגב, היה היחיד שהיו לו ילדים באותה תקופה.

האידיאולוגיה של התיאטרון במוסקווה היתה: תיאטרון עברי, תנ"כי וחינוכי. כי, כדברי צמח, „לא לשם שעשועים בלבד, להנאת הקהל קל־הדעת, קיים התיאטרון... תעודתו של התיאטרון היא לשפר, לעדן את רוח האדם ותרבותו". הסיסמה היתה: „אמת, אמונה אמנות". שכן, כדברי ביאליק „אמנות היא בת שורש אחד עם אמת ואמן, האמת היא תמיד יפה, גם מוסרית ומועילה. האמנות צריכה להיות גם לאומית ולשמש את העניינים ואת האינטרסים הלאומיים באותה המידה ובאותה הכוונה כמו ששימשו אותה הנביאים".

המחזה המקורי הראשון. „סוחרים" מאת עבר הדני היה המחזה המקורי הראשון שהועלה בהבימה בשנת 1937. מחזה המבוסס על פרשת ניל"י. הביקורות היו קשות. גם נגד המחזה, גם נגד המשחק. הקהל גם הוא לא אהב את ההצגה. היא הועלתה על הבמה 22 פעמים בלבד. עד קום המדינה העלתה הבימה עוד שלושה מחזות מקוריים בלבד. „האדמה הזאת" לאשמן שרואים בו את המחזה המקורי החשוב ביותר באותה תקופה. „בנים לגבולם" מאת אשר ביילין, ומחזה נוסף משל אשמן „הבשורה". מחזות מקוריים היו מעטים, הרפרטואר התבסס על מחזות אידיים „טוביה החולב" או „מירלה אפרת" – ואלה, אגב, היו הפופולאריים ביותר בקרב הצופים – או תנ"כים, וכן מחזות בריטיים.

רפרטואר. בשנותיה הראשונות בארץ ישראל הוקדשו לנושא הרפרטואר ישיבות רבות. בישיבות אלה השתתפו לעתים אנשי רוח כמו שלונסקי, שטען כי הבימה איננו רק תיאטרון מקצועי אלא „תמיד רצה להגיד משהו, לפתור פרובלמות", פיכמן שצידד בסגנון ריאליסטי, או קבק.

תיאטרון לאומי. הבימה ביקשה בעצם להיות התיאטרון הממלכתי. תואר ותמיכה כדי להציל את התיאטרון מן המשבר האמנותי והפיננסי שהיה נתון בו במחצית שנות החמישים. הוויכוחים בעד ונגד התנהלו בתקשורת. השחקנים היו בעד. באוקטובר 1958 לקראת יובל הארבעים של התיאטרון, הגישה לו הממשלה מתנה: תואר של תיאטרון לאומי. תואר המבטיח יוקרה אבל תמיכה זעומה.

הסטודיו. בשנת 1935 נעשה נסיון ראשון להקים סטודיו דרמטי במסגרת התיאטרון. הנסיון לא האריך ימים. מי שהכשיר שחקנים צעירים ודאג לדור הבא בתיאטרון היה צבי פרידלנד שהקים סטודיו פרטי, בעקבות סירובו של התיאטרון להעניק לו [illegible] במסגרתו. [illegible] מרדכי בן־זאב, עדה טל, יוסף ידין, בתיה לנצט, חנה מרון, אברהם ניניו, יצחק שילה. בשנת 1943 נעשה נסיון נוסף לפתוח סטודיו במסגרת התיאטרון, אך גם זה היה נסיון כושל. רק ב־1945, בהגיע היובל ותוכנת הבית ברחוב תרס"ט, נפתח בית הספר הדרמטי הראשון. שלוש שנים נמשכו הלימודים. המורים היו, בין השאר, פרידלנד, צ'מרינסקי, ברטונוב, פינקל, פאני לוביץ'. ניתנו שם שיעורים במחול ובמוסיקה, פיתוח הגוף. במחזור הראשון השתתפו: מישה אשרוב, שמואל סגל, פנינה פרת, שושנה רביד.

מנהלים אמנותיים. פינקל (פעמיים), בלבר, ברטיני, דיויד ויליאם, יוסי יזרעאלי, שלמה בר־שביט, דוד לוין, עומרי ניצן.

ההכנסות. כ־65 אחוז הכנסה עצמית ממכירת כרטיסים, כ־35 אחוז תמיכה ממשלתית. הכנסה עצמית גבוהה מאוד, יחסית.

רפרטואר שנת היובל. מתחלק בין קלאסיקה למחזאות מקורית. „בית ספר לנשים" למולייר, „קומדיה של טעויות", [illegible] לשקספיר. [illegible] „איבנוב" או [illegible] לצ'כוב, „מעגל הגיר הקווקזי" לברכט, „האמא הפולניה".

מקור: „סלאם שלום" שאותו יעלה התיאטרון כמחזמר, „אחד משלנו" לברטוב, „עלילות עקביא" ליהודה בורלא. מחזות מקוריים נוספים צפויים במשך העונה.

„הבימה הראשונים", מקסים גורקי, [illegible] – מ. בבלי, „הוצאת הקיבוץ המאוחד", תשי"ג.

שלמה בר־שביט: משא של כבוד

41 שנים ב„הבימה". נציג דור הביניים. הגיע לתיאטרון בן 17. לפני כן היה [illegible] של „הבימה". שירת בצה"ל במלחמה. השתחרר וחזר ל„הבימה". מאז ועד היום הוא שם, ומעולם, לדבריו, לא חשב לשחק בתיאטרון אחר. הצגה ראשונה „בערבות הנגב". „שותקתי עם הפרים שלי, הנעליים המצחיות והכובע הגרב שלי". הוא שיחק בתנופה את מן הרמטכ"ל דורי שהורה להעביר אותו ל„הבימה".

„הבימה היא בשבילי בית ומשפחה, לטוב ולרע", הוא אומר היום. „אני לא נמצא בהבימה על תנאי – בתנאי שיתנו לי תפקידים טובים, משכורת גבוהה ושכולם יאהבו אותי – כי הבימה היא שלי ואני חושב שאני ממשיך באמת את המסורת של המייסדים, שמסר על העיקרון שקיבלתי מידי מורי ורבותי, במיוחד בנקר". העיקרון הוא, לדבריו, „לא בית להפקות, לא מוסד שבו עושים הצגות, אלא קבוצת אנשים שחיים יחד ויוצרים יחד ומתמשים דרך ביטוי אמנותי משלהם". אידיליה. אוטופיה. אולי. „אבל", אומר בר־שביט, „התיאטרון נראה בדיוק כמו שנראית החברה הישראלית".

ובר־שביט עצמו יכול לדבר אמנם על הקולקטיב, על „גרעין קטן וקבוע של שחקנים שיהיו הבסיס ואשר מסביבו יתקבצו שחקנים לעונה או להצגה, שכן קבוצה מוצאת לעצמה במשך השנים טון משותף, כמו תזמורת, למודת לחיות ולעבוד ביחד", אבל ימי הקולקטיב ככל הנראה לא יחזרו. מכל מקום „אנחנו עדיין חיים על הקרדיט של המייסדים, וזאת הבעיה שלנו. אנו חיים על ההילה שהיתה לתיאטרון, בעיקר בשלושים־ארבעים השנים הראשונות שלו, על ההד שהוא עורר בתפוצות, הביקורות שקיבל בבירות העולם, העובדה שהיה מרכז תרבותי־אמנותי של ארץ ישראל וכל בכורה היתה חגיגה. המייסדים עדיין פה במסדרונות ואפילו הצעירים, שלא מודעים לזה בשעה שהם עומדים על הבמה, ברצונם או שלא ברצונם רוחות המייסדים כאילו עוקבות אחריהם. אי־אפשר להתחמק מהתחושה הזאת. אצלם התחושה קיימת אולי בתת־מודע, אצלי במודע".

משא כבד, משא של כבוד. אבל בשביל כבוד הלא צריך לעבוד, והעבודה אינה מפרנסת את בעליה בכבוד. „שחקני הבימה הם בין מקבלי המשכורות הנמוכות ביותר בארץ, פחות מכל המוזות הרשמי של מדינת ישראל. ממשלת ישראל נתנה להבימה את התואר, אבל לא פתרה את הבעיות. האם באמת ממשלת ישראל מעוניינת בתרבות? האם היא זקוקה לזה? הלא כל התקציב של משרד החינוך לתרבות היא 15 מיליון דולר, פחות ממטוס קרב אחד. כשאתה בא בטענות לשר – שהוא אוהב תיאטרון אמיתי – מסתבר לך שאת הבימה מנהל שר האוצר. הוא קובע את התקציב וקובע את המשכורות, וזה אבסורד. אנחנו מבקשים בסך הכל לקבל רשות לחלק את העוגה התקציבית לפי הבנתנו ולא לפי הבנת משרד האוצר, לא תוספת אלא חלוקה שונה. אך לזאת משרד האוצר אינו מסכים. והרי הוא יודע שאי־אפשר לעצור אמנים שרוצים מלעסוק ביצירה. האם הממשלה היתה סוגרת את הבימה, הרי השחקנים היו ממשיכים לשחק ברחבת היכל התרבות, אבל מערכת היחסים שבין מוסדות המדינה לתרבות היא מערכת לא מסודרת, ואני משתמש במלים עדינות.

„הבימה פורחת, המצב של השחקנים בכי רע. עשרות אלפי מנויים, אולמות מלאים ואף שחקן לא יכול לגמור את החודש. מה קורה אם שחקן חולה במשך שנה שלמה? הלא אין לו ממה לחיות, כי אין לו פנסיות, והפנסיות הלא אינו יכול לעשות. אתמול מילא אולמות, והיום משכורתו היא 1600 ש"ח או פחות מזה. התיאטרון מוכן לשנות את המצב, אבל הוא אינו יכול להעלות את השכר ולו בשקל אחד ללא הסכמת משרד האוצר שקובע כמה ישלמו לשחקנים, לבמאים, לתפאורה. מתי שר האוצר מבין באמנות? ואם הוא מבין או שיהיה שר החינוך.

„הרעיון מאחורי פירוק הקולקטיב היה שממשלת ישראל לוקחת על עצמה את כל הזכויות ואת כל החובות של התיאטרון ופותרת את בעיותיו, כך שיוכל לעסוק בתרבות. הדבר לא הוגשם. לא בחלק ולא במלואו.

„אם היום אני עובר מדינה, מסרתי למדינה מוסד יוצא מן הכלל, תיאטרון עם שם עולמי, נו, מה עושה מדינה בשביל זה? אולי כדאי שיחשבו על זה בחג יובל ה־70 של התיאטרון".

ובעוד 70 שנה, איך יראה אז התיאטרון?

„70 שנה מהיום, כשאני אבוא לחג היובל... אבל אולי אפילו פחות מזה, אפילו בעוד עשר שנים התיאטרון יראה אחרת לגמרי. היום יש להנהלה עוד איזו מחוייבות לרעיון המייסדים, קשה להם להביט לנו בעיניים, אבל הרי תוך עשר שנים הם יעשו מה שהם רוצים. זו תהיה הבימה אחרת, בלי שום הזיון לחלום ולהגשמה של 12 הראשונים".

„הדיבוק" של אנדז'י ויידה. שיחה / מירי פז

להקים גשר בין קראקוב לתל־אביב

אני אנשי התיאטרון נוטים לשכוח בעיצומה של העשייה את חשיבותו של המרכיב הזה; אבל בלי קהל אין, ולא יהיה תיאטרון. בישראל המרכיב הזה הוא נתון מובן מאליו

ויידה. פולני אופטימי

באוצר המלים בפולנית של אנדז'י ויידה ממלאת המלה „חופש" תפקיד דומה לזה של המלה „שלום" באוצר המלים העבריות. ויידה מבטא את המלה „חופש" בהיסוס מסויים, כאילו לא מדובר רק במשאת נפש קרובה או רחוקה, אלא במשהו הכרוך בסיכונים, במעקשים בלתי־נמנעים. בשיחה איתי הוא מרבה לחזור על הצירוף „בשיפרוץ החופש". כשאצלנו בפולין יפרוץ החופש, הוא אומר, נצטרך ללמוד הרבה מכם הישראלים. וזה הדבר שמרתק אותו יותר מכל בביקורו בישראל: דימויה של ישראל כחזון העתיד של ארצו. ואולי הזמן שמדובר בו הוא מעין „עתיד ממושך", שכרוכים בו גם עבר והווה.

„יש יותר מקבילה אחת במעמדן של שתי הארצות. אתם נאלצתם ללמוד בדרך הקשה לחיות במדינה מוקפת אויבים", הוא אומר. „גם כיום, אחרי 40 שנות עצמאות, לא חדל האיום על קיומכם. ויש מי שעדיין לוטשים עיניים אל אדמתכם, מאיימים לגזור ממנה שטחים. ובכל זאת הכל כאן תוסס ודינאמי. חיי התרבות הם בתנופה אדירה. אני מתפעל מן הצמאון האמיתי של הציבור שלכם לתיאטרון. אנו, אנשי התיאטרון נוטים לשכוח לפעמים בעיצומה של העשייה את חשיבותו של המרכיב הזה: אבל בלי קהל אין, ולא יהיה תיאטרון. בישראל המרכיב הזה הוא נתון מובן מאליו".

ביקורו בישראל הוא סיום מוצלח למשא־ומתן מסובך ומייגע שארך שלוש שנים. במגעים המוקדמים דובר על כך שיביים את „אנטיגונה" על־פי אותה גירסה שביים בוורשה. „אנטיגונה" שלו הועלתה שם לאחר הכרזת „מצב המלחמה" והיו מי שפירשו אותה כמחאה אנטי־שלטונית. ויידה אינו מעוניין להכנס לעניין תקפותה של הפרשנות הזאת.

אבל במצב הלא־נורמאלי שפולין היתה שרויה בו בעת הכרזת „מצב המלחמה" התפרש כל דבר, ולא רק מעשי אמנות, כאקט פוליטי. הסופר הפולני הגולה קאזימייז' בראנדיס (שביקר בישראל לפני כשנה) תיעד את האנומליה הזאת ב„היומן הוורשאי". „אפילו התאבדויות נתפסות כאן כקשר פוליטי", כתב בראנדיס. „רופא בקונסטנצין תלה את עצמו. הסיבה, אומרים, היתה גידול ממאיר. אבל איש אינו מאמין להסבר הזה. זמן קצר לפני התאבדותו תלו את עצמם שני שרי ממשלה ברומניה. על־פי השמועה הרווחת היה הרופא מעורב בפרשה"...

ויידה אומר שהוא אופטימי. „אלמלא התקווה, מה יוותר לו, לעם הפולני?" יש כבר כמה סנוניות המבשרות על הפשרה, אם לא על אביב ממש. הוא מדבר על „תנודות". „מה שלא היה אפשרי פעם, כבר מתאפשר, כמו הביקור שלי כאן עכשיו. וישנה התעוררות עצומה בכל מה שקשור בנושא היהודי. כבר מותר לדבר על יהודים ועל יהדות. לפני כמה שנים תרגמו אצלנו את סיפוריו של בשביס־זינגר שהיו לרב־מכר אצלנו. תיאטרון אחד העלה את „הקוסם מלובלין" בהצלחה בלתי צפויה, בעיקר בקרב הנוער. אנשים נוכחים לדעת עד כמה היצירות האלה שזורות בתרבות הפולנית. הרי אני עצמי זוכר היטב את ההווי שמתאר בשביס־זינגר בספריו"...

אבל דווקא בגלל ההיכרות הזאת הוא ניגש לבימוי „הדיבוק" בדחילו ורחימו. חשוב לו איך זה יתקבל. הוא חושש נורא מיצירת תמונת פולקלוריסטית, מגיחוך. העלאת „הדיבוק" בקראקוב ובתל־אביב היא לגבי ויידה „גישור על פער השנים שבהן היינו מנותקים מן התרבות היהודית, אולי תחילתה של נורמליזציה". חשוב לו להעלות את „הדיבוק" עם קבוצת התיאטרון שהוא מנהל בקראקוב. „זה תיאטרון רפרטוארי ששחקניו הם להקה מגובשת שעובדת יחד כבר שנים רבות. הם מכירים היטב איש את רעהו ולהיכרות ההדדית ביניהם, ולהכרותי עמם יש חשיבות עצומה. לא הייתי מעז להתמודד עם דוסטויבסקי, לבשל, עם להקה אחרת. העליתי, אמנם, את „החטא ועונשו" ואת „שדים" גם בחו"ל, אבל זה היה רק אחרי שהתנסיתי בעבודה על כך עם הבחורים שלי בקראקוב".

ויידה עבד בארה"ב, בצרפת ובגרמניה. בארה"ב ביים לפני 15 שנה את „שדים" עם שחקנית שעשתה אז את צעדיה הראשונים על הבמה: מריל סטריפ. הוא מתפעל משיטות העבודה היעילות של האמריקאים. „אתה משיג מהם במבט, בתנועת יד את מה שאתה זקוק לו. הגרמנים יעילים, אך בדרכם שלהם. לפני כל סצינה אתה נדרש להסבר ארוך ודקדקני. בפולין אתה צריך לומר בשפתך ובשפת השחקנים 17 פעמים את אותו הדבר עצמו, עד שזה מתבצע".

ובכל זאת לא היה כדאי לעבוד בשום מקום מחוץ לפולין. „גיוון התוצאה תמיד מעשירות אותך. זה כמו לימוד. אבל הקהל האמיתי שלי הוא בפולין. כל שבחי הביקורת בחו"ל לא ישמחו אותך כמו רשימה אחת קטנה בעיתון פולני נידח, כמו תשואה בודדת של צופה בן ארצך שיורד לסוף דעתך".

„מה העניין? שוב אני אנטישמי?" / שלמה גינוסר

האמא הפולניה של ג'יק המרטש

איך יודעים שישו היה יהודי? הוא גר בבית עד גיל שלושים, אמו חושבת שהוא אלוהים, והוא חושב שהיא בתולה. בדיחה של וודי אלן. אפשר לצחוק. זאת לא בדיחה אנטישמית

אינני יודע מה התפוצה של ה„דיילי טלגרף" בעולם הבא, אבל אם, חלילה יגונב לאוזניה של האמא הפולניה של „היהודי הפולני קוסמינסקי" שמץ ממה שגילה העיתון הלונדוני על הבן יקיר שלה, היא בוודאי תתהפך בקיברה ולא תמצא לנשמתה לא מרגוע ולא מזור. ה„דיילי טלגרף" כתב השבוע כי „ג'ק דה ריפר" (הלא הוא מיודענו ההסטורי יעקב המרטש) אינו אלא „יהודי פולני בשם קוסמינסקי". זאת יודע העיתון לספר בעקבות פתק שנתגלה בספר הזכרונות של סר רוברט אנדרסון, שעמד בראש צוות הסקוטלנד יארד שחקר את סידרת הרציחות ב„איסט אנד" של לונדון ב־1888, לפני כמעט מאה שנים. מן הפתק הזה שנמצא בידי בעליו הנוכחי של יומן אנדרסון, הלא הוא נכדו של סר רוברט, ג'יימס סוואנסון, נכתב כי למשטרה היה אז גם עד שזיהה את ג'ק המרטש כקוסמינסקי, אולם הוא סירב להעיד על כך בבית המשפט מכיוון שלא רצה על מצפונו אדם תלוי.

בין אם הסיפור הזה הוא אמיתי ובין אם אינו אלא תעלול פירסומת לקראת הפקת סידרת טלוויזיה על ג'ק המרטש על ידי חברת „תמז", קשה שלא לשמוע את אנחת הרווחה של לא מעט אמהות אנגליקניות בעולם הבא שידעו למה מסוגלים כמה מהבנים שלהן, ולעומת זאת, את אנחת השבר של האמא הפולניה של קוסמינסקי שבמקום ללמוד תורה או, לפחות, להרוויח כסף ב„שמאטע ביזנס" ב„וייטצ'אפל", הלך ושיסף גרונותיהן של שיקסעס שעיסקן – הס מלהזכיר.

עוד לא שמעתי תגובה כלשהי מוועד שליחי הקהילות בממלכה המאוחדת על ההבריקה האנטישמית החדשה. תודה לאל על האיפוק האנגלי הזה (אם לא יקלקלו לי את המחאה הזאת עד ששורות אלה יופיעו בדפוס). אותנו היהודים בגולת אמריקה, לעומת זאת, טיפלו אחרת לגמרי ברוח דרקולה, מפלצת לא פחות אנטיפאטית מג'ק המרטש. אני מתכוון לחברת „ג'נרל מילס" האמריקנית שהעתיקה על קופסאות של מאכל דגנים מתוצרתה את תמונתו של בלה לוגוסי שגילם את דמותו של הערפד האציל בסרט משנת 1930. על בגדיו של לוגוסי־דרקולה היה מדליון בעל שש פינות ובאמצעיתו אבן גדולה שנועדה להפנט את קורבנותיו. אולם בתהליך העתקת התמונה אל קופסאות המזון, הטשטש מראה האבן ונשאר רק מדליון דמוי מגן־דוד. שומו שמים: הליגה למניעת השמצה, שכבודה מונח במקום שם מונחים מעשיה, נזעקה: פגיעה בכבוד הסמל היהודי. ו„ג'נרל מילס" התנצלה וביטלה את שיווקן של ארבעה מיליון קופסאות מזון־דגנים.

לאור המסופר לעיל, אולי לא תהיה זאת פעולה נחפזת מדי אם אנחנו, היהודים באשר הננו, נכין תכנית מיגננה מדוקדקת לטווח בינוני (באמר, עד שנת 2000) למקרה שבתקופה זאת יצוצו השערות מבוססות, פחות או יותר, שהמפלצת פרנקנשטיין אינו אלא יענקל פראנק מפשמישל ושל „חונק מבוסטון" היתה סבתא [illegible] קוזאקית שהתגיירה בחופזה לפני שנסוגה בה מכוונתה להינשא לחייט יהודי מגליציה.

הבעייה שלנו, היהודים באשר הננו, היא לא בכך שאין לנו חוש הומור, אלא בכך שכל אלה שהתייחסו אלינו ברצינות (אוהבינו ושונאינו כאחד) הצליחו, איכשהו, להקהות אותו במקצת.

צריך, לפעמים, לקבל איזו צביטה קטנה כדי לחזור ולהודיע על הרגישות הזאת שמאותרת אנטישמי קטן מאחורי כל פינה. זה קרה לי לפני כשבועיים בלונדון כאשר הלכתי לראות את ההצגה „מלון" (מ"ם סגולה) מאת סיימון גריי ובכיכובו של אלן בייטס בתיאטרון „היימארקט".

בביתו של מלון, מוציא לאור מצליח, מתאספים מדי יום שלישי כמה ידידים כדי לשיר (במחזה, במקור: לנגן) יחד. אחד הידידים הוא ג'ייקוב, פסיכיאטר צעיר, המגיע ערב אחד לאחר היעדרות ממושכת. מלון (אלן בייטס) מוזג לו וויסקי ופונה אליו (בתרגום חופשי): „טוב, בוא נגמור עם זה. תרביק?" ג'ייקוב: „מה?". מלון: „ספר לנו על ישראל. איך זה בקיבוץ וכולי. תמיד נשמע לי משעמם עד מוות. בדיוק כמו מתנהקים, בתוספת של פחד מוות. אבל, אני מניח שיש שם סקס. אף על פי שיש לנו את זה גם במחנה קיץ. לפחות – לי היה. במוסרסט, על יד יוביל. כשהייתי בן ארבע עשרה". ג'ייקוב ומייקל, ידיד נוסף, מתבוננים במלון ואז הוא ממשיך: „מה העניין? שוב אני אנטישמי?". ג'ייקוב: „כן, אני חושב שזה כך". מלון: „הו, באמת רק מפני שרעיון הקיבוץ אינו קוסם לי?" ג'ייקוב: „הוא גם לא קוסם לי". כאן מתערב מייקל ואומר למלון: „הוא בכלל לא היה בקיבוץ. הוא אפילו לא היה בישראל". מלון: „מה? איפה, לעזאזל, הייתי בששת החודשים האחרונים?" מייקל עונה במקום ג'ייקוב: „הוא היה באוסטרליה. מלבורן. עבד במוסד לחולי נפש. בתור שוער". (כאן בא קטע שבו ג'ייקוב מנסה להסביר למלון למה הוא, פסיכיאטר, בחר לעבוד במוסד לחולי נפש באוסטרליה כשוער). מלון משסע אותו לפתע בשאלה: „איך זה עושה אותי לאנטישמי, זה שחשבתי שהיית בקיבוץ, בישראל?" ג'ייקוב: „זה, אני מניח שזה מפני שהחלפת את נסיעתי לאוסטרליה לעבוד עם חולי נפש לנסיעה לישראל לעבוד בקיבוץ. מכיוון שאני יהודי, עשית ממני סטריאוטיפ". מלון: „כן, אני רואה שבאמת עשיתי ממך סטריאוטיפ במידה מסויימת. כלומר: ג'ייקוב נסע. ובכן, לאן הוא אמר שהוא נוסע? הו, כן. למקום חם. מכיוון שהוא יהודי, כנראה שנסע לישראל. אבל, החלק של הקיבוץ בא מפני שאני קשר אותך עם מילוי חובה, עם הרצון להיות תמיד מועיל. זאת לא אנטישמיות. אנטישמיות זה אם הייתי מניח שנסעת למקום כלשהו להיות חייט, או מלווה בריבית. לא? כך, שאתם מניחים שכל זה היה אנטישמי מכיוון שאתם עושים ממני סטריאוטיפ, לא? די מעליב, אם מותר לי לומר. מעליב מאוד, לעזאזל". הקטע הזה, שנמשך כולו כעשר דקות בתוך הצגה ארוכה למדי, מסתיים בכך שג'ייקוב מסביר למלון שהוא נפגע לא משום שחשב שההערה היא אנטישמית, אלא משום שמלון ידע היטב על תכניותיו של ג'ייקוב לנסוע לאוסטרליה, אבל שכח הכל. מלון (אלן בייטס) חותם את הסצינה הזאת באמרה: „ההתנצלות מתקבלת". כולם צוחקים. גם הקהל, שצחק בחלקים אחרים של הסצינה ושבתוכו יותר לא מעט יהודים.

כך, שאם לא נדע לפחות להזיד על עצמנו, יהיו אחרים שיעשו זאת במקומנו, ואנחנו לא נאהב את זה במיוחד. אחרי הכל, וודי אלן יש רק אחד כדי למזוג מעט ממלח בהומור הצולפני שלו. וזה מזכיר לי בדיחה מתוך רוויו של וודי אלן העומד להגיע מהפרובינציה ל„ווסט אנד" בלונדון. איך יודעים שישו היה יהודי? ובכן, זה פשוט מאוד. הוא גר בבית עד גיל שלושים. אחר כך נכנס לעסק של האבא שלו. אמו חשבה שהוא אלוהים, והוא חשב שהיא בתולה. אפשר לצחוק. זאת לא בדיחה אנטישמית.